

Nazwa instytucji

Książnica Cieszyńska

Tytuł jednostki/Tytuł publikacji

Samouczek języka czeskiego według najnowszej metody / pod kierownictwem Księgarni Nakładowej opracowało kilku autorów.

Liczba stron oryginału

220

Liczba plików skanów

220

Liczba plików publikacji

221

Sygnatura/numer zespołu

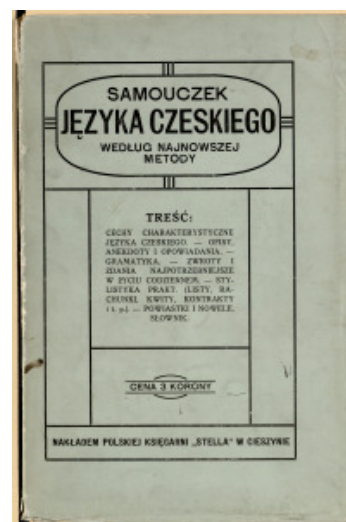
C II 005112

Data wydania oryginału

[1918]

Zdigitalizowano w ramach projektu pt.

Udostępnienie cieszyńskiego dziedzictwa piśmienniczego on-line

Fundusze Europejskie
Program Regionalny

Śląskie.

Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego

SAMOUCZEK
JEZYKA CZESKIEGO

WEDŁUG NAJNOWSZEJ
METODY

TREŚĆ:

CECHY CHARAKTERYSTYCZNE
JĘZYKA CZESKIEGO. — OPISY,
ANEKDOTY I OPOWIADANIA. —
GRAMATYKA. — ZWROTY I
ZDANIA NAJPOTRZEBNIEJSZE
W ŻYCIU CODZIENNEM. — STY-
LISTYKA PRAKT. (LISTY, RA-
CHUNKI, KWITY, KONTRAKTY
i t. p.). — POWIASTKI I NOWELE.
SŁOWNIK.

CENA 3 KORONY

NAKŁADEM POLSKIEJ KSIĘGARNI „STELLA“ W CIESZYNIE

SAMOUCZEK JĘZYKA CZESKIEGO

WEDŁUG NAJNOWSZEJ METODY.

TREŚĆ:

WYMOWA. — PISOWNIA. — OPISY, ANEKDOTY I OPO-
WIADANIA. — GRAMATYKA. — ZWROTY I ZDANIA,
NAJPOTRZEBNIEJSZE W ŻYCIU CODZIENNEM. — LISTY,
STYLITYKA PRAKTYCZNA. — POWIASTKI I NOWELE.
SŁOWNIK.

POD KIEROWNICTWEM KSIĘGARNI NAKŁADOWEJ
OPRACOWAŁO KILKU AUTORÓW.

NAKŁADEM POLSKIEJ KSIĘGARNI „STELLA“ W CIESZYNIE.

E.2

-850:37.0419L

C.00511211

Wszelkie prawa — szczególnie przedruk, naśladownictwo,
tłumaczenie, przystosowanie do innych języków i t. p. — za-
strzeżone.

Biblioteka
Tadeusza Regera

DRUKARNIA „DZIEDZICTWA” W CIESZYNIE.

Słowo wstępne.

Przed pięćdziesięciu laty podręczniki do nauki obcych języków opierały się na wyuczeniu reguł gramatycznych i słówek. Tymczasem doświadczenie okazało, iż można znać nawet kilka tysięcy wyrazów obcego języka i całą jego gramatykę — a jednak nie umieć mówić tym językiem, a odwrotnie niejeden poprawnie mówi językiem ojczystym, chociaż niewiele zna jego gramatykę.

Później postanowiono uczynić naukę więcej zajmującą i oparto cały wykład na powieści pierwszorzędного pisarza obcego języka. Lecz już pierwsze zdanie takiej powieści jest często tak złożone, skomplikowane, ma tyle przerośniętych, zwrotów poetycznych — niezwykłych, że do zupełnego zrozumienia nawet znajomość wszelkich form gramatycznych i stylistycznych nie wystarcza.

To też w ostatnich latach zarzucono i ten sposób. Dziś podręczniki do nauki obcych języków ułożone są mniej więcej tak: Na początku lekcji podaje się 20, 30, czasem nawet 50 wyrazów; potem kilka zdań utworzonych z tych wyrazów; następnie podaje się regułę gramatyczną a wreszcie uczący się układa nowe zdania na podstawie poznanych wyrazów i reguł gramatycznych.

I ten sposób, dziś na ogół wszędzie przyjęty, ma liczne wady, co okazały najnowsze badania i doświadczenia w tym kierunku. — Przedewszystkiem jedna lekcya podaje za dużo wyrazów a za mało ćwiczeń, zdań. Po 20. stronicy nauka utyka, uczący się nie może podołać wielkiej ilości wyrazów, zniechęca się i odkłada książkę na zawsze.

Drugim błędem tej metody jest przedwczesne podanie reguł gramatycznych. Najpierw trzeba poznać

IV

bodaj w części język obcy w praktyce a potem dopiero gramatykę; najpierw poznanie zjawisk, potem dopiero wysnuwanie reguł. — Również metoda tłumaczenia z języka obcego na język ojczysty, jako też tłumaczenie z języka ojczystego na język obcy nie prowadzi do celu. Uczący musi nauczyć się myśleć w obcym języku.

Uwzględniając te okoliczności, wysnuć możemy następujące zasady nauczania języków obcych:

1. **Wyuczenie słów.** Każda lekcya obejmuje tylko bardzo małą ilość wyrazów (około 10); natomiast dużo ćwiczeń, dużo zdań.

Rozpocząć od wyrazów podobnych, podać sposób wyuczenia się na pamięć wyrazów trudniejszych (głośne wymawianie, pisanie, podobieństwo, zszeregowanie i grupowanie). Nowy wyraz podać w zestawieniu z innymi, gdyż sam jeden może przybierać różne znaczenie.

2. **Myśleć w obcym języku.** Ze znanych wyrazów tworzyć wyrazy pokrewne, zestawiać je w grupy etymologiczne. Od pierwszej lekcyi przyzwyczajając do myślenia w obcym języku, zapomnieć o wyrazach i zdaniach polskich; obcy wyraz łączyć z pojęciem, obce zdanie łączyć z myślą, z sądem.

3. **Gramatyka.** Nauka gramatyki winna nastąpić nieco później, kiedy uczący się poznał już większy zapas wyrazów, form i zdań i wżył się w ducha obcego języka. Najpierw podać, jak się mówi, potem dopiero szukać zasad, dla czego się tak mówi.

4. **Ustępy logiczne.** Każdy ustęp winien tworzyć treścią zaokrągloną całość. Już w języku własnym o wiele lepiej zrozumieć wykład profesora, przemówienie publiczne i t. p., jeżeli z góry podano mi temat.

Jeżeli tytuł ustępu brzmi: Dni tygodnia, zrozumieć cośkolwiek z tego ustępu, choćby był pisany w języku mi zupełnie obcym, z którego znam za ledwie kilka słów. Zrozumię czeskie: Týden má sedm dní: pondělí, úterý, středa, čtvrtek, pátek, sobota, neděle.

Poznam nazwy dni tygodnika bez słownika, bez tłumaczenia.

Zrozumię niemieckie: Die Woche hat sechs Arbeitstage: Montag, Dienstag, Mittwoch, Donnerstag, Freitag, Samstag. Der siebente Tag der Woche heißt Sonntag. Am Sonntag arbeiten wir nicht.

A może nawet coś niecoś zrozumię i z tekstu francuskiego, jeżeli znam bodaj te wyrazy: a = ma, sept = 7, nom = imię, sont = są. Chaque semaine **a sept jours**. Les **noms de ces sept jours sont**: lundi, mardi, mercredi, jendi, vendredi, samedi et dimanche.

Nie rozumiałbym zaś wcale tych zdań, gdyby mnie tytuł nie informował, o co chodzi.

5. Materiał. Materiał ustępów powinien być stopniowany, od łatwych opisów, opowiadań do dłuższych powiastek, od tematów realistycznych do tematów abstrakcyjnych, od stylu prostego, suchego, do stylu artystycznego, przesiąkniętego obrazowością i przenośniami.

Materiał powinien być interesujący, często humorystyczny, by zachęcić uczącego, nie nudzić, nie odstraszać suchością i zapachem ławy szkolnej. Materiał powinien podać zwroty językowe, potrzebne w życiu codziennym; jak rozmówić się w sklepie, w restauracji, jak adresować list, paczkę, przekaz pieniężny, jak wypełnić weksel, jak napisać kwit, kontrakt kupna i t. p., jak robić zamówienia. Materiał winien podać wiadomości różne, wzbogacać wiedzę uczącego choćby w skromnym zakresie; by uczący nie tylko poznał język drugi, lecz zyskał też coś dla serca, dla duszy, dla umysłu; by kształcił rozum, charakter i wolę.

6. Przystosowanie do języka. Nie można wszystkich języków uczyć według jednego szablonu. Inaczej będziemy uczyli języka pokrewnego, n. p. czeskiego, słowackiego, ruskiego; inaczej języka, z którym się codziennie spotykamy, jak n. p. niemieckiego, a znów inaczej języka nam zupełnie nieznanego, jak

n. p. francuskiego. Inaczej postąpimy przy nauczaniu języka o łatwej wymowie i pisowni, inaczej o wymowie bardzo trudnej.

Stosując powyższe zasady do języka czeskiego, otrzymujemy następujący plan naukowy:

1. Język czeski, jako do polskiego bardzo podobny, nie wymaga specjalnego planu do wyuczenia słówek. Tysiące wyrazów brzmi tak jak w języku polskim; rozróżnianie długich i krótkich samogłosek, inny sposób pisania polskiego **rz**, **sz**, **cz**, w zrozumieniu słów czeskich nie stoi na przeszkodzie. Jeżeli polskie **g** i **ł** zastąpimy literą **h** i **l**, zrozumie snadno każdy Polak wyrazy czeskie: blázen, clo, kobyła, mlýn, mýdlo, síla, slabý, hora, dluh, hra, pluh, ubohý i t. d. Wystarczy wykazać jeszcze kilka takich różnic, a Polak zna już prawie połowę wszystkich słów czeskich (rozdział pierwszy). Druga połowa — to słowa do polskiego zupełnie niepodobne; te poznamy najlepiej z ustępów o treści związanej w organiczną całość (rozdział drugi). Jeżeli w zdaniu znamy 10 wyrazów a 1 nie, wtenczas nie trudno z całej treści i z związku poznać znaczenie tego wyrazu, do polskiego niepodobnego. W ten sposób poznamy znaczenie tego wyrazu lepiej niż z słownika, który nie podaje, jak dane słowo należy użyć w zdaniach. Pod ustępem wyrazy obce są powtórzone, obok nich podane wyrazy pokrewne; wyrazy te czytamy głośno, wpisujemy do notatnika kieszonkowego bez tłumaczenia polskiego. Wyrazy te odczytujemy przez następne dni, a te, które już znamy dobrze, przekreślamy w notatniku. W ten sposób przez częste czytanie na głos i przepisywanie wrvją się wyrazy niejako w naszą pamięć, poznamy ich znaczenie i pisownię. Który wyraz nam sprawia szczególnie trudności, ten stoi w notatniku przez długi czas nieprzekreślony, ten powtarzamy więc przy każdej lekcji, aż nareszcie wpisze się w pamięć naszą na zawsze.

Poznawszy w ten sposób większą ilość wyrazów, oraz cały szereg form i zdań w praktyce, w rozdziale

trzecim ujęte są te formy gramatyczne w zaokrągloną całość. Nagromadzenie tyle form byłoby niewłaściwe i zbyt trudne; lecz gramatyka czeska jest do polskiej bardzo podobna; liczby, przypadki, czasy, osoby prawie te same — a różnic niewiele. To też szczególnie zwraca się uwagę na te różnice. Pod koniec są wszystkie te różnice zestawione ponownie, dla lepszego spamiętania. To, co w obu językach równe, nie wymaga wyuczenia. Mimo to zestawiono w podręczniku wszystkie formy gramatyczne; co czyni cały układ bardzo przejrzystym, tak iż daną formę można od razu odszukać.

Ponieważ jednak nawet bardzo dokładna znajomość gramatyki i słownika nie ustrzeże nas od błędów w mówieniu, podaje rozdział czwarty cały szereg zwrotów i krótkich zdań, potrzebnych w życiu codziennem. Zdania te wyucza się częściami na pamięć; n. p. dziś »Pozdrowienia«, jutro »U fryzyera« i t. d., właśnie ten dział, który ci potrzebny. Inne zwroty mowy, jakie poznasz w rozmowie z Czechami, wpisz do notatnika i czytaj od czasu do czasu.

Na tem kończy się właściwy okres nauki: Poznaliśmy dużo słów podobnych; z opisów i powiastek zrozumieliśmy znaczenie słów do polskich niepodobnych; gramatyka informuje nas, jak słowa te się zmieniają; zdania z życia codziennego podają nam obfity materiał do praktycznego użytku. — Rozdział piąty służy do utrwalenia i powtórzenia poznanego materiału naukowego. Liczne powiastki o treści interesującej, poważnej i etycznej podają uczniowi zdrową strawę umysłową; uczący nabywa coraz więcej wyrazów czeskich, pogłębia wiadomości języka, ale także serce i umysł odnoszą znaczną korzyść. — Trudności usunięte, gdyż do każdego ustępu — z wyjątkiem kilku ostatnich — podany krótki słownik. Gdyby mimo to jakiś wyraz był czytelnikowi nieznanym, odszukać może sobie ten wyraz w rozdziale szóstym, który zawiera słowniczek najpotrzebniejszych wyrazów.

Po przerobieniu całego podręcznika uczący będzie dobrze rozumiał Czecha w życiu praktycznym i będzie mógł z pożytkiem i zrozumieniem czytać łatwiejsze książki czeskie przy ew. użyciu słowniczka. Trudności sprawiać mu będzie tylko poezya i książka ściśle naukowa, ale te trudności ma każdy i w języku macierzyńskim.

Kto chciałby dalej się wydoskonalic w języku czeskim, musiałyby: 1) żyć w towarzystwie Czechów i rozmawiać z nimi w ich języku; 2) czytać stale książki czeskie*); 3) studyować obszerniejszą gramatykę czeską, n. p. Fafl i Stýblo, Učebnice jazyka českého, K 1,80; 4) nabyć obszerniejszy słownik, n. p. Ph. Ig. Kaczor, Słownik polsko-czeski i czesko-polski, K 2,70.

Przed rozpoczęciem nauki należy usunąć następujące błędy drukarskie:

W ustępie 1. pisz: Bába, býk, kmín, nápoj, násyp, zázak, zásada, zába, žebrák; — w ust. 2.: páv, polévka; — 3.: halěf, inventář, báječný, čeládka, guláš, kalendář, kartáč, kolář, kotlář, kramář, náš, oráč, šafář; — 4.: cymbál, oltář, sídlo, mlynář, sandál; — 5.: guláš, boháč, lhář; — 6.: košíček, košíkář, kříž, příčina, přichovek, šídlo, šiška; — 9.: dítě; — 10.: káratí, krásti, mámiti, nakrojiti, náležeti, práti, šíti, tříti, utajiti; — 11.: překrost, má, plášť, šťovík; — 12.: kavárna, nedávno; — 13.: osvětlení, ovsík; — 14.: hřiva, pastýř, pláč, nátisk, postrádati, poznávati, příčina, přichovek, znáhla, příhoda, věčnost, sytý, mýto; — 15.: práce, pravice, hřání, kancelář, blízký, šňůra, rám; — 16.: vrčí; — 17.: postoupení, koupání, pacholátko, památka, jádro, jeřábek, jestřáb, pátý, nadutý, jazýček, část, mandel, káče, začátek, zákusek, zvířátko, řádek, skoupý, slábnouti, prášlo, proláklý = przegięty, puchýř, teletina, výstup, rukáv; — 18.: bláto, článek, dráha, náhrada, obláček, práh, břímě, cikán, císař, čím, háček, hrůza, nájezd, povřísko, plachý, sláma, slavíček, jízda, piha, průběh; — 19.: hned, sklář, záclona, karabáč, křída, křišťál; — 20.: čísti, slátanina, zármutek; — 21.: křídlo.

*) Cenników dostarcza: J. Otto w Pradze, biblioteka p. t. »Světová knihovna«, cena numeru 20 h; J. R. Vilímek w Pradze, cennik z 500 illustr. o 352 str. za nadesłaniem 30 h w znaczkach pocztowych.

ROZDZIAŁ PIERWSZY.

Pokrewieństwo języka czeskiego z językiem polskim.

1. Bardzo wiele wyrazów czeskich brzmi zupełnie tak samo jak w języku polskim; tylko czasem pisownia jest inna. Czeski język bowiem ma samogłoski długie i krótkie; więc samogłoski długie należy też dłużej wymawiać.

Samogłoski krótkie są: a, e, i, o, y, u;

» długie: á, é, í, ó, ý, ú lub ů.

ó nie wymawiaj jak polskie ó, lecz jak długie o.

ó spotykamy tylko w wykrzykniku ó!

ú piszemy tylko na początku wyrazu;

ů piszemy w środku lub na końcu wyrazu i spotykamy je zwykle tam, gdzie w języku polskim jest ó; lecz nie czyta się jak polskie ó, tylko jak długie u. W języku czeskim niema polskiego ó.

Akcent jest bez wyjątku na zgłosce pierwszej; przyimek zlewa się z rzeczownikiem w jedną całość, więc też przybiera akcent; n. p. **na hoře**, akcentujemy zgłoskę **na**.

Czytaj, zważając na długie samogłoski i akcent:

Baba, bajka, barák, bažant, bez, blizna, bobr, boj, bok, bol, brunátný, buk, burák, byk, bylina. Car,

cena, cennik, cep, co, což. Daleko, daleký, dar, darmo, dech, deska, dno, doba, dobro, dobrý, dolina, dolní, domek, dostatek, dozor, dožínky, dráb, drobný. **K**ábát, kaftan, kalina, kapusta, karta, kat, každý, klín, kmin, knot, kobza, kolej, komár, komín, komnata, komora, koník, kopa, korál, korek, korýtko, kos, kosa, koza, kraj, kroj, krok, kusý. Lampa, lék, len, lice, lípa, listopad, litera, los. **M**ák, malina, mapa, marka, marný, matka, mazur, mech, metr, minuta, mísa, mléko, mnich, moc, modrý, mol, mor, most, motyka, motýl, mýto. **N**áboj, nafta, nájem, nápad, nápis, napoj, národ, nasyp, nauka, nic, noc, nos, nožka, nuže. **O**pis, osoba, ostrý, ozdoba. **P**alec, pán, paní, pásek, pásmo, píka, pižmo, plán, pobyt, podpis, pochod, prastarý, prostota, prostý, pták, pumpa, pustý, pýcha. **R**ád, rada, ráj, rak, rána, ráno, ráz, rod, roj, rok, rolník, rosa, rozkaz, rozum, rudý, ruch, ryba, rak. **S**ad, sám, samouk, sen, síto, skok, snadno, snop, sobota, sosna, stádo, starosta, starý, sto, strach, stráž, struna, sucho, sukno, syn, sýr. **T**ak, tam, táta, tok, topor, torba, trud, tu, tulipán. **U**cho, úl, úpadek, ústa, uzda. **Z**ad, zadarmo, zakaz, zálepka, zámek, zánik, zápach, zápis, zasada, zátoka, zdroj, žaba, žák, žal, žar, že, žebrak, žebro.

Z powyższego słownika wypisz wyrazy, które mają długie á, długie í, długie ý. (Długie ú, é, ó spotykamy dosyć rzadko.)

2. Zamiast w piszemy w języku czeskim v, czytamy jak nasze w.

Czytaj:

Advent, advokát. **B**arva, bezvonný, bitva, budova, Bukovina, bulva, dávno, chlév, chov, chvílka. **I**nvalida, javor. **K**áva, kavka, Krakov, krev, krvavý, kvas. **L**ev, levý, lichva, Litva, Lvov. **M**orava, Moskva. **N**erv, niva, novina, nový. **O**bava, obvod, obyvatel, odvar, oliva, Opava, otvor, ovad, ovoce. **P**alivo, pav, pleva, podkova, pochva, polevka, postava, povoz, pravda, právo, ptactvo. **R**ov, rozvod, rozvoj. **S**amo-

var, sivý, sova, strava, svar, svat. Tovar, tráva. Vada, válka, vata, vdova, vchod, vidmo, vina, víno, voda, voják, vole, vonný, vosk, vy, výbor, výbuch, vydra, výlev, výraz, výrok, vysoko, výspa, výstava, vývoz, vzor, zábava.

Z ustępu pierwszego i drugiego wypisz wyrazy z literą o!
Które z tych wyrazów mają w języku polskim ó?

3. Zamiast **sz, cz, rz**, piszemy po czesku **š, č, ř**.

Litery te czytamy jak polskie **sz, cz, rz**; tylko literę **ž** piszemy tak jak Czeši, z haczykiem lub kropką.

Bednář, březina, dobře, dřevo, haleř, inventař, baječný, bič, býček, čad, čamara, čapka, čardaš, čáry, čas, Čech, Čechy, čeladka, červ, český, bašta, fraška, groš, gulaš, kalendař, kancléř, kartač, kašel, kaštan, kaučuk, kolař, komisař, koš, kotlař, kramař, krušec, kuchař, lékař, ležák, listonoš, liška, moře, muška, myš, naš, očko, orač, ořech, ovšem, paša, piskoř, poduška, poliček, potřeba, potyčka, povšední, povšechný, požár, přepis, přeprava, přepych, Přerov, převoz, řeč (= mowa), řeka, řepa, rež, rozkoš, stařec, stolař, střecha, šafař, šal, šelest, šelma, špik, špitál, tchoř, třeba, troška, ústečka, úško, zač.

Napisz po czesku: szkapa, szew, szkoda, szum, twarz (długie a), wasz, wesz, wnuczka, wrzawa.

4. Język czeski nie ma głoski **ł**; gdzie w języku polskim jest **ł**, tam stoi w języku czeskim **l**, które się czyta jak polskie **l**.

Czytaj następujące wyrazy po czesku i po polsku:

Balamut, balvan, bezmála, bezplatný, blázen, clo, cval, cymbal, doslovný, holota, chochol, chvála, kanál, klopot, klus, kobyla, koláč, kolek, kolem, lad, lán, lojovatý, lom, lov, lože, lupina, lýko, lysina, lysý, mdlý, mlýn, malý, mýdlo, oltař, sidlo, palác, Pavel, perla, pila, plat, plaz, plot, mlynař, mlýnek, milý, podlý, podolek, pospolu, povidla, pravidlo, překlad, rádlo, regal, rusálka, rychlý, sádlo, sandal, síla, slabý,

sláva, słownik, sluch, służba, smola, sokol, stodola, tłum, tłusty, tyla, umysł, upał, výklad, zámysl, zápal, zápalka, záplata, záslona, zły.

Zamień następujące wyrazy polskie na czeskie, zamieniając ł na l; przepisz te wyrazy po czesku:

Hołd, chałupa, jabłko, kadłub, kał, kapłan, koło, łopata, łotr, łuk, łup, mało, masło, motowidło, mozół (krótkie o), muł, pomału, pomysł, pył, rozkład, skała, skład, słota, słowo, szkoła, tłumok, wał, zakład, żołd.

5. Język czeski nie posiada również głoski g; gdzie w języku polskim jest g, tam język czeski ma h, które się czyta jak polskie h. Jedynie w wyrazach obcych spotykamy głoskę g, n. p.:

generál, gondola, gram, granát, groš, gulaš, gymnasium.

Co znaczą następujące wyrazy?

Bahno, bohač, břeh, čeho, dluh, had, háj, hlísta, hlína, hnát, hnida, hodný, holý, hořkavý, hra, lhař, lodyha, mnoho, náhle, náhrobek, obsluha, pahorek, pluh, pohan, posluha, posluchač, Praha, převaha, roh, sluha, tvaroh, ubohý, úvaha, výhoda, záhon, zásluha.

Zamień w następujących wyrazach g na h, a otrzymasz wyrazy czeskie:

Bagnisko, głóg, góra, gospoda, mig, noża, odwaga, ogon, pogoda, pogrzeb, raróg, stóg, waża (długie a).

W wyrazie głóg musisz także zamienić ł na l, ó na o.

6. W języku polskim nie piszemy nigdy po literach sz, cz, rz, ż litery i, lecz y. W języku czeskim jest odwrotnie: po literach š, č, ř, ž musimy zawsze pisać i, nigdy y; n. p.:

boží, činovník, čili, či, čistota, čistý, čítanka, čižmy, horší, dušička, košiček, košikař, křik, křivda, křivý, kříž, lepší, oči, odpočinek, okřik, požitečný, Příbram, příčina, přichovek, příklad, příkrý, příroda, šidlo, šík, šiška, tři, účinek, vavřín.

7. Czeskie **ň** czytamy jak polskie **ń**: čern, rožeň, učeň, laň, oheň (ogień), síň (sień), laňka, hoň (goń)! oviň! baňka, sáňky (sanki).

8. Zamiast **ie** piszemy po czesku **ě**, znak ten czytamy jak polskie **ie**, n. p.:

saně — czytamy sanie, věk — wiek, zběh — zbieh (zbieg), měch — miech, pět — piet (pięć).

Czytaj następujące wyrazy i przepisz je:

rámě, sáně, ústně, větrík, zvěř, běh, běl, běs, člověk, měrný, něco, němý, plémě, posměch, pověv, sobě, obě, běží, běželi, pěje, na lípě, věž (wieża), rámě, měř! měj!

9. W języku polskim zamienia się: **t** na **ć**, **d** na **dz**; n. p. brat, braćmi, bracie, bracia, lód — na lodzie, woda — w wodzie.

W języku czeskim zmiana ta nie jest tak wielka: **t** zmienia się na **ť** (czytaj **tj**), **d** na **ď** (czytaj **dj**).

W następujących wyrazach czeskich zamień **ť**, **ď** na **ć**, **dz** a otrzymasz wyrazy polskie:

kaď, loď, loďka, Maďar, síť (sieć), sledď, toť (toć, otóz), trest (treść), leť! jed! choď!

Jeżeli po **ť**, **ď** następuje **i** lub **ě**, wtenczas kreska nad **ť**, **ď** jest zbyteczna, a jednak czytamy **tj**, **dj**; n. p.: kotě czytamy kotje (znaczy kocię); těši — tješi (cie-szy); dělo — djelo (dzieło); děti — djetji (dzieci); dítě — djitje (dziecię).

Czytaj Matěj, naděje, síť (sieć), tělesný, těsto (ciasto), Těšín, ticho, tis, útěcha, útisk, udělný, věděli, bodec, buď — bądź, čeledď — czeladź, děcko, děd — dziad, dědic, dědina, dělo, den, denně, deset — dziesięć, děvka, děva, děvečka, dítě — dziecię, div, divně, droždí, hodina, jezdec.

10. W języku polskim mają czasowniki na końcu **ć**, n. p. brać, malować, pisać; w języku czeskim **ti**, czytaj **tji**.

N. p.: barviti, baviti, býti, boleti, bráti, býti, cediti, čekati, dati, dávati, dobiti, dohnati, dojiti, doliti (dolać), doznati, dusiti, haniti, hasiti, hnáti, kapati, karati, krastí, kropiti, látati (latać) letěti (lecieć), běžeti, mamiti, mýti, nabýti, nadužiti, nahromaditi, nakrojíti, nalévati, nalézti (znaležć), naležeti, naměřiti, obráti, prati, přesaditi, přikryti, sníti, spočívati, spustiti, ssáti, šiti, tlíti, trávití, třepati, tríti, ubýti, udusiti, uhasiti, uhrýzti, ukládati, ukrojiti, uletěti, umýti, ustajiti, utínati, utíratí, uvítí, uznati.

W mowie potocznej opuszczamy końcowe i, mówimy tylko t lub ṭ, n. p. barviṭ, biṭ, dať, prosiṭ, kupovat i t. d.

Tłumacz na język czeski ustnie i pisemnie: depać, dowołać, dumać, gładzić, gnić, kochać, kryć, kupić, malować, nabrać, nałożyć, namoczyć, prosić, traścić, tulić, umieć, urwać, usmażyć, utkać, utopić, utrzyć.

Uważaj, iż po č, š, ř nie może stać y.

11. Nie zawsze jest zamiast polskiego **ć**, **dź** czeskie **t**, **ď** miękkie, lecz często twarde **t**, **d**; n. p.:

bolest — czytaj: **bolest**, znaczy **boleść**. Podobnie: **čest**, **dost**, **host**, **jakost**, **kořist**, **kosatec** (t = ć = ci), **kost**, **krádež**, **lítost**, **marnost**, **mast**, **milost**, **šest**, **mnohost**, **nábožnost**, **nit**, **příchylnost**, **příjemnost**, **přikrost**, **snět**, **starost**, **stezka** (t = ć = ci), **test**, **ujde to** (d = dź = dzi).

Często czeskie t lub ṭ zastępuje polskie **cz**: **ctiti** = **czcić**, **uctiti** = **uczcić**, stąd pochodzi czeskie pozdrowienie: **Ma úcta** = **moje uczczenie** (uszanowanie); **plašť**, **probošť**, **štěkati**, **štěně** (szczenie), **štěp**, **štěsti**, **šřovík** (szczawik), **šřvač**, **řloušť** (tłuszcz), **věřřba** (wieszczba = wróżba), **šřěbetání** (szczebiotanie), **šřětina**, **šřětín**, **šřekač**, **šřěp**, **šřípáti**, **šřěpnice** (szcepnicza), **šřěřřbina**, **šřěřřrost** (szczodrość), **šřřvátí** (szczwać), **šřípáti**, **šřití**, **ošřěp**, **pošť**.

12. Nie zawsze jest zamiast polskiego **ń, nie, wie, bie, pie, mie** miękkie czeskie **ň, ně, vě, bě, pě, mě**, lecz twarde **n, ne, ve, be, pe, me**.

N. p.: kámen, kavarna, kobercový, koketa, konec, koncovka, kopec, křemen, krokev, kupec, meč, med (miód), melivo, ne, nebeský, necky, nečitelný, nedaleko, nedavno, nedbalec, nelad, Němec, nemoc, neomylnost, nepokoj, neshoda, nespravedlivost, nešpory, nevinnost, nezabudka, nezlomný, nezměrný, oheň, okénko, oves, ovečka, panenka, papež, papír, pec, pekař, peklo, peň, pepř, perník, péro, pes, Petr (Piotr), jalovec, jelen, jeseň, hřeben, chmel, punčocha, putna, řemen, rohovec, ruměnc, sklepení, slon, studna, synovec, šatna, špeh (szpieg), tanec, velice (wielce), velikost, velký, velryba (wieloryb), věnec, vepř, veř, vinař, vinen, vyhnanec.

Wyrazy mniej podobne do polskich wpisz do notatnika kieszonkowego i czytaj przez kilka dni.

13. Czeski język nie ma **ś, ź**, tylko **s, z**. Chociaż po **s** lub **z** następuje **í**, nie czytamy **śí, źí**, lecz **s—í, z—í**; czyli **s** brzmi tak w słowie **sowa**, **z** jak w słowie **zorca**, **cos** — **coś**, **hrozba**, **hrozny**, **kozec** — **kozieł**, **kozorożec**, **maz** — **maż**, **mysl**, **myslivec**, **osel** — **osieł** — **osiół**, **osika**, **osm**, **osvětlení**, **ovsik**, **panseka**, **prośba**, **psina**, **psi**, **řezba**, **řezník**, **rys** — **ryś**, **se** — **się** — **siebie**, **sedm**, **sekera**, **selanka**, **slepec**, **slina**, **slíva**, **slívovice**, **slíž**, **smetana**, **smích** — **śmiech**, **snídaně** — **śniadanie**, **svít**, **ves** — **wieś**, **zas**, **zásek**, **zeleň**, **země** — **ziemia**, **zima**, **zisk**, **zle**.

14. Dotychczas poznaliśmy trzy różnice pomiędzy językiem polskim a czeskim:

1. Inny sposób pisania pewnych głosek, chociaż wymowa ta sama: **á** — **a**, **ó** — **o**, **í** — **i**, **é** — **e**, **ý** — **y**, **ú** — **u**, **ů** — **u**, **v** — **w**, **ř** — **rz**, **š** — **sz**, **č** — **cz**, **ň** — **ń**, **ě** — **ie**.

Po **ř, ś, č, ž, ň, ě, ř, c, j** nigdy nie można pisać **y**.

Po **d, h, ch, k, n, r, t** nigdy nie można pisać **i**.

2. Wiele wyrazów czeskich różni się od polskich tylko w niektórych głoskach: polskiemu **ł** odpowiada czeskie **l**, polskiemu **g** — **h**, **ć** — **ř**, **dź** — **ď**, **cz** — **č** lub **t**.

3. W wielu wyrazach, gdzie w języku polskim jest **miękkie** p, w, m, n, b, ć, dź, w języku czeskim są głoski **twarde**. Język czeski nie ma wcale miękkiego ś, ź — a czeskie ř, ď jest znacznie mniej miękkie od polskiego ć, dź i znacznie mniej używane.

Czytaj następujące wyrazy i wyszukaj owe różnice:

jabloň, holiti, hořeti, ještě, řezba, čern, černidlo, červec, či? činovník, čisto, čítanka, dušička, babský, dovoz, borovička, borůvka, jaký, jednaký, hořký, čaroděj, ďábel, děcko, hodnost, hojnost, boční, břitva, jehla — igła, jehně — jagnię, Halič, hned — gniady, hněv, hnůj — gnój, holeň, jelen, hrábě, hřiva, hrtan (h = k), návoz, Orlova, pochvala, kořen, košíček, košíkář, křeslo, křik, křivda, křivý, lepší, oči, pastyř, plač, losos — łosoś, plýtký, potěcha, potěšení, mohyla — mogiła, nahý, pohoršení, loket, nat, nátisk, očerniti, odkopati, odpověď, oholiti, opěvati, opiti, orati, ostrost, osvoboditel, oženiti, ožiti, pilnost, píti, plakati, plěsti, pleť — płeć, poctivec, poddati, podiv, podlost, podskočiti, poslušnost, pospolitost, postel, postiti, postradati, pošiti, povinnost, pozbytí, poznavati, káně — kania, koňak, koňar, kotel — kocieł — kociół, laň — łania, latina, marně, měď — miedz, měkkost, němota, oběh, osika, past, pečeně — pieczeń, pěkný, pěst — pięść, pět — pięć, puškař, tvor, úryvek, ústava, žehnati, žerď, žid, žila, žiti, živý, vika, požitečný, Příbram, příčina, přichovek, příklad, příkrý, příroda, pýř — perz, šidlo, šiška, tři, učeň, účinek, vavřín, zlé, znahla, volovina, voják, přihoda, snih — śnieg, váha, věřník, zvěř, věda — wiedza, věchet, vid' — widz! voněti, voštiny — woszczyiny, vydati, zabiti, závist, zloděj, radost, síň — sień, símě —

siemię, slepec, slína, slíva, slívovice, slíž, smetana, smích — smiech, svit, temno, tma — čma, trvalost, týden, věčnost, věrnost, veselost, vytrvalost, žalost.

Z powyższego ustępu wypisz wyrazy, które mają **l** zamiast polskiego **ł**, **h** zamiast **g**, **st** zamiast **śc**, **d**, **ď** zamiast **dz**, **dž**, **i** zamiast **y**, **t**, **f** zamiast **ć**, **cz**.

Wyrazy trudniejsze wpisz do notatnika i powtarzaj przez kilka dni.

Przeczytaj kilka wierszy, potem napisz kilka słów z pamięci, porównaj z drukiem a wyrazy mylnie napisane napisz jeszcze raz.

Po głoskach **b**, **p**, **v**, **m**, **l**, **z**, **s** piszemy niekiedy **ī**, niekiedy **y**.

N. p. bič, bída, pivo, opice, víno, vidím, milý, komin, lilie, bolí, zima, sázím, silný, síto; — býk, kobyła, pytel, pýcha, vysoký, vy, mysl, mýdlo, mlýn, plyn, jazyk, nazývati, syn, syty.

Dým, sedím, týden, tisíc — tysiác, letí, ony, koně, černí, pivo, pýcha, víno, vypítí, milý, mýlití se, myto, lysý, lýko, plyn, mlýn, bolí, nazývati, zima, musím, silný, síto, syn, sytý, sýr, sýkora, šitý.

Są to spółgłoski obojętne.

Rozróżniaj: bítí — bič, býti — byč; vítí — wič, výti — wyč; mítí — mieč, mýti — myč; zívati — ziewać, nazývati — nazywać.

Po spółgłoskach twardych: **h**, **ch**, **k**, **d**, **t**, **n**, **r** nie można nigdy pisać **ī**.

Po spółgłoskach miękkich: **j**, **ď**, **ť**, **ň**, **ž**, **š**, **č**, **c**, **ř** nie można nigdy pisać **y**. Przyczem zważać należy na to, że w wyrazach **sedím**, **dělám**, **letím**, **koťě** jest miękkié **ď**, **ť**. (Patrz ustęp 9.)

15. Wiele wyrazów czeskich ma inne końcówki: zamiast **a** — **e**: bezbožnice, duše, dýně, chvíle, kaluže, kaše, kotvice, lasíce, lilie, loterie, míle, mše, mšice, mumie, olše, ovce, prace, pravíce, pšenice, rádce, radlice, rašple, ročnice, role, rýže, sukně, tajemnice, ulice, unie, vládce, zoře, živice; zamiast **a** — **o**: Polsko;

zamiast **ie** — **i**: badání, bezprávi, dojení, hraní, hřaní, kázání, konopí, množení, modlení, nasycení, panování, pokolení, polévání, poučení, povětrí, povolání, poznání, požití, předměstí, příkázání, sušení, svítání, zapálení;

zamiast **e, o** — **i**: veselí, poselství, ostří;

zamiast **ya** — **e**: informace, intelligence, interpe-
lace, administrace, agitace, amputace, anarchie, ko-
mise, pense, porce, provokace, recense, redakce, re-
klamace, resoluce, restaurace, revoluce, subvence,
kancelář;

zamiast **i** — **y** i odwrotnie: blizký, druhý, kato-
lický, koňský, modní, modrooký, náčelní, nadzem-
ský, noční, pijácký, polský, při, ranní.

Inne: panic — panicz, papuč — papuč.

Czasem wyraz czeski ma końcówkę, a ten sam
wyraz polski nie ma końcówki: potopa, potvora,
šnura, úklona, vůně, knuta, obličej.

Wyraz polski ma końcówkę, a czeski jest bez
końcówki: ram, sál, salát, šat, topol, štáb, tac, věž.

16. Ponieważ spółgłoski **l, r** można bez samogło-
ski dosyć głośno i przeciągle wymawiać, przeto spo-
tykamy w języku czeskim całe słowa i zgłoski bez sa-
mogłosek, — utworzone jedynie przy pomocy **l, r**,
n. p.: vlk = wilk, vl-na = wełna, ba-vl-na = ba-
wełna, man-gl = mangiel, mlč = milcz! plno = pełno,
plst = pilśni, rubl;

r: krk = kark, br-loh = barłóg, krb = ognisko
domowe, kr-čma = karczma, kopr = koper, kr-mě
= karma, nakrmiti = nakarmić, náprstek = napa-
stek, pr-sten = pierścień, pr-sté-nek = pierścionelek,
prst = palec, prs = pierś, pr-ší = deszcz drobny
pada, srst = sierść, srp = sierp, pokrm = pokarm,
prve = pierwszej, prvosenka = pierwiosnek;

podobnie: rmen = rumian, smrk = smrek
= świerk, skrz*) = przez, smrt = śmierć, Srb =

*) czytaj **r** osobno, **z** osobno.

Serb, srna = sarna, srst = sierść, trh = targ, trn = cierní, trpení = cierpienie, trs = krzak, tvrdý = twardy, vichr, vrch, vrkoč, vrstva, zamrzlý = zamarżły.

W języku polskim jest taki zbieg spółgłosek w wyrazach: mgła, łza, krtań; wyrazy te wymawiamy na **jeden** raz. Natomiast czeskie wyrazy wymawiamy na **два** razy: ml-ha, sl-za, hr-tan.

Podobny zbieg spółgłosek mamy w wyrazach: psaní = pisanie, ptaní = pytanie, rohlík = rogalik, srdce = serce, sršeň = szerszeń, tvrz = twierdza, tvrzení = twierdzenie, hrst = garsć, chrp = chabr = chaber, hrnec = garniec, plná = pełna, chrt vrčí = chart warczy, prchl = pierzchł, cukr, cylindr, drn = darń, hrb = garb, hrdlo = gardło, hrdost = hardość (pozostało czeskie h), mrva = mierzwa.

17. Zamiast polskiego **ą** jest w języku czeskim zazwyczaj **ou**, które się czyta **razem**, jak jeden głos, powstały przez zlanie się głosek **o**, **u**:

pachnać = páchnouti, jdou = idą, marznać = mrznouti, mohou = mogą; pichnouti, douti, pnouti, polknouti, padnouti, minouti, navinouti; mouka, moučka, moudrý, moudrost, postoupení, oblouk, chomout, soud, doubek, boubel, doubrava = dąbrowa, hloub = głąb, holoubek, houští = gąszcz, okrouhle, koukol, koupaní, kousek, kroužek.

Często zamiast **ą** stoi **u**:

blud = błąd, haluz = gałąź, holub, dub, hubka, obouruč = oburącz, obruba = obrąb, odkud, odtud, potud, pokud, kruh, muž.

Zamiast **ą** — **a**:

pacholatko, pamatka, bolačka, neřad, jadro, jeřábek, jestřab, mosaz = mosiądz, klatba = kłątwa, páty = piąty.

Zamiast **ą** — **e** lub **i**:

peníz = pieniądz, knížka = książka, pohled = pogład, majetek = majątek.

Zamiast **ę** — **u**:

ruka, muka, otruby, mut, naduty, nástupce, postup, posupný, budu, zhynula = zginęła, hluboko, hlubina, klubko, duběnka = dębianka, huba, hubička, popud, hus, hustý, jdu = idę, mučení; — rukou, budou, mukou.

Zamiast **ę** — **a**:

svatý, pata, část, často, jazyk, jazyček, požatý, patro, mandal = mędel, obrad.

Zamiast **ę** — **e**:

pět, kače, pečeť, ječmen, jek, mezi = między, oblehání; takže: blankyt = błękit.

Tłumacz następujące wyrazy; głoski oznaczone tłustym drukiem zamień na **a**:

požití, přádelna, přehled, proud, proutek, prahnouti, přestoupiti, puknouti, puchnouti, tonouti, třásti, proužek, pstruh, tah — ciąg, tisíc, uschnouti, usnouti, vous, vroubek, vrub, vzhled, vystoupení, výtah, zasnouti, zastoupení, začatek, zakusek, zoubek, zub, zvířátko, řadek, řídítel, řídití, rozluka, rub, rubati, ručka, sáh, sednouti, skoupy, slabnouti, slynouti, sou-sed, spočinouti, struk.

Zamień oznaczone głoski na **ę**:

předivo, předsevzeti, přísaha, přaslo, prolaklý = przelękły, prouha, prudce, prudkost, pruh, pruhovaný, prut, pud, puchyř, trubač, tudy, tupě, vstup, teletina, těžko, všady, vystup, zástup, témě, zeť = zieć, udidlo = wędzidło, uhel = węgiel, zvadlý = zwiędły, suk, souček, řasa, rtuť = rtęć, ručitel = ręczyciel, rukav, rukavice, spružina, stoupa, střemen, sup, svadlý = zwiędły, stuha = wstęga.

Przy tłumaczeniu zważaj także na inne zmiany, jakie poznałeś poprzednio, n. p. miękczenie liter **t, d**, zamiana **l** na **ł**, **h** na **g** i t. d.

18. Często w języku czeskim są w środku słowa inne samogłoski:

zamiast polskiego **o, ó, u** jest w języku czeskim **a**: bezbranný, blána, blato, brada, brádka, brázda,

članek, dlaň, dláto, draha, draho, drát, drátovati, hajný, havran, hlad, hladomor, hlas, hlava, hrad, hrách, hrachovina, hranostaj, chladný, chlap, klas, mrak, mráz, nahrada, oblaček, oblak, obrana, obrat, podbradek, podlaha, poplach, prah, prach, prám, prapor = proporzec, prasák = prosiak, prášek, útvar, vlas, vrána, vrata, závrat, zdravý, zlato, žlab.

Polskiemu **prze** odpovídá českie **pro**:

prohra, pronikati, propast, prosaditi, proto, prospati, prokopati i t. d.

Przetłumacz następujące wyrazy na język polski, zastępując samogłoskę oznaczoną tłustym drukiem samogłoską podaną po wyrazie!

beran — a; na miejsce e wchodzi a, więc: baran;

bída — ie; na miejsce í wchodzi ie, więc: bieda;

bilý — ia; na miejsce í wchodzi ia, więc: biały;

bledý — a; na miejsce e wchodzi a, więc: blady;

bodej — a; na miejsce e wchodzi a, więc: bodaj.

Tłumacz w ten sam sposób:

bířmování—ie, buvol—a, beseda—a, bochnik—e, břimě—e, bužek—o, celost—a, celý—a, cibule—e, cihelka—e, cihla—e, cikan—y (k—g), cíl—e, církev—e, cisař—e, čečetka—o, čejka—a, čep—o, černý—a, čert—a, česnek—o, čím—e, čin—y, člen—o, dohled—a, doslech—u, haček—y, heslo—a, hřích—e, hruza—o, hvězda—ia, jed—a, jedle—o, borůvka—ó, bouda—u, bouře—u, dlouho—u, důl—ó, dům—o, důmysl—o, důvod—o, dvůr—ó, hloub—a, hrouda—u, hustě—gęsto, chaloupka—u, chloub—a, jezero—o, jídlo—a, jinoch—junak, kacíř—e, kalich—ie, Karel—o, Kateřina—a, kavalír—e, klášter—o, klíč—u, klobasa—kiełbasa, kocour—u, koruna—o, kostel—ió, košile—u, koule—u, kouř—u, led—ó, les—a, let—o, léto—a, líbý—u, lid—u, lůno—o, lůžko—ó, macecha—o, maličko—u, metla—io, míra—ia, míšek—ie, míti—ie, náčiní—y, najézd—a, nalíti—a, napřed—ó, nařikati—e, nastoupení—a, nůž—ó, oběd—ia, objev—a, abouti—u, obyčej—a, obžerství—a, díl—ia, odíti—ia, odjezd—a, porculán—e, potom—e, potů-

ček—o, povřísl—o, pozůstalost—o, pírk—o, plá-
 chý—o, plamen—o, plát—o, plavý—o, plíce—u,
 pobídka—u, podíl—ia, pohár—u, půl—ó, půst—o,
 půvab—o, původ—o, ředkev—o, řešeto—o, říčka—e,
 řídký—a, říše—e, roura—u, rozměr—ia, růsti—ó,
 růže—ó, sedlák—o, sestra—o, sjezd—a, sladký—o,
 slad—ó, slama—o, slanina—o, slaviček—o, sled—a,
 slet—o, sliz—u, sloup—u, slunce—o, směle—ia,
 smrad—ó, směla—o, splašený—o, stehno—ścięno,
 stěna—ściana, stoklasa—o, straka—o, strana—o,
 strouha—u, stud—wstyd, stůl—ó, sůl—ó, svět—ia,
 světlo—ia, ještěr—u—jaszczur, jezero—o, jídelna—a,
 jídlo—a, jinoch—junak, Jíří—e, jítřenka—u, jízda—a,
 již—u, poledne—u, poleno—a, pondělek—ia, popel
 —ó, omšený—o, Ondřej—A, osmdesát—ą, ostruha—
 o, osvěta—ia, pancír—e, pazour—u, píha—ie, před—
 ó, předmět—o, přelet—o, přeměna—ia, příjezd—a,
 prolaklý—ę, průbeh—e, svévole—a, svůj—ó, syrový
 —u, šenk—y, šerý—a, šestka—ó, šibenice—u, šle-
 chetnost—a, šlechta—a, špižirna—a, šrot—u, štětka
 —o, šunka—y, talír—e, telátko—ą, tělo—ia, terč—
 tarcza, tesati—o, těsný—a, tetka—o, tlak—o, tolar
 —a, třenový zub — o—ą, třesk—a, tříska—o = trzo-
 ska (drzazga), trochu—ę, trůn—o, tůně—toň, tvůj—ó,
 tvůrce—ó, ubrus—o, upír—o, včera—o, večer—ó,
 vědro—ia, věno—ia, vesna—io, veslo—o, víčko—ie,
 víko—ie, víněk—ia, víra—ia, víska—io, vítr—ia,
 vjezd—a, vřed—ó, vřes—o, vřesk—a, vřeten—io,
 vůl—ó, vůz—ó, výjezd—a, výměr—ia, vzlet—o,
 vzrůst—o, zájezd—a, zajíc—ą, zálety—o, záměna—a,
 záměr—ia, záře—o, zjev—a, zředu—o, žalud —o—ą,
 železo—a, žena—o, žert—a.

Wypisz z powyższego ustępu te wyrazy, które
 mają w języku polskim a, e, o, u, ó, zaś w języku cze-
 skim inną samogłoskę; a więc tak:

1. polskie a: buvol, beseda, celost... i t. d.;
2. polskie e: birmování, břímě, cibule...
3. polskie o: bůžek, čečetka, čep, česnek...

4. polskie **u**: doslech, bouda, bouře... i t. d.;
5. polskie **ó**: borůvka, důl, dům... i t. d.

Wyrazy tak przepisane czytaj uważnie i tłumacz na język polski.

Przepisz z powyższego ustępu wyrazy czeskie w dowolnym porządku i tłumacz na język polski; n. p. celost, jedle, kostel, košile, metla, míti, díl, plamen, pondělek, tetka, tělo, štětka... i t. d.

Przy tłumaczeniu powyższych wyrazów zważać należy na **kilka** różnic, jakie poznaliśmy między językiem polskim a czeskim; a więc:

końcówka **ost** zmienia się na **ość**, **e** na **a**, **ti** na **ć**;
czeskie **l** odpowiada często polskiemu **ł**, **d** — **dz**,
t — **c**, **cz**.

I tak w wyrazie **celost** zmień najpierw **l** na **ł**, **ost** na **ość**, wreszcie **e** na **a**.

W wyrazie **díl** zmień **d** na **dz**, **l** na **ł**, wreszcie **i** na **a**.

W wyrazie **tetka** zmień **t** na **ci**, potem **e** na **o**.

W wyrazie **štětka** zmień **t** na **cz**, potem **e** na **o**.

Zważaj także w języku polskim na miękkość **nie** spółgłosek, którego często w języku czeskim niema; n. p.:

W wyrazie **plamen** jest w języku czeskim twarde **m**, **n**, natomiast w języku polskim miękkie **mi**, **ni**; oprócz tego **a** zmienia się na **o**, **l** na **ł**.

19. Często w słowach czeskich są inne **spółgłoski**.

Przetłumacz następujące wyrazy, zastępując spółgłoskę oznaczoną tłustym drukiem spółgłoską podaną po wyrazie:

brána—**m**; zamiast **n** jest **m**, więc brama;

dort—**t**; zamiast **d** jest **t**, więc tort;

okurka—**g**; zamiast **k** jest **g**, więc ogórka;

orel—**rz**; zamiast **r** jest **rz**, więc orzeł;

lehkost—**k**; zamiast **h** jest **k**, więc lekkość;

modlitba—**w**; zamiast **b** jest **w**, więc modlitwa;

sešit—**z**; zamiast **s** jest **z**, więc zeszyt.

Tłumacz w ten sam sposób:

lehký—**k**, hnet—**w** = wnet, magnet—**s**, mistr—**rz**, medvěd—**n** = niedźwiedz, měchýř—**p**, modřín—**ew**, mrkev—**ch** = marchew, neznámý—**n**, kde—**g** = gdzie, kdy—**g**, kdo—**t**, kdyby—**g**, saze—**dz**, sbor—**z**, sebrání—**z**, selhati—**z**, salaš—**sz**, satan—**sz**, shasiti—**z**, shnilý—**z**, shoda—**z**, shon—**z**, sklař—**sz**, sklo—**sz**, slepiti—**z**, smysl—**z**, stéblo = ździebło, sváda—**z**, šupina—**ł**, trakař—**g**, úsměv—**ch**, útrata—**s**, zaclona—**s**, zdejší—**t** = tutejszy, zejtra = zjutra = jutro, zlehka—**k**, zora—**rz**, zpěv—**s**, karabacz—**w** = karwacz, kořalka—**g**, korec—**rz**, krejcar = grajcar, korouhev = chorągiew, zblo—**źdź**, větší = większy, kočka—**t**, korsar—**rz**, krahujec—**l** = krogulec, křest—**ch**, křída—**r** = kreda, pošta—**cz**, požínky—**d**, rákos = rogosz, plech = blacha, křišťál—**r**, koňmo = konno, šerpa = szarfa, včela = pszczoła.

Wypisz wyrazy, w których zamienione są litery:
m—n, **d—t**, **g—k**, **h—k**, **b—w**, **s—z**, **r—rz**.

20. Dużo wyrazów otrzymamy przez opuszczenie pewnej litery:

střemcha, opuścimy **m** = strzecha;
dcera, opuścimy **d** = cera — córka;
bratr, opuścimy **r** = brat;
domov, opuścimy **ov** = dom.

Tak samo: vosa = osa, tlapa = łapa, úsvit = świt, utopenec = topielec, utrpení = cierpienie, ctnost = cnota, čísti = czytać, dvěře = drzwi, flétna flet, hluk = huk, hmoždír = móżdierz, karabacz = karwacz, mluva = mowa, mozek = mózg, prázdny = próżny, slatanina = łatanina, slupina = łupina, slza = łza, soumrak = zmrok, stín = cień, jméno = miano, zarmutek = smutek.

21. Wstawmy w miejsce kropki podaną głoskę:
d.rožka—**o** = doróżka;
.křídlo—**s** = skrzydło;
lišt.a—**w** = listwa.

W ten sam sposób:

stud = wstyd, vtíp = dowcip, zármutek = smutek, zbůjník = rozbójnik, zrak = wzrok, více = więcej, drama = dramat, država = dzierzawa, křídélko = skrzydełko, msta = zemsta, nezralý = niedojrzały, olízati = oblizać, otec = ojciec, poručík = porucznik, přítel = przyjaciel, proti = przeciw, také = także, těcha = pociecha, útek = wątek, uvnitř = wewnątrz, úvoz = wawoz, uzel = węzeł, uzení = wędzenie, uzenky = wędzonki = kiełbaski, úzko = wązko, už = już.

22. Przez przestawienie liter otrzymamy wyrazy:

kapr = karp, habr = grab, kopřiva = pokrzywa, hlť = łyk = haust, švec = szewc, sněm = sejm, krtek = kret, lázeň = łaźnia, menší = mniejszy, mramor = marmur, název = nazwa, pejsek = piesek, plíseň = pilśń, píseň = pieśń, pluk = pułk, pusa = usta, ramlice = samica, ratolest = latorośl, rez = rdza, ryzec = rydz, vejce = jaje, vláha = wilgoć, vyžle = wyżeł, zor = wzrok.

Wypisz z ustępów 19.—22. tylko czeskie wyrazy, czytaj je i tłumacz na język polski.

Z ostatnich lekcij poznaliśmy dalsze trzy cechy charakterystyczne języka czeskiego:

1. Język czeski opuszcza często samogłoski, tak iż czasem całe słowa nie mają samogłosek; taki **zbieg spółgłosek** utrudnia wymowę i nadaje językowi cechę twardości.

2. Język czeski posiada często w wyrazach **inne samogłoski**, niż w języku polskim.

Zamiast końcówki **a** jest często **e**, zamiast **e** często **i**.

Zamiast **a**, **ę** stoi w języku czeskim **ou**, **o**, **u**.

Zamiast **o**, **ó**, **u** stoi w środku wyrazu przeważnie **a**, czasem **ů**.

3. Również **spółgłoski** są często inne: zamiast **m** jest **n**, zamiast **w** — **b**, **g** — **k**, **z** — **s**, **rz** — **r**, **t** — **d**.

Często są nowe spółgłoski do wyrazu wstawione, czasem spółgłoski są przestawione, niekiedy opuszczone.

Więc w całości mamy następujące cechy charakterystyczne języka czeskiego:

1. Inna pisownia: **á, é, í, ó, ý, ú, ů, v, ř, š, č, ň, ě.**
2. Brak głośki: **ł, g, ę, ą.**
3. Brak miękkiego **ś, ć, ź, dź**; inne spółgłoski miękkie występują dosyć rzadko.
4. Brak samogłosek — zbieg spółgłosek.
5. Po części inne samogłoski.
6. Niekiedy inne spółgłoski.

Brak miękkiich spółgłosek i zbieg twardych spółgłosek czynią język **twardy**; narzeczce morawskie tworzy w tym względzie przejście między językiem czeskim a polskim:

czeskie **den** — twarde **d, n**;

morawskie **deň** — twarde **d**, miękkie **ň**;

polskie **dzień** — miękkie **dź, ń**.

czeskie **kost** — twarde **t**;

morawskie **košť** — miękkie **tj**;

polskie **kość** — miękkie **ć**;

podobnie: czeskie **šťěstí** — na końcu twarde **ti**;

morawskie **šťestí** — na końcu miękkie **tji**;

polskie **szczęście** — na końcu miękkie **cie**.

Mniejsza jest także różnica w końcówkach:

czeskie: **kaše, košile, naše, vaše**;

morawskie: **kaša, košula, naša, vaša** i t. p.

Wskutek zbiegu spółgłosek jest wymowa utrudniona, często więc nie wymawiamy każdej litery, n. p.: **szedł** mówimy **szed**; **jabłko** — **jabko**.

Podobnie w języku czeskim:

piszemy **dcera**, mówimy **cera** = **córa, córka**;

jdu — **du** = **idę**;

pražský — **praský** = **praski**;

větší — **wieczí** = **wiekszy**;

městský — **mjescki** = **miejski**;

jméno — **méno** = miano, imię;
otče — **oče** = ojciec;
pojď sem — **potsem** = pójdz tu;
mužský — **muský** = męski.
ctnost — **cnost** = cnota;
hřmot — **řmot** = grzmot;
hřich — **řich** = grzech;
piszemy: **já vedl, nesl, řekl**;
mówimy: **já ved, nes, řek**;
po polsku: wiódł, niósł, rzekł.

Czasem więc opuszczamy w wymowie **d, t, z, ž, j, h, l**.

Na końcu wyrazu litery **b, d, d', g, h, v, z, ž** wymawiamy jak **p, t, t', k, ch, i, s, sz**.

Polskie: **dąb, gad, kadź, róg, lew, wóz, nóż**,
czeskie: **dub, had, kád', roh, Bůh, lev, vůz, nůž**.

My Polacy wymawiamy **rz** jak **ż**, chociaż w pisowni robimy różnicę, gdyż co innego znaczy **może, Boże, noże**, a co innego **morze, borze, norze**. Czesi jednak robią różnicę i wymawiają **ž** jak nasze **ż**, natomiast w głosce **rz** słyhać nieco **r**, podobnie jak **rž**. Dawniej i w Polsce wymawiano inaczej **ž** a inaczej **rz**. Polacy na Śląsku, oderwani od setek lat od pnia rodzimego, zachowali po dziś tę różnicę.

Inaczej ma się sprawa z głoskami **o, ó**. W wyrazach **stoły, doły** z bliż yło się czyste **o** w języku polskim do głoski **u** — **stół, dół**; w języku czeskim zamieniło się niegdyś czyste długie **o** z upełnie na głoskę **u**; piszemy **stůl, dům**, wymawiamy: **u**, nie **ó**.

Również lud nasz chętnie zamienia **a** na **o**, zamiast **pan**, mówi nasz chłop **pon**, zamiast **trawa** — **trowa**, zamiast **raz** — **roz**.

U Czechów zachowało się **a**; Czech mówi nie tylko **pan, trava, raz**, lecz także: **kráva, hlas, vlas, bláto, hlava, chlap**, gdzie w języku polskim literackim jest **o**: **krowa, głos, włos, błoto, głowa, chłop**.

ROZDZIAŁ DRUGI.

Łatwe opisy, opowiadania i anekdoty.

1. Tydzień, miesiąc, rok.

Týden má sedm dní. Jmenují se:

**pondělí, úterý, středa, čtvrtek, pátek, sobota,
neděle.**

Pondělí, úterý, středa, čtvrtek, pátek a sobota jsou dny všední. Neděle jest den sváteční. Ve všední dny lidé pracují; děti chodí do školy. V neděli a ve svátky odpočíváme.

Rok má dvanáct měsíců, dvaapadesát týdnů, tři sta pětšedesát nebo (albo) tři sta šestašedesát dnů. Jména měsíců jsou:

**leden, únor, březen, duben, květen, červen,
červenec, srpen, září, říjen, listopad, prosínek.**

Leden jest první měsíc v roce. V lednu jest na řekách led, mrzne a padá sníh. Únor jest druhý měsíc. Také v únoru je ještě zima; ale dny jsou již delší. Březen jest třetí měsíc roku. V březnu počíná se **jaro** (wiosna). Jaro trvá od jedenadvacátého března do jedenadvacátého června.

Duben jest čtvrtý měsíc. V dubnu začínají se duby zelenati a ptáci zpívati. Květen jest pátý měsíc v roce. Jest to měsíc květů. **Stromy** (drzewa), **keře** (kierze — krzaki) a louky kvetou. Je teplo, ale není horko.

Červen jest šestý měsíc. V červnu jsou jahody červené. **Léto** počíná se v červnu a trvá od jedenadvacátého června do třiadvacátého září. Červenec je sedmý měsíc roku. V červenci dozrává (dojrzewa) **obilí** (zboże). Nastávají **žně** (żniwo). Jest **horko** (gorąco). Někdy přizene se bouře, blýská se, hřmí, **prší** (deszcz pada), padají kroupy (grad). Srpen je osmý měsíc. V srpnu dozrávají jablka a hrušky.

Září jest devátý měsíc roku. V září končí se léto a počíná se **podzim** (jesień). V září myslivci honí zajíce a koroptve. Říjen jest desátý měsíc. V říjnu listí stromů **žloutne** (żółknieje) a usychá. Listopad je jedenáctý měsíc roku. V listopadu padá listí se stromů a stromy jsou zcela holé. Prosinec jest dvanáctý a poslední (ostatni) měsíc. V prosinci počíná se zima, zamrzají řeky a potoky. V prosinci jsou také **vánoce** (święta Bożego Narodzenia), nejmilejší svátky dítek.

Obyčejný rok má 365 dní. Den má 24 hodin; hodina má 60 minut; minuta má 60 sekund. Každý den má tedy 1440 minut nebo 86.400 sekund. Den rozdělujeme v den a noc. Rok má 52 neděl, týden má 7 dní. Rok má 12 měsíců, měsíc má 30 nebo 31 dní. Ale únor má 28, a každý čtvrtý rok 29 dní. Přestupný rok má 366 dní. Rok 1912 byl rok přestupný, rok 1915 jest rok obyčejný. Rok má 4 roční doby. Každá roční doba trvá 13 neděl nebo 3 měsíce.

Co znaczą wyrazy: jaro, léto, podzim, zima, stromy, keře, obilí; horko, prší, žloutne; vánoce, nebo.

Od **jaro** pochodzi wyraz **jarý** — rzeźki, dziarski. Prysłowie: Starý ale jarý. Zasiw wiosenny zowie się **jař**, zboże jare — **jařina**, pszenica wiosenna — **jarka**; wiosenny — **jarní**.

Od **strom** pochodzi **stromek** — małe drzewko; **vánoční stromek** — drzewko wilijne; **stromoví** — drzewa, **stromovka** — sad.

Od **keř** pochodzi **keřový** — krzewowy, **keřnatý** — krzacasty.

Od **obilí** pochodzi **obilní** — zbožový, **obilnice** — špichlerz na zbože.

Od **horko** pochodzi **horký** — gorący; lecz **hořký** — gorzki; **horkokrevnost** — popędliwość.

Od **žlutý** (žólty) pochodzi **žlutavý** — zóltawy, **žlutití** — zółcić, **žluť** — zółtość, **žluč** — zólc.

Wyróżniaj: **nebo, neb** — albo, lub; **nebe** — niebo, **nebeský** — niebieski.

Wypisz wszystkie powyższe wyrazy czeskie uważnie do notatnika i czytaj w ciągu kilku dni następnych. Pisz w ten sposób:

jaro, jarý, jař, jařina, jarka, jarní;
strom, stromy, stromek, vánoční stromek, stromoví,
stromovka;
keř, keře, keřový, keřnatý;
obilí, obilní, obilnice;
horko, horký, horkokrevnost, hořký;
žlutý, žlutavý, žlutití, žluť, žluč.

2. Pory roku.

Dne 21. března počíná se jaro. Toho dne vychází slunce **asi** o šesté hodině ráno a zapadá o šesté hodině večer. Den a noc jsou tedy **stejně** dlouhé. Ode dne ke dni slunce vystupuje výše na nebi, dny stávají se delšími než noci; tepla přibývá.

Dne 21. června počíná se léto. Tu nám vychází slunce **asi** o čtvrté hodině ráno a zapadá o osmé hodině večer. Máme nejdelší den a nejkratší noc roku. **Následující** dny stávají se kratšími, ale teplo **do-držuje**.

Dne 23. září počíná se podzim. Tohoto dne vychází slunce na nebi právě tam, kde vyšlo dne 21. března; den a noc jsou zase stejně dlouhé. Ale dne **pořád** ještě více ubývá a noci přibývá. Slunce nevystupuje **nyní** již tak vysoko na nebi jako v létě. Proto je na podzim chladněji.

Dne 21. prosince máme nejkratší den. Zima se počíná. Tu nám slunce vychází teprve k osmé hodině ráno a večer zapadá **brzo** po čtvrté hodině. Potom však stávají se dny znenáhla zase delšími. V zimě **ne**stojí slunce ani v poledne vysoko na nebi. Proto je zima **studená** doba roční.

asi, stejně
následující, dodržuje
pořád, nyní
teprve, brzo
studená

około, jednak
następujące, dotrzymuje
ciągle, teraz — obecnie
dopiero, zaraz
zimna

3. Słońce i księżyc.

Slunce vychází ráno. Svítí jasně. Osvětluje svými **paprsky** (promieniami) stromy a domy, pole i lesy, řeky i moře. Slunce dává nám světlo a teplo. Bez slunce nemohli by lidé ani zvířata ani rostliny býti živí. Bez slunce všechno by zahynulo. Slunce stojí vysoko na **obloze** (sklepienie niebieskie, firmament). Někdy skrývá se slunce za mraky (mrok — chmura) a my ho nevidíme; jindy (inny raz) můžeme je viděti i **skrže** (przez) mraky. Ale když je obloha zcela čistá, nemůžeme se na slunce podívati. Oslepilo by naše oči.

Strana světová, kde slunce vychází, sluje východ. Strana světová, kde slunce zachází, sluje západ. Jih je ta strana světová, kde slunce stává o poledni. Sever zove se ona strana světová, která leží proti jihu. Jih zove se také poledne, sever půlnoc.

Měsíc (księżyc) svítí v noci. Je bílý jako stříbro. Jeho světlo není tak prudké (prędkie — gwałtowne) jako světlo sluneční. Jeho paprsky nehřejí tak jako paprsky sluneční. S měsícem svítí hvězdy. Jsou menší než měsíc a jest jich mnoho. **Podobají** se (podobne są) malým démantům; měsíc je mezi nimi jako veliká perla.

Co značá wyrazy: **paprsek, paprsky, obloha, na obloze** (polski: **obłok** ma inne znaczenie), **skrż?**

Od **paprsek** pochodzi **paprskovati** — promieniować, **paprskovitý** — promienisty.

východ, západ
jih, sever

wschód, zachód
południe, północ

Przepisz powyższe wyrazy do notatnika.

Wyrazy: **měsíc** znaczy miesiąc i księżyc;
pochodne: **měsíček** — miesięczek, **měsíčky** — miesięczka,
měsíčné — miesięczna plaća;

podoba — podobieństwo, **podobizna** — portret, **podobný**,
podobati se.

Wpisz do zeszytu bez wyrazów polskich.

4. Pacholek ve chládku.

Pacholek za parného dne lehl si pod **košatý** strom a usnul. »Ty ničemo,« křičel na něj jeho pán, »nestydíš se za bílého dne spáti, místo abys pracoval? Ty nejsi hoden, aby slunce na tebe svítilo!«

»Opravdu, milostpane,« dal mu pacholek za odpověď, »právě proto jsem si lehnul do chládku.«

košatý

cienisty

5. Dzień a noc.

Ve dne máme světlo slunečné, den je světlý. V noci bývá tma, nebo svítí měsíc a hvězdy. Než slunce vyjde, **šeří se** a svítá. Potem obloha zbarví se rudě — to je zora. Brzo ukáže se ohnivá koule slunečná. To je ráno čili jitro.

Když je slunce na obloze nejvýše, jest poledne. Lidé na chvíli od práce ustávají, aby mohli obědvati. Odpoledne se slunce pomalu níží a na konec dne zapadá. Po západu slunce ubývá světla denního; **smráká se**, tmí se, jest večer. Lidé nechávají práce a scházejí se k večeri.

Po večeru nastává noc. Lidé ubírají se na odpočinek. Děti kleknou a pomodlí se. Dřímota zavře jim víčka. Po jasném nebi tiše plyne měsíc a **třpytí se** stádo drobných hvězdiček. Venku **bdí ponocný**. Dává **pozor**, kdyby někde vyšel požár. Nade všemi lidmi bdí oko Páně.

šeří se, smráká se
nechávají, víčka
třpyt, třpytiti se
třpytivý
bdíti, bdí
ponocný, dává pozor

szarzeje, zmierzch zapada
zaniechają, powieki
połysk— lśnienie, lśnić się
lśniący
czuwać, czuwa
stróż nocny, uważa

6. Zegar.

Je poledne, je půlnoc, je jedna hodina; jsou dvě hodiny, jsou tři hodiny, jsou čtyři hodiny; je pět, šest, sedm, osm, devět, deset, jedenáct hodin. Je čtvrt na jednu, na dvě, na deset, na dvanáct. Je půl jedné, druhé, třetí, čtvrté, páté, šesté. Jsou tři čtvrti na jednu, na tři, na osm, na jedenáct, na dvanáct.

Je devět hodin a dvě minuty. Je půl sedmé a tři minuty. Je čtvrt na tři a jedna minuta. Jsou tři čtvrti na pět a čtyři minuty. Je poledne a pět minut. Je šest hodin pryč (precz — przeszło). Je za minutu pět hodin. Je za tři minuty půl osmé. Jsou za šest minut dvě. Je půl páté pryč.

Nástěnné hodiny ukazují nám čas. Na hodinách nástěnných vidíme ciferník se dvanácti číslicemi (cyframi) a dvě ručičky. Krátká ručička ukazuje hodiny, dlouhá minuty. Hodiny označeny jsou na kraji ciferníku číslicemi římskými. Šedesát malých čárek (kressek) ukazuje minuty. Hodinář (zegarmistrz) zhotovuje hodiny nástěnné i hodinky kapesní (kieszonkowe).

hodina, hodiny	godzina, zegar
hodinka, hodinky	godzinka, zegarek
hodinář, hodinářství	zegarmistrz, zegarmistrzostwo
číslo, číslovka	liczba — numer, liczebnik
číslice	liczba — cyfra
kapsa,	kabza — kieszeń
kapsář	torba — złodziej kieszonkowy
kapesní	kieszonkowy
kapesník lub kapesní šátek	chustka kieszonkowa

Wpisz te wyrazy do notatnika.

7. Hodinky.

K **hodinári** přišel sedlák a koupil si **kapesní** hodinky starého způsobu a neobyčejné velikosti. Strčiv je do **kapsy**, **zpozoroval** na pracovním stole hodinářově pramalinké hodinky. Pozoroval je chvílku a potom pravil: »Aj, tuto maličkou **věc** byste mi mohl dát!

přidavkem!« — Hodinář se smál, ale nechtěl o takovém **obchodě** nic vědět.

zpozoroval, věc
obchod

zauvažyl, rzecz
handel

8. Slepý a světlo.

Slepý muž šel večer pro vodu a měl s sebou lucernu. Tomu se lidé divili a pravili mu: »Proč pak nosíš s sebou světlo, kterého vidět nemůžeš?« — Slepý odpověděl: »Nenosím světla pro sebe, **nýbrž** pro neopatrné lidi, aby do mého džbánu nevrátili a ho nerozbiti.«

lucerna, nýbrž

latarnia, ale — lecz

9. Chytrý hvězdář.

Jakýsi hvězdář předpověděl, **kdy** jistý mladý muž, kterého král Ludvík XI. miloval, umře. I vyplnilo se to. Král zavolal hvězdáře a pravil: »Řekni mi, kdy ty umřeš!« — Hvězdář odpověděl: »Já umru o tři dni **dříve** než Vaše královská Milost.« — Král se staral o hvězdáře a podporoval ho.

kdy, dříve
hvězda, hvězdář

kiedy, wczesniej — drzewiej
gwiazda, gwiazdarz — astronom

10. Liczby.

Jeden, jedna, jedno, dva, dvě, tři, čtyři, pět, šest, sedm, osm, devět, deset, jedenáct, dvanáct, třináct, čtrnáct, patnáct, šestnáct, sedmnáct, osmnáct, devatenáct, dvacet;

jeden a dvacet, dva a dvacet, tři a dvacet i t. d.; třicet, čtyřicet, padesát, šedesát, sedmdesát, osmdesát, devadesát, sto;

sto jeden, sto dvě, dvě stě, tři sta, čtyři sta, pět set, šest set, sedm set, tisíc;

dva tisíce, tři tisíce, čtyři tisíce, pět tisíc, deset tisíc, sto tisíc, milion, dva miliony.

Rachunki — Počty.

Dodawanie — Sečítání.

Dvě a jedna jsou tři. Sedm a jedna jest osm.

Odejmowanie — Odčítání.

Deset bez jedné jest devět. Jedna bez jedné jest nulla. Šest bez čtyř jsou dvě.

Mnożenie — Násobení.

Šestkrát dvě jest dvanáct. Jednou tři jsou tři. Devětkrát dvě jest osmnáct. Pětkrát tři jest patnáct.

Dzielenie — Dělení.

Jedna v jedné obsažena jedenkrát. Dvě stě ve dvou stech obsaženy jedenkrát. Sedm v čtrnáct obsaženy dvakrát. 4 v 8 jest obsaženo dvakrát.

25 jest více než 18. 36 jest méně než 97.

počítati, počtář
počet, účet
dátí na účet
počty
početník

rachować, rachmistrz
rachuba, rachunek
dać na rachunek
rachunki
książeczka rachunkowa

sečítání, odčítání, násobení, dělení.

11. Rodzina.

Otec má syna a dceru. Syn a dcera jsou bratr a sestra. Otec má bratra, to je strýc. Matka má také bratra, to je také strýc. Matka má sestru, to je teta. Otec má také sestru, to je také teta. Otec má také otce a matku, to je dědeček a babička. Strýc a teta mají syna a dceru, to jsou bratranec a sestřenice.

Štěpán jest můj bratr. Alžběta jest má sestra. Žofie jest ještě dítě. Anna je ve škole a učí se. Vojtěch není doma. Můj bratr jest ve škole, jest žák. Anna je zákyně. Můj otec jest doma. Můj dědeček je stařec. Má babička je stařena. Můj strýc není stařec, má teta není stařena.

Doma mám bratříčka; je malý a slabý; neběhá ani nemluví; je **nemluvně**. Pomalu vzroste a bude z něho chlapec. Starší bratr je veliký a silný jinoch. Mladší sestra je dívka; až bude tak veliká jako starší bratr, bude s ní panna. Otec je muž, matka je žena.

strýc, teta
dědeček, není
nemluvně, nemluvný
jinoch, žena

stryj — wuj, ciocia — stryjenka
dziadek, nie jest
niemowlę, małomówny
junak — młodzian, kobieta

12. Jak se jmenuješ?

A: Jak se jmenuješ?

B: Jmenuji se jako můj otec.

A: A jak se jmenuje tvůj otec?

B: Jmenuje se jako já.

A: A jak se jmenujete oba?

B: Jmenujeme se jeden jako druhý.

13. Bratr.

»Pepíčku, jdi domů, **čáp** ti přines bratříčka.« —
»A to jsem rád! Já jsem ráno rozbil tatínkovi fajfku, mám to teď na koho **svést**.«

Pepíček, čáp
svést

Józiek, bocian
złoczyć — zwalić

14. Čtenářka.

Malá Mařenka viděla doma dědečka, jak **čte** z kalendáře. Dědeček položil knihu a **brejle** na stůl a vyšel ven. **Holčička** posadila se na jeho **místo**, vzala kalendář do ruček a nasadila si brejle na nos. Chtěla také **čísti**, ale nemohla. Povídá si: »To je divné; brejle mám jako dědeček, knihu mám jako dědeček a přece čísti neumím.«

čísti, čti! čtu
čtení, čtenář, čtenářka
brejle, holčička
místo, holka

czytać, czytaj! czytam
czytanie, czytelnik, czytelniczka
okulary, dziewczynka
miejsce, dziewczyna

15. Aby babička neodešla.

»Ach,« pravila **jednou** babička, »jž za nedlouho **snad** odejdu od vás, drahé dětičky, **navždy**.«

»A **kam** půjdete, babičko?« zeptala se tříletá Boženka. »Daleko?«

»Ba daleko, **drobečku** můj milý, **velmi** daleko.«

Druhý den se babička **sháněla** po svých brejlích. Všecko prohledali, ale brejlí nenalezli. **Pak** povídá Boženka, že mamince něco pošeptá. Přiznala se jí, že schovala brejle do **postýlky**.

»A **proč?**« ptala se matka.

Maličká odpověděla: »Babička bez brejlí **nikam** netrefí a tak nepůjde pryč!«

jednou
snad, navždy
kam, drobečku
velmi, sháněla
pak, proč
nikam, postýlka

jeden raz — pewnego razu
snac — moze, na zawsze
dokąd, drobiazgu — maleństwo
bardzo, biegała — dopytywała
wtedy, dlaczego
nigdzie, pościel

16. Cíalo ludzkie.

Na těle lidském nejvýše jest hlava, pod ní **trup**. Po obou stranách trupu jsou **paže** a dole nohy. Celé tělo pokryto jest **koží**. Přední část hlavy sluje obličej, horní a zadní **lebka**. Lebka porostlá jest vlasy a chová v sobě **mozek**. Na obličejí vidíme čelo, oči, nos, lice, ústa a bradu. Oko má **obočí** a zavírá se víčkem, na jehož kraji jsou řasy. Ústa zavřena jsou **rty** a obsahují jazyk, **patro** a dvě **čelisti**, ve kterých sedí třicet dva zuby. Brada mužská bývá porostlá vousy. Po stranách hlavy jsou uši.

Trup s hlavou je spojen krkem; přední část krku nazývá se hrdlo, **zadní** šíje. Pod krkem je **hrudník**, který má napřed prsa, vzadu hřbet s lopatkami a pod nimi bedra. Pod hrudníkem je břicho. Na pažích rozeznáváme rameno, loket, zápěstí a ruku. Ruka má hřbet a dlaň a jest ukončena pěti prsty. Zavřená ruka zove se pěst, polozavřená **hrst**. Na nohou pozorujeme

stehno, koleno, holeň s lýtkem, **kotníky** a **chodidlo**. Na chodidle je **pata**, **nárt**, **ploska** a pět prstů. Každý prst má na konci nehet. Části těla jmenují se jinak **údy**.

trup, paže
paždi, páže
kůže, lebka
mozek, obočí
ret, rty, retní
patro
čelist
hruď, hrudník
hrudní, prst
hrst, kotník
chodidlo
pata, nárt
ploska, úd, údy

tułów, ramie
pacha, paž
skóra, czaszka
mózg, brwi
wargá, wargi, wargowy
piętro — podniebienie
czelusc — szczeka
piers, klatka piersiowa
piersiowy, palec
garśc, kostka
po czem się chodzi — stopa
pięta, górna część stopy
podeszwa, członek, członki

Czytaj ustęp powtórnie; výrazy trudnějšíe wpis� do notatnika.

17. Co má v hlavě.

J é n í k : Babičko, pan učitel nám přece vždycky říká, že mají lidé v hlavě mozek! A ty tam máš vatu.

B a b í č k a : I ty **drzý** kluku, co to mluvíš?

J é n í k : Ale ano, babičko, **vykouká** ti přece vata z uší!

drzý kluku
vykouká

bezczelny chłopcze (uliczniku)
wygląda

18. Umrličí lebka.

Mladý kníže, který si na své kráse a svém bohatství mnoho **zakládal**, honil jednou v pusté krajině. Tu spatřil starého poustevníka, který před svou jeskyní seděl a na umrlčí lebku pozorně se díval. Kníže **tázal** se poustevníka usmívavě: »Proč, starče, na tu umrlčí lebku tak **pozorně** patříš?«

Poustevník chvíli mlčel. Patřil na umrlčí lebku, potom se díval zase na knížete a pravil **konečně**:

»Rád bych věděl, je-li to lebka z knížete nebo ze žebráka; ale nemohu toho rozeznati.«

zakládal, tázal
pozorně, konečně
otázka, otazník
pozor, pozorovati

pokládať, pytať
uważnie, wkońcu — nareszcie
pytanie, znak pytania
baczność, obserwowac

19. Hloupě v hlavě.

L é k a ř : Můžete již **sundati ledovník** s hlavy.

N e m o c n á : Ale mně jest dosud tak hloupě
v hlavě.

L é k a ř : Tak dlouho — než se to ztratí — ne-
můžete přece míti **led** na hlavě.

sundati
led

zdjác
lód

20. Poslední přání.

S o u d c e k odsouzenému k smrti provazem:

»Máte ještě nějaké **přání?**«

»Abych byl pověšen místo za hlavu — za nohy.«

přání

życzenie

21. Snadný počet.

Ž e b r á k : Dáte-li zde mému příteli, jenž má jen
jednu ruku, pět haléřů, mám dostati já deset haléřů?

P a n í hněvivě: A proč pak?

Ž e b r á k : Proto že mám dvě ruce.

22. Dva služebníci.

Pán vola: »Petře, jsi tu?«

Petr: »Tu jsem, milostpane!«

Pán: »Co děláš?«

Petr: »Nic, milostpane!«

»A ty, Františku, jsi tu také?«

František: »Ano, milostpane!«

»A co ty děláš?«

František: »Já Petrovi pomáhám!«

jsi, ano

jestes, tak

23. Zmysly.

Člověk vidí očima — má **zrak**; slyší ušima — má sluch; čichá nosem — má **čich**; chutná jazykem — má **chut**; hmatá prsty — má **hmat**.

Ve dvou **láhvičkách** vidíme **tekutiny**; jedna je nažloutlá tak jako druhá. Jedna voní a chutná příjemně, druhá voní a chutná ostře. Jedna je víno, druhá ocet. Zrak jich nerozeznal, ale čich a chut je rozeznaly. Psy čichem se poznávají a dorozumívají. Zvířata po čichu jdou za potravou. **Hmyz** po čichu najde nejkratší **cestu** k pokrmu. Jazyk **varuje** nás věcí **tuze kyselých**, trpkých a hořkých, kterými bychom si mohli na zdraví ublížiti. Také **prozradí** jazyk kamének **utroušený** do těsta, z něhož nám chléb upekli. Ukáží-li nám na stole dvě **látky** bílé, nepoznáme vždy, co jsou. Vezmeme je do prstův a ohmatáme. Hmat rozhodne, kde zrak **nestačil**: v jedné látce poznáme papír, v druhé plátno. I slepec hmatem rozezná veliké množství věcí. Hmatem rozeznáváme tvrdé věci od měkkých, mokré od suchých, hladké od **drsných**, studené od teplých.

Wyrazy:

zrak, čich, chut
hmat, hmatati, láhvička
téci, tekoucí
tekutý, tekutina
hmyz, hmyzožravý
cesta, varovati
tuze, kyselý, kyselina
prozraditi, utrousiti
látka, nestačil
drsný, studený
studeno, studna

wzrok, węch, smak
dotyk, dotykać, flaszceczka
ciec, ciekący — płynący
płynny — ciekły, płyn — ciecz
owad, owadożerczy
droga, przestrzeżać
nader — zbyt, kwaśny, kwas
zdradzić, opuścić — rozsypać
materya, nie wystarczył
szorstki, zimny
zimno, studnia

Wpisz te wyrazy bez tłumaczenia polskiego do notatnika.

24. Z lepších kruhů.

Příteli, barone, teď mám šofera! S tím mohu do celého světa. On zná pět řečí.

To já mám lepšího! S tím mohu i do polosvěta. On je němý.

25. Odzienie.

Člověk potřebuje oděvu. Rozeznáváme oděv mužský a ženský. Části oděvu mužského jsou: kalhoty (spodnie), vesta, kabát, svrchník (zarzutka) plášť, nákrčník (naszyjnik — krawatka), šle (szele — szelki). Části oděvu ženského jsou: spodnička, šněrovačka, šaty (ubranie — suknie), zástěrka (fartuch). Mužové i ženy nosí mimo to košili, punčochy, rukavičky, trepky (sandaly), střevice a botky. Boty nosí vají mužští. Mužští nosí čepici nebo klobouk (kape-lusz); ženské nosí šátek (chustkę) na hlavu, čepec nebo klobouk. Krejčí zhotovuje oděv mužský; krejčová šije šaty ženské.

Co znaczy: kalhoty, svrchník, nákrčník, šle, šaty, šátek, zástěrka, trepky, klobouk.

Od **šat** — szata pochodzi: šátek, šáteček, šatiti se, šatna, šatstvo (odzież);

klobouk: klobouček, kloboučník, kloboukový — kapelusowy.

Wpisz te wyrazy do notatnika.

26. Ubohý.

Ž e b r á k : Ano, ano, milostpaní! Jsem stár 50 roků, a 16 roků jsem již ztrávil na loži.

P a n í : Ubožáku! To je strašlivé! Zde máte korunu, chudáku! A co pak vám vlastně bylo?

Ž e b r á k : Zaplať Pán Bůh, milostpaní! Co mí bylo? Nic! ale **spočtou si**, milostpaní, když spí člověk denně osm hodin!

spočtou si

policzcie sobie

27. Nemůže pomoci.

Do ordinační síně nového městského lékaře vstoupil sedlák s prasátkem.

L é k a ř : **Ku všem rohatým**, co tu chcete s prasetem? Jděte s ním ku zvěrolékaři!

Sedlák: K tomu nepůjdu! Prase nechce mi žrátí, a jak mu pomůže zvěrolékař, jenž jest sám **hubený** jako tyčka. Ale vy jste tlustý, vy můžete pomoci!

ku všem rohatým
hubený

do wszystkich czartów
chudy

28. Stařec a smrt.

Stařec **nasekav** v lese dříví, **ubíral** se s těžkou otepi domů. Jsa velmi utýrán, **shodil** nařikaje dříví na zemi a **přál** si konečně smrt. Ihned objevila se **smrt řkouc**, proč ji volal. Stařec zaleknuv se, pravil: »Ach, zavolal jsem tě jen, abys mi pomohla břímě zase na ramena naložiti.«

nasekati, ubíral
shodil, přál
řkouc
jen

nasiekać — naraǳać, dażyć
rzucić, życzył
rzkaç — mówiać
jeno — tylko

29. Nowy dom.

Dělníci kopali v zemi jámy, skládali kamení, cihly, vápno a dříví. Když byly jámy dosti hluboké, **zedníci** v nich budovali základy domu. Nádeníci jim podávali kámen a maltu, kterou dělali z písku, vápna a vody. **Zdí** rostly rychle pod rukama zedníků, zdí přibývalo tak, že museli **tesaři** zedníkům udělati z trámův a **prken lešení**. Lezlo se na ně po **žebříku** a voda i malta vytahovala se po provaze. — Potom tesaři **zvedali krov**. V několika dnech přikrýval celou budovu. Na střeše pracovali pokryvači, zedníci **omítali** zdi, tesaři kladli podlahy a stropy. Lešení brzy bylo odstraněno a po několika dnech bělal se čistý dům, **hezký** jako **klícka**.

Zedníci a tesaři sice již odešli, ale místo nich přišli truhlář, zámečnick, klempíř, kamnář, **sklenář**, **natěrač**, malíř. Všichni měli tu práce plné ruce. **Dvorek** zatím **dlaždič** urovnal a zahradník pomohl při za-

kládání nové zahrádky. Nový dům je vystavěn, zatím dostane dům číslo.

Wrazy:

dělník, dělnice
dělnický, dělnictvo
dílo, dělo
dělati, zeď
zdi, zedník
prkno, lešení
žebřík, tesař
tesati, tesák
zvedati, krov
omitati, omítka
hezký, klec — klíčka
sklenář, sklenice
skleník
natěrač
nátěr
dvorek, dlaždič, dlažba
dlažditi, číslo

robotnik, robotnica
robotniczy, stan robotniczy
dzieło, działo — armata
czynić — działać, mur
mury, murarz,
deska, rusztowanie
drabina, cieśla
ciosać, cieślica
podnosić, więźba strzechy
obrzucac tynkiem, tynk
piękny, klatka
szklarz, szklanka
szklarnia — cieplarnia
pokostnik
pozór, zewnętrzny wygląd
podwórze, brukarz. bruk
brukować, numer

wpisać do notatnika.

30. Jak je stará.

Hledali jsme v obci N. u Benešova letní byt. U lesa potkali jsme stařenku, dali jsme se s ní do hovoru a mezi jiným ptali jsme se jí, jak je stará.

»Já jim to řeknu, milostpane. Je mi pětasedesát, ale včera ještě mi bylo osmdesát.«

»Jak je to možné?«

»Dobře. Dnes už jsou tady všechny letní byty pronajmuté, tak můžu říct pravdu. Ale včera ještě jsem se musela dělat starší, aby to jako táhlo, že je tu zdravá krajina.«

byt

mieszkanie

31. Mieszkanie.

Světnice (pokój) má čtyři stěny, podlahu, strop, dvěře a tři okna. V naší světnici jsou ještě židle (krzesła), kamna (komin — piec), skříň (szkrynia — szafa), stůl, hodiny nástěnné.

Stůl jest nábytek (mebel). Skládá se z desky a z noh; mívá take šuple (szufladę). Bývá obyčejně zhotoven ze dřeva. Na stole můžeme jísti, psáti, pracovati nebo hráti. Truhlář (stolarz) dělá stoly.

Židle je nábytek. Její části jsou lenoch (oparcie), sedadlo a nohy. Židle je ze dřeva nebo z rákosu (rogoży — trzciny). Židle s opěradly zovou se lenošky. Židle jest k sedění. Stolař dělá dřevěné židle.

Kamna slouží k vytápění (wytapianie — ogrzewanie) bytův (mieszkań). V zimě jsou nezbytná. Jsou zhotovena z hlíny nebo z železa. Trouba (rura) odvádí (odwodzi — odprowadza) kouř do komína. Kamna se vytápějí dřívím, uhlím nebo koksem.

V naší kuchyni jsou hrnce, mísky, tácky, talíře, sklenice, lžice, vidličky, nože, sporák (piec kuchenny), mlýnek na kavu a t. d. Nádobí (nabytek) jest ze železa, mědi nebo ze dřeva; náčiní jest z porculánu.

V naší kuchyni stojí u zdi stůl. Nad stolem visí **polička**. V ní jsou talíře, na ní leží hrnky, vedle ní visí na levo **nálevka**, na pravo **struhadlo**. Na stole stojí **krajáč**, pod stolem jest **střez**. U stolu v levo stojí **koště**, u zdi lopatka. U stolu v pravo stojí **kbel** na vodu. Dále máme v kuchyni mísy, vědro a jiné nádobí. V hrncích se vaří maso a polévka, na struhadle se strouhá cukr nebo tvrdá **houska**, v krajáči se zadělává těsto na knedlíky, na buchty a na koláče. Ve střezu se myje nádobí, koštětem se mete smetí na lopatku, do kbele se lije voda.

Světnice, ve které trávíme noc, zove se ložnicí. V ložnici jest postel (pościel — łózko), noční skříň, mycí stůl a skříň. V posteli je slavník (słomnik — siennik), matrace, podhlavnice, přikrývka. V posteli spáváme.

Bohatí lidé mívají nejen (nie jeno — nie tylko) jídelnu, mívají také salon. Bývá to nejpěknější a obyčejně (obyczajnie — zwyczajnie) i největší světnice celého bytu. V saloně bývá tento nábytek: pohovka (sofa), několik lenošek nebo vycpaných židel,

okrouhlý stůl, veliké zrcadlo, konsola, švédská kamna, kyvadelní (kiwać, wahadłowe) hodiny. Parquetovaná podlaha je pokryta koberci. Na stěnách vidíme veliké obrazy v pozlacených rámcích.

Wyrazy:

světlice, světlý
židle, kamna
skříň, šuple
truhlář, lenošky
rákos, rákosový
byt, bytovati
sporák, nádobí
zed, polička, nálevka
struhadlo, krajáč
střez, koště
kbel, houska
ložnici, slavník
pohovka, kyvadlo
kývadelní

pokój, jasny
krzesło, komin — piec
skrzynia — szafa, szuflada
stolarz, oparcie
rogoż — trzcina, trzcinyowy
mieszkanie, mieszkać
piec kuchenny, sprzęty
ściana, półeczka, lejek
tarło, duża misa
naczynie do mycia, miotła
kubel, bułka
sypialnia, siennik
sofa, wahadło
wahadłowy

32. Lékař zubní.

Stavitel k zámečníkovi: »U těchto dveří uděláte to **obráceně**: zvenčí dáte **kliku** a z vnitřku jen **knoflík**.«

»A proč to, prosím?«

»Tenhle byt bude mít **zubní lékař** a ten chce, aby mu šli lidi tam, ale aby nemohli tak snadno před operací utécti...«

obráceně, z venčí
klika, knoflík
zubní lékař

odwrotnie, z zewnątrz
klamka, guzik
lekarz zębów — dentysta

33. Ojcowski dom.

Na cestě ze školy pohněval se Prokop se **Stáňou**. Stáňa pohaněl jeho rodnou chaloupku. Řekl o ní: Vaše chalupa je stará, na spadnutí. To Prokopa velmi mrzelo. **Máť** chaloupku tu nesmírně rád. Je sice stará, ale milá. Má vyřezávanou **lomeníci** a doškovou střechu. Okna jsou ověčena vínem. Na bílé **podezdívce**

Prokopova matka namalovala barevné **kvítky**, hvězdičky a srdíčka. Na **zápraží** na lávce je pěkné posezení, i když prší. A co tu Prokop zažil radostí! Jejich chaloupka je mu milejší než veliký statek. **Vždyť** je to jeho rodný dům.

Wyrazy:

se Staňou
mát, lomenice
podezdívka (pode zdi)
kvítky, zápraží
posedění
vždyť

ze Staškiem
ma ci, szczyt
podmurowanie
kwiatki, miejsce za progiem
siedzenie — posiedzenie
zawždy — wszak

34. Rzemiesła.

Truhlář hobluje **prkna**, řeže je, osekává a štípá, dlabe, vrtá. Tak zhotovuje ze dřeva rozličný nábytek. — Tesaři otesávají **kmeny** a z trámů stavějí krov. Dělaljí stropy, podlahy, kůlny. — Bednář hotoví ze dřeva konve, putny, džbery, kádě, **sudy**, vany, škopky. To jsou **nádoby**. — Kolář dělá vozy, kočáry, sáně, pluhy, brány. — Kovář dělá ze železa podkovy, radlice, **řetězy**, **rýče**, motyky. Kove koně, pobíjí vozy, pluhy, brány, kočáry, sáně. — Zámečník hotoví zámky, klíče, **závorky**, **spony**, závěsy, **mříže**. Pobíjí okna a dveře. — Krejčí šije oděv, švec obuv. — Tkadlec tká plátno z **příze** lněné a bavlněné, soukeník dělá sukno z příze vlněné. — Zedníci stavějí zdi a **klenutí**.

Řezník kupuje dobytek, **poráží** jej a maso z něho prodává. Pekař peče na prodej chléb, rohlíky, **houšky**. To je pečivo. Mlynář mele mouku a krupici ze zrní obilného. Dělá též kroupy.

Práce truhlářová jmenuje se řemeslo. Truhlář jest řemeslník. Tesaři, bednáři, koláři, kováři, zámečníci, krejčí, ševci, tkalci, soukeníci, zedníci, řezníci, pekaři, mlynáři jsou řemeslníci. Při práci potřebuje truhlář hoblíku, pily, sekyry, dláta, **nebozezu**. To jsou nástroje. Při práci pomáhají mistrům tovaryši a učňové.

Wyrazy:

prkno
kmen, sud, sudový
nádoba, řetěz, řetízek
rýč, spona
závorka
mříže, příze
klenutí, poraziti
houska, nebozez
nebozízek, nástroj

deska (parkan — plot z desek)
pień, beczka, beczkowy
naczynie, łańcuch, łańcuszek
rydel — łopata, klamra
zawora — zapora
krata, przędza
sklepienie, powalić — zabić
bułka, świder
świderek, narzędzie

35. O Honzíčkovi.

Honzíček chodil **velmi** nerad do školy a **špatně** se učil. Tu řekl Honzíčkovi otec: »Honzíčku, ty jsi už veliký a silný, čem pak se chceš učití?« — »Já nevím, tatínku!« řekl Honzíček. — »Čím pak tedy chceš býti?« — »Já chci býti pánem.« — »Milý Honzíčku, kdo chce býti pánem, musí se pilně učiti, a ty jsi se dobře neučil. Musíš se učiti řemeslu a budeš se také dobře míti.« — »Tak, tatínku, chci se učiti truhlářem. Truhláři dělají nábytek a to se mi líbí.«

Učil se truhlářem, ale byl **lenoch** a mistr ho vyhnal. Tatínek se divil, že synáček jde domů a pravil: »Už jsi truhlářem?« — »Ach ne, tatínku, to řemeslo se mi nelíbí, já chci býti zahradníkem. Mám rád pěkné ovoce.« — Honzíček se učil zahradníkem. Bylo léto. Květiny voněly, ale Honzíček se jen díval, zdali nějaká hruška nebo švestka nevisí. Musil nositi vodu; to se mu nelíbilo a šel k tatínkovi. — »Už jsi zahradníkem?« **ptá** se otec. — »Tatínku, já nechci býti zahradníkem; mne bolela **záda**, musil jsem nositi vodu, já chci býti myslivcem. — Ale bál se **jíti** sám do lesa a myslivec ho poslal domů. Pak byl **zámečníkem** a potom pekařem, ale nikde se Honzíčkovi nelíbilo, tak že lidé na Honzíčka volali: »Honzo, čím se budeš učiti?« — On však zůstal lenochem, stal se žebrákem a jako žebrák zemřel.

Honziček, velmi
špatně
lenoch, ptá
záda, jíti
zámečník

Jasiek, wielce
szpetnie — brzydko — źle
leniuch, pyta
tyłek — krzyże, isć
ślusarz

36. Hladová zeď.

Před mnoha lety panoval u nás dobrý král Karel. Poněvadž se o poddané staral jako otec, dostalo se mu názvu »Otce vlasti«. Jednou nastala v Praze veliká drahota. **Výdělků** bylo málo, lid trpěl hladem. Aby zaopatřil chudým práci, kázal Karel stavěti novou **zeď hradební** přes vrch Petřín až dolů k **Vltavě**. Na **stavbu** sám **dohlížel** a **dělníky** chlebem a jinou potravou **poděloval**. Zeď tato stojí podnes. Lid nazývá ji zdi **hladovou**.

vlast, výdělek
zeď, hrad
Vltava, stavba
dohlížel, dělníky
poděloval, podnes
hlad

ojczyzna, zarobek
ściana, gród
Wełtawa — rzeka, budowa
dogłądał, robotniki (robotnicy)
podzielał, podziś
głód

37. Však on vstane.

Pan í v e v l a k u : »Pro Boha, člověče, vždyť sedíte na mém klobouku!«

V e n k o v a n : »Tak? Však já vylezu na příští stanici.«

klobouk
příští stanici

kapelusz
następny przystanek

38. Pokarmy.

V kuchyni strojí maminka pokrmy. Některé pokrmy se vaří, jiné se pekou nebo smaží. Některé pokrmy se dělají z mouky, jiné z masa. Podle toho známe jídla moučná a masitá. Také zeleninu pojídáme, jako kapustu, květák (karfiol), mrkev, **vodníci**, brukev, červenou řepu, špenát, fazole, zelí, salát a

okurky. Některá zelenina se jenom k pokrmům přidává, jako celer, **petržel**, ředkvička, **pažitka**. Mimo to jídáme též **brambory**, hrách a **čočku**.

Pokrmý se mastí buď máslem a sádlem anebo též lojem a olejem. Do některých jídel se dávají vejce. Z krupice, krup, jahel a rýže také se pokrmy připravují. Všecka skoro jídla se solí, do některých se dává koření, do některých ocet.

Moučná jídla se také nadívají ovocem nebo mákem, povidly, **tvarem** a perníkem.

K snídani a **svačině** míváme mléko nebo kávu, někdy i **čaj**. Oběd začíná se polévkou. V polévce bývá zelenina a mimo to buď rýže nebo kroupy, **nudle**, strouhanka a kapanka. Také chléb se dává do polévky. Po polévce míváme **hovězí** maso s **omáčkou** koprovou, česnekovou, cibulkovou nebo křenovou. **Místo** hovězího masa nebo po něm obědváme někdy kaši; také míváme **zelí**, knedlíky, buchty a koláče. Někdy přijde také na stůl pečeně telecí, vepřová nebo skopová. K večeři míváme chléb s máslem nebo tvarem.

Jídáme obyčejně čtyřikrát za den, snídáme v sedm hodin ráno, obědváme ve dvanáct v poledne, svačíme ve čtyři hodiny odpoledne a večeříme v osm hodin večer.

Wyrazy: ~

vodnice, petržel
pažitka, brambor
čočka, tvaroh
svačina, čaj
nudle, hovězí
omáčka, místo, město
zelí

rzepa wodna, pietruszka
szczypiórek, ziemniak
soczewica, twaróg
podwieczorek, herbata
makaron, wołowe
sos, zamiast, miasto
kapusta

39. Nápoje.

Ráno piji kávu a jím **rohlík**. Otec pije čaj nebo čokoládu. Sestře **chutná** mléko, matce káva. Strýc pije dopoledne víno a večer pivo. Bratr a já pijeme čaj. Já piji rád vodu. Voda jest velmi zdravý nápoj.

Voda je velmi potřebná. Bez vody nemůžeme žít. Živočiškové a rostliny nemohou žít bez vody. Pijeme rádi čistou vodu. Ve vodě žije mnoho živočichů, jako ryby a raci. Mlýnská kola ženeme vodou, vodou hasíme oheň. Zmrzlou vodu jmenujeme ledem. Rozeznáváme vodu tvrdou a měkkou.

Wyrazy:

živočich	żyjąca istota, zwierzę
živočišný	zwierzęcy
živočišstvo	królestwo zwierząt
rohlik, chutná	rogalik, smakuje

40. Muší polévka.

Č i š n í k účtuje hostovi: »Tedy tři piva, pečeně se salátem a polévka — byla to, prosím, polévka **drůbková** nebo **knedličková**?«

H o s t : »Nevím — čtyři mouchy tam byly.«

čišník, drůbky	płatniczy, flaki
knedlík	kluska

41. Nemohl se učít.

Emil Novákův přišel jednou do školy bez **slabikáře**. Učitel se ho ptal: »Nováku, kde máš slabikář?«

Emil odpověděl: »Doma.«

»A proč?«

»Maminka mi dala do **brašny** veliký krajíc chleba. Slabikář se mi tam už nevešel; tak jsem ho nechal doma.«

slabikář, učitel	elementarz, nauczyciel
brašna	torba

42. Chudý stůl.

V ulici **fičel** podzimní **vítr**, ale ve světnici u Strnadů bylo příjemné teplo. Maminka vařila večeri. Synkové Jaroš a Bohuš u stolu psali **úkoly**, sestra Milada pletla.

Když v síni **zaduněly** kroky, matka pravila: »Tatínek jde z **továrny**, budeme večeřet.«

Děti spěchaly otce přivítat a **políbit** mu ruku. Pohládl je, usmál se na všechny a odkládal svrchní oděv. Hoši **sklízeli** učení, Milada **uchystala** mísu do prostřed stolu, rozložila lžíce a nože.

Když Jaroš spatřil, že maminka do mísy vysypá velký hrnec **bramborů**, zamračil se. Otce to neušlo. Přisedli a tatínek nahlas říkal modlitbu před jídlem; **ostatní** modlili se tiše s ním.

»Ach, brambory na **loupačku!**« — Po modlitbě usmál se tatínek a na hlase bylo mu znáti, že se na ně těší. Každý dostal na lžici tvarohu a matka pravila: »Loupejte a mažte!«

Chvilku bylo ticho, potom pravil otec: »Není-li krásný takový rozpukaný brambor — a jak lohodně voní!«

Maminka přisvědčovala, ale děti mlčely; Jaroš mrzutě ofukoval prsty, do nichž **jej** brambor páčil.

»Vzpomínám si, vzpomínám,« začal **opět** otec, »jak jsme u nás doma ve **venkovské** chalupě večeřovali **bandory**. Venku také fučival vítr, i sníh **šlehával** do oken, ale kolem stolu, na němž kouřilo se z bramborů, bylo dobře. Tatínek nám maličkým sám loupal a krájel; my jsme i kousky tvarohem mazali.

Někdy měli jsme na začátku večere pečenky, to jsou drobnější brambory, v troubě upečené, a ty nám, pane, **jely!** Tatínek vypravoval, jak se mu toho dne v poli dělalo. Maminka mu povídala o domácnosti, my o škole. — A někdy jsme se také nasmáli dost a dost. Říkával náš tatínek: »Není na světě nad **tyhle koroptve motykou střílené!** Jen se podívejte, jak se na nás z té **slupky** pěkně usmívají!«

Děti s matkou se zasmály. Jedly **čiperně**, s chutí, tak že bramborů z mísy **vůčhledě** ubývalo.

»Co bych za to dal, kdybych jenom ještě **jedinkrát** mohl s naším tatínkem a s maminkou tak povečeřet!« **vroucně** zvolal tatínek.

»Mlč, tatínku, mlč,« pravila matka, »jsme tu kolem tebe také všichni tvoji; zdraví jsme a rádi se máme!«

Otec se na všechny usmál. »Ano, zdraví jsme a rádi se máme, to je to právě: **proto** i za chudobným stolem **chutná**. Vid, Jaroši, že bys dnes nechtěl bez nás ani za nejbohatším stolem sedět!«

Jaroš se **zapálil** a řekl upřímně: »Nechtěl, tatínku!«

fićel, witr
 úkol, zaduněly
 továrna, políbit
 sklízeli, uchystala
 brambor, ostatní
 loupali
 čiperně, vůčihledě
 jedinkrát, vroucně
 proto, chutná
 zapálil
 jej, opět
 venek, na venku, venkov
 venkovský, bandory
 šlehati, jely
 slupka
 tyhle koroptve motykou stří-
 lené

wiał, wiatr
 zadanie, zadudniały
 fabryka, pocałować
 sprzątnęli, przygotowała
 ziemniak, reszta
 obierać z łupin
 chwacko, z przed oczu
 jeden raz, serdecznie
 przeto, smaczno
 zarumienił
 jego — go, znowu
 wieś. na wsi, wieś
 wiejski, ziemniaki
 smażyć, jechały — znikaly
 łupina
 uda kuropatwy motyką za-
 strzelone — ziemniaki

43. Překvapení.

V obci N. chtěli mít v masopustě něco originelního a proto **uspořádali** maškarní merendu na myšlenku: »Masopust za 100 let«. Myšlenka se ujala a merenda se zdařila. Hlavně masky byly báječné. Představovaly módy budoucího století a budily svou **výstředností** živou pozornost a velikou veselost. Hlavní **překvapení** čekalo však hosty na konec, při placení. Hostinský **čítal** sklenici piva korunu dvacet, guláš osm korun a porci vídeňských **řízků** s bramborem dvanáct korun, aby prý to bylo stylové a zapadalo do rámce. Za sto let prý to opravdu bude tolik stát.

uspořádati
výstřednost
překvapení
čítal, řízek
tolik stát

urządzić
ekscentryczność — przesada
niespodzianka
liczył, szyncel
tyle kosztować

44. Jednou za rok.

»Člověče, ty jsi tady každý den s tím prutem. Co děláš s rybami, které chytíš?«

»Udělám si je k večeři.«

»Ale ryby na noc jsou těžkým jídlem.«

»No, **jednou za rok** to nemůže škodit.«

45. Msta.

Host k novému pikolovi: »Pamatuj si, Ferdo, ke mně musíš být ochotný a poslušný, **síce** se dovedu pomstít. Budeš-li hodný, vypiju svých šest sklepnic a půjdu domů; ale jestli mne **dopálíš**, tak se **těš**. Sednu si do zadního lokálu a začnu pít tak rychle, že dostaneš od běhání k výčepu souchotiny.

síce, dopálíš
těš, výčep
výčepník
souchotiny

inaczej, rozgniewasz
ciesz, wyszynk
szynkarz
suchoty

46. Handel.

Bývám u kupce pro sůl, kávu, cukr, koření nebo petrolej. Kupec prodává také mandle, rozinky, citrony, rýži, škrob a jiné **zboží**. Nejprve sám zboží nakoupí a potom je prodává. Strží více peněz než dal; má výdělek čili zisk. Jeho živnost jmenuje se obchod. Kupec jest obchodník. Jsou též obchodníci, kteří kupují a prodávají **látky** na oděv, kůže na obuv, knihy, potřeby psací a kreslicí, věci skleněné nebo porculánové, obilí, dobytek, máslo, vejce a jiné věci. — Zboží na prodej se váží nebo měří. Vejce se prodávají na kopy, některé věci na **tucty**.

Wyrazy:

zboží, látky, tucet

towar, materyały, tuzin

47. Poctivost.

»Jeníku, kde jsi?« volala matička. »Pojď **honem**, přines mi od kupce kávy a perníku! Tu máš dvě korny — a nic neztraf.«

Chlapec vyslechl ještě, **zač** má čeho koupiti, a brzo **zmizel** za rohem. Kupec mu dal, čeho žádal.

Na **zpáteční** cestě připadlo Janovi, aby si **pozorně přepočítal**, bylo-li mu dobře dodáno. Vešel do průjezdu nejbližšího domu. Kávu a perník, obé v papíru čistě zabalené, dal do **čepice** a jal se přepočítávat peníze.

Počítal a **opět** počítal, ale pokaždé viděl, že se kupec omýlil. Dal mu o desetihaléř **víc**. Jeník zastrčil kávu a perník do kapes, čepici nasadil na hlavu a už pospíchal **zpátky** ke kupci.

»Pane,« pravil slušně, »zmýlil jste se, dal jste mi o desetihaléř více.«

Kupec se podivil. Vysypané peníze přepočítal na pultě. Opravdu! Zmýlil se na svou škodu, ale tvář se mu vyjasnila. Těšila ho poctivost Janova.

»To ti, hochu, **dělá** čest,« pravil. »Děkuji ti. Rodiče mohou z tebe mítí radost.«

honem, zač, zmizel
zpátky, zpáteční
pozorně, přepočítal
bylo-li
čepice, opět
víc, dělá

prędko, za co, znikł
z powrotem, powrotny
uwaznie, przeliczył
czy było
czapka, znów
więcej, działa — czyni — robi

48. Zwierzęta.

Pes je věrný. Kočka je **mlsná**. Prase je **špinavé**. Kůň je silný. Kráva jest užitečná. Tele je slabé.

Kůň tahá vůz a pluh. Kráva dává mléko. Pes **hlídá** dům. Kočka chytá myši. Kukačka chytá hmyz; kukačka kuká a nezpívá. Slávik a skřivan pěkně zpívají. Také kanárek zpívá, je pták zpěvavý.

Páv jest pyšný pták. Straka jest lakomá. **šedý** vrabec nezpívá; vrabec není zpěvavý pták.

Vlci, lvové, tygři a medvědi jsou **dravci**. Or-

lové a sokolové jsou ptáci; lítají vysoko. Drozdi, slavíci, skřivani a kanárci pěkně zpívají, jsou **pěvci**. Husy a kachny mají dobré maso.

Mladí koně jmenují se hřibata. Voli tahají veliká břemena. Ovce, kozy, telata a prasata dávají nám chutné maso. Hospodyně mají drůbež, jako husy, slepice, kuřata a kachny.

Pes se brání zuby, kočka drápy a býk rohy. Zajíč se chrání během, ptáci letem. Kůň se brání kopytem. Ježek se brání ostny, vlk zuby.

Pes štěká. Kočka **mňouká**. Kůň **řehtá**. Vůl a kráva bučí. Koza mečí. Ovce bečí. Slavík zpívá. Kohout kokrhá! Slepice kdáká. Žába kváká. Lev **řve**.

Domácí zvířata jsou velmi užitečná. Od krav máme nejen chutné mléko, ale i hovězí maso. Telecí pečeně je zdravý pokrm. Ovčí vlna je potřebná k výrobě sukna. Husa a kachna jsou vodní ptáci. Husí a kachní pečeně nám **chutná**. Ze smetany děláme máslo, tvaroh a sýr. Drůbež, jako husy a slepice, **poskytuje** nám vejce, maso a peří. Hospodáři mají často stáda ovcí a **jehňat**; **chudí** lidé si krmí kozy a kůzlata, kachny a kachňata, husy a housata.

mls, mlsný
mlsati
mlsač
špina, špinavec
špinavy, špinití
hlídati, hlídač
hlídka
šedý, šed
šediny
šedivost, šedivy
šedivec
dravec, dravců
pěvec
pěvkyně
mňouká, řehtá, řve
chutný, chutnati
dobré chutnání!
poskytovatí
jehně
chudý

łakoć, łakotliwy
jeść łakocie
łakotniś — wybredniś
brud, niechluja — brudas
niechlujny, brudzić
pilnować — dogładać, stróż
straż — warta
szary — siwy, szarość
siwizna
sędziwość, sędziwy
sędziwy człowiek
zwierzę drapieżne, drapieżny
śpiewak (ptak śpiewający)
śpiewaczka
miauczy, rzy, ryczy
smaczny, smakować
smaczne!o!
udzielać — dostarczać
jałgię
chudy — biedny — ubogi

Wyrazy czeskie wpisz znowu do notatnika, i tak postępuj przy każdym następnym ustępie!

49. Podivné zvíře.

Byl výroční trh. Před jednou boudou stál muž a křičel:

»Vstupte, pánové! Vstupte, dámy! Za pět krejcarů můžete uviděti velmi podivné zvíře! Hlavu to má jako kočka, a přece to není kočka! Oči to má jako kočka, a přece to není kočka! Uši to má jako kočka, a přece to není kočka! Má to zuby jako kočka, hubu jako kočka, drápy jako kočka, a přece to není kočka! Kdo chce viděti toto velmi **zvláštní** zvíře? Pět krejcarů, pánové a dámy! Jen vstupte! Stojí to jen pět krejcarů!«

Vstoupili jsme. »A víte, co jsme uviděli? Hádejte! — Byl to — kocour.«

zvláštní

osobliwe

50. Obdivuhodný výkon policejního psa.

(Z amerického soudnictví.)

V bankovním závodě v New-Yorku stala se veliká krádež. Zloději v noci vloupali se do místností, vykradli **pokladnu** a **zmizeli beze stopy**. Jedině mužská **ponožka** zůstala na místě činu. Jakmile krádež vyšla na jevo, byl přiveden policejní pes »Chňap«, který byl na světové výstavě **vyznamenán** první cenou. Pes očuchal ponožku, vyrazil prudce z místností bankovních a běžel za stopou. Tři detektivové na kolech za ním. Na hlavní třídě **vrazil** pes do **střížného obchodu** a pokousal několik příručí. Už chtěli je detektivové zatknout v domnění, že jsou to členové lupičské bandy, ale pak se vysvětlilo, že ponožka byla zde koupena.

Pes běžel dál, policisté za ním. Po tříhodiném běhu zastavil se »Chňap« u chaloupky v **jisté obci**

u hlavního města a zuřivě štěkaje pobíhal okolo. Pak **vrazil** do vnitř, vrhl se na **vetchou** stařenku, která se dělala za pecí a zakousl se jí do lýtka. Přes veškeré zapírání byla stařena zatčena a odvedena k soudu. Tam byla držána několik měsíců a pak **na základě** neomylného svědectví vrchního nadpsa »Chňapa« odsouzená na 10 let do těžkého žaláře.

Po pěti létech byla předvedena před **vyšetřujícího** soudce, který ji ohlásil: »Jelikož se pravý **pachatel** krádeže **následkem hryzení svědomí** přiznal, jste propuštěna na svobodu. **Zjistilo se**, že vy jste pouze onu osudnou ponožku pletla, čímž jste policejního nadpsa uvedla v omyl, který se vám odpouští.«

»Tak jim pěkně děkuju,« řekla **pohnuta** babička, »ale prosím, nebudu muset platit za těch pět let stravu, kterou jsem tady snědla?«

pokladna, zmizeli
beze stopy, ponožka
vyznamenan
střížný obchod
příručí

v jisté obci
vrazil, vrhl
vetchý
na základě, žalář
vyšetřujícího, pachatel
následkem hryzení svědomí

zjistilo se, pohnuta
snědla

kasa, znikněli
bez šladu, skarpetka
odznaczony
handel towarów łokciowych
pomocnicy
w pewnej gminie (wsi)
wpadł, rzucił
wiotki — zgrzybiały
na podstawie, więzienie
śledczego, sprawca
wskutek gryzenia (wyrzutów)
sumienia
okazało się, wzruszona
zjadła

51. Ptáček v zimě.

Byl krutý mráz. Jeníček otevřel ptákovi okno a pustil ptáka do světnice. V zimě ptáka krmil a napájel. Jeníček se z ptáka velmi radoval. Pták hochovi zpíval. Přišlo jaro. Jeníček otevřel ptáčkovu okno. Pták si vystavěl blízko na stromě hnízdo a zpíval veselé písně.

krutý

srogi

52. Hoch a papoušek.

Malý Jeník chtěl pohladiti **papouška**. — »Hochu, nedotýkej se ho!« pravila paní, které pták náležel, »on by tě **kousnul**.« — »A proč pak?« »Inu proto, že tě nezná.« — »Tak? Tedy mu řekněte, že mi říkají ‚Jeník Novotný‘.«

papoušek, kousnul

papuga, ukašil

53. Jak Pán Ježíš stvořil skřivánka.

Když ještě Pán Ježíš chodil po zemi, šel jednou s apoštoly vedle pole, kde sedlák oral. Slunce hrálo, koně těžce táhli pluh a sedlákovi pot padal s čela na hroudy. Pánu Ježíši bylo sedláka **líto**, že je na poli při práci tak sám. I **sehnul** se pro hroudu, co na ni padl sedlákův pot, **smáčk**l ji do hrsti a zadíval se k modrému nebi. Potem otevřel ruku a hle! — z dlaně vyletěl **skřivánek** a krásně zpíval. Od té doby skřivánek zpívá sedlákovi, když pracuje na poli.

líto, sehnul
smáčk, skřivánek

žal, zgiał
ścisł, skowronek

54. Podivné dobrodružství.

Jednoho dne prodal na trhu Kuba své **tele** za 40 zlatých. Avšak milý Kuba zapomněl doma své **to-bolky**. I zavázal si **stržené** peníze do **cípu** svého **kapesníku** a vydal se na cestu ke svému domovu. Kráčeje tak podle malého lesíka, zpozoroval najednou pěkného zajíce, který se chytil do **ok**. »To je trefa,« myslil si Kuba a **vrhl** se na zajíce, který se zdál býti mrtvým. Aby jej **snáze** nesl, zavázal mu za jednu nohu **cíp** kapesníku, **hodil** zajíce přes rameno a hvízdaje si veselou písničku, **putoval** dále. Najednou **ucít**il, že jím něco škublo a kapesník, který držel, byl **tentam**. Kuba se obrátil — a co spatřil? — Zajíc utíká a vleče za sebou drahocenný kapesník. **Bohužel!** Zajíc nebyl

mrtev, ale běhá **prý** ještě a Kubových 40 zlatých s ním.

tele, tobolky
stržené, cíp
kapesník
do ok, vrhl
snáze
hodil, ucítil
Bohužel
putoval, tentam, prý

ciele, tobolek (sakiewka)
utargowane, cypel — róg
chustka kieszonkowa
do sideł, rzucił
łatwiej — snadno
rzucił, uczuł
Bogu žal — pozał się Boże
szedł, precz, pono

55. Ogród.

Milý je **pohled** na stromy v zahradě z jara. Do-
stávají nové, **hebké** listí, mezi listím se bělá nebo **rdí**
bohatý květ. Ptáčekové zpívají v hustých korunách
stromů. Rostou tu jabloně, hrušky, švestky, slívy,
třešně, višně, ořechy. Pevné kořeny je drží v zemi,
z kmene vyrůstají větve s větvičkami. Stromy dají
ovoce. Ovoce nezralé je trpké a **kyselé**; kdo ho po-
žívá, škodí si na zdraví. Dozralé ovoce **sadař česá**,
třídí, přebírá a pak prodává. Švestky suší nebo vaří
z nich povidla.

Při plotech a zdech zahradních sázíávají angrešt,
rybíz, maliník a ostružiny.

V zahradách roste také **líška**; má chutné oříšky.

Naše zahrada je osázena těmito květinami: bí-
lými a červenými liliemi, žlutými a růžovými růžemi,
bílými konvalinkami, modrými vonnými fialkami,
pestrými tulipány, žlutými **petrklíči**, různobarevnými
maceškami, malými **sedmikráskami** a mnohými jinými
pěknými rostlinami.

pohled, hebký
rdí, kyselé
sadař
česá
třídí
třída
líška, pestrými
petrklíč
maceška, sedmikráska

pogląd — widok, gibki
rumieni się, kwaśne
ten kto sadził — ogrodnik
czesa — obiera
sortuje na działy — klasy
klasa
leszczyna, pstrymi
klucz Piotrowy — pierwiosnek
bratek, stokrótka

56. Sad.

Soused Krušina sedne mezi dětskou drobotinu a vypravuje: »Když jsem koupil tento **statek**, nebylo tu sadu. Jen několik **pláňat krčilo** se u plotu. Koupil jsem **štěpy** a vysázal sad. Nasázal jsem tu třešně, jabloně, hrušky, švestky a jiné ovocné stromy. Štěpy rostly a rok od roku víc a více **odměňovaly** mne, že jsem je opatroval a pěstil. Nyní **vyspěly** v tyto stromy. Máme každý rok tolik třešní, jablek, hrušek, švestek a jiného ovoce, že všeho sami ani nepotřebujeme a značný peníz za ně tržíme. Ale nejen tu v sadě, **nýbrž** i v polích vedle cest vysázal jsem stromy a ty také štědře odměňují se mi každoročně. Nejen stromy, i ovocné keře jsem nasázal, kde byla dosud pustá místa. Však víte, jak vám chutnává náš angrešt, rybíz i maliny.

statek, statkař
pláň, planý
krčiti
štěp, štěpiti, štěpnice
odměniti, odměna
vyspěti
nýbrž

gospodarstwo, właściciel dóbr
płonka — dziczka, płonny
kurczyć — mięć
szczep, szczepić, sad — szkółka
wynagrodzić, nagroda
dojrzeć — doroeć
ale — lecz

57. Osel ve květnici.

Osel slyšel, že je panská zahrada velmi krásná. I chtěl se přesvědčiti, **je-li** to pravda. Jednou byly dvěře otevřeny, skočil tam a květiny okousal. Když byl venku, ptal se ho jiný osel:

»Je ta zahrada **skutečně** tak krásná, jak lidé povídají?« — »Ba **není**,« pravil ušatý bratr, »divím se, že lidé tu zahradu tak chválí. Všecko jsem okousal a nic mi tak nechutnalo jako **bodlák**. Bodlák je nade všecko!«

je-li, skutečně
není, bodlák

czy jest, rzeczywiście
nie jest, bodlak — oset

58. W polu.

Jest přede žněmi. Žito se pěkně urodilo; stébla, jako člověk vysoká, **nesou** bohaté klasy, se stran **smáčknuté, osinami** opatřené. Klásky chovají v sobě moučnaté **obilky**, jež dávají reznou mouku na chléb. V lepší **půdě** daří se pšenice s klasy zlatožlutými, obyčejně bez **osín**. Z jejich zrn bývá nejbělejší mouka. Vedle dozrávající pšenice zelená se oves. V úrodných krajinách seje se jako **píce** pro koně, ale v horách, kde se jinému obilí nedaří, peče se z ovsu i chléb.

Jinde na poli vidíme ječmen s klasy osinatými, dvouřadými. Z ječmene dělá se slad, z něhož ode dávna vaří se pivo. Z omletých zrn ječných ve mlýně připravují též kroupy. Vedle rostlin chlebobárných zelenají se na poli řádky bramborů a cukrovky, z níž v cukrovarech dobývají cukru. Na jiných polích mile vábí kvetoucí hrách a čočka, **důležité luštěniny** k výživě člověka. Pro domácí zvířata naseť rolník dlouhé lány **jetele**.

Žito dočkalo se žní. Ženci požali žito srpy, sekáči je posekali kosami. Potom je svazovali slaměnými povříslly ve snopy. Ty nakládali na žebřinové vozy a odváželi do stodoly. Nastalo mlácení. Cepy dopadaly na tvrdý **mlat**; jinde mlátili **strojem** mláticím. Zrnka vyskakovala z klasů. Vymláčené obilí mlatici čistili od plev. Slámu vážali v otepi. Čisté zrní odvezli v pytlích do mlýna. **Krutě** je ve mlýně tiskli mezi dva kameny, až se zrněk sedřeli tvrdou slupku. A neustali **dříve**, dokud z bílého vnitřku nebyl moučný prášek. Pytle mouky odvezl hospodář domů a hospodyně hned z ní napekla chleba. Žito, kterého sám nepotřeboval na chléb, prodal obchodníkům (kupcům).

nesou, smáčknuté
osinami, půda, pud
píce, důležité
luštěnina, jetele
mlat, mlatec, stroj
krutě, dřive

niosa, zgniecione
wasami, gleba, pęd
pasza, ważne
owoc strączkowy, konicz
boisko, młoczek, machina
srogo, wczesniej (drzewiej)

59. Las.

V lese bývá v létě chladno a příjemno. V lese rostou mnohé keře a stromy: jedle, smrky, duby, buky, habry, břízy a ještě jiné lesní stromy. Duby, buky a břízy mají listí; jsou to stromy listnaté. Jedle, smrky, borovice mají místo listí jehlicí: jsou to stromy jehličnaté.

V lese žije mnoho ptáků. Ti lítají s **větv** na **vě**tev a cvrlikají a zpívají. Tu viděti jest černého kosa, zeleného čížka, pestrého **stehlíka**, **pěnkavy**, drozdy a mnoho jiných ptáků. Na stromech lesních poskakuje **čilá** veverka s větv na větev. V lese zdržují se také zajáci, králíci, **lišky**, jezevci, srnky a jeleni. Za starých časů byli v našich lesích také medvědi a vlci.

Stromy jsou velmi užitečné rostliny. Strom má tyto části: kořeny, **kmen**, **větv**e a listy. Větv e mají někdy **pupeny**, někdy květy neb ovoce.

Plodů stromů lesních nejdáme; jenom bukvice jsou dětem pochoutkou. Žaludy jsou výborné krmivo vepřů. Šišky smrků, jedlí a borovic slouží za palivo. O lesní stromy pečuje lesník a hajný mu pomáhá.

borovice, habry
větev, vetchý
stehlík, pěnkava
čilý, liška
jezevec
kmen, pupen
plod, žaludy
lesník, pochoutka

sosny, graby
gałąź, wiotki
szczygieł, zięba
żwawy, lis
jaźwiec — borsuk
pień, pączek
plód, żołądzie
leśniczy, przysmak

60. Metale.

Zlato, stříbro a platina jsou **kovy** drahé. Zlato jest barvy žluté a krásného **lesku**. Jest těžší než stříbro, cín, měď, olovo a železo. Lidé dobývají zlata ze země. Ze zlata dělají se peníze, hodinky, **prsteny**, **řetízky**, náušnice, náramky a jiné **šperky**.

Stříbro jest barvy jasně bílé. Leskne se velmi pěkně; jest lehčí olova a tvrdší zlata. Také stříbra

dobývá se ze země. Ze stříbra dělají se peníze, šperky, **lžice**, vidličky a nože.

Platina jest dražší než zlato a stříbro. Jest barvy světle **šedé**, skoro bílé; podobá se stříbru. Jest nejtěžší ze všech známých **těles**.

Železo, **měď**, olovo a **cín** jsou kovy obecné. Železo jest **nejdůležitější** a nejužitečnější ze všech **kovů**. Jest barvy šedo-modré a velmi tvrdé. Ze železa vyrábějí se kladiva, sekery, **kleště**, **hřebíky**, **řetězy**, pluhy, **parní stroje** a mnohé jiné. Také **zbraně** jsou ze železa.

Ze železa vyrábí se **ocel**. Ocel jest ještě tvrdší než železo a velmi se leskne. Z ocele dělají se jehly, nože, nůžky atd.

Měď je kov barvy tmavě červené a není tak těžká jako zlato. Z mědi dělají se peníze a **nádobí**.

Olovo je kov modrošedý. Jest velmi těžké a velmi měkké. **Nehtem** můžeme je **rýpati**. Z olova dělají se roury; také **broky** vyrábějí se z něho.

Cín je kov bělavý. Jest skoro tak měkký jako olovo. Z cínu vyrábí se nádobí, džbány, misky, talíře, poháry.

Rtuť jest **tekutý** kov.

kov, lesk
řetěz, řetízek
šperk
lžice, šedý
těleso, měď, cín
obecný, důležitý
kleště, hřebík
parní stroje, zbraň
ocel, nádobí, brok
nehet, rýpati
rtuť, tekutý

metal, połysk
łańcuch, łańcuszek
kosztowności — ozdoby
łyżki, szary
ciało, miedź, cyna
powszechny — zwykły, ważny
kleszcze — obcegi, gwóźdź
parowe maszyny, broń
stal, naczynie, śrut
paznokiec, ryć — rysować
rtęć, ciekły

61. Troje přání.

Byli jednou tři sousedé, kteří za **deštivé** neděle nevěděli, co počítí. Konečně jednomu z nich napadla myšlenka: »**Přejme** si něco!« pravil; »**neprospeje**-li to nic, ujde nám přece dlouhá chvíle.«

»Maš pravdu, přejme si něco,« přisvědčeli ostatní dva. »Počni ty, ty jsi první promluvil.

»Nuže,« řekl první, »**přeji** si dvacet tisíc volů — poč...kej...te! poč...kej...te... — a aby každý **chlup** každého vola byl **dub**, a aby ze všech těchto dubů se našly **prkna** a ze všech těchto prken se sbily **bedny**, aby se do nich mohlo složit všechno zlato, všechno stříbro a všechny démanty světa... pro mně!«

»Hrome! Tyť nám ostatním neoponecháváš právě mnoho,« pravil druhý. »Nuže, já si **jen** přeji, aby všechny listy tvých stromů byly listy papírové — poč...kej...te! poč...kej...te! — přeji si dalé, aby všechny řeky, které se do **veletoků** vlévají, a konečně aby všechno moře bylo **inkoustem**... a aby se vším tím inkoustem a ze všeho toho papíru udělaly... no co myslíte... **bankovky** za všechno to zlato, všechno to stříbro, za všechny démanty světa... pro mne. Ha! ha! ha! myslím, to že není také špatné **přání!** Co?«

»Oho! já znám ještě lepší **přání,**« pravil třetí. »Já, já si **přejí**... no, co myslíte... já si přeji, aby se vaše přání vyplnilo, a abyste vy oba po své smrti neměli jiného **dědice** než mne.«

přání, přeji, přejme
déšť, deštivý
deštník, dešťovka
neprospěje
chlup, dub, prkno
bedna
bednář, bedniti
jen, veletok
inkoust, bankovky
dědic

życzenie, życzę, życzmy
deszcz, deszczowy (dżdżysty)
parasol, dżdżownica
nie da korzyści
włos, dąb, deska
skrzynia — paka
bednarz, zabijac bezkę
jeno — tylko, wielka rzeka
inkaust — atrament, banknoty
dziedzic — spadkobierca

62. Ziemia.

Jest pět dílů světa; jmenují se: Evropa, Asie, Afrika, Amerika, Oceanie (Australie a Polynesie). Evropu, Asii a Afriku nazýváme starým světem. My žijeme v Evropě. Evropa je po Australii nejmenší ze všech dílů světa. Evropané jsou bílí.

Největší díl světa je Asie. V Asii jsou nejvyšší hory. **Vypíná** se tam pohoří Himalaja s nejvyšší horou Gaurisankar. Asie **skýtá** nejkrásnější démanty a drahé kameny, zlato, perly a **slonovinu**. Z Asie dovozejí se k nám čaj, káva, kafr, **skořice**, hřebíček, pepř.

Nejteplejší díl světa je Afrika. V Africe **prostírá** se největší poušť na světě: Sahara, pokrytá pískem. V Africe žijí lvi, tygři, **pardálové**, nosorožci, sloni, žirafy, antilopy. V řekách žijí krokodilové a v lesích velcí a nebezpeční hadi. Z ptáků afrických je největší **pštros**. Rostou tam různé palmy, gumovník a bambus. Afriku **obývají** většinou **černoši**.

Krištof Kolumbus **objevil** Ameriku. Dělí se na dvě veliké části: na Ameriku **Severní** a Ameriku **Jižní**. V Severní Americe jsou **četná** veliká jezera. Jižní Ameriku protéká nejdelsí řeka světa: řeka Amazonská. Na ohromných stepích amerických pobíhají **nesčetná** stáda koní a buvolů. Amerika plodí kaučuk, tabák, vanilku, ananas, kávu, bavlnu atd. **Pleť** domorodců je rudá; proto jim říkáme **rudoši**.

Oceánie skládá se z **nesčetných ostrovů** v Tichém oceánu, z nichž největší jest Australie, je skoro tak veliká jako Evropa. Na těchto ostrovech bydlí četné divoké **kmeny** černošské. Nejdůležitější plodiny jsou: rýže, kokosové ořechy, **eben**, kafr, zázvor, bavlna. Některá zvířata žijí **výhradně** jen v Oceánii, zejména **klokan** a **černá labuť**.

Také světové moře dělíme v pět částí. Tyto jsou: Atlantský oceán, který svažuje Evropu, Afriku a Ameriku; Veliký či Tichý oceán, který svažuje Ameriku, Asii a Australii; Indycký oceán, který svažuje Asii, Afriku a Australii; Severní Ledové moře, které svažuje Evropu, Asii a Ameriku; Jižní Ledové moře.

vypíná, skýtá
slonovina, skořice
prostírá
poušť. pardálové, pštros

podnosi, dostarcza
kość słoniowa, cynamon
rozpościera — rozciąga
pustynia, pantery, struś

obývají
černoši
objevil, sever, jih
četný, nesčetný
pleť, rudoši
ostrov, kmeny
eben, výhradně
klokan, labuť

zamieszkuja
ludzie czarni (murzyni)
odkrył, północ, południe
liczny, niezliczony
pleć, ludzie rudzi (indyanie)
wyspa, pnie (szczepy)
heban, wyłącznie
kangur, łabędź

63. Pověst o bílém muži.

Když byl stvořen veliký duch země, stvořil **současně** tři muže, vesměs bílé barvy **kůže**. Potom je vedl na břeh **rybníku** a poručil jim, aby tam skočili a se koupali. Jeden uposlechl ihned a vyšel čistější a bělejší z rybníku. Druhý váhal chvíli, a poněvadž voda šploucháním prvního se stala bahnitou, vyšel z koupele měděbarevný. Třetí vskočil **teprve**, když dvakrát zvednutý proud bahna se stal docela tmavý, a vrátil se s **úplně** černou kůží.

Potom veliký duch jim předložil tři balíky a dovolil černému muži nejprvé voliti, ze **soustrastí** s jeho temným zbarvením. Ten vzal všechny tři balíky do ruky a rozhodl se, zkusiv jejich váhu, pro nejtěžší. Potom následoval rudý, jenž volil nejbliže těžký a ponechal bílému jenom nejlehčí.

Když pak na rozkaz velikého ducha otevřeli balíky, tu se ukázalo, že první balík obsahoval motyky, **rýče** a všeho druhu ruční nástroje k těžké polní práci. Druhý obsahoval luk, **šipy**, **udíce** a jiné náradí pro honbu a rybolov. Třetí však dal bílému muži papír, péra a inkoust, nástroje rozumu, **sprostředkovatele** duševního obcování, **základy** jeho převahy nad oběma druhými.

současně, vesměs
kůže, rybník
teprve, úplně
soustrast, rýč
šíp, udice
spostředkovatel, základy

równocześnie, razem
skóra, staw
dopiero, zupełnie
współczucie, łopata
strzała, wędka
pośrednik, podstawy

64. Europa.

Evropa zahrnuje 15 větších států: Na severu jsou: Velká Británie s hlavním městem Londýnem; Dánsko, hlavní město Kodaň; Švédsko, hlavní město Stokholm; Rusko, hl. m. Petrohrad. Šest středních států jest: Francie, hl. m. Paříž; Belgie, hl. m. Brussel; Holandsko, hl. m. Haag; Švýcarsko — Bern; Rakousko-Uhersko — Vídeň; Německo — Berlin. Na jihu jsou: Portugalsko — Lisabon; Španěly — Madrid; Itálie — Řím; Turecko — Cařihrad; Řecko — Atheny; Rumunsko — Bukarešť; Bulharsko — Srědec (Sofia); Srbsko — Bělehrad; Černá Hora — Cetyně; a hlavní město Albáncův jest Skadar.

65. Diplomati.

Diplomat: »To by nikdo nevěřil, co **obětí** stojí, chce-li člověk udržet **mír**...«

»Evropský?«

»Eh, o ten se čerta starám. Myslím **mír** doma. Právě jsem zas platil účet **švadleně** přes 600 korun...«

obět, mír
švadlena

ofiara, pokój
szwaczka

66. Monarchie austriacko-vegerska.

Mocnářství rakousko-uherské skládá se ze dvou skupin zemí: ze skupiny rakouské a uherské. K první náležejí: Dolní Rakousy, hlavní město Vídeň; Horní Rakousy, hlavní město Linec; Solnohradsko — Solnohrad; Štýrsko — Hradec; Korutany — Celovec; Kraňsko — Lublaň; Gorice a Gradiska — Terst, Istrie; Tyroly s Vorarlberkem — Inšpruk; Čechy — Praha; Morava — Brno; Slezsko — Opava; Halič — Lvov; Bukovina — Černovice; Dalmacie — Zader.

Ke skupině uherské náležejí: Uhry, hl. m. BudaPešť; Chorvatsko — Záhřeb; Slavonie — Osek; Řeka. Mimo to náležejí k našemu mocnářství Bosna, hl. m. Sarajevo, a Hercegovina, hl. m. Mostar.

67. Ojczyzna.

Zemi, v níž je náš domov, zoveme vlastí. Kdo vlast miluje, přeje jí všeho dobra, pomáhá jí **zvelebovati** a raduje se z jejího rozkvětu. Nejvíce zvelebujeme vlast, kdo pilně pracuje, poctivě se živí, a když potřeba káže, statečně jí **hájí**.

Kdo v naší vlasti je domovem, toho nazýváme krajanem. Mnozí z našich krajanův se usadili v cizích zemích, ba daleko až za mořem; ale proto přece nezapomínají na starou vlast. Kdo vlast opouští, odchází do ciziny, těžce, ba s pláčem se s ní **loučívá**. Dobří vlastenci pamatují na rodnou zemi všudy a **činí** odkazy dobročinným ústavům své vlasti.

Řeč lidu liší se od jazyka spisovného, jímž psány jsou knihy. Lidé jednoho jazyka spisovného činí národ. Český národ rozšířen jest v Čechách, na Moravě, ve Slezsku a v jiných zemích. Ve všech zemích žije na sedm millionů Čechů.

Kromě Čechů přebývají v Čechách, na Moravě a ve Slezsku také Němci, ve Slezsku pak i Poláci.

zvelebení, hájiti, loučiti
odkaz, ústav, kromě

ulepszenie, broniec, rozłaczycy
zapis, zaklad, oprócz

68. Miasto.

Město se skládá z velikého **počtu** domů. Domy stojí v řadách. Mezi řadama domů jsou ulice. Ulice bývají v létě často postříkovány. Po obou stranách ulice je chodník. Hlavní ulice vedou obyčejně k **náměstí**. Okolo náměstí stojí **veřejné** budovy. Vidáme tam často **radnici**, soudní budovu a **divadlo**. K veřejným budovám náleží také: chlapecké a dívčí školy **obecné** a měšťanské, gymnasia, školy realní, kostely, nemocnice, kasárny, **vězení**, hostince a kavárny. Konečně nalézáme v městech veliké množství krámů, **továren** a **dílen**. Obyvatelé měst zovou se měšťáci. Živí se hlavně obchodem a řemesly. Město spravuje **měšťanosta** a obecní rada.

počet, náměstí
veřejné, radnice
divadlo, obecné
nemocnice, kasárny
vězení, vězeň
továrna, dílna
měšťanosta

liczba — ilość, rynek
publiczne, ratusz
teatr, powszechnie
szpitale, koszary
więzienie, więzień
fabryka, pracownia
burmistrz

69. Dobrá příčina.

»Proč nebylo při mém příchodu střeleno z děl?«
tázal se kníže měšťanosty jistého města, které **poctil**
svou **návštěvou**.

»Osvícenosti,« odpověděl měšťanosta, »měli jsme
pro to dvanácté příčin. První jest, že není v celém
městě jediného děla. Druhá...«

Tu **přerušil** jej kníže a pravil: »Tato jediná pří-
čina je tak dobrá, že vám ostatních jedenáct od-
pouštím.«

z děl, tázal, kníže
poctil, návštěva
přerušil, odpouštím

z dział, pytał, książę
uczcił, wizyta
przerwał, daruję

70. Z kasáren.

Šikovatel vidí na zdi namalovaného desátníka
(kaprálá). Hned svolá mužstvo.

»Kdo to udělal?«

»Tadyhle Červenka, aby mohl jednou říct, že na
vojně udělal kaprálá.«

71. Wieś.

Zcela jinak než v městě je na vesnici. Vesnice
nemívá tolik a tak krásných domů jako město. Domy
bývají obyčejně nízké a nestojí tak **těsně** vedle sebe,
nýbrž bývají **obklopeny** zahradami. Vedle domů po-
zorujeme stodoly, stáje a **kůlny**. Většina vesničanů
živí se polním hospodářstvím a chovem dobytka. Zo-
veme je sedláky nebo rolníky. Ale i obchodníci a ře-
meslníci bývají ve vsi. Je tu viděti dílnu truhlářovou,

kovárnu kovářovou atd. Nezřídka bývá i lékař ve vesnici. Většina vesnic mívá faráře a jednoho nebo více učitelův. Kostel, fara, školní budova a dům obecní bývají z pravidla jediné veřejné budovy našich vesnic. Vesnice bývá od starosty a od obecní rady spravována.

těsně, obklopeny, kůlna   ciasno, otoczony, wozownia

72. Sedlák a řeka.

Na břehu řeky seděl sedlák a díval se netrpělivě na vodu. — »Příteli, co tu děláte?« tázal se ho pán mimojdoucí. — »Chci se dostat přes řeku, ale nikde mostu nevidím,« odpověděl sedláček; »a tak čekám, až voda odteče.«

73. Omyl sedlákův.

Jistý sedlák nesl jednoho dne košík hrušek do zámku velikého pána. Na schodech potkal dvě **opice**. Opice byly oblečeny jako děti. Jejich oděv byl nádherný. Po boku měly **kord** a na hlavě klobouk. Sedlák je pozdravil velmi uctivě. Ale opice **vrhly** se na košík a snědly polovic hrušek. Když pán viděl, že není košík plný, tázal se sedláka: »Proč jsi košík nenaplnil?« — »Milostpane,« odpověděl sedlák, »vždyť košík byl plný; ale Vaši páni synáčekové jej dopola vyprázdnili. Hrušky jim tak dobře chutnaly a já jsem neměl odvahy, abych jim je odepřel!«

opice, kord, vrhly   małpa, szpada, rzuciły

74. Ve venkovském ochotnickém spolku.

»Vy chcete sehrát tuto komedii? Vždyť v tom vystupují Indianky, Čiňanky, Japonky, — kde vezmete k tomu kostýmy?«

»Žádná starost. Je tu na letním bytě celá kolonie Pražáků; dámy nám půjčí své moderní obleky.«

Čiňanky, kostýmy
Pražáků
půjčí, obleky

Cyganki, kostyumu
mieszkańców Praги
pożyczy ubrania

75. Zařadki.

Dva otcové a dva synové šli na lov a zastřelili tři zajíce; když se dělili, dostal každý jednoho zajíce. Jak je to možná?

Když to neseš, křičí to; když to leží, mlčí to.

Visí to, neví kde; bije to, neví koho; ukazuje to, neví kam; počítá to, a neví kolik.

Přišel k nám zlý host, vystavěl nám most, bez sekry, bez dláta a je přece pevný dost.

76. Mówcie přędko.

Pět ptačátek, pět pěnkavek ptačátek.

Šla Prokopka pro Prokopa: Pojď, Prokope, jíst trochu úkropu!

Poslali mě naši k vašim, aby přišli vaši k našim.

77. Přisloví.

Jedna **vlaštovka** nedělá járo.

Jednou řanou dub nepadne.

Kdo se za dvěma zajíci honí, žádného nechytí.

Čas raní, čas hojí.

Člověk **míní**, Pán Bůh **mění**.

Kdo chce něco mítí, musí se přičiníti.

Nouze láme železo.

Lépe pozdě, než nikdy.

Ctnost nejdraší **zboží**.

Jedna ovce prašivá celé stádo kazívá.

Kdo ráno vstává, Bůh mu požehnává.

Všude dobře, doma nejlépe.

vlaštovka
míní, mění
nouze, zboží

jaskółka
mniema, zmienia
nędza, towar

78. Ojczenasz.

Otče náš, jenž jsi na nebesích. Posvěť se jméno Tvé. Přijď k nám království Tvé. Buď vůle Tvá, jako v nebi, tak i na zemi. Chléb náš vezdější dej nám dnes. A odpusť nám naše viny, jakož i my odpouštíme naším vinníkům. A neuvod' nás v pokušení. Ale zbav nás zlého. Amen.

79. Apostolskie wyznanie wiary.

Věřím v Boha Otce všemohoucího, stvořitele nebe i země. V Jezu Krista, syna jeho jediného, Pána našeho, jenž se počal z Ducha svatého, narodil se z Marie Panny. Trpěl pod Pontským Pilátem, ukřižován, umřel i pohřben jest. Vstoupil do pekel. Třetího dne vstal z mrtvých. Vstoupil na nebesa, sedí na pravici Boha Otce všemohoucího. Odtud přijde soudit živých i mrtvých. Věřím v Ducha svatého; svatou církev obecnou, všech svatých obcování, hříchův odpuštění, těla z mrtvých vzkříšení a život věčný. Amen.

80. Dziesięcioro przykazań Bożych.

1. V jednoho Boha věřití budeš.
  2. Nevezmeš jména Božího nadarmo.
  3. Pomni, abys den sváteční světil.
  4. Cti otce svého i matku svou, abys dlouho živ byl a dobře se ti vedlo na zemi.
  5. Nezabiješ.
  6. Nesesmilníš.
  7. Nepokradeš.
  8. Nepromluvíš křivého svědectví proti bližnímu svému.
  9. Nepožádáš manželky bližního svého.
  10. Aniž požádáš statku jeho.
-

ROZDZIAŁ TRZECI.

Zwięzła gramatyka.

I. Formy gramatyczne.

1. Deklinacya rzeczowników.

Zwagać należy na 1) rodzaj: męski, żeński, nijaki;

- 2) końcówki twarde: **h, ch, k, r, n, d, t**;
» miękkie: **c, č, d', j, ň, ř, š, t', ž**;
» obojętne: **b, f, l, m, p, s, v, z**;

- 3) rzeczowniki żywotne — lub nieżywotne.

Jeżeli po spółgłosce twardej ma nastąpić końcówka **i** lub **e**, musi spółgłoska twarda zamienić się na miękką; wtenczas zamienia się:

h	na	z
ch	na	š
k	na	c
r	na	ř

Widzimy to najlepiej przy tworzeniu liczby mnogiej. Męskie rzeczowniki **żywotne** mają w liczbie mnogiej końcówkę **i**.

Po spółgłoskach miękkich lub obojętnych nic temu nie stoi na przeszkodzie, n. p.:

orač	—	orači
kupec	—	kupci
muž	—	muži
chlap	—	chlapi.

Natomiast po spółgłoskach twardych nie może stać **i**; więc zmienia się spółgłoska twarda na miękką:

druh — druzi
hoch — hoši
pták — ptáci
bratr — bratři.

Męskie rzeczowniki **nieżywotne** mają po spółgłosce twardej lub obojętnej końcówkę **y**, po spółgłosce miękkiej — **e**:

pluh — pluhy	hrnec — hrnce
měch — měchy	kalamář — kalamáře
klobouk — klobouky	meč — meče
kámen — kámeny	oheň — ohně

lecz: den — dni.

Rzeczowniki żeńskie mają w liczbie pojed. — **a**, w liczbie mnogiej **y**:

sestra — sestry	ryba — ryby
teta — tety	zpráva — zprávy
cena — ceny	matka — matky

lub w l. p. **e, ě**, w l. mn. także **e**:

čepice — čepice
duše — duše
ulice — ulice

w l. p. spółgłoska miękką lub obojętną, w l. mn. **e, ě**, niekiedy **i**:

píseň — písně
daň — daně
paní — paní
kost — kosti
tykev — tykve

Rzeczowniki nijakie mają w l. p. **o**, w l. mn. **a**:

slovo — slova	jablko — jablka
jméno — jména	zrcadlo — zrcadla

péro — péra

w l. p. e, w l. mn. ata, lub bez zmiany:

zvíře — zvířata   vejce — vejce
kuře — kuřata   moře — moře

pole — pole

w l. p. í — bez zmiany:

nádobí — nádobí
znamení — znamení

Inne:

dítě — děti
rámě — ramena
nebe — nebesa

Odmiana rzeczowników męskich:

Liczba pojed.:

Kto? co?   chłop — kupiec — dub — oheň
Czyj?   chlapa — kupce — dubu — ohně
Komu? czemu?   chlapu — kupci -ovi — dubu — ohni
Kogo? co?   chlapa — kupce — dub — oheň
Wołając!   chlape! — kupče! — dube! — ohni!
O kim?   o chlapě — kupci -ovi — dubě — ohni
Z kim?   z chlapem — kupcem — dubem — ohněm

Liczba mnoga:

Kto? co?   chlapi — kupci — duby — ohně
Czyj?   chlapů(v) — kupců(v) — dubů(v) — ohňů(v)
Komu? czemu?   chlapům — kupcům — dubům — ohňům
Kogo? co?   chlapy — kupce — duby — ohně
Wołając!   chlapi! — kupci! — duby! — ohně!
O kim?   chlapech-ich — kupcích — dubech-ich — ohních
Z kim?   chlapy — kupci — duby — ohni

Różnice:

W języku polskim: chłopów, kupców, dębów
w języku czeskim: chlapův, kupcův, dubův
obecnie raczej: chlapů, kupců, dubů.

Polskie:

chłopom, kupcom i t. d.
w chłopach
z chłopami, z chłopcy

Czeskie:

chlapům, kupcům
-ech lub -ich
zawsze z chlapy

Rzeczowniki żeńskie:

L. p.:

Kto? co?	ryba — duše — pani — daň — kost
Czyj?	ryby — duše — pani — daně — kosti
Komu? czemu?	rybě — duši — pani — dani — kosti
Kogo? co?	rybu — duši — pani — daň — kost
Wołając!	rybo! — duše! — pani! — dani! — kosti!
O kim?	o rybě — duši — pani — dani — kosti
Z kim?	z rybou — duší — pani — dani — kosti

L. mn.:

Kto? co?	ryby — duše — pani — daně — kosti
Czyj?	ryb — duší — pani — dani — kosti
Komu? czemu?	rybam — duším — panim — danim — kostem
Kogo? co?	ryby — duše — pani — daně — kosti
Wołając!	ryby! — duše! — pani! — daně! — kosti!
O kim?	o rybách — duších — paních — daních — kostech
Z kim?	z rybami — dušemi — panimi — daněmi — kostmi

Różnice:

Polskie:

rybę, duszę
z rybą, duszą
rybom, duszom
paniom, kościom

Czeskie:

rybu, duší
rybou, duší
rybám, duším
paním, kostem

Rzeczowniki nijakie:

L. p.:

slovo — moře — kuře — dítě — rámě
slova — moře — kuřete — dítěte — rameni
slovu — moři — kuřeti — dítěti — rameni
slovo — moře — kuře — dítě — rámě
slovo! — moře! — kuře! — dítě! — rámě!
o slově — moři — kuřeti — dítěti — rameni
ze slovem — mořem — kuřetem — dítětem — ramenem

L. mn.:

slova — moře — kuřata — děti — ramena
slov — moři — kuřat — děti — ramen
slovům — mořím — kuřatům — dětem — ramenům
slova — moře — kuřata — děti — ramena
slova! — moře! — kuřata! — děti! — ramena!
sloveh -ich — mořích — kuřatech — dětech — ramenech
slovy — moři — kuřaty — dětmi — rameny

R ó ż n i c e :

<p>Polskie: słowom, dzieciom w słowach, dzieciach słowami lub słowy</p>	<p>Czeskie: slovům, dětem slovech — ich, dětech slovy, dětmi</p>
--	---

2. Przymiotniki.

O d m i a n a.

W z ó r t w a r d y.

	rodzaj męski	żeński	nijaki
L. poj.:	1. dobrý	dobrá	dobré
	2. dobrého	dobré	dobrého
	3. dobrému	dobré	dobrému
	4. dobrého (żywotne)	dobrou	dobré
	dobry (nieżyw.)		
	5. dobrý	dobrá	dobré
	6. o dobrém	o dobré	o dobrém
	7. z dobrým	z dobrou	z dobrým
L. mn.:	1. dobři (żywotne)	dobré	dobrá
	dobré (nieżyw.)		
	2. dobrých	dobrych	dobrych
	3. dobrým	dobrym	dobrym
	4. dobré	dobré	dobrá
	5. jak 1. przyp.	dobré	dobrá
	6. o dobrých	o dobrých	o dobrých
	7. z dobrými	z dobrými	z dobrými

Polskie: **dobrej, dobrą**

czeskie: **dobré, dobrou.**

Przed **i** zmienia się głoska twarda na miękka:

drahý — draží (drogi — drodzy)

velký — velcí (wielki — wielcy)

český — čeští (czeski — czescy)

čacký — čačtí (zuchowaty — zuchowaci).

S t o p n i o w a n i e.

prawidłowe:

bohatý — bohatší — nejbohatší

hezký — hezcí — nejhezčí (ładny)

moudrý — moudřejší — nejmoudřejší

silný — silnějí — nejsilnějí

nieprawidłowe:

bílý — bělejší	snadný — snazší
blízký — bližší	vlhký — vlhčí
daleký — další	vysoký — vyšší
hluboký — hlubší	dlouhý — delší
krátký — kratší	dobry — lepší
lehký — lehčí	zlý — horší
měkký — měkčí	malý — menší
nízký — nižší	veliký — větší

P o r ó w n a n i e :

moudrý jak Šalomoun,
 bohatší než my,
 stařec jest moudřejší jinocha — pols.: starzec jest
 mędrszy od junaka (młodziana),
 on je nejbohatší ze všech — lub: on je nejbohatší
 všech.

O p i s a n i e :

On jest velmi (bardzo — wielce) dobrý,
 on jest více (więcej) lepší,
 on jest nejvíce (najwięcej) zasloužilý.

W z ó r m i ę k k i.

	rodzaj męski	żeński	nijaki
L. poj.:	1. pěší	pěší	pěší
	2. pěšího	»	pěšího
	3. pěšímu	»	pěšímu
	4. pěšího (žyw.)	»	pěší
	pěší (niežyw.)		
	5. pěší	»	pěší
	6. pěším	»	pěším
	7. pěším	»	pěším
L. mn.:	1. pěší		
	2. pěších		
	3. pěším		
	4. pěší	dla	
	5. pěší	wszystkich trzech	
	6. o pěších	rodzajów	
	7. z pěším		

Podług **dobrý** i **pěší** odmieniają się przymiotniki o zakończeniu **ý, á, é, í**, imiesłowy, zaimki: **který, jaký, čího, její, jejího, jejímu**; liczebniki porządkowe, rzeczowniki: **hajný, pomocný** i t. d.; **Palacký, Kochanowski** i t. d.

Z rzeczowników rodzaju męskiego można utworzyć przymiotniki dzierżawcze o zakończeniu: **ův, ova, ovo**, n. p.:

otcův dům, bratrova žena, sousedovo pole.

Z rzeczowników rodzaju żeńskiego można utworzyć przymiotniki o zakończeniu: **in, ina, ino**, n. p.:

sestřin můž, matčina radost, ženino slovo.

Odmiana jest taka:

L. poj.:	1. otcův	otcova	otcovo
	2. otcova	otcovy	otcova
	3. otcovu	otcově	otcovu
	4. otcova (żyw.)	otcovu	otcovo
	otcův (nieżyw.)		
	5. otcův	otcova	otcovo
	6. otcově	otcově	otcově
	7. otcovým	otcovou	otcovým
L. mn.:	1. otcovi (żyw.)	otcovy	otcova
	otcovy (nieżyw.)		
	2. otcových	otcových	otcových
	3. otcovým	otcovým	otcovým
	4. otcovy	otcovy	otcova
	5. jak pierwszy	otcovy	otcova
	6. otcových	otcových	otcových
	7. otcovým	otcovým	otcovým

Przymiotniki orzeczeniowe nie mają końcówek męskich; n. p. **člověk** jest **sláb**, on je **zdráv**, **pílen**; lecz: ona je **zdráva**, **pilna**, ono je **rádo**, **zdrávo**, **pilno**, oni jsou **rádi**, **zdrávi**, **pilni** (żyw.), ony jsou **rády**, **zdrávy**, **pilny** (nieżyw.), ona jsou **ráda**, **zdráva**, **pilna** (polskie: **one**); także: **jsem milován** (polskie: **jestem kochany**)).
Zamiast polsk.: **widzę cię smutnego**,
                    czeskie: vidím tě smutna.

3. Przysłówki.

Z przymiotníků tworzymy przysłówki przy pomocy končovní **ě** lub **e**, czasem také **o**.

drahý — draze	dlouhý — dlouho
tichý — tiše	vysoký — vysoko
divoký — divoce	malý — malo
chytrý — chytře	blizký — blízko
pilný — pilně	častý — často
hrdý — hrdě	lehký — leho lub lehce
čistý — čistě	snadný — snadno lub snadně
denní — denně	drahý — draho lub draze
cizí — cize	slabý — slabo lub slabě
hlavní — hlavně	

Pols.: niemiecki — po niemiecku
angielski — po angielsku i t. d.;

czes.: německý — německy
anglický — anglicky
český — česky
ruský — rusky
francouzský — francouzsky i t. d.

Przysłówki te można stopniować:

blízko — bliže — nejbliže
nízko — níže — nejniže
daleko — dále — nejdále
vysoko — výše — nejvýše
široko — šire — nejšire
tiše — tišeji — nejtíšeji
sladce — sladčeji — nejsladčeji
chytře — chytřeji — nejchytřeji

n i e f o r e m n e :

dobře — lépe — nejlépe
zle — hůře — nejhůře
dlouho — déle — nejdéle
mnoho — více — nejvíce
málo — méně — nejméně
brzy — dříve — nejdříve.

4. Zaimki.

Zaimki osobiste:

	1.osoba		2.osoba		3. osoba		Zaimek
	rodz.	męski	żeński	nijaki	zwrotny		
Ł. poj.:	1. já	ty	on	ona	ono	—	
	2. mne	tebe	jeho, ho	jí	jeho, ho	sebe	
	3. mně, mi	tobě, ti	jemu, mu	jí	jemu, mu	sobě, si	
	4. mne, mě	tebe, tě	jeho, ho, jej	ji	je	sebe, se	
	6. mně	tobě	něm	ní	něm	sobě	
	7. mnou	tebou	jím	jí	jím	sebou	
Ł. mn.:	1. my	vy	oni (żyw.) ony (niež.)	ony	ona	—	
	2. nás	vás	jich	jich	jich	sebe	
	3. nám	vám	jini	jim	jim	sobě, si	
	4. nás	vás	je	je	je	sebe, se	
	6. nás	vás	nich	nich	nich	sobě	
	7. námi	vámi	jimi	jimi	jimi	sebou	

O rzeczownikach żywotnych mówimy: **jeho** lub **ho**, n. p. Viděl jsem ho (jeho) (člověka, ptáka).

O nieżywotnych: **jej**; n. p. Viděl jsem jej (strom = drzewo).

Polskie: Widziałem **go**, widziałem **je**.

Lecz w języku czeskim można **jej** zastosować i do rzeczowników żywotnych, co w języku polskim niemożliwe; n. p. **Viděl jsem jej** (člověka, ptáka).

W rozmowie Czech używa zaimku **Vy** jako tytułu.

Różnice:

polskie:	czeskie:	polskie:	czeskie:
mną	mnou	się	se
tobą	tebou	one (żeńsk.)	ony
sobą	sebou	ich	jich
go	jej	im	jim
nim (niem)	jím	nimi (niemi)	jimi
jej, niej	jí, ní	one (nijak.)	ona
ją	ji		

Po przyimkach przystawiamy przed j głoskę **n**,
n. p. od něho, k němu, pro něho, pro něj, o něm, s ním.
W pisowni j odpada, natomiast jest ě.

Z a i m e k d z i e r ż a w c z y :

	rodzaj męski	żeński	nijaki
L. poj.:	1. můj	moje, má	moje, mé
	2. mého	mé	mého
	3. mému	mé	mému
	4. mého (żyw.) můj (nieżyw.)	moji, mou	moje, mé
	6. mém	mé	mém
	7. mým	mou	mým
L. mn.:	1. moji (żyw.) moje, mé (niež.)	moje, mé	moje, má
	2. mých	mých	mých
	3. mým	mým	mým
	4. moje, mé	moje, mé	moje, má
	6. mých	mých	mých
	7. mými	mými	mými

R ó ż n i c e :

Polskie: mej	Czeskie: mé
moja, ma	moji, mou
moja matka	moje matka

Podług powyższego wzoru odmienia się: tvůj,
tvoje (tvá), tvoje (tvé), svůj, svoje (svá), svoje (své).

	rodzaj męski	żeński	nijaki
L. poj.:	1. náš	naše	naše
	2. našeho	naší	našeho
	3. našemu	naší	našemu
	4. našeho (żyw.) náš (nieżyw.)	naší	naše
	6. našem	naší	našem
	7. naším	naší	naším
L. mn.:	1. naši (żyw.) naše (nieżyw.)	naše	naše
	2. našich		
	3. naším		jak rodzaj męski
	4. naše		
	6. našich		
	7. našimi		

R ó ž n i c e :

Polskie: nasza matka	Czeskie: naše matka
naszej	naší
naszą	naší

Tak samo: váš, vaše, vaše.

Zaimki pytajne: Zaimek względny   **który:**

	męski	żeński	nijaki
L. poj.: 1. kdo — co	jenž	jež	jež
2. koho — čeho	jehož	jíž	jehož
3. komu — čemu	jemuž	jíž	jemuž
4. koho — co	ježž, jehož	jíž	jež
6. o kom — čem	o němž	níž	němž
7. s kým — čím	jímž, s nímž	jíž	jímž
L. mn.: 1.	jíž (żyw.)	jež	jež
	jež (nieżyw.)		
2.	jichž		
3.	jímž		jak rodzaj
4.	jež		męski
6.	o nichž		
7.	jimiž		

Tak samo: někdo, něco, nikdo, nic, kdosi, cosi, ledakdo.

~ Z a i m k i w s k a z u j a c e :

	męski	żeński	nijaki
L. poj.: 1. ten	ta	to	
2. toho	té	toho	
3. tomu	té	tomu	
4. toho (żyw.)	tu	to	
ten (nieżyw.)	té	tom	
6. o tom			
7. tím	tou	tím	
L. mn.: 1. ti (żyw.)	ty	ta	
ty (nieżyw.)			
2. těch		jak rodzaj	męski
3. těm		»	
4. ty	ty	ta	
6. o těch		jak rodzaj	męski
7. těmi		»	

Różnice:

Polskie: tej	Czeskie: té
te	tu
tą	tou
te matki	ty matky
te dzieci	ta děti

Tak samo: tento, tato, toto, onen, ona, ono (polskie: ów, owa, owo).

5. Liczebniki.

Liczebniki główne:

jeden, jedna, jedno odmieniają się jak **ten, ta, to**.

1. i 4. dva (dvě), tři, čtyři, pět
2. dvou, tři, čtyř, pěti
3. dvěma, třem, čtyřem, pěti
6. dvou, třech, čtyřech, pěti
7. dvěma, třemi, čtyřmi, pěti.

Tak samo liczebniki od 6 do 99, tylko **devět, deset** mają **devíti, desíti**.

Sto, tisíc, million jak rzeczownik, czasem niezmienne, n. p. ve **sto** lidech, ze **sto** lidí.

Liczebniki porządkowe:

první lub **prvý, prvá, prvé, druhý, třetí...** **stý, dvoustý, devítistý, tisící** odmieniają się jak przymiotniki.

Liczebniki rodzajowe:

dvojí, trojí, čtverý, paterý i t. d. jak przymiotniki.

Liczebniki podzielne są:
po jednom, po dvou, po třech i t. d.

Liczebniki mnożne są:
jedenkrát, jednou (raz), **dvakrát, desetkrát, dvojnásobný, tisícíronásobný** i t. d.

Liczebniki nieokreślone są:
kolik, tolik, mnoho, všechen (wszystek).

	męski	żeński	nijaki
L. p.: 1. i 5.	všechn (všecek)	všechna (všecka)	všechno (všecko)
2.	všeho	vši	všeho
3.	všemu	vši	všemu
4.	všechn (všecek)	všechnu (všecku)	všechno (všecko)
6.	o všem	vši	všem
7.	vším	vši	vším
L. mn.: 1.	všichni, všickni (ž.) všechny, všecky (n.)	všechny (všecky)	všechna (všecka)
2.	všech	jak rodzaj	męski
3.	všem	»	»
4.	všechny (všecky)	všechny (všecky)	všechna (všecka)
6.	o všech	jak rodzaj	męski
7.	všemi	»	»

Wszystek:

L. poj.: 1.	veškeren	veškera	veškero
4.	veškeren	veškera	veškero
L. mn.: 1.	veškeři	veškery	veškera
4.	veškery	veškery	veškera

Inne przypadki ma jak przymiotnik.

Každý, každá, každé, žádný, některý, nějaký, jiný, samý odmieniają się jak dobrý, dobrá, dobré.

6. Przyímki

łączą się z przypadkiem

drugím: bez, dle, do, kolem, okolo, kromě, místo, od, podle, vedle, u, z, vůkol, vně, vnitř, stran, strany;

trzecím: k, ke, ku, proti, naproti, k vůli;

czwartym: přes, mimo, ob, pro, skrz, vz;

szóstym: při;

czwartym i siódmym: mezi, nad, pod, před;

czwartym i szóstym: na, o, v;

drugím, czwartym i siódmym: za, s;

trzecím, czwartym i szóstym: po.

Przykłady:

Nemocný je **bez** sebe. Jednej vždy **dle** práva. Postím se dvakrát **do** téhodne. Tráva jest **do** kolenou. Vchod **do** knihovny. Není mu **do** smíchu. Jdu **k** otcí. Té noci **ke** dni umřel. Ta voda není **k** pití. Nemocný přišel **k** sobě. Učiním to **ku** prosbě. **K** vůli tobě se to děje.

Kolem města byly hradby. Otec se vrátí **okolo** poledne. Zástup byl **okolo** čtyř tisícu. Učíme se každý den **kromě** neděle. V kostele byli všichni žáci **kromě** dvou. Rozdal jmění **mezi** chudé. Jerusalem leží **mezi** horami. Vrátil se **mezi** své.

Přišel syn **místo** otce. **Mímo** jiné dary dostal též zlaté hodinky. Žádný had v Čechách **mímo** zmiji není jedovatý.

Matka odešla **na** pout. On zemřel tam **na** zlou nemoc. Přisahal **na** duši svou. Diváků se sešlo **na** tisíce. Zaječí chlupy se hodí dobře **na** klobouky. Matka byla **na** koncertě. **Na** počátku bylo Slovo. Byl odsouzen **na** šest let.

Slunce vystoupilo **nad** horu. Bůh jest **nade** všechny svatý. Nestorova řeč byla sladší **nad** med. Praha leží **nad** Vltavou. Hostů bylo **o** stůl. **O** prst by jej (ho) ovinul. Na lože **o** deváté, s lože **o** páté. Zimnice se vrací **ob** den (t. j. den 1., 3., 5. atd.). Mračí se **od** hor. Slýchal jsem tu pověst **od** mladosti.

Bratr psal **po** česku. V řece jest vody **po** pás, místy **po** krk. Kain zabiv Abele, toulal se **po** světě. Slzy tekly mu **po** tváři. **Po** čem je to sukno? Tu máte každý **po** knížce. Šlo jich v každé řadě **po** pěti. Trn vnikl **pod** kůži. Gallové se poddali **pod** moc římskou. **Pod** dvě léta škola nebude vystavěna. Trn uvázl **pod** kůži. **Pod** pět korun té látky (materyi) nedám.

Louka jest **vedle** samého lesa. Matka jest pochována **vedle** otce. Oděv i stravu měj **podle** stavu! Staň se **podle** vůle tvé! Roku 1424 Žižka přitáhl od Kutné Hory náhle **před** Prahu (przed Praǵę). **Před** Prahou (przed Praǵą) seřadil vojsko. Byl povolán **před** soud; odpovídal **před** soudem.

Jelen skočil **přes** příkop a utíkal **přes** les. **Přes** celý den jsme vozili mandele. Bylo nás **přes** dvě stě osob. Palacký byl **přes** sedmdesát let věku svého. **Při** chalupách jsou zahrady. Pracuj **při** zdraví (= dokud jsi zdravý)! **Při** dobré vůli vše lze provést. Nemám **při** sobě peněz. To se mi **při** něm nelíbí. Dlouho nebyl **při** zdraví.

Venkované nemohli **pro** sních do města. Žak byl potrestán **pro** nedbalost. To jste učinili **proti** mé vůli. Letošní (tegoroczna) úroda jest velmi dobrá **proti** loňské (zeszlorocznej). Obyvatelé městští jsou v některých věcech **proti** venkovským v nevýhodě. Koupil prášek **proti** kašli. Duch svatý sestoupil s nebe na apoštoly. Máme chleba s potřebu (według). Kristus odešel s učedníky do Jerusalema. Dívka s pláčem prosila za odpuštění. Čte francouzsky **se** slovníkem. Nejsem s to (z tego) dosti rozumný.

Voda sákne (wsiąka) **skrz** obuv. Jedouce do Italie, jedeme **skrz** Vídeň. **Skrze** válku a cholera r. 1866 veliká škoda v Čechách se stala.

Právě jsme mluvili **stran** té cesty.

Jest mi **u** srdce veselo. Byl jsem **u** bratra. Mám **u** něho peníze. Hráti **v** kostky a **v** karty nejméně muži přísluší. Liška **v** lesích, myš **v** doupěti a ryba **ve** vodě řada bývá. **V** zimě, **v** létě vstávám **v** touž hodinu. Slované dávali na uvítanou hostům **v** dar chleba a soli. Dívka stanula **ve** dveřích. Pohled' **vzhůru** (w górę). Pramen teče **ze** skaly. To jsem slyšel **z** mladosti. Oděv Jana Křtitele byl **ze** žiní (žině = włosień). **Z** namáhaní omdlel. Vezmi si **z** něho příklad. **Z** toho mu vzešla škoda. Bouře husitské se počaly **za** krále Václava IV. Hosté se posadili **za** stůl. **Za** týden bude sv. Václava. Nemá ani **za** mák rozumu. Hosté sedí **za** stolem. Byl jsem v Praze **za** pilnou potřebou.

Z lub s:

Zaimkowi **v** odpowiada **z**,

» **na** » **s**.

Więc: Lud jest **na** górach — lid sestupuje s hor.

Woda jest w skale — ze skaly se vyprýštila voda.
Dziewka byla na trawie — dívka jde s trávy.
Zajac byl w trawie — zajíc vyskočil z trávy.
Lišc jest na drzewie — listí padá se stromů.
Žywica jest w drzewie — ze stromu prýští se
pryskyřice.

Jdu z kostela; vichřice shodila střechu s kostela. S obou stran mnoho lidu padlo. Spadl mi kámen se srdce. Jdi mi s očí! Slzy kanuly (kanouti = ciec) mu z očí. Běreme s počátku. Co je v nebi, přichází z nebe; co je na nebi, přichází s nebe. Byl jsem na poli, přicházím s pole. Chodil jsem v polích, vracím se z polí. Byl jsem na trhu, vrátil jsem se s trhu. Byl jsem v trhu, tedy jsem se vrátil z trhu. Pustil jsem s myslí, co jsem měl na myslí, a pustil jsem z myslí, co jsem měl v myslí. Kape se džbánů (na džbanku jest n. p. voda — woda ścieka); kape ze džbánů (mleko wycieka z wnętrza).

R o z r ó ž n í a j :

Šel jsem na horu (na góřę).

Šel jsem nahoru (w góřę).

Byl jsem na hoře (na górze).

Byl jsem nahoře (wgórze — u góry).

Dej si pozor na hlas (uważaj na głos).

Mluv nahlas (mów głośno).

Język czeski wiąże często przyimek z rzeczownikiem w jeden wyraz, również przeczenie **ne** z czasownikiem, n. p. nemá, nemáme, nebudeme, nebyli, nekoupíte, nevytrhal, nehanili, nespáli.

7. Czasowniki.

Słowo posiłkowe **býti** (być).

C z a s t e r a Ź n i e j s z y .

jsem, jsi, jest lub je
jsme, jste, jsou
nejsem, nejsi, není
nej sme, nejste, nejsou

jestem, jesteś, jest
jesteśmy, jesteście, są
nie jestem, nie jesteś, nie jest
nie jesteśmy, nie jesteście,
nie są

Przeczące **ne** pisze się razem z czasownikiem.

Czeskie wyrazy przepisuj do notatnika.

Czas przyszły.

budu, budeš, bude	będę, będziesz, będzie
budeme, budete, budou	będziemy, będziecie, będą

Rozróżniaj **budu** a **budou**.

Czas przeszły.

byl jsem, byla jsem, bylo jsem	byłem, byłąm, byłom
byl jsi, byla jsi, bylo jsi	byłeś, byłaś, byłoś
byl, byla, bylo	był, była, było
byli jsme, byly jsme, byla jsme	byliśmy, byłyśmy
byli jste, byly jste, byla jste	byliście, byłyście
byli, byly, byla	byli, były

W języku polskim jest: **był, byli** i końcówki **-em, -eś, -iśmy, -iście**;

w języku czeskim jest: **byl, byli** i całe słowa **jsem, jsi, jsme, jste**.

Tryb warunkowy; czas teraźniejszy.

byl bych, byla bych, bylo bych	byłbym, byłabym, byłobym
byl bys, byla bys, bylo bys	byłbyś i t. d.
byl by, byla by, bylo by	byłby i t. d.
byli bychom, byly bychom,	bylibyśmy, bylibyśmy
byla bychom	
byli byste, byly byste,	bylibyście i t. d.
byla byste	
byli by, byly by, byla by	byliby i t. d.

Pamiętaj: czeskie: **bych, bychom** — polskie: **bym, byśmy**.

Rozróżniaj:

polskie: **one były** na rodzaj żeński i nijaki;

czeskie: rodzaj żeński = **one byly**

rodzaj nijaki = **ona byla**

polskie: **matki były**   polskie: **dzieci były**

czeskie: **matky byly**   czeskie: **děti byla**

Trybrozkazujący.

buď! budíž!	baďz! baďcie!
buďme! buďte! buďtež!	baďźmy! baďcie! baďciež!

Przechodnik terażniejszy.

jsa, jsouc, jsouce	będać
--------------------	-------

Przechodnik przyszły.

hodlaje, hodlajíc, hodlajíce	mając być
býti	

Przechodnik przeszły.

byv, byvši, byvše	bywszy
-------------------	--------

STRONA CZYNNA.

Tryb oznajmujący; czas terażniejszy.

věsti, kryti, minouti	wieść, kryć, minąć
uměti, slyšeti, prositi	umieć, słyszeć, prosić
volati, sázeti, kupovati	wołać, sadzić, kupować

Polskie ć — czeskie ti.

1. osoba: wiodę, minę, kryję, kupuję, słyszę, proszę, sadzę
vedu, minu, kryji, kupuji, slyším, prosím, sázím
2. osoba: wiedziesz, kryjesz i t. d.
vedeš, kryješ, mineš, umíš, slyšíš, prosíš, voláš, sázíš, kupuješ
3. osoba: wiedzie, słyszy, woła, sadzi, kupuje i t. d.
vede, kryje, mine, umí, slyší, prosí, volá, sází, kupuje
1. osoba: wiemy, słyszymy i t. d.
vedeme, kryjeme, mineme, umíme, slyšíme, prosíme, voláme, sázíme, kupujeme
2. osoba: wiezcie, prosicie i t. d.
vedete, kryjete, minete, umíte, slyšíte, prosíte, voláte, sázíte, kupujete

3. osoba: wiodą, miną, kryją, słyszą, wołają
vedou, minou
lecz: kryjí, umějí, slyší, prosí, volají, sázejí,
kupují.

R ó ż n i c e :

Polskie ę — czeskie u, jí, ím.
Polskie ą — czeskie ou lub í.

ved! vedme! vedte!	wiedz! wiedzmy! wiedzcie!
kryj! kryjme! kryjte!	kryj! kryjmy! kryjcie!
miń! mińme! mińte!	miń! mińmy! mińcie!
uměj! umějme! umějte!	umiej! umiejmy! umiejcie!
slyš! slyšme! slyšte!	slysz! slyszmy! slyszcie!
pros! prosme! proste!	proś! prośmy! proście!
volej! volejme! volejte!	wołaj! wołajmy! wołajcie!
sázej! sázejme! sázejte!	sadz! sadźmy! sadźcie!
kupuj! kupujme! kupujte!	kupuj! kupujmy! kupujcie!

Różnica: polskie prośmy — czeskie prosme.

C z a s p r z y s z ł y .

budu vésti, krýti, uměti, sly- šetí, minouti, prositi, volati, sázeti, kupovati	będę wiódł, krył i t. d.
budeš vésti, krýti i t. d.	będziesz wiódł...
bude vésti...	będzie wiódł...
budeme vésti...	będziemy wiedli...
budete vésti...	będziecie wiedli...
budou vésti...	będą wiedli...

C z a s p r z e s z ł y .

vedl jsem, vedla jsem, vedlo jsem	wiodłem, wiodłam, wiodłom
vedl jsi, vedl...	wiodłeś... wiodł
vedli jsme, vedli jste, vedli	wiedliśmy, wiedliście, wiedli

W ten sam sposób: krył jsem, uměl jsem i t. d.

C z a s z a p r z e s z ł y .

Był jsem vedl, byla jsem vedla	wiodłem był i t. d.
byli jsme vedli i t. d.	

Rzadko się używa.

Tryb warunkowy czasu teraźniejsz.

vedl bych, vedla bych, vedlo bych	wiódłbym, wiodłabym, wiodłobym
vedl bys, vedla bys, vedlo bys	wiódłbyś i t. d.
vedli bychom, vedly bychom, vedla bychom	wiedlibyśmy...
vedli byste, vedly byste, vedla byste	wiedlibyście...
vedli by, vedly by, vedla by	wiedliby...

W ten sam sposób: kryl bych, uměl bych, slyšel bych i t. d.

Tryb warunkowy czasu przeszłego.

byl bych vedl	byłbym wiódł lub wiódłbym był
byla bych vedla	byłabym wiodła
bylo bych vedlo	byłobym wiodło
byli bychom vedli i t. d.	bylibyśmy wiedli i t. d.

Życzenie: Kéž by Bůh dal! — oby Bóg dal!

Przechodnik teraźniejszy.

on veda, ona vedouc, ono vedouc	on wiodąc, ona wiodąc, ono wiodąc
oni vedouce, ony vedouce, ona vedouce	oni wiodąc, one wiodąc

tak samo:

plyna, plynouc i t. d.	plynac...
nesa, nesouc i t. d.	niosac...

lecz:

on kupuje, ona (ono) kupujíc	on (ona, ono) kupujac
oni (one) kupujíce	oni (one) kupujac

tak samo:

kryje, kryjíc, kryjíce	kryjac
uměje, umějíc, umějíce	umiejac
slyše, slyšíc, slyšíce	slyšac
prose, prosíc, prosíce	proszac
volaje, volajíc, volajíce	wołajac
sázeje, sázejíc, sázejíce	sadzac

Więc od: oni nesou jest nesa, nesouc, nesouce
od: oni kryjí jest kryje, kryjíc, kryjíce.

Forma ta oznacza czynność **równoczesną**; n. p.:
Dívka, nesouc vodu, zpívá (zpívala, bude zpívati) —
dziewczyna, niosąc wodę, śpiewa (śpiewała, będzie
śpiewać).

Obie czynności — śpiewanie i niesenie — odby-
wają się równocześnie.

Przechodnika używa się w języku czeskim bar-
dzo często.

Przechodnik przeszły.

od volal tworzymy: on volav, ona (ono) volavši, oni (one) vo-
lavše
„ kryl — on kryv — ona (ono) kryvši — kryvše
„ minul — on minuv — ona (ono) minuvši — minuvše
„ slyšel — on slyšev — ona (ono) slyševši — slyševše
„ prosil — on prosiv — ona (ono) prosivši — prosivše

W tych przykładach stoi przed **l samogłoska**.

od vedl tworzymy: on ved — ona (ono) vedši — oni (one) vedše
„ padl — on pad — ona (ono) padši — padše
„ pletl — on plet — ona (ono) pletši — pletše
„ nesl — on nes — ona (ono) nesši — nesše
„ pekl — on pek — ona (ono) pekši — pekše

W tych przykładach stoi przed **l spółgłoska**.

Przechodnik przeszły oznacza czynność **przed-
wczesną**; n. p.:

Dívka, přinesši vodu, zpívá —

Dziewczyna, przyniówszy wodę, śpiewa.

Najpierw przyniosła wodę, potem śpiewa.

Przechodników można użyć jako przymiotników
celem bliższego określenia rzeczownika; n. p.:

od veda, vedouc, vedouce — vedoucí (wiodący, -a, -e)
„ volaje, volajíc, volajíce — volající (wołający, -a, -e)
„ kupuje, kupujíc, kupujíce — kupující (kupujący, -a, -e)
„ hodiv, hodivši — hodivši (ten, który rzucił)
„ nes, nesši — nesši (ten, który niósł)

STRONA BIERNA.

Czas terażniejszy. Tryb oznajmujący: wiedziony, -a, -e i t. d.

jsem veden — jsem vedena — jsem vedeno
jsi veden — jsi vedena — jsi vedeno
jest veden — jest vedena — jest vedeno
jsme veden — jsme vedeny — jsme vedena
jste vedeni — jste vedeny — jste vedena
jsou vedeni — jsou vedeny — jsou vedena

Tak samo:

jsem kryt, kryta, kryto — jsme kryti, -y, -a
jsem minut, -a, -o — jsme minuti, -y, -a
jsem slyšen, -a, -o — jsme slyšeni, -y, -a
jsem prošen, -a, -o — jsme prošeni, -y, -a
jsem volán, -a, -o — jsme voláni, -y, -a
jsi kryt, minut, slyšen, prošen, volán
jest kryt i t. d.
jste kryti, minuti, slyšeni i t. d.
jsou kryti i t. d.

Tryb rozkazujący: bądź wiedziony i t. d.

buď veden, buďme vedeni, -y, -a, buďte vedeni, -y, -a

Tryb warunkowy: byłbym wiedziony i t. d.

byl bych veden, byla bych vedena, bylo bych vedeno
byl bys veden, byla bys vedena, bylo bys vedeno
byl by veden, byla by vedena, bylo by vedeno
byli bychom vedeni, byly bychom vedeny, byla bychom vedena
byli byste vedeni, byly byste vedeny, byla byste vedena
byli by vedeni, byly by vedeny, byla by vedena

Czas przyszły: będę wiedziony i t. d.

budu veden, vedena, vedeno
budeš veden, vedena, vedeno
budę veden, vedena, vedeno
budeme vedeni, vedeny, vedena
budete vedeni, vedeny, vedena
budou vedeni, vedeny, vedena

Tak samo:

budu kryt, budu kupován i t. d.

Czas przeszły. Tryb oznajmujący:
byłem wiedziony i t. d.

byl, -a, -o jsem veden, -a, -o
byl, -a, -o jsi veden, -a, -o
byl, -a, -o veden, -a, -o
byli, -y, -a jsme vedeni, -y, -a
byli, -y, -a jste vedeni, -y, -a
byli, -y, -a vedeni, -y, -a

Tryb warunkowy: byłbym wiedziony i t. d.

byl bych veden, byla bych vedena, bylo bych vedeno
byl bys veden i t. d.
byl by veden i t. d.
byli bychom vedeni, byly bychom vedeny, byla bychom vedena
byli byste vedeni i t. d.
byli by vedeni i t. d.

Przechodnik terażniejszy: będąc wie-
dziony i t. d.

on jsa veden, ona jsouc vedena, ono jsouc vedeno
oni jsouce vedeni, ony jsouce vedeny, ona jsouce vedena

Przechodnik przeszły: bywszy wie-
dziony i t. d.

byv veden, byv vedena, byv vedeno
byvše vedeni, byvše vedeny, byvše vedena

W mowie potocznej tych form wogóle się nie
używa.

Przy odmianie czasownika zmienia się czasem
spółgłoska **k** na **č**, **h** na **ž**, **r** na **ř**; n. p.:

peku — pečeš — peče — pečeme — pečete — pekou
mohu — můžeš — může — můžeme — můžete — mohou
tru — třeš — tre — třeme — třete — trou
beru — béřeš — béře — béfeme — béřete — berou

Rozróżniaj:

ja kryjí, bijí, trpím, prosím, teší, kuji
oni kryjí, bijí, trpí, prosí, teší, kuji
umím, umíš, umí, umíme, umíte, umějí
sázím, sázíš, sází, sázíme, sázíte, sázejí

(noszę) knihy do školy. Pastýř honí (wypędza) dobytek na pastvu.

Czynność powtarzająca się tylko niekiedy, nie-regularnie: Zpěvník jen někdy do školy nosívám (noszę — w języku polskim nie używa się tej formy). Dítě někdy rukama tleskává. Pastýř honívá také na naši louku. On denně hodinu se procházívá.

Z tych form tworzymy czasowniki dokonane przez dodanie przybranek; n. p.:

Přinesu knihy. **Rozsekám** dříví. **Vynosím** stůl (wyniosę).

Rozrózniaj więc: bodnu — bodám, tlesknu — tleskám, nesu — nosím — nosívám, honí — honívá, prochází — procházívá, sednu — sedím — sedávám — sedám — sedívám, sadím — posadím, vedu — dovedu — vodím, letím — lítám — vylítnu — lítávám, pijí — pívám — zapijí, lehnu — ležím — lehávám, kleknu — klečím — klekám — klekávám, piší — napíší — psávám, vezu — přivezu — vozím — vozívám, jdu — odejdu — chodím — chodívám.

Z jednego przykładu widzimy już wielkie bogactwo form i różniczkowanie wszelkich odcieni:

Sednu — siednę, sedím — siedzę, sedám — siadam, sedávám — często siadam, sedívám — często siedzę.

Czasownik oznacza czynność chwilową lub trwałą, jednorazową lub powtarzającą się częściej; stąd też różne formy czasownika.

Czynność jednorazowa chwilowa: bodnu (bodnę), hodím (rzucę), tlesknu (klasnę).

Czynność jednorazowa trwała: nesu (niosę) knihy do školy. Vítr vane (wieje). Strom roste (rośnie). Pastýř žene dobytek na pastvu.

Czynność powtarzająca się regularnie: Bodám (bodę) jehlou. Dítě rukama tleská (klaska). Nosím

8. Zestawienie form gramatycznych, różniących się od form polskich.

Polskie: ó

chłopów, kupców i t. d.

chłopom...

rybom...

słowom...

Czeskie: ů (am, ím, em)

chlapův, kupcův, dubův
lub: chlapů, kupců, dubů
chlapům, kupcům, dubům
rybám, duším, paním, kostem
slovům, dětem

Polskie: ach

w chłopach i t. d.

Czeskie: ech lub ích

chlapech, dubech
kupcích, ohních
slovech, dětech

Polskie: ę

tę rybę, duszę
będę, wiodę, minę
kryję, słyszę

Czeskie: u (í)

tu, rybu, duši
budu, vedu, minu
kryjí, slyším

Polskie: ą

dobrą, rybą, tą
mną, tobą, sobą
moją — mą, ją — nią
naszą, waszą
są, będą, będące, wiodące
minąć, miną, wiodą
kryją, kupują, sadzą
ona, ono: niosąc, płynąc
kupując, kryjąc
on: niosąc i t. d.
oni: niosąc i t. d.

Czeskie: ou (í)

dobrou, rybou, tou
mnou, tebou, sebou
mojí — mou, jí
naší, vaší
jsou, budou, jsouce, vedouce
minouti, minou, vedou
kryjí, kupují, sázejí
nesouc, plynouc
kupující, kryjící
veda, plyna, kupuje, kryje
nesouce, plynouce, kupující,
kryjící

Polskie: ć

być, prosić
minać, umieć
kryć, wieść
wołać, sadzić
kupować

Czeskie: ti (czytaj t lub t)

byti, prositi
minouti, uměti
kryti, věsti
volati, sázeti
kupovati

Polskie: bym, byśmy

wiodłbym i t. d.

Czeskie: bych, bychom

vedl bych, byl bych
vedli bychom, byli bychom

Polskie: y

wiedziemy i t. d.

Czeskie: e

vedeme, voláme, kupujeme
sázíme, umíme
vedme, miňme, prosme

wiedźmy i t. d.

Polskie: cie

wiedziecie i t. d.

Polskie: ej

dobrej, naszej
tej, mej, jej
bliżej, najbliżej

Zaimek polski:

go, jego
te, one (r. żeński) były
te, one (r. nijaki) były
ona była
moja, nasza

Czeskie: te

vedete, kryjete, slyšite

Czeskie: é (e, í)

dobré, naši
té, mé, jí
bliže, nejbliže

Czeski:

(ho, jeha), jej
ty, ony byly
ta, ona byla
ona byla
moje, naše

Przymiotniki czeskie są:

1. bez końcówki: **rád, sláb, zdráv, pilen;**
2. z 1 końcówką na wszystkie 3 rodzaje: **cizí,**
pěší;
3. z 3 końcówkami, na każdy rodzaj: **dobrý, do-
brá, dobré;**
4. utworzone z rzeczowników: **otcův, otcova,
otcovo; matčín, matčina, matčino.**

Bez końcówki są także przechodniki rodzaju mę-
skiego, n. p.:

on wiódłszy, minąwszy
prosiwszy, woławszy

on ved, minuv
prošiv, volav

lecz:

ona (ono) wiódłszy
minąwszy i t. d.

ona (ono) vedši
minuvši, prošivši, volavši

ma końcówkę.

Podobnie w stronie biernej:

jestem wiedziony
jestem wiedziona
jestem wiedzione
byłbym wiedziony
byłabym wiedziona
byłobym wiedzione
będę wiedziony
będę wiedziona
będę wiedzione
byłem wiedziony
byłam wiedziona
byłom wiedzione

jsem veden—
jsem vedena
jsem vedeno
byl bych veden—
byla bych vedena
bylo bych vedeno
budu veden—
budu vedena
budu vedeno
byl jsem veden—
byla jsem vedena
bylo jsem vedeno

9. Spis wyrazów gramatycznych.

1. Podstatná jména, jména vlastní, jména obecná, hromadná, látková. Rod mužský, ženský, střední. Číslo jednotné, množné. Skloňování, pád.	1. Rzeczowniki, imiona własne, imiona pospolite, zbiorowe, tworzywne. Rodzaj męski, żeński, nijaki. Liczba pojedyncza, mnoga. Deklinacja, przypadek.
2. Sloveso, časování; způsob oznamovací, rozkazovací, podmiňovací, neurčitý; přechodník přítomný, minulý; příčestí minule činné, trpné; osoba, číslo, čas, rod činný, trpný.	2. Czasownik, konjugacja; tryb oznajmujący, rozkazujący, warunkowy, nieokreślony (bezokoli- cznik); przechodnik (imiesłów) współczesny, przeszły; imiesłów przeszły czynny, bierny; osoba, liczba, czas, strona czynna, bierna.
3. Jméno přídavné, stupňování.	3. Przymiotnik, stopniowanie.
4. Zájmena určitá, neurčitá, osobní, zvrátne, přivlastňovací, ukazovací, tázací, vzájemná.	4. Zaimki określone, nieokreślone, osobiste, zwrotne, dzierżawcze, wskazujące, pytajne, względne.
5. Číslovky základné, řadové, druhové, násobné.	5. Liczebniki główne, porządkowe, wielorakie, wielokrotne.

6. **Příslovce** místa, času, způsobu, příčinnosti.

7. **Předložky.**

8. **Spojky** souřadící, podřadící.

9. **Cítoslovce.**

Věta, slovo slabika, hláska samohlásky, souhlásky tvrdé, měkké, obojetné abeceda

Věty oznamovací tázací, podmiňovací (přací, zvolací) rozkazovací

Věta jednoduchá stažená, složená holá, rozvitá Podmět, přísudek přívlástek, předmět příslovečné určení perioda

6. **Przysłówki** miejsca, czasu, sposobu, przyczyny.

7. **Przymyki.**

8. **Spójniki** współrzędne, podrzędne.

9. **Wykrzykniki.**

Zdanie, słowo zgłoska (sylaba), głoska samogłoski, spółgłoski twarde, miękkie, obojetne abecadło

Zdania oznajmujące pytające, warunkowe (życzące, wołające) rozkazujące

Zdanie pojedyncze ściągnięte, złożone gołe, rozwinięte Podmiot, orzeczenie przydawka, przedmiot określenie przysłówkowe okres

II. O písowni.

Kiedy píšemy dlouhé í, a kiedy krátkie í?

1. Píšemy dlouhé í, jeżeli w słowie pokrewnem stoi w tem miejscu é, e lub ě.

Píšemy więc pírkó, gdyż pochodzi od pérko, hřích, hříšný, hříšník, gdyż pochodzi od hřešiti, míra, víra, gdyż pochodzi od měřiti, věřiti, kamínek, plamínek, gdyż pochodzi od kámen, plamen.

2. Końcówki miękkie zgadzają się co do długości z końcówkami twardemi.

4. przypadek l. p.: **jí, moji, duši, naši zemi** — krótkie **í**, gdyż **tu rybu** też ma krótkie **u** (polskie **ę**).
  7. przyp. l. p.: **jí, naši, zemí, duši** — długie **í**, gdyż **tou rybou** ma także długie **ou** (polskie **ą**).
  - 2., 3. i 6. przyp. l. p.: **jí, naši, země** — długie **í**, ponieważ **té země** ma także długie **í** (polskie **ej**).
  2. i 7. przyp. l. mn.: **jích, našich, jim, našim, jímí, našimi** — krótkie **i**, ponieważ **těch, těm, těmi** ma także krótkie **e**.
  1. osoba l. p.: **teši, řeží, oři** — krótkie **i**, ponieważ **nesu, vezu, беру** ma także krótkie **u** (polskie **ę**).
  3. osoba l. mn.: **teši, řeží, oři** — długie **í**, ponieważ **nesou, vezou, berou** ma także długie **ou** (polskie **ą**).
- W przechodniku **tešíc, řežíc, oříc** — długie **í**, ponieważ przechodnik **nesouc, vezouc, берouc** ma także długie **ou** (polskie **ą**).
- W przydawce **pěši, pěšihó** — długie **í**, ponieważ w przydawce **dobrý, dobrého** jest także długie **ý, é**.

Piszemy długie **é**,

gdzie w wymowie słyhać raczej **y** lub **i**;
piszemy **chlév**, bo się wymawia **chlýv** (chlív);
piszemy **kamének**, bo się wymawia kamínek;
piszemy **dobrému**, bo się wymawia dobrýmu;
podobnie: **plamének, pramének, kostélek, dobrého**.

Piszemy długie **ů**,

1. gdzie w słowie pokrewnem jest **o** (polskie **ó**),
n. p. **Bůh** — Boga, **vůle** — volítí,
důkaz — dokázati, **stůl** — stolík,
vůl — volovina, **vůz** — voziti;
2. w 2. i 3. przypadku l. mn.:
chlapův, oráčův, chlapům, oráčům (chłopów,
chłopom);

3. w przysłówkach: domů (do domu), dolů (do-
łem), vůbec (wogóle), vůči (w oczy), vůkol
(wokoło).

Piszemy długie ú:

1. na początku słów, n. p.: úroda, úrodný, úmysl,
úmyslný, účel (cel), úcta (uszanowanie),
účast (udział), úkol (zadanie), úřad, úloha (za-
danie);
2. wewnątrz słów złożonych, gdzie jest **ú** na po-
czątku drugiego wyrazu, n. p.: ne-úroda, bez-
účelný i t. d.

Piszemy ze — z, ve — v, ke — k i t. d.:

ze země — z vody, v tom — ve všem
ze všeho — z úst, v koš, v oku
k tomu — ku Praze
k nebi — ku příkladu
k lesu — ku pomoci
k oku — ku práci
ke všemu.

Piszemy s:

jeżeli wyraz oznacza rozdziel, odsunięcie lub
gromadzenie, n. p.: spadnouti, skáceti, skládati,
složiti, svrhnouti, shoditi, smýti, stírati; — sbí-
rati, spínati, spona, spojiti, svařiti, slepiti, srůsti.

Piszemy z:

w znaczeniu w górę, — stać się czemś, jakimś,
n. p.: zpínati ruce k nebi, zrůst (wzrost), —
zchudnouti, zkrátiti, zkrvavěti, zkřiviti, zkaziti —
zkáza, zčerniti, ztratiti — ztrata, zpiti se, způso-
biti — způsob.

W języku polskim odwrotnie; mamy: zbierać,
zlepić, złożyć — a schudnąć, skrócić, skrzywić,
sposób i t. d.

III. Tworzenie wyrazów.

Imiona żeńskie tworzy się z męskich z końcówką **á, ová**; n. p.: František Novotný — Marie Novotná (żona lub córka), Karel Novák — Anna Nováková (żona lub córka), Němec — Němcová, Krejčí — Krejč — Krejčová.

Przypona **dlo** — wyrazy dwuzgłoskowe:

krótka samogłoska: bidlo (drażek), šidlo, bydlo, bradlo (poręcz);

długa samogłoska: křídlo, mýdlo, prádlo, žrádlo, zřídlo (źródło), vřídlo (ciepłe źródło);

więcejzgłoskowe wyrazy mają zawsze krótkie samogłoski; n. p.: tahadlo, vahadlo, schovavadlo, napajadlo, lehadlo, divadlo, čihadlo, říkadlo, ličidlo, misidlo, přikryvadlo, rysovadlo, posypadlo.

Przypona **tel**:

długie z zasady: **přítel**, więc także: nepřítel, přátelé, přátelský, přátelství i t. d.;

wszystkie inne krótkie: kazatel, hlasatel, skladatel, davatel, vykonavatel, zachovavatel, nalezatel, ctitel, křtitel, křsítel, zasilatel, začínatel, najimatel, uživatel, obyvatel, dobyvatel... i pochodne wyrazy.

Przypona **č**:

jednozgłoskowe są długie: hráč, práč, štváč, chtíč, dříč;

z wyjątkiem: mleč, bič;

więcejzgłoskowe są krótkie: vazač, pomahač, nakladač, přechovavač, pohaneč, roznašeč, palič, zaklinač, upominač, najimač, řidič, pokrývač — i pochodne;

wyjątek: hlídač.

Przypona **nný, nní**:

jeżeli słowo kończy się na **n** i styka się z końcówką **ný** lub **ní**.

Więc od: kámen, plamen, ramen, cen-a, suk-n-o, prkn-o, vín-o, vín-a, den, stehn-o...

mamy: kamenný, plamenný, dvou-ramenný, cenný, soukenný, prkenný, vínný i vinný, denní, stehenní.

Powinniśmy pisać: cenník, denník, kamenník, soukenník, zákonník;

jednak mimo tej reguły piszemy: nádeník, soukeník, zákoník, soukeníce i t. d.

Przypona **ík, ikář, ičkář**:

Przypona **ík** jest zawsze długa; n. p.: koník, košík...

w wyrazie **křík** — **ík** nie jest przyponą, więc jest krótkie.

Jeżeli do przypony **ík** przychodzi jeszcze przypona **ář**, wtenczas **í** się skraca; n. p.: košíkář, perníkář, pilníkář, knoflíkář i t. d.

Również przypona **ičkář** ma krótkie **í**; n. p.: puntičkář, slovičkář, košíkářka, košíkářství i t. d.

Kiedy piszemy cyfry, kiedy wyrazy?

Piszemy: Ze 100 nemocných zemřel 1, uzdravili se 3. — Byl jednou (raz) jeden král, ten měl tři syny. — To se stalo 1. ledna. — To se stalo prvního dne v roce.

Piszemy cyfry w zdaniach o treści statystycznej, w oznaczeniu daty, liczeniu i t. p.

W opowiadaniach piszemy liczby słowami.

Tworzenie imion zdrobniałych:

List — listek — listeček, keř — křík — keřik —
kříček — keřiček, díra — dírka — dírečka,
svíce — svíčka — svíčička, slovo — slůvko
— slovíčko, blána — blanka, hlína — hlinka,
lípa — lipka, mísa — miska, žíla — žilka,
houba — hubka, báje — bajka, báně —
baňka; křídlo — křídélko, stéblo — stebélko,
jádro — jádérko, plátno — platénko, rámě —
raménko, dítě — děťátko, hříbe — hřibátko,
ptáče — ptačátko, kůzle — kozlátko.

Uvažaj na zmienę długiej samogłoski!

Lecz: zvíře — zvířátko (długie í).

Tatiček, matička, matinka, synáček, dce-
ruška, staroušek, stařenka, panenka, dušinka,
bělounký, běloučký, obilíčko.

Adam — Adámek, Jakub — Jakoubek, Martin
Martínek, Michal — Michálek, Václav —
Václavík, Slavík — Slavíček, Vlk — Vlček,
Kolář — Kolařík; Váňa — Vaněk — Vaní-
ček, Brož — Brožka — Brožek — Brožík.

Z imion miast utworzono imiona mieszkańców:

Afričan, Američan, Holandřan, Slezan, Italián,
Seveřan (mieszkaniec na północy), Asiat,
Pražan, Egypřan.

Rzeczowniki utworzone z czasowników (bezokoli-
cznika) mają bądź długie, bądź krótkie á, n. p.:

lání, ssaní — od lál, ssál (pol.: lanie, ssanie)
psaní, spaní — od psal, spal (pisanie, spanie)
dání lkání — od ďal, lkal (danie, łkanie).

Wyrazy więcejgłoskowe mają zawsze długie ání,
n. p.:

vylání, pokání (pokutowanie = pokuta), roz-
lání, pozvání, sepsání, volání, kopání, kupo-
vání i t. d.

ROZDZIAŁ CZWARTY.

Zwroty i zdania, najpotrzebniejsze w życiu codziennem.

---

1. Ogólne zwroty mowy.

Pozdrowienia. Dobrý den. Dobré jítro (ráno). Dobrý večer, dobrou noc. Má úcta (moje uszanowanie).

Tytuły. Pane, můj pane, můj milý pane, můj příteli. Pane doktore, pane profesore, pane rado (radco). Paní, milostivá paní, milostpaní. Slečno (panno), milá slečno, slečinko (panienko).

Powodzenie. Jak se vynacházíte? (powodzi). Jak se máte? Jak je s vaším zdravím? Máte se dobře? Děkuji, velmi dobře. Jak se má váš pan otec, vaše paní matka, váš pan manžel? — Pozdravte Pana N., vašeho bratra, vaši manželku, celou rodinu! Mé poručení Vaší paní choti (žonie). Těší mne, že Vás opět (znovu) vidím. Kde jste byl od té doby, co jsme se neviděli? Kam jdete? Smím Vás kousek (kawalek) cesty doprovoditi? Jdeme tou samou cestou (cesta = droga).

Požegnání. Zde (tu) Vás musím opustiti. Nyní (te-raz) musím odejíti. S Pánem Bohem, mějte se dobře! Šťastnou cestu! Na shledanou! (do widzenia). Buďte zdrav! Veselou zábavu. Přijďte brzy (wnet) zase! Musíme se rozloučiti. Děkuji Vám za Vaši laskavou návštěvu (odwiedziny). Navštivte mě

zase! Ponížený služebník (sluga). Ponížená služebnice. Váš služebník.

Prośba. Proším velmi (bardzo). Smím prositi? Mám k vám prosbu. Proším poníženě. Směl bych Vás prositi o... Chci Vás prositi o úslužnost. — Vy dovolíte? Dovolte mně... Račte mi dovoliti? Smím Vás prositi za přímľuvu (wstawienie się). Chtěl byste dobré slovo pro mne prohoditi (przemówić)? Smím se na Vás odvolati? Chtěl byste mi dáti odporučení (polecenie)? Odsloužím se Vám s radostí.

Dziękí. Děkuji! Děkuji srdečně! Děkuji pěkně! Budu Vám velmi vděčen. To Vám nezapomenu. Je to maličkost. Nemluvme více o tom. To nestojí za řeč (mowa). Nemáte zač (niema o co). Není příčiny. Učinil jsem to rád. Vy jste velmi laskavý (jaki Pan dobry).

Twierdzenie. Ano, ano (tak, tak)! Ujišťuji vás, že to je pravda. Slibuji vám, že... Ručím vám za to. Přísáhám vám, že... Spolehněte (liczcie) na to. Můžete slovům mým věřiti. Je to docela (całkiem) jisté (pewne). Věřte mně. Na mou česť! Mé čestné (honorowe) slovo.

Przeczenie. Nikoli (nie)! Já to nevěřím. Je to možná? To není k víře podobno. Kdo vám to povídal? Mluvíte to opravdu (na seryo)? To není pravda. Nevěřím tomu ani za mák (mak = trocha). Vy se mýlíte. To je pověst vymyšlená. Chcete mi báchorku (bajka) vypravovati. To je báchorka.

Zdziwienie. Co? Skutečně (doprawdy)? Je to možná? Kdo by tomu byl věřil! Jak je to možná! Nepochopuji toho (nie pojmuje). Divím se tomu velmi. To je mi velmi divno. Je to k víře podobné. Je to neslýchané. Co mluvíte!

Prawdopodobne. To může býti. Nedivím se tomu. Toho mohl člověk očekávati. To je pravdě podobné. To není nemožné. Nevidím v tom nic nemožného. To se rozumí. To je přirozené (naturalne).

Przygnębienie. To mne velmi rmoutí (smuci). To mne náramně mrzí. Toho je mi líto (žal). To mne přivede k zoufání (rozpacz). Zoufám nad tím. Jaká škoda! To je velká škoda. To je velmi smutné. To je velmi nepříjemné. To je velmi nemilé! To je velmi ukrutné. To je velké neštěstí. To je strašné.

Niezadowolenie. Nejsm s vámi spokojen (zadowolony). Nestydíte se? Měl byste se stydět. Jaká hanba (wstyd)! To je hanebné. Jak jste to mohl učiniti? Vy jste velmi nespůsobný (niegrzeczny). Proč (dlaczego) jste to učinil? Vy jste hoden hany (nařany). Nemáte pravdu. Přestaňte! Nebudu toho trpět. Nečiňte toho více. Ticho! Mlčte! Žadné odpovědi, prosím.

Pytanie, odpowiedź. Co chcete? Čeho si přejete (życzenie)? Čím mohu sloužiti? Poradte mi, pane! Co dělati? Uvidíme. Napadá mi myšlénka (myśl). Bylo by lépe. Co nového? Mám dobré zprávy (wiadomości). Co počneme? Nevím, co počít. Začneme to jinak. Co tomu říkáte (mówicie)? Co o tom myslíte? Učínme to. Raději bych... (raczej bym). Lépe jest... Nebylo by lépe... Jsem jiného náhledu (zdania).

2. Czas.

Która godzina. Kolik je hodin? — Je jedna hodina. Ještě není jedna hodina. Bude hned poledne. Za pět minut jedna. Již je jedna hodina. Jedna hodina odbila. Právě bila jedna. Je čtvrt na dvě. Je půl druhé. Je tři čtvrti na šest. Ještě není poledne. Je teprv (dopiero) poledne. Je půlnoc. Jsou právě tři hodiny. Budou hned čtyry hodiny. Jsou tři hodiny odbité. Hodiny právě bijí.

Zegar, zegarek. Vaše hodinky jdou napřed. Vaše hodinky jdou pozdě. Spravte své hodinky dle mých. Mé hodinky jdou napřed o deset minut. Mé hodinky zůstaly státi. Nejsou natáhnuté. Za-

pomněl jsem je natáhnouti. Nejdou. Jdou vaše hodinky dobře? Jdou napřed. Jdou nazpět. Nejsou spravené. Péro se zlomilo. Pošlu je k hodináři.

Pory dnía. O desíti ráno. O šesti večer. O čtyrech hodinách z rána. O půlnoci. Při svítání. Ráno, k polední, večer. Při soumraku (zmroku). Když se setmívá (ciemnieje). Jest poledne, půlnoc, deset dopoledne, čtyři odpoledne, jedenáct v noci, osm minut na sedmou.

Pogoda. Jaké je počasí (pogoda)? Je špatné (brzydzie) počasí. Je pěkné počasí. Je překrásné počasí. Budeme mít krásný den. Vyjasňuje se. Slunce se ukazuje. Slunce zapadá. Slunce vychází. Je pošmourno (š = ch). Je mlhavo (mgli-sto). Mlha padá. Je deštivo. Nebe je celé zamračeno. Je zima. Taje. Je velmi teplo. Je dušno. Je příjemný čas. Je velmi chladno.

Deszcz. Prší. Počíná pršet. Prší hodně (dosyc mocno). Prší jen se leje (ulewa). Pršelo. Bude pršet. Je již sucho. Je velmi blativo. Práší se velmi (prách = proch — kurz).

Burza. Blýska se. Je blýskavice. Blýskalo se celou noc. Hřmí. Hrom rachotí (grzmot huczy). Blesk (piorun) udeřil. Hřmělo celý den. Počasí je bouřlivé. Budeme mít bouřku. Padají kroupy (grad).

Zimno. Padá sníh. Sněží. Sníh padá v chomáčích (płatkami). Mrzne. Mrzlo. Padá jíní (szron). Dělá se náledí.

Wiatr. Je velký vítr. Aní větřík nevane. Věje chladný vítr, letní vítr, teplý vítr.

Noc. Noc byla pěkná, jasná, tmavá, hvězdnatá, osvětlená měsícem. Hvězdy svítí. Měsíc svítí. Vidíte mléčnou dráhu? Máme plnoluní (pełnia). Máme nový měsíc (nów). První, poslední čtvrť. Měsíc má kolo.

Wiosna. Neměli jsme letos žádné zimy. Je pěkné jaro. Přal bych, by bylo jaro. Ptáci šveholí na stromích. Stromy počínají pučeti. Sněženky již

kvetou. Pole se zelenají. Stromy jsou v plném květu.

Lato. Obávám se, že budeme mítí velmi horké léto. Nyní (obecnie) máme senoseč (sianokosy). Včera jsme začali žítí. Jsme uprostřed žně (żniw). Dnes budeme pšenici, žito, ječmen, oves sekati. Žito je ve snopech. Žito se podařilo. Klasy nejsou plné. V žitě je sněť (śnieć).

Jesieň. Léto již uplynulo. Lístí žloutne. Lísty počínají padati. Rána (poranki) jsou již chladná. Obilí se mlátí. Cepy jdou podle taktu. Budeme museti brzo topiti. Tmí se již časně (wcześnie). Nyní (teraz) přijdou dlouhé večery.

Zima. Mně je zima právě tak milá jak léto. Je chumelice (zawieja śnieżna). Sníh hned roztaje. Sníh praská pod nohama. Budeme mítí sanici (sanna). Umíte se klouzati (ślizgac)? Máme opět (znowu) oblevu (odwilż). Budeme mítí tuhou (tęga) zimou. Dnes v noci mrzlo.

Rano. Vy jste již vstal? Již hodinu jsem vzhůru (w górze = na nożach). Vstal jste velmi časně. Vstávám obyčejně časně. To je výborný zvyk (zwyczaj). Jak jste spal dnes noci? Spal jste dobře? Výborně. Ani jednou (raz) jsem se neprobudil. Nespal jsem dobře. Ani oka jsem nezavřel. — To je krásné ráno. Pojďme trochu na čerstvé povětrí. Čerstvé povětrí dělá chuť (apetyt).

Wieczór. Tmí se. Mží. Musíme lampu rozsvítiti. Je již tak tma, že si kazíme oči při čtení (czytaniu). Je již otec doma? Ještě ne; on přijde ale hned. Jsme všichni pohromadě. Je čas jíti spat. Není (nie jest) pozdě (późno). Jdeme obyčejně brzo (wcześnie) spat. Spánek (sen) před půlnocí je nejlepší. Dobrou noc. Přeji vám dobrou noc.

Daty. Dnes jest pondělí, úterý, středa, čtvrtek, pátek, sobota, neděle, svátek. — Kdy pojedete do Vídně? V neděli, úterý, na velikonoce, na svátky svatodušní (święta Świętego Ducha — Zielone Świątki), na vánoce (święta godowe). — Kdy

přijde Váš bratr? Na Nový Rok, na všechny svaté (Wszystkich Świątych), na nebevstoupení Páně. — Kdy pojedete na jih (południe)? — V zimě, v létě, na podzim, na jaře (jaro — wiosna). — Jak dlouho jste tu? Čtyři neděle (cztery tygodnie), 8 dní, od 1. ledna, od 15. února, března, dubna, května, od 20. června, července, srpna, září, od 10. října. — Kdy odjedete? — V polovici listopadu, koncem prosince. — Kam půjdete dnes, zítra, pozejtří? Kde jste byl včera, předevěčirem, v neděli?

Liczby. 87 = sedmaosmdesát, 580 = petsetosmdesát, 1882 = tisíc osmset dvaosmdesát, 1914 = tisíc devětset čtrnáct. — Kdy odjedete? Prvního, třetího, patnáctého, posledního (ostatního) května. — Kolikátého jest dnes? Druhého, jednadvacátého března (marca). — Kolikrát jste byl ve Vídni? Jednou (raz), dvakrát, třikrát, mnohokrát. Jsem po prvé, po třetí v Praze.

Monety. Kolik máte peněz? Jednu korunu 30 haléřů, dvě koruny, tři marky 15 fenikův, osm rublů 60 kopejek; málo, mnoho, několik korun. Mám jen ještě polovici, jedne třetinu, čtvrtinu, desetinu svých peněz.

Miary, wagi. Kolik? 2 metry, 30 decimetrů, 8 centimetrů, 2 milimetry; 2 hektary, 17 arův, 3 jitra (morgi), 800 sáhů pole, 2 sáhy dříví na topení (opał); 6 hektolitrův, 50 litrův; 2 kilogramy, 25 dekaqramů, 7 centů (centnarów); 1 tučet per (tuzin piór); 2 kopy vajec; 10 archův papíru; 5 kilometrů cesty (drogi).

Wiek. Kolik je vám let? Kolik je let vašemu panu bratru? Je mi osmnáct let. Je mi jedenáct a půl roku. Bude mi brzo dvacet let. Příští měsíc bude mi šestnáct let. Na vánoce bude mi třicet let. Nevypadáte tak starý. Vypadáte starší. Měl jsem vás za staršího. — Kolik let je vašemu strýci? Může míti šedesát let. Je mu asi (około) šedesát let. Je přes padesát let. Je šedesátník. Bude jemu

několik šedesát let. Je v nejlepším věku. Je starší muž. Je stařec. Začíná stárnouti. Je mu nejméně sedmdesát let. Je mu více než osmdesát let.

3. Ciało ludzkie.

- U fryzyera.** (U holiče lub kadeřníka.) Ostříhejte vlasy, oholte vousy, velice kratce, na polou, dlouhé 3 mm; vlasy nazpět (w górę), rozdělené, přičesané, vousy přistříhnouti, vous namazati, pasek na vousy, vlasy namazati olejem; — pomada na vlasy, na vousy.
- U lekarza.** Pane doktore, jsem nemocen, není mi dobře, jsem zesláben, jsem nervosní. Cítím (czuję), že jsem churav, že jsem velmi nemocen. Co je vám? Kdy jste se zachladil? Od které doby jste nemocen? Jak to začalo? Kde cítíte nyní (teraz) bolest? Máte chuť (chęć) k jídlu?
- Choroby.** Mám velké bolení hlavy. Cítím bolest v žaludku. Mám chuť ku zvracení. Mám bolest ve vnitřnostech. Mám bolení zubů, silný katar, plicní katar, katar nosní, katar hrtanu. — Mám hučení v uších, loupaní v nohách, zimnici (gorączkę), tlučení srdce, píchání v bocích. — Trpím bezsenností, tvrdou stolicí, zánětem (zapalenie) plic, zánětem slepého střeva. — Měl jsem krvotok, krvácení nosu, běhavku.
- Badanie.** Ustrojte se, pane (rozbierz się Pan)! Lehněte si, dýchejte z hluboka, zakašlejte, ukažte jazyk. Váš jazyk je trochu obhalený. Nechte mne váš puls ohmatati (wyczuć). Puls jde tuze (zbyt) čerstvě (prędko). Puls jde tuze pomalu. Puls je zimničný (gorączkowy). Máte dost silnou zimnici.
- Przepisy.** Nemoc jest nebezpečná, není nebezpečná, jest bezvýznamná (znaczenie). Musíte býti opatrný (ostrożny), zůstatí v posteli. Musíte si odpočinouti, nenastydnouti (nie zaziębić). — Co smím jísti? Lehké pokrmy, moučná jídla; nepítí kávy, nejísti pokrmů masitých. — Užívejte

léků denně třikrát, před každým jídlem, každou druhou hodinu, lžící kávovou, s vodou, s mlékem, na cukru. — Užívejte pilulek každodenně, prášku s mlékem na lačný (czczy) žaludek.

W k u r a c y i. Jak jste spal? Jak se máte dnes? Cítím, že je mi lépe. Nebyl jsem tak rozčilený (rozdrażniony) a spal jsem trochu. Zimnice je menší. Zimnice skoro přestala. Mohu vás ujistiti, že to nebude mítí následků (następstwa). Za dva neb za tři dni budete opět zdráv. Užívejte jen dále léků.

4. Ubranie.

U s u k i e n n i k a. Potřebuji látku (materę) na oblek cestovní (ubranie podrózne), na oblek letní, plášť zimní, na svrchník, na kalhoty (spodnie). Ta látka se mi nelíbí (nie podoba). Dejte mi tmavější, světlejší, pruhovanou, kostkovanou, černou, modrou, hnědou, šedou (siwa), popelavou. Jest látka trvalá, nevybledne. Co za metr? Zda se mi velmi drahé. Proším něco lacinejšího (tańszego), něco lepszího. Více nemohou dáti.

U k r a w c a. Vezměte mi míru na oblek dle nejnovější mody. Vesta (kamizelka) hluboko vystřižena, kabát s dlouhými šosy. Rukávy nepřilíš (niezbyt) úzké, s teplou podšívkou, dobře vatované. Kdy mohu přijíti na zkoušku (próba)? — Chci knoflíky z té samé látky. Nedělejte mi kalhoty tuze úzké. Rukávy u kabátu nechci tuze krátké. Chci kabát na jeden knoflík zapnouti. Rád zapínám kabát docela. — Límeček (kołnierz) jest přilíš vysoký. Rukáv je přilíš dlouhý, špatně (zle) všitý. Kabát je přilíš těsný. Nemohu zdvihnouti ramene. Nemohu pohodně (wygodnie) vykročovati.

P r ó b a. Kabát dobře přiléhá. Kabát dělá záhyby (fałdy). Kalhoty jsou o dva centimetry krátké. Do kabátu ani nemohu. Kabát je na zádech tuze

široký. Musíte mi to zcela jinak udělati. Kabát spíná mne pod ramenama. Šaty mně dobře sluší.

Bielizna. Přeji sobě límec stojatý číslo 40., límec dvojitý, pár manšet, náprsenku (przód koszuli), košili plátěnou, šifonovou; košili turistickou, flanelovou; knoflíky do košile, do manšet. — Prosím pár rukaviček vlněných, kožených; 3 páry ponožek (skarpetek) bavlněných, bílých, černých, popelavých.

Inne. Prosím deštník (parasol na deszcz), slunečník (parasol na słońce), hedvábný. — Prosím nákrčník (krawatka), dlouhou formu, motýlovou, vázanku. — Prosím hůlku (laska), brejle (okulary), skřípec (cwikier), pár šlí (szelek), klobouk (kapelus) slaměný, sportový, cylindr, čapku.

Ubranie damskie. Prosím bluzku hedvábnou, bluzku kimona, plášť, pelerinu, oblek hedvábný, sukni, spodničku, zástěrku (fartuszek).

Bielizna. Potřebuji hedvábný šátek kapesní, punčochy, podvazky, šátek na hlavu, šál, čepce na noc, závoj (welon) snubní (ślubny), závoj černý.

Inne: Prosím klobouk dámský se pštrosím pérem (pštros = struś), stužkou hedvábnou, jehlici do klobouka, jehlu na šití, jehlici ku pletení, nitě (nici), náprstek, nůžky (nożyce), košíček.

Szwaczka. Máte jehlu? Dejte mi niti, hedbávi (jedwab), bavlnu, vlnu! Jaké barvy? Prosím o červenou; tato barva je tuze tmavá, světlá. Chci šátek obroubiti. Přejete mi pevně (mocno) tento knoflík. Ať (acz — niechże) mi holka (dziewczyna) rozpáraný (rozpruty) šev zašije. Ať mi díru zamřížkuje (zaceruje). Niť se vždy přetrhuje. Musím prádlo zpravit. Musím záslony zamřížkovati. Musím punčochy plést (robić). Mám váček (sakiewka) háčkovati (robotą szydełkowa).

U szewca. Potřebuji pár bot s vysokými holínkami (cholewkami), s nízkými podpatky (obcasami),

širokými špičkami, z kůže telecí, oskarky, kozlovíce, ševro, — z měkké, kůže; se širokou podešví, boty pro turisty, s podpatky gumovými. — Zkusím botu. Bota tlačí, jest příliš veliká. Noha do ní se nevejde. Podešev jest slabá. Bota praskla. Spravte mi ji. Dejte nový podešev, nové podpatky.

5. Mieszkanie.

Wynajęcie pokoju. Máte pokoj prázdný, pokoj s postelí? Potřebuji většího pokoje, světlého pokoje. Bohužel (niestety), všechno obsazeno. Pokoj za 4 koruny jest ještě prázdný.

Položení. Kde leží onen pokoj? V prvním patře, v 2. patře. Kam jdou okna? Na dvůr, na ulici. Jest pokoj ten světlý, tmavý, čistý, teplý, dobře provětráný, pěkným nábytkem opatřený?

Osvětlení. Jak jest osvětlován? Osvětlení plynové (gazowe), světlo elektrické, lampa petrolejová, osvětlení acetylinové, žárovka petrolejová. — Jak jest rozuměti ceně? s osvětlením, bez topiva (opału), s obsluhou.

Wady. Ukažte mi ten pokoj! Pokoj ten jest malý, studený, příliš drahý. Stěny jsou špinavé (brudne). Čalouny (tapety) roztrhané. Podlaha nevyčištěná. Tu jest hmyz (robactwo). Sem vchází málo světla. Tu vyrušuje (przeszkadza) hluk (hałas) z ulice. Dobře, vezmu si ten pokoj na tři dni, na 14 dni, na měsíc.

Meble. Potřebuji ještě druhé židle (krzesło). Postavte v něj pohovku (sofa). Postavte postel k oknu, ke kamnům (piec), k té stěně, do toho kouta. Dejte mi druhou podušku, peřinu, čisté prostěradlo.

Usga. Tu je zima. Zatopte (zapalcie)! Již netopte! Jest dosti teplo. Tu jest špatný vzduch (powietrze). Provětrejte pokoj. Otevřte dvěře! Zavřte okno! Táhne (ciągnie = jest przeciąg).

- T o a l e t a.** Přineste čerstvé vody, vody k pití, mýdlo, hřeben, prášek na zuby, kartáček na zuby, kartáč na šaty, na obuv; čistý ručník.
- W i e c z ó r.** Chci již spát. Vzbudte mě ráno o 7. hodině! Kde jest záchod (kloset)? Klíč od klosetu, džbánek na vodu, karafinku na vodu, sklenici na vodu.
- R a n o.** Očistěte mi střevíce, svrchník (zarzutka). Zaměnil jste mi boty. To není moje bota. Boty nejsou pečlivě (starannie) vyčištěny, tu je ještě bláto. Na klobouku plno prachu.
- Mieszkanie.** Potřebuji velký byt (mieszkanie). Potřebuji tři světnice. Mohu ty světnice (pokoje) viděti? Přiléhají okna dobře? Jsou kamna v pořádku? Čalouny (tapety) se mi nelíbí. Podlahy musí býti opět (znowu) natřeny. Všechn nábytek je z akajového (mahoniowego) dřeva. Zde jsou dvě lenošky (krzesła z oparciem), nový koberec, krásné zrcadlo a velmi čisté záclony (firanki). Ložnice (sypialnia) je tuze tmavá. Tato okenní tabule je rozbitá; musí býti nová zasažena. Kde pak je špižírna? Je byt vlhký (wilgotny)? Zdá se mi, že páchne stuchlinou. Jsou šváby (karakony) neb štěnice (pluskwy) v domě? Je půda (strych) a sklep (piwnica) při bytu? Má byt také vodotrysk (wodociąg)? Co žádáte za ten byt? Pak ho najmu na jeden rok s čtvrtletní výpovědí. Pošlete mi smlouvu (kontrakt) k podpisu. Kdy se mohu přistěhovati (wprowadzić)?
- Lista zgłoszenia.** Jaké jest vaše jméno? Prosim o jméno. Jak se jmenujete? Stav (stan): svobodný, ženatý, vdovec.
- Z a w ó d.** Povolání: horník, řemeslník, dělník, úředník, tiskař (drukarz), knihař.
- S k a d?** Odkud? z Bochni, Lobzova u Krakova, Karvína, Řešova, Orlové ve Slezsku.
- C e l p o d r ó ż y.** Cesta zábavní, v záležitostech obchodních (w sprawach handlowych), na léčení, na návštěvu (zwiedzenia) výstavy, výstavy prů-

myslové, výstavy umělecké. — Navštěvují muzeum, město, zahradu zoologickou, botanickou. Hledám si místa, práce.

J a k d ě u g o ? Dva dni, tři neděle, dva měsíce, neurčitá (nieoznaczone).

Z k i m ? Kdo jede s vámi? Moje žena, můj syn, má sestra, má teta, můj bratr, můj bratranec. Jaké průkazy (dokumenta) máte? Mám pas cestovní, navštívenku (bilet wizytowy).

Przepisy hotelowe. Zvoní se na pokojskou (pokojówka) jednou, na číšníka dvakrát, na sluhu třikrát. Ceny jest rozuměti: bez topení (opał), s osvětlením, bez obsluhy. Za topení platí se denně 1 K, svíce 20 h, mýdlo 40 h. Část (część) dne počítá se za den celý. Pokoj jest vypověděti před 6. hodinou večer. Kdo později (później) dá výpověď, musí zaplatiti za celý následující den. Klíč třeba odevzdati vrátnému. Cenné věci a větší části peněží třeba odevzdati majiteli hotelu na potvrzení, že je odebral. Za otevření dveří po 10. hodině večer náleží vrátnému zpropitného (napiwek) 20 h. Boty třeba postavit na chodbu (korytarz). Účet (rachunek) jest vyrovnati každého týdně.

Robotnik. Hledám (szukam) práce, zaměstnání (zajęcia), práce polní, služby. — Jsem truhlářem (stolarzem), krejčím, pekařem, řezníkem, mechanikem, zámečnickem (ślusarz), dělníkem polním, pacholkem ke koním, kočím (kuczerem), kuchařkou. — Umím kositi, kopati, rýti, orati, jezdit.

U g o d a. Jaký dostanu plat? 3 marky na den, 18 K na týden, 60 K měsíčně, beze stravy (wiktu), se stravou, s celým zaopatřením, s obydlím (mieszkanie) a topivem, se stravou i prádlem a 2 litry mléka denně, 1 kilo chleba denně, 15 kilo bramborů na týden, 3 kilogramy rýže na týden. Chci písemní kontrakt. — Umím dobře polsky, trochu česky, rozumím trochu německy, ale neumím mluvit. Umím čísti, psát.

R o d o w ó d. Jmenuji se N. N., jsem náboženství římsko-katolického, evanjelického; svobodný, ženatý; narozen r. 1881, příslušný do Haliče, obce N., okres (powiat) tarnovský. Zde (oto) jest moje legitimace, mé vysvědčení školní, můj vojenský pas.

6. Pokarmy i napoje.

Napoj e. Přineste mi bílou kávu, černou kávu. Dejte mi šálek čaje (herbata), čaje s rumem, čaje s mlékem, punče s citronem. Přeji si kakao s mlékem, čokolády s mlékem, sklenici teplého mléka, studeného (zimnego), sladkého, kyselého mléka.

Pieczywo. Proším o chléb, bílý, černý, pečivo, rohlík, housku (bułka), koláč, kousek dortu.

Przekąska. Chci něco jísti. Co mohu dostati? Jest šunka, gulaš, uzenky (kiełbaski), vejce (jaje), sardinky, slanečci (śledzie), brynza nebo sýr. Přineste mi vařené šunky, slaninu s chlebem a máslem, pár uzenek se křenem, s horčicí (musztarda), jitrnici (kiszka), uzenáč krakovský (kiełbasa). Dejte mi guláš telecí, smažená játra (wątroba), smažený mozeček, kotlet, jitrnice se zelím, jelito se zelím a brambory (kartofle), 2 vejce vařené na měkko, housku s máslem, sýr švýcarský, brynzu liptovsku, tvarůžky s máslem.

Z u p y. Chci oběd. Proším o lístek jídelní (spis potraw); polívka (zupa) hrachová, rýžová, nudlová (makaronowa), polívku s vajíčkem.

P o t r a w y m i ę s n e. Dejte mi kousek masa hovězího (wołowego), vepřového, pečeně vepřovou, pečenou hus, pečené kuře, vídeňské řízky (sznyce), kotlet telecí.

D o d a t k i. Co k tomu? Smažené brambory, brambory se zelím (kapusta), salát hlávkový, salát okurkový, okurky kyselé, okurky v octě, kompot, omáčku (sos).

O w o c e. Dejte mi ovoce: jablka, hrušky, slívy, třešně, merunky (morele), ořechy vlaské, ořechy

lískové, rybíz, angrešt, jahody (poziomki), maliny, borůvky, hrozny vinné (winogrona), pomeranče!

P r z y p r a w y. Dejte mi sůl, pepř, ocet, olej; — vidličku, nůž, lžíci, talíř. — Číšníku (płatniczy), platím. Prosím, účet (rachunek). Vy jste se zmýlil. Zde jest zpropitné (napiwek). Děkuji. Prosím.

Trunek. Co chcete pít? sklenici piva, malé pivo, lehké pivo, pivo bavorské, plzeňské, jasné, tmavé; — kalíšek likéru, hořké, slivovice, jeřabinky, čtvrtku bílého vína, osminku červeného vína, sklenici vína »Malaga«, rakouského (austriackiego), uherského, francouzského, šampaňského. Chci sladké víno.

N i e a l k o h o l o w e. Nepiji lihovin (alkoholu). Přineste mi vody sodové, limonády se šťávou (sokiem) malinovou, se šťávou citronovou. Láhev (flaszka) vody minerální, krondorfské, bilínské, karlovarské, ceresu, čisté vody.

Gazety. Máte noviny? denníky, týdeníky, obrázkové, polské, německé, české, adresní knihu?

Tytoň. Prosím o cigaro, papirosy, dutinku (tutki) na papirosy, strojek (maszynka) na papirosy, tabák. Máte sirky (zapałki)? Máte oheň? Prosím o oheň. Kde jest popelníček?

7. Handel i poczta.

Handel papieru. Prosím pohlednice (widokówki) černé, barevné, anglické, francouzské, umělecké (artystyczne), sportovní, s květinami, s krajinami (krajobraz), se zvířaty, ručně malované. Po čem kus? — Prosím o papír dopisní (listowy), v pouzdře (mapa), v skřínce (kaset), dámský formát, pánský formát, menší formát, růžový, modrý, se zlatou ořízkou; — tucet per klapových, držátko (rączka), tužku (ołówek) červenou, modrou; — arch papíru pergamenového, 2 archy pijavého (bibuła), balícího (pakunkowego), gumi; — láhev

(flaszka) inkoustu (atrament) černého, červeného; gumu arabskou.

Księgarnia. Proším o plán Vídně, Prahy, mapu cestovní (podróžna), jízdní řád (rzkład jazdy). Průvodce (przewodnik) po Alpách, po Čechách, nejnovější vydání. Ta mapa jest příliš veliká. Ukažte mi jinou!

Książki. Proším o seznam (spis) knih, lehkých románů, děl přírodovědeckých; — knížku o sbírání rostlin, motýlů, brouků (chrząszczy), nerostův (minerałów).

Oprawa. Chci výtisk (druk == książka) svázaný (oprawny), sešitý (broszurowany), v plátně, v papíře se hřbetem plátěným, v kůži (w skórce), s ořízkou (brzeg) červenou, zlacenou, s titulem na předu, na hřbetě.

Gazety. Proším o denník, týdeník, noviny sportovní, cestovní, humoristické a satyrické, umělecké (naukowe) a literární. Co stojí předplacení měsíčně, čtvrtletně, pololetně, ročně, se zásilkou do domů? Zaplatím hned, do 8 dnů, v lhůtách (ratach) měsíčních po 2 K.

Na poczcie. Nápis: listy doporučené (rekomandované), pošta listovní, pošta nákladní (wozowa), prodej známek (znaczków), přijímaní zavazadel (paczek), úřad telegrafní, telefonní, poštovní spořitelna (kasa oszczędności), vplacení, výplata.

Druk i znaki. Proším o dopisnice (korespondenční lístek), známky 10 haléřové, tři haléřové, poukázka poštovská (przekaz), adresa na dobírku (adres przesyłkowy), příkaz poštovský (zlecenie).

Nadanie listu. Chci list doporučit (rekomendovat). Adresa není přesná (dokładna). List nemá adresy. Kdo jest zasílatelem (nadawca). Jest něco poste restante?

Listonosz. Listonoš, jest něco mně? Jsou peníze mně? — Mám pro Vás list doporučený, balíček (paczek) poštovní, tiskopis (druk), depeši.

8. W podróży.

Z fiakrem. Jste fiakře volný? Zavezte mě na Královské Vinohrady. Jeďte do hostince (hotelu) »Central«. Zavezte mě na nádraží (dworzec kolejowy). Co stojí jízda? Zamlouvám si povoz na hodinu. Co platím za hodinu? Jeďte rychleji, volněji! Zastavte! Ukažte sazbu (taryfa)! Žádáte příliš mnoho. V noci jsou ceny vyšší. Musil jsem čekat hodinu.

Z przewodnikiem. Mluvíte polsky, německy, česky? Račte rozuměti česky? Nikoli, ale rozumím několika slovům. Trochu; ale když budete mluvit zvolna, snad se domluvíme. Proveďte mě po městě! Ukažte mi v městě všecko, co jest pamětihodné: největší kostely, nejpěknější paláce, nejslavnější pomníky, nejživější (najbardziej ożywione) ulice, zahrady a parky, národní divadlo (teatr). Co chcete za den se stravou (z wiktem), beze stravy? Kolik dní potřebujeme na prohlédnutí (zwiedzanie) města? Vezmeme si fiakra? Dopoledne jdeme pěšky (pieszo), odpoledne jedeme fiakrem, tramvají, lanovou drahou (linowa kolejka), parníkem (parostatkiem) po Vltavě.

W teatrze. Půjdeme dnes večer do divadla, do opery? Dostaneme ale lístky? Pošlu hned ku kase. Večer je těžko dobré místo obdržeti (otrzymać). Které místo máte nejraději? Jdu obyčejně do prvního pořadí (pierwszego rzędu). Myslím, že v parketu se nejlepě vidí a slyší. Po kterém aktu je velká přestávka (pauza)? Odložte své věci u šatníka (w szatni). Ráčil byste mi, pane, půjčiti (pożyczyć) svůj program? Lze (można) dostati dobré kukátko (lornetka)? — Kdy začne dnes představení? Kdy se končí? Dnes je mnoho lidí v divadle. Jak se vám líbí slečna (panna) L...? Úprava (scynerya) je výborná. Má divuplný (cudowny) hlas. Ona hraje s velkým výrazem. Program se mně nelíbí. Baval jsem se výborně. Nudil jsem se.

W tramwaju. Kde stojí tramvaj? Zde (tu). Kam jedete? Není místa (miejsca). Čekejte, ihned přijede druhý vůz. Nyní (teraz) předsedáte. Počas jízdy nesestoupiti.

Na dworcu. Kde jest nádraží? Veďte mě tam. Jak je to daleko? Jsme u cíle (celu). Posluho, doneste kufr do čekárny (poczekalni), na peron, k vlaku! Kde jest pokladna (kasa)? Kde se kupují lístky (bilety)? Kde se podávají zavazadla (pakunki)?

Przy kasie. Prosím o lístek třetí třídy (klasy), druhé třídy, první třídy, do Vídně, do Brna, Prahy, Opavy; — vlak (pociąg) osobní (osobowy), rychlík (pospieszny), dělnický vlak, smíšený vlak. Prosím o dva lístky, půl lístku pro děti, lístek zpáteční. Kolik platím?

Na pisy. Jízdní řad (rozkład jazdy). Čas odjezdu vlaků do Prahy, do Vídně: rychlík 2¹⁵ v noci, osobní 8²⁰ ráno, osobní 12⁰⁵ v poledne, rychlík 3⁴⁷ odpoledne (po poledniu), osobní 6⁰⁰ večer. Vlak č. 475 jezdí jen v neděle a svátky. Rychlík č. 726 má jen 1. a 2. třídu. Peníze mají býti odpočítané (odliczone) po hotově. Varujte se před kapsáři (złodziejami kieszonkowymi). Čekárna II. třídy. Restaurace III. třídy. Východ. Vchod. Přístup. Vstup se zabraňuje. Průchod (przechód) zapovídá se. Přístup k vlakům do Ratiboře, do Prahy. Voda pitná. Pro pány. Pro dámy. Přednosta dráhy (naczelnik). Vrátný (portyer). Šatna (garderoba). C. k. pošta. Odjezd vlaků oznamuje se v čekárně. Vstup na peron povoluje se na ukázání lístku. Sedati do Vídně, Hulína, Přerova.

Przy wsia daniu. Pane konduktére, kde jest vlak berlínský? Jest to vlak do Terstu (Tryestu)? Ano (tak)! Nikoli (nie)! Prosím o lepší kupé! Sedněte zde (tutaj). Tu všecko obsazeno. Tu není místa. Chci místo u okna, pro nekuřáky, dámské kupé.

W wagonie. Zavazadla (pakunki) nesmějí býti na lavici. Dejte, pane, klobouk do sítky na horu.

Nechcete vyměnití místo se mnou? Kam jedete, pane? Smím kouřítí? Prosím nekuřte! Otevřte okno! Zavřte okno, pane! Táhne tu.

N a p i s y. Nenahýbejte (nie wychylajcie) se ven! Zapovídá (zakazuje) se plívat na podlahu. Teplo. Studeno (zimno). V čas nebezpečí jest zatáhnoutí za znamení (znak = sygnał) o pomoc. Svévolně zatáhnoutí za znamení o pomoc podléhá trestu (karze). Není dovoleno bráti s sebou zvířata do osobního (osobowego) vozu.

Zwiedzanie Prahi. Ráno se podíváme na Hradčany (zamek królewski), potom půjdeme do musea, pak do Rudolína na výstavu. Zítřa půjdeme na vyšehradský hřbitov (cmentarz), kde odpočívají čeští (czescy) výtečníci (zasluženi): Zeyer, Božena Němcová, Neruda, Dvořák, Jelínek. Večer rád bych šel do divadla. A neráčíte věděti, co hrají dnes v divadle? Budou dávatí Dalibora; ale musíte si koupiti lístek (bilet) u denní pokladny (kasy), abyste se večer nemusel tlačiti. Podívejme se ještě do Zemské (krajowy) nebo do Živnostenské (przemysłowy) banky, pak do Městské spořitelny (kasa oszczędności). Prohlédneme Staroměstskou radnici (ratusz), Petřínskou rozhlednu (obserwatorium Petrzyńského), odkud jest krásná vyhlídka (widok) na Prahu.

Z k o n d u k t o r e m. Pánové, prosím lístky (bilety). Kam (dokąd) jedete, pane? Do Vídné, do Prahy. Ztratil jsem lístek. Musíte se nový lístek koupiti. Dejte mi jízdní lístek, chci jeti (jechać) dále. Doplatím. Kde musím přeseđati? Kolikrát (ile razy) musím přeseđati do Prahy? — Přeseđati do Olomouce. Tu přeseđáte. Přeseđáte v následující (następnej) stanici (stacya — przystanek). Nyní (teraz) přijde vaše stanice. Tu vystupujete (wysiadacie). Tu všichni (wszyscy) vystoupí. Pane konduktéře, upozorněte mě (zwróćić mi uwagę), kdy bude moje stanice. Mám spojení (połączenie) v Přerově do Vídně? Čekáte 20 minut. Přijede

vlak v čas (na czas)? Máme 10 minut opozdění (spóźnienia). To vyrovnáme.

N a s t a c y i. Která je to stanice? Kolik ještě stanic do Prahy? Jak dlouho stojí tu vlak? Jedeme hned dále. Číšníku (kelner), sem pivo, ale rychle! Dejte mi čerstvé vody, teplých uzenek (kiełbask), nové noviny (gazety), pomeranče, vinné hrozny (winogrona). Vstupte, pánové, již jedeme.

K o ň c o w a s t a c y a. Odevzdati lístky (oddać bilety). Jedu dále. Mám lístek okružní (okreżny). Pane přednosto (naczelniku), přerušuji (przerywam) tu cestu, zaznamejte (zaznaczcie) to na lístku.

U r z a d c ů w y. Kde jest celní úřad? Máte něco vyclítí (do oclenia)? Mám jenom (tylko) prádlo i oblek (ubranie). Máte tabák nebo cigára? Jenom k vlastní (własnej) potřebě. Kolik cigar smím mít s sebou? To zboží (towar) podléhá vyclení. Ty věci (rzeczy) musím zabavití (skonfiskować). Od toho zboží musíte platit 4 K cla, 8 K pokuty (kary). Prosim o kvitanci (kwit) celní.

W y m i a n a p i e n i ę d z y. Kde mohu si vyměnití peníze? Kde jest směnárna (kantor wymiany)? Chci si vyměnití peníze. Vyměňte mi: koruny na marky, koruny na ruble. Kolik platíte za korunu, za marku? Přepočítal jste se (przeliczyl). Posluho, sem (tutaj)! Zamkněte kufr. Dejte mi klíč. Zavolejte kočího (woźnicę). Doneste kufr na vůz.

9. Listy, kwity, weksle i t. p.

Listy. Každý list obejmuje: 1. tytuł, 2. wstęp, 3. treść, 4. zakończenie, 5. podpis, 6. datum, 7. adres.

T y t u ľ y. Milý Petře! Milovaný příteli! Drahá přítelkyně! Drahá sestro! Nejdražší otče! Drahý Pane! Velevážený pane učiteli! Vysoce vážený pane rado (radco)! Vele důstojný pane děkane (dziekanie)! Nejdůstojnější pane kanovníku (kanoniku)! Ctěný (szanowny) pane! Blahorodý

pane! Urozený pane! (szlachcicowi). Urozený pane barone! Vysoce urozený pane hrabě (hrabio)! Milostivý pane! (hrabia). Vaše Jasnosti! (ksiażę). Milostivý kníže a pane! Vaše Císařská Výsosti (członkom rodu habsburskiego). Nej-osvícenější Pane Arcikníže! (arcyksiażę). Vaše Císařské a Královské Apoštolské Veličenstvo (Mość)! Nejmilostivější Císaři a Pane!

W s t ě p. Odupuť, že tak pozdě odpovídám na Tvůj list.

Odupuť, že Tě obtěžuji dnes malou prosbou.

Dopisem ze dne 8. dubna t. r. způsobil jsi mi velikou radost.

Vzpomínaje Tvého slibu (przrzeczenia), že chceš mi býti ve všem pomocen, chápu (chwytam) se pera, bych...

Důvěruje (ufajęc) ve Vaši dobrotu, osměluji se...

Již často jste mi podal důkaz (dowód) o Svém upřímném přátelství. To dodává mi odvahy, že...

Neosmělil bych se obtěžovati Vašnosti tímto listem, kdyby nešlo o věc důležitou (ważną).

Snad se Ti zavděčím, oznámím-li Ti, že...

Mám čest oznámiti Vám, že...

Těším se, moha (mogęc) podati Vašnosti zprávu, že...

Račte mně laskavě prominouti (wybaczyć), že se odvažuji přednésti Vašnosti poníženou prosbu.

Těší mne, že Ti mohu sdělití, že...

Pokládám si za čest Vám oznámiti, že...

Vaše Blahorodí laskavě promine, že se osměluji...

W t e k ś c i e piszemy zaimki odnoszące się do osoby, której piszemy, dużą literą; n. p.:

Ty, Tvůj, Vy, Váš, Vašnost, Tvá Milost tak rozkázala, Vaše Milost, Vašnost, (Jęgomość), Vaše Láska, Vaše Jasnost, Vaše Veličenstvo (Wasza Mość), Jeho Láska, Její Láska, Jeho Milost, Jeho Jasnost, Vaše hraběcí Milost, Vaše Osvícenost,

Vaše Císařská Výsost (Wysokość), Vaše Císařské a Královské Veličenstvo.

Z a k o ŋ c z e n i e. Zůstávám... Žij blaze (błogo) a zachovej v lásce (miłosci)... Vyplň přání svého... Pozdravuje Tě (Vás) upřímně... Potěš brzy listem... Na brzkou (prędką) odpověď čeká... Uctivě se znamená (kreśli)... Ujišťuji Vás svou úctou a jsem... Račtež přijati ujištění o mé úctě... Z celého srdce Tě pozdravuje... Z celého srdce přeje Tobě všeho dobrého... Spoléhaje na Tvou lásku... Očekávaje brzkou odpověď... Těše se na brzkou shledanou, zůstávám... Poroučeje se v další přátelství Vaše... Z plné duše žádaje, by Vás Bůh potěšiti ráčil... Opakuje (powtarzając) svou poníženou prosbu, znamenám se... S netrpělivostí čeká odpovědi od Tebe Tvůj... Doufám, že laskavě přijmeš mé pozvání, a zůstávám... Nemusím Tě ujišťovati, že se mi nad míru zavděčíš vyplněním mé prosby... S Bohem! Nezapomínejte na Svého... Všeho dobrého Vám přeje Váš... Za laskavou odpověď prose, znamenám se Vašnosti oddaný... Vaší Milosti nejoddanější... Vaší Jasnosti nejoddanější služebník... Vaší Císařské Výsosti nejponiženější... Poroučeje se Vaší přízni, jsem vždy... Očekávaje laskavé odpovědi, píši se v plné úctě oddaný... Opětuje upřímné díky, zůstávám Vaší Urozenosti oddaný ctitel... Jsem a vždy trvám se vší úctou Vaší Důstojnosti pravý ctitel...

P o d p i s umieszczamy pod zakończeniem po stronie prawej, w listach do krewnych wystarczy imię,

do przyjaciół i znajomych imię i nazwisko, do ob-
cych także stan i zamieszkanie.

D a t u m piszemy pod zakończeniem po stronie lewej
lub na początku listu w prawo nad tytułem.

A d r e s. Velevaženému pánu

panu Antonínu Ctiborovi,
řediteli měšťanské školy pro hochy

v Plzni,
Jungmannová třída č. 15.

Panu Frant. Urbánkovi,
obchodníku

v Praze,
Václavské náměstí 3.

Jeho Blahorodí

panu Arnoštu Blažkovi,
lékárníku

v Brně,
Pekařská ulice 37.

P r z y k l a d y.

Velectěný pane doktore!

Matka se nám náhle rozstonala (zachorovala).
Račte k nám pospíšiti!

Ve vší úctě

N. N.

Milá Lidmilo!

Prosím, půjč mi na dnešek »Kuchařku« od Ret-
tigové!

Tvá
Milada.

Milá přítelkyně!

Jsouc pozvána dnes večer na ples, lituji velmi, že Tebe nemohu u sebe viděti. Odpusť mi laskavě a potěš mne jiný den svou milou návštěvou (odwiedzinami).

Milý příteli!

Zejtra večer jsme doma a Ty bys nám velkou radost učinil, kdybys nás v obyčejnou hodinu navštívil a s námi povečeřel.

Drahý příteli!

Je mi náramně líto, že nemohu zítra večer Tvému a Tvé milostivé choti (małżonki) laskavému pozvání vyhověti (dogodzić). Náhlá churavost mne nutí (zmusza) doma zůstatí.

Přicházeje právě z cesty, rád bych s Vámi co nejdříve promluvil. Přijďte jakmile budete mítí kdy (kiedy = czas). Očekávám Vás toužebně.

Co myslíš, kdybychom šli dnes večer do divadla (teatru)? Piš mi, já obstarám bilety a ty přijdeš pro mne.

Dnes je krásné počasí, proto Vás očekávám odpoledne o 4. hodině. Půjdeme k myslivně na procházku a budeme tam kávu pítí.

Nejsrdečnější přání k Tvým dnešním narozeninám.

Mnoho štěstí k novému roku!

Nejdražší bratře!

Ke Tvým jmeninám přeji Ti ze všeho srdce štěstí. Bůh popřežž Ti dlouhého života a stálého zdraví! Podrž v milé upomínce svou věrnou sestru.

Milá sestrol!

Byla jsi tak laskava, že jsi o mých jmeninách nezapomněla. Za Tvoje srdečná přání děkuje Ti z celého srdce

Tvůj bratr.

Velevážený pane řediteli!

Račte dobrotivě prominouti, že se osměluji psáti Vašnosti jménem své matky. — Můj bratr N. N., žák I. třídy měšťanské školy, nemá posud všech potřebných knih školních. Naše matka, chudá vdova, nemůže mu opatřití všech potřeb. — Vědouc, že ráčíte půjčovati hodným žákům chudým školní knihy, prosí uctivě, byste ráčil dobrotivě půjčiti též N. N. některé učebnice. Jménem bratrovým mohu slíbiti, že knih těch ušetří (nie zniszczy) a pilností jakož i mravným (obyčajnem) chováním stane se hodným toho dobrodiní.

V nejhlubší úctě

Vašnosti oddaný

N. N.

Rachunek.

Ú č e t

objednaného truhlářského zboží

pro pana N. N., kupce zde (w miejscu).

10. ledna 1915. Nový psací stůl z ořečového dřeva	K	64.—
10. ledna 1915. Židle k němu	„	12.—
24. dubna 1915. Leštěný stojan na knihy „	„	30.—
Úhrnem	K	106.—

S úctou veškerou

N. N.,
truhlář.

Kwit.

K v i t a n c e

na 80 K, pravím osmdesát korun, které nížepsaný dnešního dne od sklenáře pana Františka Hory za dodané zámečnické práce správně obdržel.

V Praze, dne 20. září 1915.

Josef Černý,
zámečnick.

K v i t a n c e.

Vyznáváme tímto, že jsme obdrželi od pana K... v Praze sumu tisíc korun, kterou jsme mu dle dlužního listu od 1. ledna tohoto roku půjčili (požčyli).

V Plzni, dne 1. prosince 1915.

Bratři Drchalové.

Skrypt dlužny.

D l u ž n í ú p i s.

Podepsaný vyznávám tímto listem, že zdejší kupec pan Jan Hudec dnešního dne mně půjčil a hotově vyplatil 650 K, t. j. š e s t s e t p a d e s á t k o r u n.

Zavazuji se, že zase zaplatím tuto jistinu i s 5% úroky (odsetki) panu Janu Hudcovi nebo jeho dědicům dne 15. srpna 1916.

Tomu na svědectví stůj zde podpis můj i dvou dožádaných pánů svědků!

V Čížkově, dne 1. října 1915.

Zamówienie.

P. T. (pleno titulo = peľny tytuł)

Račte mi poslati co nejdříve poštou seznam knih.

Zůstávám

N. N.

Objednávám (zamawiam) tímto jeden balík, obsahující 40 metrů zbytků (resztek), v délce 3—15 m v ceně 18 K. Zásilku vypravte poštovní dobírkou (pobranie pocztowe) na moji níže uvedenou adresu.

Weksle.

V Praze, 1. ledna 1915.

Po vidění zaplatíte na tuto první směnku na řád pana K... 236 korun (dvě stě třicet šest kor.). Cenu jsem v hotovosti obdržel. Tuto sumu vtáhněte dle zprávy do účtů (na rachunek).

Panu N..., kupci v Kroměříži.

V Chrudími, dne 1. března 1915.

Za měsíc ode dneška zaplatíte na tuto první směnku na řád pana W... sumu dvě stě korun. Cenu jsem obdržel. Vtáhněte ji do účtů dle zprávy.

Panu B..., kupci v Brně.

Ode dneška za půl roku zaplatím panu K... neb na jeho řád sumu dvou set dvaceti korun. Cenu jsem od něho obdržel ve zboží.

V Litoměřicích, 1. ledna 1916.

Wypowiedzenie mieszkania.

Velectěný pane!

Hodlaje (mając być) přestavovati (przebudowany) dům č. 26., v němž máte najatý byt (mieszkanie), dávám Vašnosti čtvrtletní výpověď, slušně žádaje, abyste se vystěhoval (wyprowadził) z toho bytu v nejbližší lhůtě (terminie), t. j. 1. ledna 1916.

Jsem ve vsí účtě oddaný

Karel Čech,

majetník domu číslo 26.

Umowa. (Kontrakt.)

Smlouva o učení.

Dnešního dne jest učiněna mezi panem Janem Černým, knihařem v Rokycanech, a panem Janem Daňkem, rolníkem z Borku, tato smlouva o učení:

1. Knihař pan Jan Černý se zavazuje:
  - a) že přijímá čtrnáctiletého Václava, syna pana Jana Daňka, dnešního dne do učení a že ho vyučí za tři léta řemeslu knihařskému;
  - b) že ho bude přiměřeně (odpowiednio) stravovati (wiktować);
  - c) že ho bude užívatí jen ku práci řemeslné;
  - d) že ho bude po celou dobu učení pilně posílati do pokračovací školy průmyslové.
2. Pan Jan Daňek, otec jmenovaného učně, zavazuje se navzájem:
  - a) že zaplatí panu Janu Černému hotové sto korun toho dne, kdy syn jeho Václav vstoupí do učení, a opět (powtórnie) sto korun toho dne, kdy dostane za vyučenu;
  - b) že bude dávatí po celou dobu učení synu svému Václavovi potřebné prádlo (bielizna), šatstvo (ubranie) a peřiny (pie-rzyny — pościel);
  - c) že zaplatí všeliké škody, které by učeň Václav po čas učení jakýmkolí způsobem učinil;
  - d) že dá syna svého Václava, kdyby se snad rozstonal (zachorował), na své útraty (koszta) doma ošetřovati (pielęgnować) a léčiti.

Tato smlouva byla dvakráte sepsána a oběma pány svrchu jmenovanými vlastní rukou podepsána.

V Rokycanech, dne 1. září 1915.

Jan Černý,
mistr knihařský.

Jan Daněk,
rolník.

Najważniejsze skrócenia.

atd. = a tak dále	dr. = doktor
a p. = a podobné	p. = pan
a j. = a jiné	pí = paní
b. r. = běžícího roku	slč. = slečna (panna)
t. r. = tohoto roku	K = koruna
m. r. = minulého roku	h = halěř
na př. = na příklad	nar. = narozen
t. m. = tohoto měsíce	zem. = zemřel
čís. = číslo (numer)	r. m. = rakouské mince (waluty austr.)
t. j. = to jest	po Kr. = po Kristu
c. k. = císařský královský	př. Kr. = před Kristem
str. = strana	

ROZDZIAŁ PIĄTY.

Krótkie powiastki.

Láska k vlasti.

Na podzim vyvedla babička jednou za krásného dne **svěřence** své na stráň, odkud daleko bylo viděti po hranicích prusko-českých. Barunka, unesena jsouc krásou přírody a zadívavši se do hor kladských, vzpomněla si na Sibilino proroctví o **zkáze** země české, které od babičky byla slyšela a zvolala:

»Ach, babičko, já mám někdy strach, že vám to ani pověděti nemohu; vidíte, vy byste také nechtěla, aby česká země na koňských kopytech byla roznesena?«

»**Bláhová**, jak bych mohla takovému neštěstí chtítí; vždyť se každý den modlíme za **zdar** země české, vždyť je to naše matka. No tedy, když bych viděla matku hynouti, mělo by mně to býti jednostejné? Což byste vy dělaly, kdyby vám chtěl někdo maminku zabítí?«

»Křičeli bychom a plakali,« ozvali se chlapci a Adélka.

»Jste děti,« usmála se babička.

»To bychom jí pomáhati museli, vidíte, babičko?« řekla Barunka a oko jí zahořelo.

»Tak, děvče, tak, to je to pravé, křik a pláč nic nepomáhá,« pravila stařenka a položila ruku na hlavu vnučky.

»Ale, babičko, my jsme malí, jak bychom mohli pomoci?« **minil** Jan, jehož mrzelo, že babička málo o něm soudí.

»Nevíte, co jsem vám povídala o malém Davi-
dovi, který skolil Goliáše? Vidíte, i malý mnoho může,
když má pevnou důvěru v Boha, pamatujte si to! Až
vyrostete, vzpomeňte si na babičku, co vám říkávala.
Víte, že jsem zanechala dobrého živobytí, které mi
podával pruský král. Když pochovala jsem tam muže,
který sloužil v pruském vojsku, řekl mi pan generál,
že budu dostávat ročně několik tolarů a stálou práci
z milosti královské; chlapec že přijde do vojenského
ústavu a děvčata že mohou dáti do královského ústavu
pro ženské. Byly by tam bývaly děti sice dobře za-
opatřeny, ale byly by se naučily cizí řeči a cizím mra-
vům a konečně docela zapomněly na svoji krev. Proto
jsem žádala za propuštění a raději pracovala do
úpadu, než bych si byla dala děti odciziti. Milujte tedy
i vy českou zemi jako matku nade všecko; pracujte
pro ni jako hodné děti a prorocství, jehož se bojíte, se
nevyplní. Já se vás jako mužných nedočkám, ale na-
ději se, že na babiččina slova budete pamatovati,«
dořekla babička pohnutým hlasem.

»Já jich nikdy nezapomenu,« šeptala Barunka,
schovávajíc tvář do babiččina klínu.

láska, laskati
laskavost, laskavý
svěřence

svěřiti se
zkáza, skaziti
zkažení
bláhová, zdar
na zdar! zdař Bůh!
míniti, skolití
důvěra, důvěrný
říkávala, říci
rci! řeč
ústav, ústava
mrav, mravný
naději se
pohnouti
pohnutí
pohnutý

miłość, pieścić
łaskawość, łaskawy
dzieci, które jej były powie-
rzone
zwierzyć się
zguba, zepsuc — skazić,
zepsucie
naiwna, pomysłność
czołem! szczęść Boże!
mniemać, ubić
zaufanie, poufný
mawiała, rzec — powiedziec
powiedz! mowa — język
zakład, ustawa
obyczaj, moralny
mam nadzieję
poruszyć
poruszenie — wzruszenie
wzruszony

Hruška.

Novákovíc Madlenka spěchala k lesu. V pravé ruce nesla košík s obědem, v levé držela krásnou hrušku, kterou ji maminka přinesla z města.

Na kraji lesa se zastavila. Poslouchala **rány**, které se rozléhali borem. Vzpomínala při tom na otce i bratra. Od rána do večera **káceli borovice** v panském lese. Jen v poledne si odpočívali na chvilku. Madlenka vídala, jak jim v **tuhé** práci plyne po tvářích pot, a nejednou se zadívala na tatínkovy dlaně, jak bylo po nich **naseto** tvrdých **mozolů**.

Bylo ji náhle tatínka líto. Rychle vložila do košíku svoji krásnou hrušku a **chvátala** na paseku. Tam odevzdala košík a zaběhla ke studánce pro vodu. Schválně tam dlouho **prodlévala**, aby tatínek snědl hrušku sám.

Otec otevřel košík a mile se usmál. Pak pohleděl na syna, který seděl opodál na **pařezu** a stíral si s čela mokré vlasy. Byl ještě mlád, ale zastal již kus **krušné** práce.

»Tu máš, Víte,« řekl otec a podával mu hrušku. Ale **soťva** Vít hrušku přijal, vzpomněl si na chorou sestru Verunku. Před týdnem se **rozstonala** a nemoc dosud **polevila** jen mírně.

Když se vrátil z lesa, daroval hrušku Verunce a přál jí, aby se brzy pozdravila nadobro.

Ale v noci, když **ostatní** rodina oddychovala již ze sna a jen matka se sklonila k churavé dceři, sáhla Verunka za hlavu k pelesti, vzala odtud zlatožlutou hrušku, a podávajíc ji matce, zašeptala vroucně: »Nespala jste již, maminko, několik nocí. Mně by snad hruška uškodila, ale dej Bůh, aby obcerstvila a posílila vás.»

Josef Kožíšek.

rána, káceli borovice
tuhý, naseto, mozolů
chvátala, krušný
prodlévala, pařez
rozstonala, soťva
polevila, ostatní

ciosy, ścinali sosny
twardy, nasiane nagniotki
spieszyla, mozolny
zwlakała, pień
rozchorowała, ledwie
zmniejszyla, ostatni

Vrabec.

Vracel jsem se z lovu. Šel jsem sadovou alejí. Pes běžel přede mnou. Náhle zkrátil kroky a kradl se, jako by věřil zvěř.

Pohlédl jsem dolů stromořadím a zpozoroval jsem mladého vrabce se žlutí kolem zobáku a s puchem na hlavě. Spadl s hnízda (víchr silně zachvíval břizami ve stromořadí) a seděl **nehnutě**; nevěda si pomoci, rozpínal křídélka **sotva** peřím obrostlá.

Zvolna přiblížil se můj pes k němu, když náhle starý vrabec, na **hrudí** černý, sletěv prudce s blízkého stromu, padl psovi před samou **tlamu** — a všecek **pocuchán** a naježen, zoufale a žalostně piště, dvakráte skočil proti rozevřené, zubaté hubě. Chtěl dětátko své zachrániti, zakryl je sám sebou, ale celé jeho tilko se chvělo zděšením, hlásek jeho **zdrsněl** a ochraptěl, ubožák **ztrnul**, **obětoval** se!

Jakým as ohromným tvorem zdál se mu pes! A přece nemohl zůstatí na své vysoké, bezpečné **větví**. Síla, mocnější než jeho vůle, **pudila** jej odtamtud. Můj Hektor se zastavil a **couval**. Patrně uznával také on tuto sílu.

Zavolal jsem rychle na psa, pak odešel jsem naplněn úctou. Ano, pocítil jsem úctu k tomu malinkému **hrdinnému** ptáku, k jeho lásce. Láska, pomyslíl jsem si, je silnější nežli smrt i nežli strach ze smrti.

T u r g e n ě v.

vrabec, nehnutě, sotva
na hrudí, tlama
pocuchán, zdrsněl
ztrnul, obětoval, větvi
pudila, couval, hrdinný

wróbel, nieruchomo, ledwie
na piersi, paszcza
rozczochrany, stał się szorstki
zdrętwiął, ofiarował, gałazce
pędziła, cofał się, bohaterski

Dušičky v lese.

Před lety **sklátily** pruské koule tři statné **vojíny**. Padli v lese. Hrob na rychlo vykopaný přijal tam jejich těla a milosrdná ruka zatkla do něho prostý

křížek březový bez nápisu. Kříž ten zetlel na polo, poklesl k zemi — nikdo ho nevztyčí znova. Nikdo nepřichází, aby se tu pomodlil, nikdo nepřináší sem věnce. Jen milosrdný mech a vřes ozdobuje ten opuštěný hrob neznámých **obětí** války.

Je pošmourný, chladný den podzimní. Suché listí, zežloutlé a zarudlé pokrývá na studené zemi poslední uvadlá kvítka. Pěvci uletěli. Háj pohřížen je ve smutné mlčení. Jen chvilkami se ozývá tichounký teskný šelest listu, jenž volným, krouživým letem poklesá dolů mezi mrtvé listí na zemi.

A jest to den, kdy se **chystají** žít k návštěvě zemřelých. Sem nezabloudí nikdo.

A přece — slyš! Opodál ozval se chrupot suchých větví pod něčí nohou. Belhavé kroky zvolna se blíží a teď viděti mezi zežloutlým listím větví shrbenou stařenu s **nůši na zádech**.

Jest udýchána, unavena chůzí. Nadešla si hodný kus lesem, ale staré nohy jí už neslouží. Ohlíží se po místě, kde by si odpočinula. Dívá se chvíli na zarostlý rov, na zvrácený kříž, pak sejímá třesoucima se rukama nůši, staví ji opatrně na zemi a usedá vedle ní k **osírelému** hrobu.

Nese na prodej do blízkého města věnce. Mnohou slzu již uronila do těch věnců, než je do nůše složila, a nyní při pohledu na opuštěný hrob projela znova ostrá, palčivá bolest její srdce.

Měla syna švarného, dobrého, svou pýchu a potěchu. Vzali jí ho na vojnu. Jak horoucně ho líbala, jak **křečovitě** objímala, když loučil se s ní před odchodem do daleké země. Kolik nocí **probděla**, vysílajíc úpěnlivé prosby k nebesům za svého miláčka. Slzami i polibky pokrývala jeho dopisy, v nichž vypravoval o svých pochodech v zemi bosenské. Pak dopisy přestaly — a pak udeřila ji pojednou v srdce strašlivá zpráva, že miláček její zahynul v daleké cizině. Kdo vyličí muka nešťastné matky! Prokvetalý vlas její zbělel od té doby úplně, postava nahrbila se hluboko k zemi.

Ó, ten daleký, neznámý hrob, kde pohřbeno bylo všecko její **blaho**, vznášel se před ní ustavičně. Snad nemá ani nízkého omšeného rovu, jako tito zde, snad neleží na něm ani zvrácený kříž březový!

Vzdychala a **šťkala** drahnou chvíli. Pak sáhla do nůše, vyjímala věnec za věncem a prohlížela je uslzeným zrakem. Vzala jeden a položila na ztracený hrob neznámých vojínů. Zaseptala pak ještě modlitbu, požehnala hrob třemi křížky, a složivši ostatní věnce do nůše, belhala dále.

Hrob osaměl znovu.

Poslední paprsky denní padají **zarudlými** korunami na svěží věnec, jež tam položila svatá láska a bolest mateřská.

S v a t o p l u k Č e c h .

Dušíčky v lese
sklátily, vojiny
obětí, chystají
s nůší na zádech
osiřelému, křečovitě
probděla, blaho
šťkala, zarudlými

Dzień Zaduszny w lesie
powaliły, żołnierzy
ofiary, przygotowują
z koszem na grzbiecie
osierocony, kurczowo
czuwała, błogość (dobro)
łkała, zczerwieniały

Hrdína.

V anglickém pluku byl mladý **bubeník**, kterého důstojníci měli rádi. Jednou v hostinci **vybídl** jej setník, aby vypil na jeho zdraví sklenici rumu. Ale on odpověděl: »Zdržuji se všech **lihovin** a nepiji silných nápojů.«

»Ale dnes si musíš **zavdatí!**« poroučel setník.
»Celý den jsi konal povinnost, teď nesmíš odpíratí.«
Ale hoch stál pevně.

Tu se obrátil setník k majorovi, a povídá: »Náš malý bubeník se bojí pít. Nikdy z něho nebude pořádný voják!«

»Co to?« řekl major žertovně, »ty odpíráš poslouchati rozkazů?«

»Pane,« odpověděl chlapec, »nikdy jsem neodpíral poslušností a **vynasnažoval** jsem se konati povin-

nost jako voják; ale pítí rum, to musím odepřítí, poněvadž vím, že by mně uškodil.«

»Nuže,« pravil major **přísným** hlasem, aby ho **zkoušel**, »rozkazují, aby ses napil!«

Tu hoch, **upřev** jasné modré oči na tvář majorovu, pravil:

»Pane majore, otec můj umřel jako **opílec**; a když jsem přišel na vojnu, **slíbil** jsem mamince, že neokusím lihovin, a slovu dostojím. Je mi líto, že nemohu poslechnouti vašich rozkazů, ale snesu raději vše, než bych pohanil maminku a **zrušil** slib.«

Nebyl-liž to statečný hoch? Naučil se, kdy říci pevně: »Ne!« — Důstojníci měli radost z jeho pevnosti a jednali s ním od té doby s velikou laskavostí.

Z a n g l i c k é č í t a n k y.

hrdina, bubeník
lihovina, zavdati
vynasnažoval, přísným
zkoušel, upřev
opílec, slíbil, zrušil

bohater, doboz
napój alkoholowy, napić się
dokładałem starania, surowym
wystawić na próbę, wlepiwszy
pijak, ślubowałem, złamał

V cizíně.

»Již tedy, milý hochu, se rozloučíme,« zavzdychala matka, »nezapomeň na nás a na naši dědinu. Zdráv se nám vrať!« Při těch slovech pocelovavši tváře i ústa svého dítěte, odkročila od **vlaku**, jenž za chvíli pronikavě zapískl, těžce zasupal a vyjžděl ze stanice.

Z okna posledně zamával bílý šátek a vlak zmizel v průkopu...

Jiřík Zárubů odjížděl daleko z vlasti. **Přál** si býtí **obchodníkem**. Otec jeho, **řídě** se vždy zásadou »Lepší kovář nežli kovářček,« chtěl mítí syna všestranně k **úroku** svému připraveného. Měšťanskou a obchodní školu měl doplnití **zkušenostmi** obchodními v **cizíně**, kde by se zdokonalil nejen v cizích jazycích, ale poznal svět a jeho obchod. Říkávalť otec: »Jen kdo cizí práci zná, ocení a uplatní práci svou.« A ještě před

odjezdem napomínal Jiříka: »Nezavírej oči před cizinou, **zkoumej** ji, poznej ji, uč se od ní! Potřebujeme pracovitých, **podnikavých** a vytrvalých lidí, kteří s prací **pojí** myšlenku.«

Ta mladá hlava stála týden **později** osamocena na hlučné ulici marsejské*) před obchodem, kde byl přijat za příručího. Šum a ruch, jemuž do té doby nebyla zvyklá, uchvacoval ji zmateně. Co tu bylo **chvatu zimničného** proti tichým lánům rodné jeho vsi, proti klidným ulicím malého města, kde chodil do měšťanské školy! Místo bujné zeleně zahrad zdi vysokých domů, šedé a zamlklé, místo širokých pohledů do klidných, vonných polí dlouhé ulice, plné života a křiku.

Nikoho neznal, nikdo si ho nevsímal. Případal si velmi nepatrný v tomto okolí chvatu. Unavovalo ho to, počalo mu býti úzko — a domov jeho tak daleko!

V takových chvílích **dral** se neodolatelně do srdce jeho **stesk** po domově. A bylo-li kdy, spěchal za město v stranu, kde ležely jeho Čechy. Tam na oblohu vysoko se díval a **cítil**, že se jeho zraky setkávají se zraky matičky, tatička, bratří, že s vysokých oblaků vane dech rodného kraje.

Pak posílen opět se vracel k práci v obchodě. Práce nejlépe **zapuzovala teskno** a ukracovala jeho pobytu.

Všechnu pílí prvních měsíců věnoval Jiří francouzštině, které se byl již učil v měšťanské a obchodní škole. S námahou, ale **neochabuje, vlídně** ptal se po všem a také každý rád mu odpovídal a vysvětloval. Po práci vycházel na ulici mezi lid, aby **hovořil** francouzsky. Věděl, že nemluví vždy správně, ale stálým **hovorem** chtěl nabýti dokonalosti.

Nic mu nebylo za těžko. Nevyhledával kaváren ani hostinců. V jejich omamujícím kouři a alkoholu byla hlava jeho bez myšlenek. Vytýkal si pak, že se zde mívá s **účelem**, za kterým byl poslán do ciziny. Za

---

*) Marsej (píše se Marseille), město přístavní v již. Francii.

to chodíval rád do **divadla**, kde okřívával krásným uměním francouzským. Za prázdných večerů čítal francouzské knihy a noviny. V neděli pak radostně očekával noviny české, jež ho docházely z **vlasti**.

Po devíti měsících mluvil plynně francouzsky. Té doby zavolał si Jiřího majitel obchodního závodu a řekl krátce: »Pane, jste **snáživý** mladík a dosáhl jste za dobu svého pobytu u nás značného **výsledku**. Mohu vás potřebovatí v kanceláři závodu jako korespondenta v jazyce českém a německém a zvyšují vám měsíční služné na 200 franků.«

»Děkuji vám, pane, za uznání,« řekl Jiří radostně **rozechvěn**. Očekával již chvíle, kdy bude moci přejíti z krámu do kanceláře.

V krámě poznal úslužnost a **jemný vkus** Francouzů. Zamíloval si jejich **uhlazenost v jednání**, čistotu a vzorný pořádek v obchodě. Nabyl **zkušenosti**, jak **zevní úprava** obchodu a **dochvilná přesnost** i ochota **láká** odběratele. V kanceláři seznámil se s novými stránkami obchodu. Bylo mu jednati v **záležitostech** obchodu zámořského, poznal ze zkušenosti prospěch burs, bank, pojišťoven i jiných peněžních ústavů, uviděl v číslech obchodních knih výhody reklamy. Vysoko mezi ctnostmi obchodníkovými stála mu solidnost. Majetník závodu, **jsa výtečný** obchodník, s úředníky kanceláře míval obchodní porady. Jaká to byla výborná škola pro Jiříka!

Již nebývalo mu tak teskně, smutky prvých dnů se ztratily a změnily ve **hřejivou touhu** po jeho milých. To svěřovával matičce své do psaní.

Míjel druhý rok, a jak se blížil jeho návrat domů, tak se stupňovala žádost pracovatí doma pro sebe, pro své a pro rodnou zemi.

A když, vracese se, přejížděl hranice vlasti, slza radostná zakalila mu oko, srdce jeho se zachvělo a pocítil, že v té **zdánlivě chladné cizině** se naučil více a **vřejeji** milovatí svůj národ.

J a r o s l a v M a n č a l.

v cizině, vlak
přál, obchodníkem
řídě se, úkol
zkušenostmi, v cizině
zkoumej, podnikavých
poji, později
chvatu zimničního
dral, stesk, cítil
zapuzovala teskno
neochabuje, teskno
hovořil, hovorem
učel, divadlo, vlast
snaživý, výsledek, rozechvěn
jemný vkus
uhlazenost v jednání
zkušenosti
zevní úprava
dochvilná přesnost
láká, v záležitostech
jsa výtečný
hřejivá touha
v zdánlivě chladné cizině
vřejeji

w obczyźnie, pociąg
życzył (chciał), kupcem
rządził się (kierował), zadanie
doświadczeniami, w obczyźnie
doświadczaj, przedsiębiorczych
łącza, później
pośpiechu gorączkowego
rozdierał, tęsknota, czuł
zagłuszała tęsknotę
nieślabnąc, uprzejmie
mówił, mówieniem
cel, teatr, ojczyzna
gorliwy, wynik, wzruszony
delikatny smak
ogląda w postępowaniu
doświadczenia
zewnętrzne uporządkowanie
punktualna ścisłość
wabi, w sprawach
będąc znakomity
ciepła tęsknota
w pozornie chłodnej obczyźnie
goręcej (szczerzej)

Matýsek.

Pamatuji se dobře na tu noc. Byl jsem ze spaní **vyburcován** temnou **ranou**, jako by práskly dveře u sýpky. Potom někdo zaklepal na okno a volal do světnice; kdo chce vidět jak u Matýska hoří, ať vstane a jde se podívat.

Otec vyskočil s postele, já jsem se dal do křiku a první má myšlenka byla zachránit králíky.

Děvečka mě vstrčila do kalhot a do střevců a pospíchali jsme ven.

»Ó jé!« zvolal otec, »už je všecko na popel.«

Za lesnatým **chlumem**, který se táhl napříč rozlehlým sedlem, šlehal tichý a zářivý plamen. Nebylo slyšeti ani šumu ani praskotu; krásný, teprve před několika týdny dostavěný dům hořel jak olej. **Vzduch** byl **vlažný**, nebe pokryto mraky. **Občas** ještě zabručel hrom, ale bouře se pomalu vzdalovala.

Blesk prý se několikrát **zaklikatil** — vypravoval muž, který nás vyburcoval — byl to náš ovčák — na nebi udělal kříž a potom sjel přímo dolů. Ale prý už nezhasl; jeho světlý konec prý zůstal a rychle rostl a rostl, a tu prý si on, ovčák, pomyslí: Ten jistě sjel na Matýska.

»Pojďme se přec podívat, snad budeme moci pomáhat,« vzpomněl si otec.

»Pomáhat chceš?« zarazil ho ovčák. »Kam sletěl boží posel, tu nehnu ani rukou. Co Pán Bůh dělá, do toho se nemá míchat člověk. Kam pošle Bůh hrom, tam také chce, aby hořelo. Proto si pamatuj, kam hrom uhodil, tam se oheň ani neuhasí.«

»Jako tvá hloupost,« zvolal otec a rozhněván, jak jsem ho zřídka kdy dosud viděl, zakřikl pasákovi do očí: »Jaký jsi ty hlupák!«

Odvrátil se od něho a rychle mě za ruku odváděl. Sestoupivše hlouběji, šli jsme podél potoka, odkud již nebylo viděti ohně, nýbrž jen záři jeho na oblacích. Otec nesl džber a já jsem radil, aby jej hned naplnil vodou z potoka, ale on ani neposlouchal, jenom sám k sobě několikrát opakoval: »Matýsku, Matýsku, proč právě tebe takové neštěstí potkalo!«

Znal jsem dobře malého Matýska. Byl to čiperný, veselý mužík, asi čtyřicátník; obličej měl posetý důlky od **neštovic**, ruce opálené do hněda a **drsne** jako kůra lesních stromů. Co se na něj pamatují, byl dřevorubcem.

»Vyhoří-li někdo jiný,« řekl otec, »nu tak vyhoří.«

»Což u Matýska je jinak?« ptám se.

»Tomu shoří všecko. Všecko, co včera měl a dnes má a zítra mohl míti.«

»Snad hrom zabil Matýska samého?«

»To by bylo nejlépe, hochu. Přeji mu života, Bůh ví, přeji mu ho — a přece bych řekl, že by bylo nejlépe, kdyby ho byl zasáhl samého.«

»To by teď byl už jistě v nebi,« povídám.

»Jen tak nešlapej do mokré trávy! Jdi pěkně za

mnou a drž se mne za kabát! Povím ti něco o Matýskovi.«

Cesta pomalu stoupala. Otec vypravoval: »Bude tomu ale třicet let — tenkrát Matýsek přišel sem do kraje, dítě chudých rodičů. S počátku sloužil sedláckům za pasáka, potom, když vyrostl, šel k dřevorubcům; byl řádný pracovník, vždycky pilný a **šetrný**. Když se stal **předákem**, vyprosil si od majetníka lesa, aby mu dovolil **vymýtít** kousek mokřiny, kde rostla jen kyselá tráva, a přenechal mu jej v doživotný majetek, protože by byl tuze rád měl kus vlastního **pozemku**. Bylo mu povoleno, a každý den, když dřevorubci měli večer po práci, Matýsek odcházel na svou **mýt**, vysekával chrastí kopal příkopy, vybíral kameny, páčil kořeny různého bejlí a za dvě léta vysušil celý pozemek; má kousek žitného polička a rostla mu tam dobrá tráva. Když potom se pokusil též o kapustu a poznal, jak výborně chutnala zajícům, zažádal si o lesní stromy. Ty mu nedali darem jako kyselou mýt, ale musil si je odsloužiti. Nechal jim tedy **mzdu**, **porazil** stromy, otesal a přiřezal je jako tesař — všecko po večerech, když ostatní dřevaři již dávno odpočívali a dýmky kouřili. Potom si začal najímati jiné dřevaře na večerní práci, které samojediný člověk nemůže zastati, a tak si vystavěl dům. Pět let o něm pracoval, ale potom, však jsi viděl sám, jak tu stál žlutočerveně **natřen** s jasnými okny a ozdobnou střechou — bylo radost se naň podívat. Hezký stateček vznikl na kyselé mýti a Matýsek z opuštěného sirotka se vyšvihl na řádného majetníka domu a hospodáře. Před tím **smekní**, hochu! Příští měsíc měl mít svatbu! — A teď je naráz všecko ztraceno. Všecka pilnost a všecka ta mnoholetá práce je zmařena. Matýsek stojí zas tam, kde byl dříve.«

Stáli jsme na výšině; před námi hořelo hospodářství Matýskovo a dům právě se bořil do plamenů. Byli tu lidé s háky a džbery, ale na záchranu nebylo ani pomyslení; stáli a dívali se, jak poslední ohořelé trámy padaly. Požár nezuřil, nehlučel, nepraskal, ne-

lítal divoce ve vzduchu; celý dům byl v jednom plameni, který klidně vydával žár a vystupoval k nebi, odkud přišel.

Kus od statku byla hromada, na kterou snesl Matýsek kamení z kyselé mýti. Na ní seděl teď malý, opálený, poďubaný Matýsek, dívaje se do ohně, jehož horko sálalo k němu. Byl oblečen jen zpola, máje přehozený černý nedělní plášť, jedinou to věc, kterou zachránil. Lidé k němu nešli; můj otec byl by rád řekl slovo **soustrastí** a útěchy, ale ani on se k němu neodvážil. Matýsek tu seděl opřen tak, že jsme mysleli, že už vyskočí, vypustí strašlivou **kletbu** proti nebi a **vrhne** se do plamenů.

Konečně, když oheň už jenom se plazil po zemi a z popela vyčnívaly jen holé zdi, zvedl se Matýsek. Šel k ohni, vzal uhel a zapálil si dýmku.

Byl jsem tehdy malý a mnoho jsem nepřemýšlel, ani jsem nebyl přítelem kouření, jakož posud nejsem; ale na to se dobře pamatuji: když jsem v ranním šeru viděl Matýska u spáleniště, jak vtahuje z dýmky a vypouští modravý kouř, tu mně bylo náhle v prsou horko; jako bych cítil, **oč větší** je tento muž než jeho neštěstí.

Zapáliv dýmku, vrátil se opět na hromadnici a díval se do krajiny. Co si myslil, věděli byste asi rádi; já též.

Později Matýsek prohrabal popel a vytáhl z něho sekyru. Nasadil ji na nové topůrko, nabrousil u souseda na bruse a — šel do práce. Od té doby uplynulo mnoho let: okolo kyselé mýti se rozkládají krásná pole, na spáleništi stojí nový dům. Děti jej oživují a hospodář, náš Matýsek, učí své syny práci a **odhodlané vytrvalosti**.

Podle Petra Roseggera.

Matýsek, vyburcován
ranou, chludem, vzduch
vlažný, občas, zaklikatil
neštovice, šetrný
předákem, vymítit

Matysek, wyrwany
hukiem, pagórek, powietrze
wilgotny, czasem, załamał
ospa, oszczędnny
przodownikiem, wytrzebić

pozemek, mýt, mzda
porazil, smekni, soustrast
kletba, vrhne, citil
oč větší
odhodlaná vytrvalost

grunt, wyrab, płaca
ścinał, ukłoał się, współczucie
kłatwa, rzuci, czuł
o ile większy
energiczna wytrwałość

Jak se odstraňuje zlo.

Byl jeden člověk, který chodil po světě a cestou přemýšlel, jak by vymítal zlo, ale nemohl nic vymysletí.

Jednou uzřel, ana chudobná žena hnala na pastvu krávu a telátko. Telátko vběhlo do pěkného zralého žita. Byli tam také mužští a ti vzali klacky, vběhli za telátkem do žita a vyháněli je. Honili je z leva na pravo a z prava na levo, telátko bylo polekané, už kolikráte chtělo ze žita vyskočiti, ale mužští mu v tom nadběhli a ono zase nazpět skočilo.

To vida poutník pravil: »Hospodyňko, sama si pěkně na telátko zavolej.« A hospodyňka volala: »Na, telátko moje, na, moje, na, na!« Telátko poslouchalo, stříhalo ušima, najednou se rozběhlo a běželo rovnou k hospodyni. I byla tomu hospodyně ráda, nebo se bála, že jí mužští telátko ubijí; také mužští byli rádi a telátko bylo též rádo.

Člověk šel dále a takto přemýšlel: Čím více mužští telátko klacky honili, tím více oni i telátko žita pošlapali. Vidím já nyní, že se zlo zlem jen rozmnožuje. Když žena na tele pěkně zavolala, rovnou k ní běželo a jen málo stébel pošlapalo. Vidím, že se zlo odstraňuje nikoli po zlém, nýbrž po dobrém.

Potom přišel k dědině. Už v prvé domě požádal hospodyně, aby ho přenocovala. Hospodyně drhla stůl, a když jej odrhla, utírala jej špinavým utěrákem. Ale stůl se neutírá, nýbrž ještě více maže.

Dívaje se na to poutník pravil: »Co to děláš, hospodyňko! Vymáchej si nejprv utěrák v čisté vodě a potom teprv utírej stůl.«

Hospodyně tak učinila a pěkně stůl utřela.

Ráno se poutník ubíral dále. Za soumraku přišel k pasákům. Lehl si k nim. Vidí, že sehnali dobytek a počali klásti oheň. Nalámali suchého roští, podpálili je, ale nedavše mu rozhořeti se, naložili na ně syrovou chvoj. Zapraskala chvoj a oheň zhasl. Nalámali ještě jednou suchého roští, zapálili a hned zase mokrou chvojí zaházeli, dokud se ještě dobře nerozhořelo.

Řekl jim pocestný: »Nenáhlete tak s tou syrovinou; nechejte oheň nejprve dobře rozhořeti a teprv potom přikládejte, pak chytne i syrová chvoj.«

Udělalí tak a ovšem potom i syrovina chytla a vzplála ve velký oheň.

Na další cestě přemýšlel o tom, co viděl, a skládal z toho poučení, jak bude ve světě vymítati zlo. —

Šel, šel, až přišel zase do jiné dědiny. Vstoupil do chalupy a tu slyšel, kterak selka naříká, že se muž její opíjí. Obrátila se k poutníkovi a pravila: »Jsi jistě moudrý, nebo putuješ světem; porad' mi, jak bych odnaučila muže svého se opíjeti? Když mu zlořečím, on zlořečí mi ještě více; nedávno jsem mu nedala nic jísti, i vrátil se do hostince a pil znovu. Porad', dobrý člověče, co mám s takovým mužem dělati?«

I rozpomenul se poutník na telátko a na hospodyní a takto k zarmoucené ženě promluvil: »Po zlém ho nenapraviš, ale po dobrém. Chceš-li okno nebo stůl dobře očistiti, musíš si napřed utěrák v čisté vodě vymáchat; a chceš-li muže od hříchu očistiti, musíš nejprve očistiti sebe. Dobře mě poslouchej: Pracuj pilně od rána do večera, buď čistotná, tichá, vlídná, buď zbožná, hospodárná, v pravý čas prostírej na stůl chutně upravená jídla a kořalky ani k ústům nepřikládej. Až se tvůj muž bude chystati do hostince, pohlédni mu láskyplně v oči a měkkým hlasem ho popros, aby brzy přišel, že je tobě i dětem bez něho smutno. Doufám, že tvou prosbu splní a brzy se střízliv navrátí. Bude si zajisté v hostinci vzpomínati, jak celý den pilně pracuješ, jak ani haléře zbytečně

neutratiš, jak jsi naň vlídná, jak pěkně jsi ho prosila, aby se brzy navrátil a jak naň budeš s dětmi čekati. A navrátí-li se skutečně brzy, děkuj mu srdečně i děti svolaj, ať otce libají a s ním se radují. Buď nadále pracovitá, tichá, láskyplná, děti svoje chovej v čistotě a veď je k dobrému! Doufám, že se takovýmto způsobem bude muž tvůj poněnáhlu odnaučovati, až docela přestane pítí lihové nápoje. Jen si pamatuj, chce-li člověk druhé očišťovati, musí nejprv očistiti sebe a zářiti příkladem.«

Selka poděkovala za poučení a slíbila, že bude muže takovým způsobem napravovati. Ale na chvíli se zamyslíla a řekla: »Což, kdyby přece manžel prosby mé nevyslyšel a nadále se opíjel?«

I vypravoval jí poutník o pasácích a syrové chvoji. Z toho vyvodil poučení: »Také tvé srdce musí vzplanouti ve velkou lásku, aby se vzňalo láskou i srdce tvého muže. Polituj ho, že jest v moci zlé **náruživosti**, zaplač nad ním, pros ho opět a ještě vroucněji, i děti přiveď, ať otce se sepjatýma rukama prosí, a doufám, že slzy lásky jej obměkčí. Jen příklad a láska lidi napravuje. Mínilí-li napraviti lidi **násilím**, zatvrzujeme srdce jejich; když jsi muži svému zlořečila, pil ještě více. Zlost dělá ze života peklo, láska proměňuje život v ráj. Pamatuj si: zlo se odstraňuje příkladem a láskou.«

Tak domluvil poutník a odešel. —

Přišel do jiné dědiny, kde se dva sousedé už dvacet let soudili. Hospodáři, jejich ženy a děti ze zahrady na sebe pokřikovali, při každém potkání si špatné slovo pověděli aneb aspoň škaredě na sebe pohlédli. Obě rodiny měly život na utrápení. Pověstný přišel do zahrady a uviděv tam hospodyni, šel k ní. Vypověděla mu, jaké trápení mají se zlým sousedem. V tom uviděla sousedova synka a zlostně pravila: »Hle, tamto je jejich kluk, porad, co mu mám udělati, abych se pomstila na jeho matce.«

»Dobrou radu ti dám,« odpověděl poutník, »jestliže mne poslechneš.«

»Poslechnu, jen rychle porad'!»

»Utrhni pěkné červené jablíčko, vlídně na chlapce zavolej a dej mu je.«

Rozhněvaná hospodyně tak udělala a chlapec rychle běžel s jablíčkem k matce. Matka se otázala: »Kdo ti dal tak pěkné jablíčko?« Chlapec odpověděl: »Naše sousedka a ještě se tak pěkně na mne usmála.«

I dívka se matka: »Tak, ona ti dala jablíčko a ještě se pěkně usmála? Podívejme se! Ona má tedy mé dítě ráda. Zdá se, že přece není tak zlá, jak jsem si o ní myslela. Divná to věc. Běž jí rychle ruku políbit, i já vyjdu na zahradu a vlídně na ni hlavou kývnu.«

A potom poslala dětem sousedčiným za jablíčko hrnek medu; a tak chodilo dále, až se obě rodiny usmířily a žily v sousedské lásce jako znovu zrozeny.

Podle T o l s t é h o.

jak se odstraňuje zlo
vymítal, poutník
drhla, špinavý utěrák
roští, syrová chvoj
střízlivý, vzplanouti
náruživost, násilí

jak się usuwa zło
wymiótł, pątnik (pielgrzym)
szorowała, brudna ścierka
zarośla, surowa (świeża) gałąź
trzeźwy, wspanąć
namiętność, przemoc

Štěstěna a žebrák.

Po cestě vlekl se žebrák a reptal na svou **chudobu**. Podivné zdálo se mu, že je tolik lidí nespokojených se svým **osudem**. »Hle,« pravil, »tam jde člověk, který **jmění počítá** do tisícův a přece jak otrok se dře, jen aby měl ještě více. Povídali si včera o člověku, který pozbyl všeho, protože dychtil mítí více než jeho sousedé. Jaký to pošetilec! Já byl bych spokojen, mítí aspoň několik zlatých.«

Ušel sotva několik kroků, když tu z nenadání potká paní Štěstěnu. »Dávno již toužila jsem ti pomoci,« řekla. »Podrž si klobouk, naplním ti jej zlatem. Ale pamatuj si, upadne-li jen jediný peníz, všechno zlato se obrátí v prach.«

Žebrák byl bezmála bez sebe radostí. Sňal sešlý klobouk a štěstěna sypala mu do něho zlaté peníze, takže klobouk byl těžší a těžší.

»Máš už dosti?« tázala se žebráka.

»Ne, ještě ne,« odpověděl žebrák.

»Klobouk se počíná trhati.«

»Na tom nesejde, vzal ho ďas!«

»Rozmysli si to — nemáš ještě dosti?«

»Ještě aspoň jeden!«

Takové **tíže** již klobouk nesnesl. Šev praskl a otovrem vysypaly se peníze na zem a obrátily se v prach. Štěstěna odešla a žebrák byl zase tak chud jako dříve.

»Hm, to byl povedený kousek,« řekl. »Aspoň kdyby mi byla nechala tolik, co **stál** ten klobouk!«

Z a n g l i c k é č í t a n k y.

Štěstěna a žebrák
reptal, chudoba
osud, jmění počítá
tíže, stál

Bogini szczęścia i żebrak
szemrał, ubóstwo
los, majątek liczny
ciężar, kosztował

Dobré děti.

Pán Bůh rozhněval se na lidi a poslal na celou zemi po několik let po sobě veliké sucho; co lidé zasílili, nic nevzešlo, nic se neurodilo. I nastal veliký hlad, lidé mřeli i dobytek hynul hladem. A byl tehdáž v jednom cařství mladý cař, a jak obyčejně se děje, že mladý **lne** ke mladému, tak i on nikoho netrpěl kolem sebe, v radě, v úradě, ani u vojska, než samý toliko mladý lid; a jakož mladí, **nezralí** rozumové radili, tak i nezralá byla jich rada. Vidouce všude vůkol bídu velikou, poradili caři, aby dal všech starých lidí utopit, aby prý mladým nejedli darmo chleba. I pohrozil cař po jich radě každému **pokutou** smrti, kdo by starého člověka přechovával. Tu rozešli se bířicové po vší zemi, všude vyhlašující vůli cařskou, a kde kterého starce vyslídili, utopili ho bez milosti.

I byli v jednom městě tři bratři, a měli otce staříčkého; avšak ho nevydali na smrt, než ukryli ho doma v komoře. I seděl tam stařeček několik měsíců, a synové mu přinášeli, co měli. Minula zima a přišlo jaro, čas **síje**, ale nikdež ani zrnka nebylo k zasetí. I přišli ti tři synové k otci svému o radu, co dělat? »Strhejte, děti, starou střechu se stavení, došky vymlatte a výmlatky zasejte.« Synové tak učinili a Pán Bůh dal štěstí: za týden zazelenalo se oseníčko jako routa; za měsíc, za dva stálo obilí jako les, a byla směs obilí všelikého: žito, pšenice, ječmen.

Všickni lidé tomu se divili a pověst o tom roznesla se po vsí zemi, až i k samému caři se dostala. I poručil cař, aby se ti tři bratři před ním postavili. Bratři velmi se toho ulekli: »Teď,« prý, »bude s námi zle!« a šli zase k otci: »Táto, porad', co dělat!« — »Jen jděte, děti! ať bude, co bude, a caři **pouhou** pravdu povězte.« Když tam přišli, cař hněvivě se **táza**, proč schovávají obilí, kdežto byl takový hlad, že mnoho lidí pomřelo hladem? Bratři všecko pověděli, co a jak bylo, od počátku až do konce: »a nyní, nejmilostivější caři, nalož s námi, jak chceš!«

Tu cařovo čelo se vyjasnilo, i poručil, aby bez meškání před něj otce stařečka přivedli; a pak jej posadil sobě po boku podlé svého trůnu i poslouchal rady jeho až do smrti, a jeho synům **odměnil** hojně.

lne, nezralí, pokutou
síje, pouhou
tázal, odměnil

lgnie, niedojrzali, kara
zasiewu, czystą
pytał, wynagrodził

Osud.

Dva bratři přebývali spolu v jednom **stavení**, jeden jich pracoval všecko a druhý neustále jen zahálel a pil i jedl z hotoveho. I požehnával jim Pán Bůh na všem: na koních, na **hovězím**, skopovém i vepřovém dobytku, na **včelách** i na všem jiném.

Ten, který pracoval, pomyslnil si jednou: »Což bych já taky za toho lenocha dělal? lépe, když se

rozejdem a každý sám za sebe bude pracovati a on nechť dělá, co chce!« I řekl tedy jednou svému bratrovi: »Bratře, není tak dobře: já všechno dělám a ty mi v ničem nechceš pomoci, nýbrž jen jíš a piješ z hotového. I umínil jsem si, abychom se rozdělili.« Druhý začal mu to rozmlouvati: »Nečiň toho, bratře! máme se tak obadva dobře; ty vládneš vším, svým i mým, a já jsem spokojen, cokoli ty učiníš.« Ale on zůstal při svém, a tak i druhý konečně svolil a řekl jemu: »Když jinak dáti nechceš, tehdy děl sám, jak rozumíš.«

Načež onen pořádně všechno rozdělil na dva díly a každý si vzal svůj **díl**. Lenoch najal sobě k dobytku skotáka, ke koním koňáka, k ovcím ovčáka, ke kozám kozáka, ke sviním sviňáka a ke včelám včeláka, i řekl jim: »Zůstavuji všechno své jmění vám a Pánu Bohu;« a byl živ potom doma tak jako prvý. A ten druhý bratr namáhal se při svém jmění sám tak jako dřív, opatroval a dohlížel, ale neviděl prospěchu žádného, nýbrž samou škodu, den ode dne vedlo se mu pořád hůře, až konečně zchudnul tak, že už ani **opánek** neměl na nohou, nýbrž chodil bos.

Tehdy řekl k sobě sám: »Půjdu se podívat k svému bratrovi, jak se jemu vede.« A takto jda, přišel na louce ke stádu ovec; ale ovčáka při nich nebylo žádného, nýbrž seděla tu nějaká překrásná panna i předla zlatou nit. »Pomáhej Pán Bůh!« řekl a otázal se jí, či to jsou ovce? A ona mu odpověděla: »Čí jsem já, toho jsou i ty ovce.« — »A či jsi ty?« — »Já jsem tvého bratra štěstí!« Tehdy on se rozhněval a řekl jí: »A kde je moje štěstí?« Panna odpověděla: »Tvé štěstí od tebe je daleko.« — »A mohu-li je najít?« — »Můžeš, jdi si ho hledat.«

On slyše to, a vida, že ovce jeho bratra jsou pěkné, aniž pěknější býti mohou, nešel už ani dále se podívat na ostatní jeho stáda, nýbrž šel odtud zrovna k bratrovi. Když ho bratr spatřil, zaplakal nad ním a řekl: »Kam jsi se poděl za ten čas!« A vida ho nahého i bosého, dal mu hned opánky a něco peněz. Když

pak několik dní spolu hodující pobýli, zdvihl se potom onen bratr a šel domů. Přejde domů, vzal torbu na rameno a chleba do ní, a do ruky hůl, i šel do světa hledat svého štěstí.

Jda takto svou cestou, přišel do nějakého velikého lesa, a v tom lese našel nějakou starou šedivou děvku, ana tu pod jedním keřem spí; i napráhl hůl a uhořel děvku po zádech. Ta pak sotva se zdvihla a své krhavé oči otevřela i promluvila k němu: »Děkuj Pánu Bohu, že jsem zaspala, neb kdybych byla bděla, ani těch opánek bys byl nedostal.« I otázal se jí: »A kdo jsi ty, že bych ani těch opánek nebyl dostal?« Odpověděla: »Já jsem tvé štěstí.« On slyše to, začal se bít v prsa: »Jsi-li ty moje štěstí, Bůh tě zabí! a kdo mi tě dal?« A ona hned na to: »Osud mě tobě dal.« — »A kde je ten Osud?« — »Jdi a hledej si ho!« a po té zmizela.

Tehdy šel ten člověk hledat Osuda. Jda takto svou cestou, přišel do jedné vsi a viděl v té vsi veliké hospodářské stavení a v něm veliký oheň, i pomyslíl sobě: »Tuto musí býti nějaká veselka nebo svátek.« I vešel do stavení a viděl tam na ohni veliký kotel, vařila se v něm večeře a při ohni seděl hospodář. Člověk dal hospodáři: »Dobrý večer!« a hospodář mu poděkoval: »Dej Bůh štěstí!« pak ho **pobídl**, aby si k němu sedl, i počal se ho vyptávat, odkud je a kam jde? a on mu všechno vypravoval: jak byl taky hospodářem, a jak zchudnul, a že nyní jde k Osudu se zeptat, proč je chudý. Potom otázal se hospodáře, proč takové množství jídla vaří? a hospodář mu řekl: »Oj, bratře! já jsem hospodářem a mám všeho dost, ale své čeledi nikterak nemohou nasytiti, všechno jakoby drak požíral; však sám uhlídáš, až začnem večereti, co budou dělati.« A když sedli k večeři, jeden druhému jídlo vydírali, a za chvíli ten veliký kotel byl prázdný. Po večeři přišla uklízečka, sebrala kosti všechny na hromadu a hodila je za pec. I počal se tomu diviti, že holka hodila kosti za pec; tu nenadále přišly dvě staré ošklivé postavy, suché jako strašidla,

í počaly ty kosti **cucati**. I otázal se ten člověk hospodáře: »Co to máš tam, bratře, za pecí?« A on mu odpověděl: »To je, bratře, můj otec a moje matka, jakoby se byli ukovali na tom světě, nechťejí nikterak s něho sjíti.« Ráno pak při odchodu řekl mu hospodář: »Bratře, zpomeň si také na mě, najdeš-li tam někde Osuda, i zeptej se ho, jaká to nehoda, že nemohu nikterak nasytiti své čeledi, a proč mi otec a matka nijak neumírají.« On mu to slíbil, že se zeptá, pak se s ním rozloučil a šel dále Osuda hledat.

Jda takto dlouho svou cestou, přišel jednoho večera do jiné vsi, a prosil v jednom stavení, aby ho přijali na nocleh. Oni ho přijali a ptali se ho, kam jde, a on jim všechno **zevrub** pověděl, co a jak. A oni ho tu počali prositi: »Pro Boha, bratře! když tam jdeš, zeptej se také o nás, proč se nám hovězí dobytek nedaří a jde pořád na **mizinu**?« On jim také připověděl, že se Osuda zeptá, a druhý den šel dále. Jda takto svou cestou, přišel k nějaké vodě i začal volati: »Oj vodo! oj vodo! přenes mě!« A voda se ho zeptala: »Kam jdeš?« A on ji pověděl kam. Tehdy voda ho přenesla a řekla mu: »Prosím tebe, bratře, zeptej se Osuda, proč v sobě nemám žádného plodu?« On připověděl vodě, že se zeptá, a šel potom dále. Jda takto dlouho, přišel konečně do jednoho lesa a tu našel nějakého poustevníka, i zeptal se ho, zdali by mu nemohl pověditi o Osudu? A poustevník mu odpověděl:

»Jdi tudy přes horu a přijdeš zrovna ke dvoru jeho; ale když staneš před Osudem, nemluv ničehož, nýbrž cokoli on bude dělati, i ty dělej, dokud on sám tebe se nezeptá.«

Člověk poděkoval poustevníkovi a šel přes horu. Když přišel do dvorů Osudových, bylo se nač podívat: bylo tu jako na cařském dvoře, sluhové i služkyně, jen se všechno **hemžilo**, a Osud sám seděl za připraveným stolem a večerel. Člověk vida to, sedl si také za stůl a začal večereti. Po večeri lehl si Osud spat, a on si také lehl. Okolo půlnoci nastalo strašlivé **řínčení** a z něho bylo slyšeti hlas: »Oj Osude!

oj Osude! narodilo se dnes tolik a tolik duší, naděl jim, co chceš.« Po té Osud vstal, otevřel skříní s penězi, i začal po světnici házetí samými dukáty, řka: »Jako mně dnes, tak jim až do smrti.«

Když se ráno rozednilo, už nebylo tu těch dvorů velikých, nýbrž místo nich prostřední stavení; ale i v tom opět bylo všeho dost. Když bylo k večeru, sedl si Osud k večeři, a on si také s ním sedl, ale nikdo nepromluvil ani slova. Po večeři šli spat. Okolo půlnoci nastalo zase strašlivé řinčení a z něho bylo slyšeti hlas: »Oj Osude! oj Osude! narodilo se dnes tolik a tolik duší, naděl jim, co chceš.« Tehdy Osud vstal i otevřel skříní s penězi, ale nebylo v ní dukátů, než toliko stříbrné peníze a sem tam nějaký dukát. I začal Osud po světnici rozhazovati peníze, řka: »Jako mně dnes, tak jim až do smrti.«

Druhého dne ráno však už ani toho stavení tu nebylo, nýbrž místo něho stálo tu menší. A tak Osud dělal každou noc, a každé ráno potom jeho stavení se zmenšovalo, až naposledy z něho zůstala jen malá chaloupka. Tu vzal Osud motyku a počal kopati, a ten člověk vzal také motyku a začal kopati, a tak kopali ten celý den. K večeru vzal Osud kus chleba, rozlomil jej na půly a dal jednu jemu. Tak večeřeli a po večeři šli spat. Okolo půlnoci opět nastalo strašlivé řinčení a z něho bylo slyšeti hlas: »Oj Osude! oj Osude! dnes narodilo se tolik a tolik duší, naděl jim, co chceš.« Tehdy Osud vstal, otevřel skříní i začal rozhazovati samé střípky a sem tam nějaký peníz, jako dostávají nádenníci mzdy, řka: »Jako mně dnes, tak jim až do smrti.«

Když nastalo ráno, změnila se chalupa zatím u veliké dvory, tak jako bylo prvního dne. Tehdy Osud otázal se jeho: »Co chceš?« A on mu vypravil všecku svou nesnázi od počátku až do konce, a že přišel se ho zeptat, proč mu nadělil neštěstí. Tehdy mu řekl Osud: »Však jsi viděl sám, jak jsem první noc rozhazoval dukáty i co se potom dalo. A jak mi bylo tu noc, když se kdo narodil, tak mu bude až

do smrti. Ty jsi se narodil v chudé noci a zůstaneš chudým až do smrti; a tvůj bratr narodil se v šťastné noci a zůstane šťastným až do smrti. Ale poněvadž jsi se tak **odhodlal** a tolik vystál, poradím ti, jak si můžeš pomoci. Tvůj bratr má dceru Milici; ta je také tak šťastná jako její otec. Až přijdeš domů, vezmi Milici k sobě, a čeho koli nabudeš, říkej, že to všecko její jest.«

On tedy Osudu poděkoval a pak mu ještě řekl: »V té a té vsi jest jeden bohatý sedlák, má všeho dost, a jen v tom je nešťastný, že se mu čeled' nikterak nasytiti nemůže; snědí na jedno posedění jídla plný kotel a mají ještě málo. A otec i matka toho sedláka jakoby se byli ukovali na tom světě, zestárli, zčernali a vyschli jako strašidla, a nemohou umřítí. I prosil mne ten sedlák, když jsem byl u něho na noclehu, abych se tebe zeptal, jaká toho příčina?« I odpověděl mu Osud: »To je všecko proto, že nectí otce svého a matky své; hází jim jídlo za pec: ale kdyby jich ke stolu posadil na první místo, a dal jim první **číši** kořalky a první číši vína, tehdy by jeho čeled' ani z polovice tolik nesnědla, a ty duše by se odebraly na odpočinutí.«

Potom opět se zeptal Osuda: »V té a té vsi, když jsem tam v jednom stavení byl na noc, stěžoval sobě hospodář, že se mu hovězí dobytek nedaří a jde pořád na mizinu; i prosil mne, abych se tebe zeptal, jaká toho příčina?« A Osud mu odpověděl: »To je proto, že na svůj svátek zabíjí nejhorší dobytce; kdyby zabíjel, co má nejlepšího, všecek dobytek by se mu běhal.«

I zeptal se ho ještě také na vodu: »Jaká toho příčina, že ta voda nemá v sobě plodu?« A Osud mu řekl: »Proto nemá plodu, že ještě žádného člověka **nezádavila**; ale nežertuj s ní, nepovídej jí toho, dokud tebe neprenese, sic povíš-li jí to, hned tě zadaví.«

Tehdy on Osudu poděkoval a šel domů. Když přišel k té vodě, otázala se ho: »Co řekl Osud?« A on odpověděl: »Přenes mě a pak ti povím.« Když ho

voda přenesla, dal se na útěk, a když už byl daleko dost, obrátil se a zavolal: »Oj vodo! oj vodo! žádného člověka jsi ještě nezadávila, a proto nemáš plodu.« Když voda to uslyšela, vylila se ze břehů a za ním, a on v útěk, a s těží utekl.

Když přišel do vsi k tomu člověku, kterému se dobytek nedařil, on sotva se ho dočkal: »Pro Boha, bratře, zeptal-li's se Osuda?« — »Zeptal, a Osud řekl, že když svůj svátek slavíš, vždy nejhorší dobytče zabíjíš; ale kdybys zabil, které máš nejlepší, že by se ti všecek dobytek běhal.« On slyše to, řekl mu: »Zůstaň, bratře, u nás; do našeho křestného svátku nemáme než tři dni; a bude-li to pravda, odměním se tobě.« Tehdy on tu zůstal až do toho svátku. A když ten den přišel, zabil hospodář nejpěknějšího volka, a od toho času začal se mu dobytek běhati. I daroval mu potom hospodář pět kusů dobytka, a on jemu poděkoval a šel dál.

Když přišel do vsi k onomu hospodáři, který měl nesyťou čeled', hospodář sotva se ho dočkal: »Pro Boha, bratře! jak je? co řekl Osud?« A on mu odpověděl: »Osud řekl, že nectíš otce svého a matky své, a házíš jim jídlo za pec; ale kdybys jich posadil za stůl na první místo a dal jim první číši kořalky a první číši vína, nejedla by ti čeled' ani z polovice tolik, a otec i matka odebrali by se ti na odpočinutí.« Když hospodář to uslyšel, poručil ženě, aby tchána i tchyni hned umyla i učesala a pěkně je oblekla; a když přišel večer, posadil je hospodář za stolem na prvním místě i nalil jim první číši kořalky a první číši vína. Od toho času nemohla čeled' ani z polovice tolik jísti, jako potud jedla, a druhého dne otec i matka zemřeli. Tu mu dal hospodář dva volky, a on mu poděkoval a šel domů.

Když přišel do své krajiny, potkávali ho známí a ptali se: »Čí pak jest to dobytek?« A on odpovídal každému: »Mé bratranky Milice.« Když přišel domů, zašel ihned k svému bratrovi a prosil ho: »Bratře! dej mi Milici, aby mou dcerou byla; vidíš, že nemám ni-

koho.« A bratr mu odpověděl: »Dobře, bratře, vezmi si Milici.« I odvedl si Milici domů a potom mnoho jmění nabyt, ale vždycky říkal, že je to Miličino.

Jedenkrát vyšel si na pole k obilí se podívat, a bylo krásné, že pěknější býti nemohlo. Na to šel tudy nějaký člověk pocestný a zeptal se ho: »Či je to obilí?« a on se omýlil a řekl: »Moje.« Jak mile to vyřknul, obilí chytilo a začalo hořeti, a on vida to, běžel za tím člověkem: »Počkej, bratře! není moje, nýbrž Miličino, mé bratranky.« A tak se obilí hned udusilo a on s Milicí zůstal šťastným.

K. J. E r b e n.

stavení, hovězím
včelách, načež
díl, opánek
Osud, pobídl
cucati, zevrub
mizinu, hemžilo
řinčení, odhodlal
nezadávila

budynku, bydle
pszczołach, poczem
dział, kypce
Los, pobudził (zachęcił)
ssać, szczegółowo
zgubę, roiło się
szczęk, odważył
niezadławiła

Stolistá růže.

Člověk měl **půtku** s Kurentem o zemi. Když se spolu nemohli o své právo smluviti, popadli se a potýkali se spolu na zemi plných sedm let, a nemohl ani Kurent člověka, ani člověk Kurenta přemoci. Tehdáž také rozkopali a rozryli zemi, že se takovou stala, jako je posud; kde prvé bývaly samé prostranné roviny, **vydupali** patou propasti a nahnuli hor a vrchů. Když pak tou půtkou byli **unaveni**, padli oba dva jako mrtví na zem a leželi takto sta let; tu přišel na zemi silný Dobřín a svázal člověka i Kurenta a začal panovati nad světem. Tu se ti dva probudili a **vi-douce** se svázané konopnými provazy, podivili se, kdo na ně ty pavučiny vložil. I vstali a roztrhli provazy co pravé **pavučiny**, popadli Dobřína a svázali zlatými okovy a dali jej ohnivému **drakovi**, aby dračici zaplítal vlasy a umýval jí bílé ruce.

Tehdy řekl Kurent člověku: »Hle, unavili jsme se půtkou a usnuli jsme, i přišel na nás ničema, a začal

panovati nad světem. Dali jsme jej sice ohnivému draku; ale budeme-li se i dále ještě hašteřiti, přijde na nás jiný, silnější nad Dobřína a přemůže mne i tebe, i budeme trpěti jako nyní **pošetilý** Dobřín. Nuže vyznejme si pravdu: tys hrdina, a tuším, já také, hory a propasti nám toho dosvědčují, any se nám rozpukaly pod patama. Tehdy slyš a věz: mám zahradu a v té zahradě osudnou bylinu, stolistou růži. Kořeny svými prodrala se až do zemského dna, kdežto jimi váže strašlivé zvíře, živý oheň. Darmo se zvíře spíná a těch kořenu, okovů svých, hledí zbaviti; ale běda nám, kdybys tu růži stolistou vytrhl ze země: zvíře, živý oheň, prodralo by se z vězení a spálilo by zemi a všecko, co je na ní, ano i moře by se vysušilo a nezůstalo by nic po něm než ohromná propast. Takový máš u té růže kořen. Ale ani na vrch její nesahej. Mohl bys ho sice snadno utrhnouti, není ani pevný ani vysoký, ale má v sobě divné síly: blesk a hromy, a ty by rozbily tebe i zemi, i všecko, co je pod ní a nad ní, a jen ta stolistá růže by zůstala; a prošlo by na sta božích let, než by okolo ní zase nová země narostla a zase živočichové se rozplodili. Takový máš u té růže vrch. Ale je na ní také listí nevidané: mnohý den sedal jsem pod ním a poslouchal jeho milých řečí a písní tak líbezných, že jich ani zpěvná **víla** nikdy nevypustila z úst. Toto listí však není nebezpečné; můžeš ho natrhati a druhého dne vyroste jiné lepší. Ale posud jsem se ho nedotknul, nýbrž pozoroval jsem v noci, jak padalo a zase vznikalo, a snadno jsem tomu porozuměl, jak chodí na nebi hvězdy a měsíc: všecko to vzniká i zapadá tak, jako listí na růži stolisté. Nuže pojd', ať osudná ta bylina rozhodne a **smíříme** se. První list bude tvůj, druhý můj a třetí ničí, a tak dál, až je všecky otrháme; a kdo utrhne poslední list, budiž panovníkem na zemi. Nemá však panovati na věky, neb hrdinovi bylo by to nečestné, nýbrž jen na jednu boží hodinu, totiž na sto zemských let; a když ta hodina mine, ať potom zase panuje ten, komu se poprvé toho štěstí nedostalo, nechť to jsem já

anebo ty, a budeme se takto **střídati** přátelsky bez soudu a bez nebezpečného sporu. Ovšem je těžký počátek, a protož, aby jeden do druhého neměl žádného podezření a všecko aby se dalo z dobré vůle a bez obmyslnosti, ať rozhodne stolistá růže, při které není klamu.«

I svolil k tomu člověk, hrdina hrdinovi důvěřoval. Po té šli do zahrady, aby růže stolistá mezi nimi rozhodla. Člověk utrhl list, Kurent utrhl list a třetí list nikomu nenáležel. »Já tvůj, ty můj, každý svůj; já tvůj, ty můj, každý svůj,« tak oba hrdinové říkali, trhající osudné listy. Ale růži stolisté nebylo po vůli, aby na zemi panoval jen jeden; i zbyly konečně tři listy, jeden člověkoví, druhý Kurentovi a třetí ničí, a ten jeden na růži zůstal.

Tu viděl Kurent i člověk, že nikomu ještě není **souzeno**, ani aby vládl, ani aby se pokořil; i rozešli se spolu v žalosti a bloudili po širém světě, boje se jeden druhého, ano i v noci usnouti se báli. A když minula boží hodina, sto zemských let, tu se ti dva hrdinově opět sešli. I šli zase k růži stolisté, aby rozhodla, a ta nyní ustanovila tak, aby se Kurent pokořil i aby panoval člověk, jenž utrhl poslední list. Tehdy poklonil se jemu Kurent.

Ale člověk neuměl panovati, nýbrž lehl si na rovinu, chtěl sobě odpočinouti a usnul. I ležel takto celou boží hodinu, sto zemských let, a zvířata přicházela a posmívala se jemu, a v uchu jeho líhly se mu lišky a v hustých vlasech hnízdili loupežní jestřábové. Byl ten člověk velmi zpozdilý, ale při tom velmi silný; dlouhý byl jako pole, jehož není konce viděti, a **hmotný** jako lesnatá hora. Když pak minula boží hodina, přišel k ospalci Kurent a nemile ho ze sna vytrhl. Člověk viděl, že panování své prospal a že nyní, jak umluveno, musí jednu boží hodinu, sto zemských let, sloužiti. I začal panovati Kurent, ale neusnul, nýbrž užíval vlády své, až pak i vlády dokonce se zmocnil.

Pozval totiž člověka na oběd a přisluhoval i lichotil jemu, až i v krátkce tento na své poddanství zapomněl. I zpozoroval to Kurent a natočil jemu číši vína, právě ze své vlastní vinice. I dal se zpozdílec ošiditi a vypil, ale bylo mu kyselé a nadával: »Špatný nápoj u špatného hospodáře!« Kurent se proto nic nerozhněval, nýbrž natočil jemu jinou číši, starého červeného vína: »Pí a nehaň, co je božího.« Tu se po druhé člověk ošidil a vypil, i nebylo mu kyselé, nýbrž řekl: »Výborný nápoj u výborného hospodáře!« I natočil mu Kurent ještě číši třetí, vína výborného, co ho dal první vinný keř, nejprvé sazený, v prvním podzimku prvního stvořeného roku.

Tu se po třetí člověk ošidil, a to na věky. Vypiv víno, objal Kurenta i zvolal: »Aj, jaký to dobrý nápoj u dobrého hospodáře! tohoto vína mi nalévej a budu ti poddán s tělem i s duší, netoliko jednu boží hodinu, nýbrž na věky věkův.

I zradoval se Kurent a pobízel člověka na sladké víno, a člověk pil a neustále se zaklínal, že mu netřeba svobody, dokud je vína u Kurenta. A Kurent se jemu smál, vida, jak člověk vínem pozbyl síly, a že se již nikdo s ním nemůže o vládu zemskou potýkati.

K. J. E r b e n.

půtku, vydupali
unavení, vidouce
pavučiny, drakovi
pošetilý, víla
smíříme, střídati
souzeno, hmotný, ošiditi

potyczka, wytupali (wydeptali)
znužony, widząc
pajęczyny, smokowi
durny, nimfa
pogodzimy, zmieniac
sądzono, teęi, oszukać

Poctivý dráteník.

»Jak známo, cestuji časem rád pěšký. Má-li cizina rozum zbystřiti, nesmí cestující na svět jen z kočáru se dívati.

Jedenkrát sešel jsem se na cestě z Řezna sem na noclehu v hospůdce vesnické s drotarem. Spali jsme na slamě a ráno z hospody vyšli zároveň. Ačkoli tvář jeho mírná, upřímná, příčiny k podezření mi nezavdávala, přece, přicházeje k lesu, zavolal jsem

k sobě psa, jenž mě tehdy na cestách provázival, ruku jsem položil na kohoutek pistole v záhradě a v druhé pevně držel jsem sukovitou hůl. Měl jsem sice již tenkrát zkušenost i přesvědčení, že pod ošumělým kloboukem tak moudrá hlava bývá jako pod pěkným, a pod sprostou **halenou** že srdce často bije šlechetné, mnohdy šlechetnější, než pod drahým sukem a hedvábím: přece nemohl jsem se zbaviti podezření, vida se v hlubokém lese samotný s neznámým drotarem. Nikdy jsem těch lidí více si nevšiml, než co na potkání jsem je vídal bídně světem se potloukati v **ošumělém**, zamaštěném šatě, ne mnoho lepší než cikány opovržené. Slýchal jsem **zpozdilé** matky děti jimi strašiti, od lidí přičítati jim rozličné **neplechty**, ba i zlodějství a **vraždu**, ačkoli důkazův žádných neměli. Vzpomínky ty nedaly vzniknouti důvěře. Drotar vypravoval mi cestou, kde všude chodil po Německu, a těšil se do Čech, kde prý jest přece jen nejlépe. Považoval mě za řemeslníka a ptal se, kde jsem chodil a kam jdu. Já však ve slepé nedůvěře nepověděl jsem mu zcela pravdy, hodlaje se od něho v nejbližším městečku odtrhnouti.

Přišli jsme k poledni do hospody v malé dědince. V sednici seděli tři muži, hlasitý hovor vedouce. Když jsme tam vešli, umkli, bystře si nás, dokonce mne, prohlížejíce. Drotar dal si naliti **pálenky**, vytáhl z tašky kus chleba a začal obědvati. Já měl v pocestní láhvi ještě víno, a hospodská přinesla na moji žádost, co v domě bylo, černý chléb, sýr a vejce. Pobídl jsem drotara, by se mnou obědval, což on přijal, nic se nezdráhaje. Muži se mne oči nespustili a po chvíli zeptali se, kam jdeme. Řekl jsem, co třeba. Po obědě, nemaje u sebe drobnějších peněz, platil jsem stříbrným tolařem. Drotar překvapen na tolar hleděl, bylo mu divno, že já tovaryš tolik peněz mám, po prosbě nechodím a pansky si vedu. Maje strach, by se na peníz nezlakomil, řekl jsem, že to můj poslední, ale že se nestarám, v Čechách že najdu **výdělku** dosti.

Když jsme z hospody vyšli, zdvihli se ti tři, a že jdou s námi stejnou cestou, pravili. Na moji otázku řekli mi, že chodí po koupí obilí, což se mi zdálo pravdě podobno. Mně se ti chlapi také nelíbili, ale byl jsem přece rád, že jdou s námi, neboť nám bylo jítí dlouho ještě lesem, než bychom do městečka dorazili, kdež jsem mínil odtrhnouti se od nich i od drotara. Dni se již krátily, počasí bylo nejasné; ještě jsme konce lesa nedošli, slunce se sklánělo. Jeden z mužů šel mi po jednom boku, po druhém držel se pes Bello a drotar; druzí dva zůstávali pozadu. Tu najednou dostanu ze zadu do hlavy ránu, že jsem **zavrávor**al, a v témž okamžení Bello na jednoho ze zadních mužů skočil a na druhého drotar. Já měl tolik přítomnosti ducha, že jsem k stromu skočil, oň se opřel a pistoli z náprsí vytrhl. Drže ji v pravé ruce, levou jsem holí se bránil proti dvěma; Bello mi statečně pomáhal, a drotar zápasil se třetím. Doráželi na nás noži a já vida, že bychom se jim jinak neubránili, střelil jsem a jeden z mých protivníků klesl. V téže chvíli i drotar porazil svého protivníka, a třetí vida to, dal se na útěk. Drotar měl proraženu hlavu železným **prstenem**, jež Bavoři rádi nosí a jichž při pranicích používají; já krvácel z několika ran a Bello též byl popíchán. Nez bývalo nic jiného, než bojiště opustiti, a co síly stačí, k městečku pospíšiti. Lotry nechali jsme tam ležeti, majíce je za mrtvé.

Avšak sotva že jsem z lesa ven se vyvlekl, přepadla mě mdloba, padl jsem. Drotar, nemoha mne vzkřísiti, vzal mě na záda, a nedbaje na vlastní slabotu, vlekl dále. Na štěstí příjžděly od městečka vozy; na jeho pokřik vozkové přišli, naložili nás a do města odvezli, kde nás v hospodě složili. Ovšem že se hned po zločincích pátralo, že byl drotar vyslýchán, ale o tom všem, ani o jeho pečlivosti a starosti o mne nedověděl jsem se až třetí den, když byla silná horečka popustila, a já paměti nabyt. Drotar seděl se zavázanou hlavou u mé postele, Bello vedle něho; oba skákali radostí, když jsem začal mluvit. Nej-

prvnější drotarova práce byla, že mi snesl na postel papíry, tobolek, hodinky i **vak**, což byl vše opatroval, žádaje, bych se přesvědčil, zdali mi nic neschází. Pak vytáhl svůj sáček, vysypal přede mne asi za pět tolarů stříbrných peněz. ‚Co mám s nimi dělati?‘ ptám se ho, a on mi na to, bych si je vzal, že mi je půjčí, že nebudu mítí beztoho dosti peněz, bych v hospodě zaplatil.

Čtyři, pět tolarů je málo peněz pro našince, ale kdo na zlaté po krejcařích střádá, kdo se za boháče považuje, když má dvě, tři sta, tomu je to již kapitálem. A drotar dal mi svoje jmění po mnoho neděl střádané aniž věděl, kdo jsem a zdaž mu je kdy oplatím.

S praktického stanoviska nazvalo by se to bláznovstvím, mně však pravilo srdce, že jednání jeho jest šlechetné, a když jsem, ruku mu podáváje, děkoval, a on mi řekl: ‚Ej, či by hodne bolo, aby brat bratu nepomohl!‘ tu mi věru před tím sprostým člověkem s veškerou **vzdělaností** a **věděním** bylo se **rdítí!** Byl jsem zahanben a svědomí mně vytýkalo, že jsem se prohřešil proti tomu člověku, maje ho za špatného i zločinu schopného, z pouhého předsudku: jeho prostá mysl hlouběji než moje pojala učení křesťanské lásky, že jsme všichni bratřími.

Ti tři chlapi, co nás, vlastně mne oloupiti, ne-li zabiti chtěli, byli pověstní zlodějové; my nezabili žádného, jen omráčen byl jeden a druhý od střelné rány schromen; **nepídil** jsem se více po nich. Miča, tak se jmenuje můj ochránce, jest mým šafařem; velice se divil, když jsem mu konečně řekl, kdo jsem.«

B o ž e n a N ě m c o v á .

halenou, ošumělém
zpozdlé, neplechy
vraždu, pálenky
výdělku, zavrával
prstenem, vak
vzdělaností a věděním
rdítí, nepídil

siermięga, wytartym
zacofane, zdrożności
morderstwo, wódk
zarobku, zawróć głowy
pierścień (bokser), tłumok
wykształceniem i wiedzą
rumieniść, nie śledziłem

Jak se babička setkala s císařem Josefem.

»Když se stavěl Nový Ples (Josefov), byla jsem výrostek,« začala babička vypravovati.

»Vedle našeho statku bydlela vdova Novotná v malé chaloupce. Živila se děláním vlněných huní. Když měla trochu díla hotového, nosila je do Jaroměře nebo do Plesu na prodej. Bývala u nebožky mámy pečená vařena a my děti bývaly u ní kolikráte za den. Náš tatík stál jejím synu kmotrovstím. Když jsem už kousek práce zmoci mohla, říkala mi Novotná, když jsem k ní přišla: »Pojď sednout za stav a uč se; bude ti to někdy dobré. Čemu se člověk v mladu naučí, k staru jakoby našel.« Tu dobu býval císař Josef velmi často na Novém Plesu. Povídalo se všude o něm, a kdo ho viděl, vážil si toho, jako nevím čeho.

Když jedenkrát Novotná šla s dílem, prosila jsem našich, aby mi dovolili jíti s ní, že bych se ráda podívala do Plesu. Máma viděla, že má kmotra těžké břímě, pročež řekla: »Jdi si, můžeš aspoň pomoci kmotře nésti!« — Druhý den za chladu jsme šly a před polednem přišly jsme na luka před Ples. Leželo tam srovnaných dřev, sedly jsme na ně a obouvaly se. Kmotra právě povídá: »Kam pak já asi smutná děvka ty houně mám nejdříve zanéstí?« Tu přichází od Plesu jakýsi pán a přímo k nám. V ruce nesl cosi podobného flétně; chvilku po chvilce kladl si to ke tváři a začal se pomalu kolem dokola točiti. »I podívejte se, kmotra,« povídám, »to je nějaký muzikant, píská na flétnu a sám se k tomu točí.«

»Hloupá holka, to není flétna ani muzikant, to bude nějaký pán, co dohlíží ke stavbě; však je tu vídávám choditi. To má takovou rourku, v té je sklíčko a skrze to se dívá; a to prý je daleko viděti. To vidí všude, kde a kdo co dělá.«

»Ale, kmotra, jestliže nás viděl, když jsme se obouvaly?« povídám.

»Nu, a co z toho? Vždyť to není nic zlého,«
smála se mi kmotra.

Za té řeči přišel pán až k nám. Měl na sobě šedivý kabát, malý klobouk třírohý, v zadu visel mu cop s mašlí. Byl ještě mladý pán a krásný, jak by ho vymaloval. „Kam jdete, co to nesete?“ ptal se a zastavil se u nás. Kmotra řekla, že nese do Plesu na prodej dílo.

»Jaké je to dílo?« ptal se dále.

»Vlněné **houně**, panáčku, vojákům příkrývati se; snad by se Vám některá líbila?« řekla Novotná, rozvázala rychle uzal a rozložila jednu po dřevech. Byla to na místě hodná žena, ta kmotra, ale když se dala do prodeje, to byla až hrůza řečná.

»To dělá tvůj muž, ne?« zeptal se jí zase pán.

»Dělával, dělával, zlatý panáčku; ale už je ožních dvě léta, co dodělal. Dostal úbytě. Já někdy ke stavu přihlédala, naučila se tkáti, a teď je mi to k dobrému. Já také říkám Madle: »Jen se uč, Madlo! Čemu se naučíš, o to tě ani dráb neoloupí.«

»Je to tvoje dcera?« ptal se zase pán.

»Není moje, je to kmotrčina; ale pomáhá mi někdy. Nehledte na ni, že je malá; za to je sporá a do práce jak oheň. Tuto houni ona udělala sama a sama.« Pán mi poklepal na ramena a pěkně se na mne podíval. Jaktěživa jsem neviděla tak pěkných modrých očí; nic jinak než jako charpa.

»A ty nemáš děti?« obrátil se pán na kmotru.

»Mám jednoho hochu,« pravila kmotra; »dala jsem ho do Rychnova na učení. Pán Bůh mu dává dar Ducha svatého, a učení mu jde, jak by hrál; zpívá hezky na kruchtě, ráda bych tedy nějaký ten groš na něj obětovala, aby z něho byl pan páter.«

»A což, nebude-li chtít jím býti?« řekl pán.

»I bude, panáčku: Jiřík je dobrý hoch!« povídala kmotra.

Já zatím dívala se ustavičně na tu trubičku a myslila jsem si, jak to asi **skrzé ni kouká** ten pán. Ale on mi to snad zrovna na očích viděl; najednou se

obrátil ke mně a povídá: »Ty bys asi ráda věděla, jak je skrze ten dalekohled viděti, ne?« — Já se začervenala a nemohla jsem ani očí pozdvihnouti. Ale kmotra vyjela: »Ona myslila Madla, že je to flétna, a Vy že jste muzikant. Já jí to však pověděla, kdo jste.«

»A ty to víš?« smál se pán.

»Inu, já nevím, jak Vám říkají; ale Vy jste přece z těch, co tu chodívají dohlížet na ty lidi, a skrze tu trubičku se na ně díváte, ne-li?«

»Pán se smál, až se za boky bral. »No,« povídal, »to poslední jsi, matko, uhodla. Chceš-li se skrze tu trubičku podívat, tedy se podívej!« Obrátil se ke mně, když se byl hodně nasmál, a pěkně mi položil trubičku k oku. To jsem vám, lidičky, své divy spatřila. V Jaroměři zrovna lidem do oken jsem viděla a každého pěkně pozorovala, co dělá, jako bych stála u něho; a daleko až na polích lidé co pracovali viděla jsem jako před sebou. Chtěla jsem to dát také kmotře, aby se podívala; ale ona mi povídala: »Co pak si myslíš, to by se pěkně slušelo na mne starou ženu, abych si hrála.«

»Ale to není na hraní; to je k potřebě, matko!« řekl jí pán.

»Inu, necht si je; ale pro mne se to nehodí,« řekla kmotra a živou mocí se podívatí nechtěla. Mně pak připadlo, kdybych viděla skrze to sklíčko Josefa císaře, a dívala jsem se na všechny strany; že pak byl ten pán tak velice hodný, řekla jsem mu, koho bych ráda viděla.

»Což ti tolik na císaři záleží? Máš-li ho ráda?« zeptal se mne pán.

»Bodejt bych neměla,« povídám, »když ho každý člověk pro jeho dobrotu a hodnost chválí. Však se za něj také každý den modlíme, aby mu dal Pán Bůh dlouhé panování i té jeho panímámě.«

Pán se jako usmál a povídá: »Chtěla bys s ním také mluvit?«

»I zachraň Pán Bůh! Kam pak bych dala oči?« povídám.

»Vždyť se mne také nestydiš, a císař je přece člověk jako já.«

»Ono to přece není takové, panáčku!« ozvala se kmotra. »Císař pán je císař pán, a to je přece jen něco říci. Já slýchala, že když se člověk podívá císaři do očí, zima pochází a horko rozpaluje. Náš konšel s ním už dvakráte mluvil a říkává to.«

»Váš konšel nejspíše nemá dobrého svědomí a proto nemůže směle se podívati nikomu do očí,« řekl pán a psal při tom něco na malý lístek. Ten lístek pak dal kmotře a povídal jí, aby šla v Plesu do **zásobárny**, a na ten lístek že jí houně zaplatí. Mně dal stříbrný tolar, řka: »Nech si ten peněz na památku, abys nezapomněla na Josefa císaře a jeho panímámu! Modli se za něho, modlitba vroucího srdce je Bohu milá! Až přijdete domů, můžete říci, že jste mluvily s Josefem císařem!« Dořekl a rychle odešel.

My klekly, a žádná nevěděly jsme, co děláme leknutím a radostí. Kmotra začala mi láti, že jsem se tolik opovážila; ale sama opovážila se také dost. Ale kdo pak by si to byl pomysll, že je to císař pán. Těšily jsme se z toho, že snad přece se nemrzal, když nás obdaroval. V zásobárně vyplatili Novotné tři-kráté tolik za houně, než co žádala. My domů zrovna letěly, a když jsme tam přišly, nebylo vypravování konce, a všickni nám toho záviděli.

Máma mi dala tolar provrtati, a od té doby nosím jej na krku. Už mi bylo kolikráte dosti zle, a přece jsem se ho nevzdala. »Škoda, věčná škoda, že toho pána země kryje!« dokončila babička svoje vypravování s povzdechem.

»Ba škoda!« dotvrdili ostatní.

Božena Němcová.

flétně, houně
skrže ni kouká
konšel, zásobárny

flet, gunia
przez nią patrzy
radny (řawnik), magazyn

»Petr Obrovec.«

V plném lesku májového slunce **zaskvěly** se jistrem věže ročovského klášteřa; zdálo se, že vysoká, štíhlá okna jsou ze zlata a našedivělé stěny že jsou potaženy zlatohlavem.

Poustevníci sv. Augustina dosud klečeli na modlitbách; probdělili celou noc, střídavě odzpívující žalmy kající, vždy ve chvílkových přestávkách. A když dozpívali verš: »Respexit in orationem humilium et non spremit preces eorum«, objevily se za hřimavého zpěvu na výšini ročovské první hluky bratrských rot, v předu na vraníku Obrovec, po boku mladinká dívka, upoutána s koněm svým k oři jeho, za ním několik jízdnych **čet**, a za těmi selský lid s cepy na ramenou a v rukou se **sudlicemi**.

Hlukové Obrovcovi hodili na tvrz pana Herborta z Kolovrat smolné věnce, a okamžitě vyvalily se do výše černé sloupy dýmu a za nimi spousty plamenné.

Ročovem táhli bez zastávky bez ustání zpívající, jako by chtěli buditi mnichy k uvítání.

Ve čtvrt hodině leželo kolem klášteřa k dvěma tisícům hlav a mezi těmi dobrých pět set lidu braného.

Petr Obrovec zatroubil v roh a bratři se už ani nemohli dočkati, až pokyne velitel k útoku.

Roh Petra Obrovce zaduněl strašlivě po druhé.

V okénku nad fortanou objevila se hlava stařického převora.

»Ve jménu Boha trojjediného ptám se vás všech, co žádáte od stražců svatě Panny a Matky boží ročovské?«

Kmet mluvil hlasem pevným, **odhodlaným** a pátravým zrakem rozhlédl se po zástupech v hrobovém mlčení.

»Chceme tu, mnichu, odbýti svatbu. Nevěstu jsem si tu přivezl a tyhle davy všechny přivedl za svědky,« s posměchem odvětil Obrovec.

Převor stařeček zachvěl se hrůzou nad řečí náčelníka; teprv nyní si všiml utrápeného, umučeného obličejе mladé dívky po boku Obrovce, a věru, že byl v rozpacích, co by mu měl odpověděti.

»A potom, abys nás **vyčastoval**. Však s tebou nemám co mluvíti. Marcela zavolej!«

»Bratr Marcell!« rozlehlo se šepotem v davech kolem kláštera.

Bratra Marcela znali daleko široko pro jeho výmluvnost a potom pro jeho dovednost ve vědě Aeskulapově. — Bratr Marcel byl na pravém břehu Oharky nepoměrně více tím, čím Obrovec na levém. — Pán Bůh provázel umění jeho zvláštní milostí. Nebyla-li již duše na jazyku a jestli nevydechovaly plíce smrtelným chropotem naposled, Marcel pomohl každému. — Lid zřel v něm dobrodince nejzejištnějšího, a proto šlo jméno jeho od úst k ústům jakoby v podivení, že jdou bratru Marcelovi zapálit nad hlavou krov a tu dobrou hlavu jeho snad cepem rozpoltit.

Obrovec všiml si okamžitě hnutí v zástupech, vládl sice jimi všemi jako **loutkou**, ale vždy a při každé příležitosti zástupům svým důvěřovati přece nemohl.

»Bratře můj! — Bratře můj!« ze vši síly zavolala dívka po boku strašného hejtmana, zalomila rukama a **zaštkala**, že opětně rozvlnilo se mezi lidem kolem kláštera tajemné šumění.

Petr Obrovec se kolem rozhlédl po hlavách bratří, čapka zase svezla se mu poněkud ke straně a na čele objevily se dva pruhy, dvě šavle křížem přes sebe, červené jako krev, i zdálo se, že po celém těle se rozšířily.

V davech zavládlo okamžikem ticho jako na hřbitově. Ono znamení na čele umělo působiti **kouzelně**.

»Jsme oba sirotci, bratře, jsme bez otce, bratr mladší ubit« — volala v pláči k okénku nad fortanou Jiřina.

»Mnich Marcel? — Student Dětrich?« zhruba otázal se Obrovec.

Bratr Marcel zahryzl se do rtův a zraky upřel na dívku — na sestru.

»Já řku, mnich Marcel — student Dětrich?« znovu zahučel hrozivě Petr Obrovec.

Teprv nyní setkaly se oči řeholníkovy s očima někdejšího »přítele«. Ale nesklopil jich před Obrovcem, ač v těchto soustředila se vášeň všeho druhu.

»Co žádáš ode mne, Petře Obrovče?« Hlas Marcelův zněl jaksi dutě tak, jako když vyzvánějí hrana některému bratru na obou věžích klášterních.

»Abys mne oddal, mnichu, se svou sestrou! Slyšíš? Proto jsem přitáhl pod Ročov.«

Mnich upřel zraky své na mladinkou dívku na bělouši opětně a potom obrátil je k jasné, lazurové obloze.

»Neslyšel-lis, Marcele? — Já nerad ztrácím slov. Ptám se tě po druhé, zdali oddáš mne s Jiřinou? — Oddavky anebo červeného kohouta. Vyber si, ale rychle, mnichu!«

»Na rukou tvých lpí krev otce jejího, bratra jejího; krev otce mého a krev bratra mého volá o pomstu!«

»Pomstí si jí tedy; ale nyní myslí rychle a jedneť ještě rychleji!«

»Pro Bůh, příteli, nepodvoluj se; zaskoším je s čeledí, živou či mrtvou ji dostanu!« našeptával řeholníkovi do uší Čeněk Divický; oči mladému muži až přecházely a hlava mu šla kolem, protože Jiřina byla sličná nad obyčej i v té umrlčí bělosti.

»V chvilince shoří kostel váš, klášter váš, nenecháme kamene na kamení a z vašich hlav ani za jedinou nestojím. Ruka sestřina je cenou výpalnou, rozumíte mi?«

A ještě než dopověděl, zafičela od okénka nad fortanou klášterní střela; lukovník mířil dobře, letěla přímo k srdci Petru Obrovci. Ale Petr Obrovec se zachechtal, až člověku uši zabrněly, střelu zachytil

levicí, daleko mrštil jí od sebe; v davech kolem klášteřa napialo se okamžitě ke stu šípek a ke stu střel naměřeno do okénka nad fortnou.

»Až řeknu, bratří! — Kýs mlékobrádek se nemůže dočkati.«

»Z klášteřa tvého vypustili, otče převore, proti mně šíp! Odpouštím to tobě a všem pro okamžik, ač Petr Obrovec ještě nikdy neodpustil.«

Mladá dívka měla ruce sepaté a zraky upřené k nebesům.

»Ptám se tě naposledy. — Chystej se, luky a sudlice vzhůru, cepy nad hlavy!«

»Bratře můj — drahý bratře můj! — Zachraň klášter, chci býti ženou Obrovce — zachraň stánek Bohorodičky!« zaúpěla Jiřina; všechny své síly sebrala, aby tuhle poslední větu mohla pronéstí.

»Bratří, v klášteře nechtí, jsou tvrdohlavci, seřaďte se, cepovníci vpřed, palcátníci za nimi a za těmi sudlice!«

Petru Obrovci svítily oči jako dravci, červené pruhy na čele zdálo se, že jsou ještě jednou tak dlouhé a ještě jednou tak široké. A po boku jeho skorem umírala mladá dívka úzkostí ne o sobe, ale o život bratrův, jemuž ho chtěla zachovati.

»Otče převore, tahle holka mi dává za životy vaše a za klášter ruku svou!« zahučel ještě jednou Obrovec, ale nerad, protože se mu už v těle pěnila krev a ty davy kolem čekaly na znamení k útoku.

»Rychle, bratře můj! — Pro všechny svaté prosím tě já!«

Jiřina sepnula ruce své vzhůru ke klášteřu, a zrak její, ten uděšený, vytřeštěný zrak vypravil bratru Marcelovi vše, co nemohla a co nechtěla říci sestra jeho nešťastná.

Čeněk strnul nad obličejem Jiřiny s tím výrazem utrpení, s květem bez pelu.

Davy lidu opět sebou pohnuly, jako když do mořských vln zaduje prudký vítr.

»Ani jediný z vás nepozdvihne **paži** na obranu Matičky boží ročovské?« zvolal mohutným hlasem otec převor otevíraje fortnu klášterní. »Ani jediný z vás, kdož jste ve stínech zdejšího kláštera vyrostli, jenž chodíte sem po třicet let rok co rok vyprosit si její **orodování**?«

A ti, co byli z Ročova a okolí, **klopili** k zemi zraky, síla je opouštěla, do hlavy hnala se jim krev; ale aby někdo odpověděl, ani jediný nebyl s to, protože Petr Obrovec viděl každému z těch dvou tisíc do tváří a každého by byl dal na nejbližším stromě oběsiti cepovníkům s levého břehu Oharky.

»Nikdo tedy, — nikdo?« zabědoval otec převor. »Tedy pojdte a vrhněte se na nás, a máte-li tolik odvahy, prostřílejte hrudi naše.«

Petr Obrovec se při téhle řeči kmetově dal do smíchu.

»Ty mlčíš, Marcele? — U všech ďáblů, já ještě nikdy tak dlouho neotálel.«

»Bratře, ne k vůli sobě, k vůli záchránění kláštera přijmi obět sestry své!« zaúpěla znova Jiřina.

»Přijímám!« pravil tiše řeholník.

»Přijímáš! — tedy nás oddáš, a ty, převore, vyčastuješ. Bude parný den a my máme cestu dalekou.«

Petr Obrovec seskočil s vraníka, Jiřině taktéž dvorně pomohl a dívka se už nebránila; jediné líce její byla bělejší rubáše a oči beze svitu jako dvě vyhaslých hvězd.

Bratří — sedláci navalili se do chrámu s náčelníkem a skřípali zuby, že nemohli zkusiti sil svých na fortně klášterní, a starý převor ani očím nevěřil, až teprve když viděl na stupních oltáře bratra Marcela, před ním Petra Obrovce a vedle dívku mladinkou skorem ve mdlobách.

»Ne, nepřijímám tvé **oběti**, ty dcero šlechtná; nechť raději zahyneme, nechť se tyto posvátné klenby obrátí raději v rum!« zvolal z plna hrdla otec převor a prodral se až k samému oltáři.

»A myslíš, že potom pustím z rukou holubici? —
Pošetilče!«

Obrovec provodil tato slova opětým smíchem.

V téže chvíli rozezvučely se však prostorným, přeplněným chrámem čarovné hlaholy varhan. Augustián, jenž k nim byl před chvilkou zesedl, aby zahrál bratřím poslední píseň, začal veškerým mistrovstvím svým vznešený zpěv: »O sanctissima, o piissima...«

Všechn lid zatajil úžasem v prsou dech, bezčetné ruce se mimoděk spínaly, na bezčetných rtech lpěla bezděky slova: Zdrávas...

Petr Obrovec ztichl, jako by byl oněměl. Tvář mu zbělela a na čele vybledlo osudné znamení k nepoznání.

Jiřina klečela vedle něho modlíc se a po prvé po boku Petra Obrovce se usmívala. Zraky její, zdálo se, že nabývají nebývalého lesku, vybledlé tváře že rozkvétají v růže nejplnější a rty že rdí se nejpůsobnější červení.

Hlaholy varhan ozývaly se tklivěji a **toužebněji**, pořád vřeleji a úpěnlivěji...

Petr Obrovec stojí posud jako pěna. Zraky upírá k oltáři, palcát v pravici se mu třese, o hlavu jeho pokouší se závrať, musí se o pádné železo opřítí.

Varhany dohrávají: Ora-ora-ora pro nobis; zvuky jejich jako by jeden umlkl za druhým a každý tišeji, jemněji, jako by umíraly, jako by se loučily...

Petr Obrovec náhle sebou trhl. Zdálo se, že chce něco se sebe setřásti. Potom se prudce obrátil k zástupům.

»Ven, bratří!« zavelel temně, jak nikdy neměl ve zvyku mluvíti. »A ty, Jiřino, odpusť Obrovci, a ty, Marcele, také mi odpusť, můžete-li a chcete-li.« —

První ze všech byl venku z **chrámu** a také první octl se na koni. Bělouše od vraníka odvázáli. Obrovec rozrazil mu hlavu palcátem, krev setřel ve trávě, sáhl po rohu, zahoukl jednou, dvakrát; zvuk rohu Obrovcova rozlehl se údolím po třetí a selské hluky

táhly bez hovoru, tiše, beze zpěvu na výšiny za Ročovem k Tejnici, odkud také vystupovaly černavé sloupy dýmu z kostela klarisek. Ale z těch, co byli z okolí a z Ročova, netáhl už s Obrovcem ani jediný.

Ve čtvrthodině bylo v úžlabině opět ticho, jako bývá po celý rok; jediné prostorami chrámu zaznívaly zpěvy díků. —

V á c l a v B e n e š T ř e b í z s k ý.

zaskvěly, čet
sudlicemi, odhodlaným
vyčastoval, loutkou
zaškála, kouzelně
řeholníkovy, zněl
zachechtal, šíp
vln, paží
orodování, klopili
oběti, toužebněji
chrámu

zajašniały, plutonów
kopijami, energicznym
uraczył, lalką
załkała, w sposób czarodziejski
zakonnika, brzmiał
zachichotał, strzała
fal, ramiona
orędowanie, spuścili
ofiary, rzewniej
kościola

Pohádka o Starosti.

Byla kdysi matka, které Pán Bůh dal synáčka, ale byla tak chudá a opuštěná, že nikoho neměla, kdo by mu šel za kmotra. A ona vzdychala a myslila si: »Když pak asi najdu kmotříčka?«

Tu k ní kdysi na večer za soumraku přišla paní v šedých šatech a s šedým šátkem na hlavě a pravila: »Jdu tvému synkovi za kmotru a postarám se o to, aby se stal hodným člověkem a nenechal tě umřít hlady. Ale musíš mi za to darovati jeho duši.«

Tu se matka zachvěla a pravila: »Kdo jsi?«

»Jsem Starost,« odvětila šedá paní.

A matka plakala, ale trpíc velikým hladem, darovala té paní duši svého syna, a ona ho nesla ke křtu.

A syn její rostl a pracoval těžce, by jí opatřil chleba. Avšak nemaje duše, neměl také radostí a mládí a často vyčítavě se díval na matku, jako by se ptal:

»Matko, kde zůstala má duše?«

Tu se matka roztruchlila a vyšla hledati mu duši.

Ptala se hvězd na nebi: »Darujete mi duši?«

Ale ony pravily: »Jest příliš nízký.«

A ptala se květin v ladách; pravily: »Jest příliš škaredý.«

A ptala se ptáků na stromech; pravily: »Jest příliš zasmušilý.«

A ptala se vysokých stromů; pravily: »Jest příliš pokorný.«

A ptala se chytrých hadů; pravili: »Jest příliš hloupý.«

I šla plačky svojí cestou. A v lese potkala mladou, krásnou princeznu, obklopenou velikým komonstvem.

Vidouc matku plakati, sestoupila se svého koně a vzala jí s sebou na svůj zámek, vystavěný ze zlata a drahokamů.

Tam se jí tázala: »Rci, proč pláčeš?«

A matka požalovala princezně své utrpení, že nemůže synu svému opatřiti duše a radosti a mládí.

I pravila princezna: »Nemohu nikoho vidět plakati! Víš co? — já tvému synu daruji svou duši.«

I klesla matka před ní a líbala jí ruce.

»Ale,« pravila princezna, »jen tak toho neučiním, on se za to musí o mne ucházeti.«

I šla matka ke svému synovi, ale Starost zahalila mu hlavu šedým závojem, tak že oslepl a nemohl princezny viděti.

A matka prosila: »Milá Starosti, propusť jej.«

Ale Starost se usmála — a kdo její úsměv viděl, musil zaplakat — a pravila: »Musí se sám osvobodit.«

»Jak toho dosáhne?« ptala se matka.

»Musí mi obětovat všecko, co miluje,« pravila Starost.

I trapila se matka velmi a ulehla a zemřela.

Ale princezna čeká po dnes na svého nápadníka.

H e r m a n n S u d e r m a n n.

Král Ječmínek.

Morava byla bez panovníka.

A nezemřel jí král Svatopluk, ani v boji nepadl aniž jinak zahynul. Ale zmizel beze stopy, že nebylo po něm ani slechu ani dechu.

Zatím, když tak beze stopy zmizel, pomýšleli na Moravě voliti jiného panovníka. I hledali, kdoby stolce byl nejhodnější. Tenkrát žil na Přerovsku na hradě Chropini zeman, pán rozlehlých statků, muž bohatý, u pánů, zemanů velmi vážený, od lidu milovaný. Vládlť na svých statcích lidsky a, maje dar ducha, soudil moudře a spravedlivě.

I řekli si páni a zemané: »Nač jinde vladaře hledati, když ho máme mezi sebou?« A tak zvolili chropiňského pána, všichni jednotejně bez různice a sporů; volbu jejich chválili po vsi zemi a radovali se z nového krále.

Ten, aby poznal všechny končiny své říše, objížděl zemi; všude ho vítali s mnohým plesáním a velikou slávou, ať jel na poledne končinami, kde réva zrála, ať jel úrodnou Hanou, plnou božího požehnání, ať na půlnoc i východ dolinami mezi lesnatými kopci. Všude se mu chtěli zachovati, a páni a zemané předháněli se, aby získali si jeho přízeň, lichotili mu, radovánky strojili a hlučné hody.

Když se pak vrátil na chropiňský hrad, nic ho tu již netěšilo, ani oddaná příchyllost jeho něžné paní. Stýskalo se mu po hlučných zábavách. I strojil hody a zval hojné hosti. Páni a zemané sjížděli se ze všech končin země, že sotva jim stačily městečko i hrad.

Tam slaveny bohaté hody, veliké veselí, ne jednou, ne dvakrát. Přes tu chvíli se sjíždělo panstvo, besedovalo, hodovalo s vladařem a pilo. Když se večer vracel dělný lid s pole, hřmělo na chropiňském hradě veselí. Zvučely poháry, struny a zpěvy při záři pochodní a svící. A když lid, pospav po lopotné práci, záhy z rána se zase bral na pole do díla, bývalo na hradě ještě hlučno a veselo.

I hleděli vážně ke královu sídlu, starostlivě mluvili, jaká to správa, co z toho bude, mluvili o tom, jak s povýšeností přišla chropiňskému pánu pýcha, jak zhrdl, jak je slávou omámen, jak myslí, že jen jemu samému slunce svítí.

A pokaždé vzpomínali předobré paní králové. Z té duše jí litovali, co zkouší, jak těžko vše nese dobrotivá paní, jak se straní pustých těch hodů.

Lid se nadarmo nestaral. Králi již nestačilo vlastní bohatství; proto jal se ukládati nové a veliké daně, a berníci jeho nesměli n'komu poshověti a tiskli všechny, i chudé.

Lid počal krále nenáviděti a klel mu. Jen o královně se smýšlení neměnilo. Ba ještě s větším pohnutím si o ní mluvili, jak za ně u krále prosí a oroduje. Pravdu mluvili; žádný však neviděl slz, jež králová v samotě proplakala v hořkém pláči, jak králi z úzkosti o něho a z lásky srdečné mírně domlouvala, jak se král na ni osopoval, jak hrubě odbyta, se sklopenou hlavou vycházela z jeho komnaty, div že neklopýtla, jak se jí tmělo v očích hanbou a slzami.

Až jednou král, když opět uložil novou berni a králová zase za lid prosila, rozvzteklen vytrhl na ní meč a hnal se po ní tak prudce, že div vyklouzla za dveří.

V tom divokém hněvu poručil vojínům, aby jí té chvíle hned z hradu vyvedli, že jí nechce míti na očích. Když pak vyhlédl oknem ku bráně a spatřil ubohou paní, pojat byl na novo takovým vztekem, že vyraziv z komnaty, za ní hnal s dobytým mečem.

Králová ho ještě v čas zahlédla. Ve smrtelné úzkosti hledala nějakého útočiště. Ale nikde nebylo ochrany, nikde záštity. Jenom lán dozrávajícího ječmene stál u cesty, lán širý a požehnaný, jenž se na slunci svítil krásně bělavý záblesky klasů i jejich oštín.

V ráz pohnula se hladina lánu. Ubohá královna prchala ječmenem, až pojednou v něm zapadla, zmizela jako ve zlaté tůni. A již se obilí zavřelo, ztišilo.

a nehnutě stálo moře klasů, zlatě se svítíc a skrývajíc nešťastnou paní královým zrakům.

Vesnické ženy ji pak našly a vedle ní děťátko, jež se jí tu narodilo. Odnely je do vsi a tam je pečlivě ošetřovaly a dítěti, královu synu, daly jméno Ječmínek na památku toho, že se narodil v ječmeni.

Ale král, jakmile se dověděl o tom útulku, dal manželku i syna odvésti kamsi daleko; kam, nikdo nevěděl. Než co sešlo z očí, nesešlo z mysli. Často se mihala králi usouzená tvář milostné jeho paní, často si vzpomínal na svého synka. To nejčastěji, když nabaživ se hostí a pusté rozkoše, bloudil samotou. Pak pojala ho taková tesknota, taková touha, až posléze vyslal posly, aby mu hned zase přivedli ženu i dítě. Ale poslové se vrátili na chropiňský hrad sami a vyděšení oznamovali, že paní králová i králevic zmizeli z toho úkrytu a že nikdo neví, kam se poděli.

Král zaleknut rozkázal ztracených hledati. I chvátali Chropiňští, z Přerova, z okolí a všichni ochotně a rádi, neboť šli pro milou královou. Také král vyjel s družinou pátrat po své rodině. Jel tam, onam, neminul žádného zákoutí, projížděl krajem, projížděl horami, po dědinách se sháněl, po hradech se vyptával, slíboval, i po lesích hledal a slujích, než všude marně jako všichni.

Tak dojel posléze do širého, tmavého hvozdu a tu shledl u jeskyně starého poustevníka, zarostlého bílými vousy. Ihned se ho dychtivě vyptával, neví-li o jeho paní, neví-li o synu Ječmínkovi. I pokročil poustevník a stanuv proti chropiňskému pánu přísně se mu díval do očí a přísně jako soudce a prorocky k němu promluvil:

»Pro viny své nejsi hoden své manželky ani svého syna. Věz, že ho nenajdeš, ani neuvidíš. Ale on přijde. A jako ty jsi byl metlou moravské země, bude on její spásou. A jako tobě klnou, budou jemu žehnati, neboť až bude Morava nejvíce nepřáteli sklíčena, on moravský lid osvobodí. A bude požehnaně

vládnouti král Ječmínek v osvobozené vlasti. Ty pak jdi a čiň pokání!«

Sklíčen, zoufaje si, vrátil se král na svůj hrad. Již cítil svou vinu. Pálila ho a se svědomím mučila ho touha po manželce a synu. Jako mrak chodil chropiňským hradem. Lidem se vyhýbal, samoty hledal, až pojednou zase si nazval hostí a dvořanů na hýřivé hody. Chtěl jimi umlčeti svědomí. Ale cizí, veselý ryk a zpěv ho neutěšily. Na ráz nechal bohatého stolu, nechal hostí a těkal v noci síněmi, nádvořím, až zoufaje si skočil do hradní, bezedné studně. —

Poustevníkova věštba o synu chropiňského pána roznesla se jako větrem po vši moravské zemi a dědila se po všechny věky od pokolení do pokolení. Lid nepřestal čekatí krále Ječmínka. V chropiňském zámku měli stůl a pokoje pro něj stále uchystány, aby ho důstojně pohostili.

A když nešel, hledali ho Chropiňští, z Přerova města, Žalkovští i jinde v Přerovském kraji. Každým rokem shromažďovali se po městech a dědinách a v zástupu, se zbraní v ruce táhli dědinami, poli a lesem, a hledali touženého krále Ječmínka.

* * *

Když bývalo za roboty hrubě zle, lid utěšoval se tou věštbou o lepší budoucnosti. Za císaře Josefa, za něhož poddaným značně uvolněno, zdálo se lidu, že slíbená doba nastává. Proto nechtěl uvěřiti a nevěřil, že císař Josef umřel. Po dědinách si vypravovali, že ušel jen před pány dílu jeho nepřejíci a že v přestrojení mešká mezi lidem, dědiny obchází, utěšuje. A lid mu říkal zase Ječmínek a bájil o něm, že nosí dlouhý kabát, modravá nohavice do bot vždy se lesknoucích, třeba bylo bláta po kolena. Přes ten oblek má modravý plášť. Když v něm kráčí, nikdo ho nevidí, leda ten, který chce, aby ho viděl...

Alois Jirásek.

Z písní večerních.

Umlklo stromů šumění
a lístek sotva dýše,
a ptáček dřímá krásný sen
tak tichounce, tak tiše.

Na nebi vzešlo mnoho hvězd
a kolem je tak volno;
jenom v těch nadrech teskno tak
a u srdce tak bolno.

Ve kvítků pěkný kalíšek
se bílá rosa skládá —
můj Bože, a ta rosa též
se v moje oči vkrádá. —

Požehnaný, jenž pomazán
na pěvce rukou Páně;
on v soudy boží nahlédl
i v lidských nader báně.

On zná ten velký světů žalm,
i zpěv, jež zpívá ptáče;
on srdce tlukům rozumí,
kdy plesá i kdy pláče.

Co jiným lidem tajemstvím,
to před ním rozestřené;
on vůdcem lidu božího
do země zaslíbené.

On králem velkých království,
on knězem lidstva spásy,
a co v něm leží pokladů,
jsou neskonale krásy.

Vítě zslav Hálek.

Má země.

V malebném kruhu stojí hory,
jak zahrady by hráze pevné,
a na nich šumí lesů sbory
převážné slovo v řeči jemné.

A vyrostlé v tom věnci vděčném
se milé háje k horám vinou,
a mezi nimi v zpěvu věčném
po různých cestách řeky plynou.

A jako porozběhlé stádo
ty pahorky, ty vrchy, hory:
v jich údolí tak srdce rádo
si tajné vede rozhovory.

Tam nahoře své šedé stěny
ten ssutý hrad si věrně hlídá,
a stejně stále, beze změny
on děj svých věstí vypovídá.

On mnoho zná, on přežil mnoho,
on svědkem býval mnohých dějův,
on přečkal časů, lidí mnoho
a mravů, zvykův, obyčejův. —

Tam bují pole, luhy, háje,
tam jezero se kryje v hloubi,
a kolem lípa v květu máje
se splítá s dubem v stinné loubi.

Na větvi žvatlá mladé ptáče,
a jeho slova — samé zpěvy;
kol něho tisíc druhů skáče,
a ono jim své srdce jeví.

V těch údolích, v těch hájích milých
se mládež v pestré kruhy splítá,
a bujná radost srdcí čilých
se v lehkém tanci volně zmítá.

A zpěv o závod s ptáčky v háji —
zde pozastav a přihleď blíže;
kde tak se srdce otvírají,
tam srdce zbývá mnohé tíže.

Zde pěkně tak, zde volno, milo,
zde srdce se jak doma cítí;
a sem-li srdce zabloudilo,
nemožná víc se rozloučiti.

Tou zahradou — to země má je,
ta země krásná, kraj ten blahý,
můj Eden a můj úděl ráje —
má kolébka, můj domov drahý!

Vítězslav Hálek.

ROZDZIAŁ SZÓSTY.

Słowniczek czesko-polski.

abatyše, abeceda	przeorysza, abecadło
ačli, akát	jeżeli, akacya
akutní, alespoň	ostrý, chociaź
almužna, alpský	jałmužna, alpejski
ano — ana	podczas gdy — poniewaź
anděl, aneb, angrešt	anioł, albo, agrest
ano, apoštol, arci	tak, apostoł, owszem
arch, aršík	arkusz, arkuszek
asi, aspoň	około (może), przynajmniej
ať	niech
bába porodní, babička	akuszerka, babcia
babátko	dzieciątko — cacko
bačkora, bafati, bachořice	papuć, pykać, salceson
bachorka, bachorkář	baśń, bajarz
báje, bájesloví	bajka, mitologia
balík, baliti, bambitka	pakunek, pakować, pistolet
baňatý, baňatka	baniasty, baniacz (gąsior)
banka, baňka, bankěř	bank, bańka, bankier
bankovka, bankovní	banknot, bankowy
báně, baňský	bania — zagłębie, górniczy
bařina (bažina), barvotisk	moczar, druk kolorowy
báseň, básněni	poemat, wierszowanie
básnický, básnictví, básnička	poetyczny, poezya, wierszyk
básník, basniřka	poeta, poetka
bázeň, bázlivec	bojaźń, tchórz
bažení, bažití	požadanie, pożądać
bdíti, bdělost	czuwać, czujność
bdění, bdělý	czuwanie, czujny
bedlivě, bedna, bednář	starannie, paka, bednarz
bědovati, bedro	biadać, biodro,
běh, běhoun	bieg, biegun
bekati, bělásek	beczeć, bielinek
bělm, bělouš	bielmo, biały koń
beran, beranovitý, berla	baran, uparty, berło

berní, berunka, beseda
 besídka, běsniti
 bezděčný, bezděky
 bezúhonný, bezúspěšný
 bezvědomí, bezvětrí
 bezvládí, bible, bída
 bidlo, bídnice, bílek
 bířič, biti, bití, bitevní
 bláboliti, blaho, blahobyt
 bláhový, blahý, blána
 blankyt, bláto, blaze
 blbec, blecha, bleptati
 blín, blíti, blízenec
 bloud, blouditi, blouzniti
 blud, bludička, bludiště
 bobek, bobtnati (botnati)
 bobule, bod, bodák
 bodati, bodec
 bodlák, bodry, bohda!
 bohosloví, bohužel! bojácný
 bojiště, bolehlav
 boltec, borec
 borovice, bortiti se
 bota, botka, bombel
 boubeláček, boubelatý
 bouchati, bouchnouti
 boule, bourati, bouře
 bourec, bráč, brada
 bradlo, bradýř, brambor
 brána, brány, branec
 bránění, bránice, brašna
 brav, brázda
 brčadlo, brčál, brdo
 rebentiti, břecha, břechtán
 břevno, březén
 březí
 březňak
 březost, březový
 brh, břidlice, břicho
 břímě, břínkot, břítkost
 bříza, brk
 brkati, brle, brloh
 brnění, brněti, brnkání
 brok, broškev
 brouček, brouk
 broukati, brslen, brt
 bručení, brusinka
 bruslař, brusle, brvy, brýle
 brzda, brzo, brzký

podatkový, biedronka, biesiada
 altanka, szaleć
 mimowolny, mimowoli
 zacny — nienaganny, daremny
 nieświadomość, cisza
 bezrząd, biblia, bieda
 drażek, nędznica, białko
 hycel, bić, bicie, bojowy
 paplać, błogość, dobrobyt
 naiwny, błogi, błona
 błękit, błoto, błogo
 dureń, pchła, paplać
 lulek, wymiotować, bliźniak
 blazen, błądzić, marzyć
 błąd, błędny ogień, labirynt
 wawrzyn — bobek, pęcznieć
 jagoda, punkt, żądło
 bość — klucz, bodziec
 oset, zwawy, bogdaj!
 teologia, niestety! bojaźliwy
 pobojewisko, cykuta
 koncha, zapaśnik
 sosna, paczyć się
 but, bucik, bąbel
 dziecko pyzate, pyzaty
 trzaskać (drzwiami), buchnąć
 bufa (gaz), burzyć, burza
 jedwabnica, wiola, broda
 skała, balwierz, ziemniak
 brama, brony, popisowy
 obrona, przepona, torba
 nierogacizna, brózda
 drumla, barwinek, pagórek
 bredzić, bryja, barwinek
 belka, marzec
 ciężarny (kotny)
 marcowy (zajac, piwo)
 ciężarność, brzozowy
 bróg, łupek, brzuch
 brzemie, brzęk, ostrość
 brzoza, szypułka pióra
 brzęczeć, szczudło, barłóg
 pancierz, huczieć, brząkanie
 śrut, brzoskwinia
 robaczek, robak
 mruczeć, trzmielina, barć
 mruczenie, borówka czerwona
 łyżwiarz, łyżwy, brwi, okulary
 hamulec, wnet, wczesny

bubák, buben, bubeník
bubínek, bubláni, bublina
bubnování, bubřeti
buclatý, būček
bučeti, buď!
budíček, buditel
budiž!
budoucí, budoucnost
budu, Bůh, buchta, bujarý
bujeti, bulík, buničina
buňka, buráctei, burcovati
buřič, bušiti, buvol
bůzek, bydlišťe
bydliti, bych, býli
bystře, byt, byť i
býti, bytí, bytost
bzi, bzučeti, bzukot

cachati se, car, cár
carství, cecek, cediti, cedník
cejch, ceknouti, celek, celer
celiti, celkem, celní, celost
celovati, celý, cent
cepeněti, cepovati
cesta, cestař
cestník, cestička
cestopis, cestovatel
ceta, cibule
cidění, cidič, ciditi
cigareta, cihla, cícha
cikán, cikaniti, cíl
cín, cinkati, cínovec
cíp, císař
cít, citelný, cítění
citera, cítiti, citlivka, citlivost
citlivý, citoslovce, civěti
cívka, cizácký
cizina, cizinec
cizopasník, clo, clona
cokoliv, cop
copař

copařství
coul, coura, couvati
cpanice, cpáti
ctěný, ctitel, ctíti
ctížádost, ctnost, ctný
cucáček
cucák, cucati

poczwarą, bęben, dobosz,
bębenek, szumienie, bańka
bębnienie, nabrzmieć
pucułowaty, wieprzowina z boku
buczeć, baź!
budzik, budziciel
niech będzie!
przyszły, przyszłość
będe, Bóg, babka, dziarski
bując, dureń, celuloza
komórka, huczeć, hałasować
burzyciel, tłuc, bawół
bożek, miejsce zamieszkania
mieszkać, bym, ziele
bystro, mieszkanie, choćby
być, istnienie, istota
bzowy, brzęczeć, bzykanie

brnąć, car, strzęp
carat, cycek, cedzić, cedziło
cecha, pisać, całość, seler
leczyć, całkiem, cłowy, całość
całować, cały, cetnar
drętwieć, mlócić
droga (podróż), dróżnik
drogoskaz, ścieżka
opis podróży, podróżnik
blaszka, cebula
czyszczenie, czyściciel, czyścić
papieros, cegła, poszwa
cygan, cyganić (kłamać), cel
cyna, brzęczeć, ruda cynowa
cypel, cesarz
uczucie, dotkliwy, czucie
cytra, czuć, mimoza, tkliwość
czuły, wykrzyknik, gapić się
cewka, cudzoziemski
obczyzna, cudzoziemiec
pasożyt, cło, zasłona
cokolwiek, warkocz
człowiek ze zastarzałemi prze-
konaniami
wsteczność
cał, ciura, cofać się
ścisk, tłoczyć
szanowny, wielbiciel, czcić
ambicya, cnota, zacny
cycek (flaszka dla dzieci)
niemowlę, cycać

cucky, cudnost
 cuchanice, cuchta, cukati
 cukr, homole cukru
 cukrář, cukřenka
 cukrkandl, cukrovár
 cukrovinka, cukrovka
 cumlati, cumlík
 cvakati, cveček
 cvik, cvilikati, cvok
 cvrček, cvrkot, cvrlikati
 cyklus, cynický, cypřiš

čacký, čaj, čajnice
 čajovník
 čáka
 čaloun, čalouník, čalouniti
 čáp, čára, čárka
 čárkovati, čaroděj
 čarokrásný, čarovati, čáry
 časomíra, časosloví
 časování
 část, často
 častovati, častý
 čečetka, čedič, čeh
 čechrati, čejka, čekanka
 čekárna, čekatel
 čeled, čeledín, čeledník
 čelist
 čeliti, čelní, čelo
 čenich, čep, čepel
 čepice, čepiti, čepobití
 čepování, čepýřiti se
 čeřiti, čermák
 černati, černo
 čert, červánky
 červec
 červcový
 červen, červeň
 červenati se
 červenka, červíček
 červiti se
 červivěti, červnový
 červovity
 česati
 česká řeč
 česlo
 česnek, čest, čestně
 čeština
 četa, četař

pakuły, wstydlivość
 płatanina, fładra, drgać
 cukier, głowa cukru
 cukiernik, cukierniczka
 cukier lodowy, cukrownia
 cukierek, burak cukrowy
 cmokać, smoczek
 tykać (zegar), ćwiek
 wprawa, świergotać, ćwiek
 świerszcz, świergot, świerkać,
 cykl, cyniczny, cyprys

zuchowaty, herbata, czajnik
 herbata (krzak)
 czako — nadzieja
 tapeta, tapicer, tapetować
 bocian, kreska, przecinek
 kreskować, czarodziej
 czarowny, czarować, czary
 iloczas, chronologia
 konjugacya
 część, często,
 częstować (raczyć), częsty
 czeczotka, bazalt, wišta
 czochrać, czajka, cykorya
 czekalnia, aspirant
 czeladź, parobek, czeladnia
 czeluść — szczeka
 stawić czoło, czołowy, czoło
 nos (psa), czop, ostrze (noża)
 czapka, czepić, capstrzyk
 wyszynk, jeżyć się
 kędzierzawić, raszka
 zczernieć, czarno,
 czart, zorza
 czerwiec (owad) — czerwień
 purpurowy
 czerwiec (miesiąc), czerwoność
 rumienić się
 raszka, robaczek
 zapładzać się
 robaczywieć, czerwcowy
 robaczkowaty
 cześć — obierać (owoce)
 czeski język
 czeluść (u pieca)
 czosnek, zaszczyt, chlubnie
 czeszczyzna
 pluton, plutonowy

cetba, četně, či, či
 čidlo
 čihadlo, číhaná
 číhař, číhati
 čich, čile, čili
 čilimník, čilost
 čím, čin, činění
 činitel, činiti
 činky
 činnost, činohra, čínský
 činžak, činže
 čípek, čipera
 číperný
 čirost, číselník
 číslice, číslo
 čisti, čistiti, čistoukny
 čiše, čiška
 čišník, čišnice
 čítárna, čítati, čítí, čítí
 číva, čížek
 článek, člen
 člun, čmoud, čmýra
 čočka, čoud, čpěti
 črta, črtati
 čtenář, čtení
 čtí! čtu
 čtverácký, čtverák
 čtverec, čtvrť, čtvrťka
 čtvrtletí, čtyři, čtyřicet
 čtyrstěn, čtyřúhelník
 čuba
 Čud, Čudsko
 čuměti, čuně, čvaňhati

dálný, Dán
 daněk, Dánsko
 dárce, dareba
 dárkyně, das
 dáseň, datel
 datle, dav
 dávení, davič, dáviti
 dcera, děcko, děd
 dědění, dědic
 dědina, dědoušek
 dehet, děj, dějepis, dějiny
 děkan, děkovati
 dělati, dělba
 děle, dělka
 dělník, dělo

czytanie, licznie, czy, czyj?
 zmysł czucia
 sidło, czaty
 sidlarz, czyhać
 węc, żwawo, czyli
 szczodrzeniec, żwawość
 czem, czyn, czynienie
 sprawca, czynić
 ciężarki (gimnastyczne)
 czynność, dramat, chiński
 dom czynszowy, czynsz
 nagłośnia, zuch
 zuchowaty (czuperny)
 czystość, cyferblat
 cyfra, liczba
 czytać, czyścić, czyściutki
 czasza, kieliszek
 cześnik — kelner, kelnerka
 czytelnia, liczyć, czucie, czuć
 nerw, czyżyk
 członek, człon
 czołno, swąd, miesięczka
 soczewica, czad, cuchnąć
 szkic, szkicować
 czytelnik, czytanie
 czytaj! czytam
 figlarny, figlarz
 kwadrat, ćwierć, ćwiartka
 kwartał, cztery, czterdzieści
 czworościan, czworokąt
 suka
 Finlandczyk, Finlandya
 gapić się, prosiątko, bajać

daleki, Duńczyk
 Daniel, Dania
 dawca, łajdak
 dawczyni, dyabeł
 działo, dziecięć
 daktyl, tłum
 dławienie, dusiciel, dławić
 córka, dziecko, dziad
 dziedziczenie, dziedzic
 wieś, dziadek
 dziegieć, akcja, historia, dzieje
 dziekan, dziękować
 robić, dzielenie
 dłużej, długość
 robotnik, działo

děloha, démant, den, děs
 deset, děsiti, děsnost, děšť
 deštník, dešťovka, dětina
 děva, děvče
 děvka
 dík, díl
 dílna, dílo
 díra, dítě, děti, div
 divák, divati se, dívčí
 diviti se, divoce, divokost
 díž, dlaň, dláto, dlažba
 dna, dnes, dní se, dobírka
 dobrácký, dobrotisko
 docela, dociliti
 dodržeti, dohad
 dohazovač, dohled, dohlídka
 dohodnutí, dohromady
 dojat, dojem, dojmati
 dojiti, dojtí, dojmouti
 dokázati, dokořan, dokud
 dolík, doliti, dolování
 domáci, domakati se, domkár
 domluva, domnělý, domněnka
 domobrana, domoci se
 domorodec, donašec, donucení
 dopis, doplouti, dopoledne
 doporučiti, dopřáti, doprava
 dorázení, dorost, dort
 doručení, dosah
 dosavad, doslech
 dospělost, dospěti
 dostaveníčko, dostihy, dosud
 došek, dotaz, dotčení
 dotěrnost, dotírání, dotud
 doubrava, doufati
 doupě, doušek, douti, doutnák
 doutnati, doutník
 dováděti, dovedný
 dožití se, dožiti
 dračice, dračka, dráha
 drahý, drahoušek, drak
 drancovati, dralice, dráp
 drát, dráti, drátky
 dravec, dražba
 Drážďany, drbati, drcení
 drcnouti, dřev, dřepěti
 dřeváký, dřevce, dřevník
 drhnouti, dřívce, drn

macica, dyament, dzień, strach
 dziesięć, straszyc, zgroza, deszcz
 parasol, dżdżownica, dzieciuch
 dziewa, dziewczę
 dziewczka (sługa)
 podzięka, dział
 pracownia, dzieło
 dziura, dziecię, mówić, dziw
 widz, patrzeć się, dziewiczy
 dziwić się, dziko, dzikość
 dzieża, dłoń, dłóto, bruk
 podagra, dziś, dnieje, zaliczka
 dobroduszny, poczciwiec
 całkiem, osiągnąć
 wytrzymać, domysł
 pośrednik, dogład, dozór
 ugoda, razem
 przejęty, wrazenie, rozczulać
 doić, dojść, wzruszyć
 udowodnić, na oścież, dokąd
 dołek, dolać, wydobywanie
 domowy, wysledzić, chałupnik
 našana, mniemany, domysł
 pospolite ruszenie, wymódz
 tubylec, donosiciel, zmuszenie
 list, dopłynąć, przedpołudnie
 polecieć, użyczyć, transport
 napaść, odrost, tort
 doręczenie, doniosłość
 dotychczas, pogłoska
 dojrzałość, dojrzeć
 schadzka, wyścigi, dotąd
 snopek, zapytanie, dotknięcie
 natrętność, parcie, dotąd
 dąbrowa, spodziewać się
 nora, łyk, dać, lont
 tlić się, cygaro
 dowodzić (swawolić), zreczny
 urlop, napełnić, dojrzeć
 dożyć się, dożać
 jędza, skubanka, tor
 drogi, ulubieniec, smok
 rabować, natłok, pazur
 drut, drzec, druciki
 drapieznik, licytacya
 Drezno, drapać, drobiecie
 zawadzić, rdzeń, słęciec
 trepki, lanca, drewutnia
 szorować, dawniej, darń

drnčeti, drobotina, drsnatý
 dršfky, drtiny, drůběž
 druh, druhdy, drvoštěp
 drží, držadlo, držba
 držgrešle, dub, duben
 duběnka, dudák, duha
 důchod, důchodní, důkaz
 důl, důležitý, duněti
 dupati, důrazný, durdiť se
 dus k, důsledek, dusot
 důstojný, dutí, dutina, důtka
 důtky, důvěra, dužina
 dvěře, dvířka
 dvořák, dvorec
 dychtění, dýka

eben, ejhle!
 Eliška, Elsasko
 erb, eso
 Evropa, expedice

fábor, facka, falešný
 fazol, fena, ferina
 fermež, fialka, fičeti
 fillena, f'k, filec
 fintiti, fláma, floutek
 fňukati, fošna, foukačka
 founěti, frčeti
 frejř, frněti, funus

galeje, garda
 granát, gymnasium

habr, háčkovani
 had, hadačka, hádě
 hádka, hádanka, hadr
 haf! hafan, hafati
 hachle, hájemství
 hájení, hájiti
 hajný, halama, halena
 haliti, haluz, hambalek
 hamižný, hana, hanba
 hánce, hanobení, hanopis
 haraburdí, harašiti
 hartusiti, hasič
 hastroš, hašteřiti,
 haf, Háta
 hatiti, háv, havěď
 havíř, havran

bržekač, drobiazg, szorstki
 flaki, trociny, drób
 druh (rodzaj), kiedyś, drwal
 bezczelny, ręczka, własność
 sknera, dąb, kwiecień
 dębiana, dudarz, tęcza
 dochód, podskarbi, dowód
 dół, ważny, dudnieć
 tupać, dosadny, ąsać się
 azot, skutek, wrzawa
 godny, dęcie, dołek, nagana
 różga, zaufanie, dęga
 drzewi, drzewiczki
 dworek, folwark
 dążność, sztylet

heban, otóż!
 Elżbieta, Alzacya
 herb, as
 Europa, ekspedycya

wstęga, policzek, fałszywy
 fasola, suka, filut
 pokost, fiołek, gwizdać
 strojnisia, figa, tłumoczek
 stroić, włóczęga, fanfaron
 parskać, deska, dmuchawka
 sapać, furczec
 kochanek, sapać, pogrzeb

galera, gwardya
 granat, gimnazjum

grab, dzierganie
 wąż, wróżka, węzyk
 waśń, zagadka, szmata
 hau! pies, szczekać
 ochlica, knieja,
 obrona, bronić
 gajowy, prostak, siermiega
 owijając, gałąź, grzęda
 haniebny, nagana, hańba
 zrzedziciel, zniewaga, paszkwil
 rupiecie, trzeszczec
 burczec, strażak
 potwór, kłócić się
 zarośle, Agata
 zagmatwać, zawój, gawiedz
 górnik, gawron

házeti, hazuka	rzucac, kaptur
hbitý, hebký	zwinny, gibki
hedvábi, hejno	jedwab, stado
hejsek, hekání	chłystek, stękanie
herec, herečka	aktor, aktorka
herka, hermánek	kobyła, rumianek
herna, heslo	szulernia, hasło
hezký, hezoučký	urodziwy, ładniutki
hlad, hladina	głód, powierzchnia
hladítko, hlahol, hlaholiti	tarło, dźwięk, dźwięczec
hlas, hlásati, hlásiti	głos, głosić, głosić się
hláska, hlava	głoska, głowa
hlaviště, hlavnička	kolba, tyfus
hle! hled	otóż! spojrzenie
hledati, hleděti	szukać, patrzeć
hlediště	punkt widzenia
hlemýžď, hlen, hlesnouti	ślímak, ślíz, pisać
hládač, hlídka	dogładacz, straż
hlíza, hlodati, hlomoz	zołza, gryźć, łomot (łaskot)
hloub, hlouček, hlt	głębina, kupka, łyk
hlubina, hlučeti	głębina, hałasować
hluk, hlupák	hluk, głupiec
hmatati, hmat	dotykać, dotyk
hmota, hmoždír	materya, mózdzierz
hmožditi se, hmyz	trudzić się, owad
hned, hněd	wnet, brunatna barwa
hniloba, hnis, hnísti	zgnilizna, ropa, gnieść
hníti, hnouti	gnić, poruszyć
hňup, hnus, hnutí	gamoń, obrzydzenie, poruszenie
hoblík, hod, hodiny	hebel, rzut, zegar
hoditi, hodlati	rzucić, postanawiac
hodně, hodnota	dużo, wartośc
hoch, hokýnář	chłopiec, przekupień
hokýnářka, holčička	przekupka, dziewczyna
holinka, holírna	cholewa, golarnia
holka, holkář	dziewczyna, kobieciaz
holomek, holub	kiep, gołab
homole, honem	siozek, szybko
honositi se	chełpić się
hořice	gorczyca (musztarda)
hoře, horečka, hořekovati	zgryzota, gorączka, narzekac
hoření, horko	górný (gorzenie), goraco
hořký, hořlavý, horlení	gorzki, zapalny, zapal
hornatina, hornina	pogórze, formacya gór
Hospodin, hošík, houba	Bóg, chłopiec, grzyb
houf, houně, houpati	hufiec, koc, huścac
housenka, houska, housle	gąsienica, bulka, skrzypce
housti, houšti	grac na skrzypcach, gąszcz
hovado, hověti	bydlę, pobłażac

hovor, hovořiti
 hrabě, hrábě
 hrad, hradba
 hradiště, hraditi
 hrách, hráň
 hrana, hránění
 hranol, hravě, hráz
 hrazda, hrb, hřbitov
 hrbol, hrčeti, hrdina
 hrdlička, hrdlo, hrdý
 hřeb (hřebík), hřebec
 hřebíček, hřib
 hřibě, hřička
 hřidel, hřích
 hřiště, hřížití
 hrkot, hrkati
 hrnec, hroch
 hrochtati, hrouda, hroučiti
 hrozen, hrozinka
 hroznatý, hroznýš, hrst
 hrtan, hrubec
 hrud, hrůza
 huba, hubatka, hubený
 hubička, hubičkovati
 hubitel, hubka, hubovati
 hudba, hudebník, hudlať
 hudlati, huhňati,
 hukot, hůl, hulákání
 hulán, hůlčička, hůlka
 hulvát, huňác
 hůře, husa
 huspenina, hustě, huť
 hvězda, hvozď
 hýbati, hýčkati, hýkati
 hýl, hynouti
 hýřil, hyzditi

chabost, chamraď, chápati
 chasa, chatř, chatrný
 chládek, chlácholiti, chlap
 chlast, chlipný, chlopeň
 chlum, chlup, chmat
 chobot, chomác, chomout
 chopiti, choť
 chouliti, choutka, chovanec
 chřadnouti, chrám
 chrást, chrástal
 chrčeti, chrěst, chrchlati
 chrípě, chrněti, chrobák

rozmowa, rozmawiac
 hrabia, grabie
 gród, okopy
 zamczyszcze, obwarować
 groch, kryształ
 krawędź, krystalizacya
 graniastolup, lekko, tama
 drażek, garb, cmentarz
 guz, wyrzeć, bohater
 turkawka, gardło, hardy
 gwóźdz, ogier
 gwoździk (goździk), grzyb
 zrebie, zabawka
 grządziel, grzech
 miejsce zabaw, zanurzać
 turkot, trzaskać
 garniec, hippopotam
 rechtać, gruda, burzyć
 grono, rodzynek
 gronisty, boa, garść
 krtań, grubianin
 pierś, groza
 gęba, konewka, chudy
 usteczka (całus), całować
 niszczyciel, gąbka, pyskować
 muzyka, muzyk, partacz
 rzepolić, gadać przez nos
 huk, laska, burda
 ułan, laseczka, laska
 gbur, kudłacz
 gorzej, gęś
 galareta, gęsto, huta
 gwiazda, gąszoź (suszarnia)
 poruszać, pieścić, wiokać
 gil, ginać
 hulaka, oczerniac

słabość, hołota, łapac
 czeladź, chata, nędzny
 chłód, koić, chłop
 pijatyka, lubieżny, zastawka
 pagórek, włos, chwyt
 cypel, kiść, chomąto
 ująć, małżonek (małżonka)
 naginać, chętko, wychowanek
 wycieńczeć, kościół
 chróst, chruściel (derkacz)
 charczeć, chrzęst, chrząkać
 nozdrze, chrapać, robak

chromý, chroust, chrpa
chrstati, chrt, chřtán
chrupati, chrup
chtění, chtíč, chtítí
chudák, chůdy
chumelice, chuť, chůva
chůze, chvastavý
chvat, chvatný, chvoj
chvost, chvoště, chyba
chyběti, chystati, chyše

ihned, inkoust, intrika

jádro, jáhen, jakkoliv
jakmile, jaksi, jalovice
jankovati se, Janov
jantar, jaro
jas, jasan
jásání
jásot
jáství, játra, jazyk
ječeti, ječmen, jed
jedle, jedlík, jedlý
jednatel, jednati, jednota
jednou, jehla, jehlan
jehlice, jehně, jehněd
jek, jektati, jelikož
jemněti, jemnost
jen, jenž
jepice, jeptiška, jeřáb
jeřábek, jeskyně, jesle
jestli, ješťráb, ješitnost
ještě, ještěr, jetel
jeti, jeviště, jevíti se
jevo, jez, jezovec
Jezulátko, Ježíš, ježto
jho, jicen, Jidáš
jidelna, jídlo
jih, jihnouti
jicha, jikra, jil
jilec, jilek, jilm
jinak, jinam (jinde)
Jindřich, jindy, jíní
jinoch, jinovatka, jiný
Jiří, jiříčka, jiřinka
jirovec, jistě, jísti
jistina, jistiti, jisto
jíška, jíti, jítření
jitřenka, jitra, jitrní, jitrní

kulawy, chrząszcz, bławatek
pryskać, chart, krtań
chrupać, uzębienie
chcenie, चुच्, chcieć
biedak, szczudła
śnieżyca, smak, niańka
chód, chełpliwy
pośpiech, prędko, choina
ogon, miotła, wada
brakować, przygotować, chata

zaraz, atrament, intryga

jądro, dyakon, jakkolwiek
jak tylko, jakoś, jałówka
upierać się, Genua
bursztyn, wiosna
jasność, jesion
radosne wykrzykiwanie
okrzyk radosny
jestestwo, wątroba, język
jęczeć, jęczenie, jad
jodła, pasibrzuch, jadalny
agent, pertraktować, jedność
raz, igła, ostrosłup
szpilka, jałgień, kocianka
jęk, jękać się, ponieważ
delikatnieć, delikatność
tylko, który
jętka, zakonnica, zóraw
jarzabek, jaskinia, jasełka
jeśli, jastrząb, próżność
jeszcze, jaszczur, koniec
jechać, scena, zjawić się
jaw, jaz, jaźwiec (borsuk)
Jezusek, Jezus, gdyż
jarzmo, gardziel, Judasz
jadalnia, jadło
południe, tajać
podlewka (sos), ikra, il
trzonek, kąt, więz
inaczej, gdzieindziej
Henryk, kiedyś, szron
junak (młodzian), szron, inny
Jerzy, jerzyk, georginia
kasztan dziki, iscie, jeść
kapitał, zapewniać, zapewne
podlewka (sos), isć, jątrzenie
jutrzenka, rano, ranny, jutrznia

jitrocel, jiva, jízda
jízdarňa, jízlivý
jízva, již, jižní
jmeli, jmění, jmouti
Josef, jsoucnost, jun

kabelka, kaboniti se
káceti, káď, kadeř
kafr, kahan, kachna
kající, kajka
kákati, káletí, kalhoty
kalich, kalíšek
kaliště, kaliti, kalný
kalous, kam
kamenopis, kamínek
kamkoli, kamna
kamsi, kamzik, kancelář
káně, kanec
kaňhati, kaňka
kanouti, kapalina
kápě, kapesník
kaple, kapoun
kapr, kapraď
kapsa, kapuce
kapucín, káranec
karban, karbanice
Karel, karkulka, kartáč
kartoun, kasárna, kasati
kastrol, kašna, káti se
kaviár, kávovina
kaz, kazajka
kazatel, kázeň
kazič, kaziti, káznice
kbel, kde, kdes
kdy, kdys, ke, kecati
kejkle, kel, kelímek, keř
kéž, klábositi, klacek
klad, kláda, kladivo
kladka, kladný, klání
klaný, klapačka, klapot
klas, klásti, klatba, kláti
klátiti, klavir, klec
kleč, klečeti
kleit, klekati
klempíř, klenba
klení, klenot
klenouti, klenutí, klepačka
klepeto, klepy, klesati
klest, klestiti

babka, iwa, jazda
uježdžalnia, uszczypliwy
blizna, już, południowy
jemoła, majątek, ujać
Józef, obecność, junak

torebka, zasępiac się
ścinać, kadź, kędzior
kamfora, kaganiec, kaczk
kający się, geś puchowa
kwakać, broczyć, spodnie
kielich, kieliszek
kałuza, maćci, mętny
puhacz, dokąd
litografia, kamyczek
dokądkolwiek, piec
dokądś, gemza, kancelarya
kania, dzik
plamić, plama
ciec, ciec
kapa, chustka do nosa
kaplica, kapłon
karp, paproć
kieszeń, kaptur
kapucyn, więzień
namiętna gra w karty, karciarka
Karol, czepiec, szcztoka
katun, koszary, podkasać
rondel, fontanna, kajać się
kawior, kofeina
skaza, kaftanik
kaznodzieja, karność
kaziciel, kazić, dom poprawy
kubel, gdzie, gdzies
kiedy, kiedyś, ku, bredzić
gusła, kiel, tygiel, krzew
oby, bredzić, klocek
teza, kłoda, młot
kłódka, dodatni, klucie
rozczepiony, grzechotka, klekot
kłos, kłaść, kłatwa, kłuc
trząść, fortepian, klatka
kosodrzewina, kłęczec
glejt, klekać
blacharz, sklepienie
kłęcie, klejnot
sklepić, sklepienie, kołatka
nożyce (raka), plotki, upadać
zraz, karczować

kleště, kletba
klevetiti, klevetnice
kli, klič, kličiti
klička, klid
kiiditi, kiiditi se
klih, klika, kliky háky
klimati, klinkati, klišna
klišť, klíti, klížiti, klnouti
klobasa, klobouk, kľofati
klokán, klokoč
klokot, kloktati
kloniti, kľopýtati, kloub
kloudný, klouzati
kľovatina, klubko
kluk, kľučík
klukovina, klus, kluziště
kluzký, kľystýr, kmen
kment, kmet, kmit
knedlík, knejp, kněž
kniha, knihucec, knihovna
knihtiskař, kníry
kniže, knížka, knoflík
kňourati (kňučeti), kobka
koblíha, kocábka, kočár
kočí, kočka
kočovatí, koflík
kojenec
kojiti, kokoška
kokotice, kokrhati
kokta, kol
kolba, kolčava
kolek, kolí
kolík? kolkovati
kolmice, kolna
kolohnát, kolotoč, kolouch
kominík, komoliti
komonstvo, komorná
koňadra, koňak
koňák, koňář
konání, konatel
končina, končíř, konejšiti
konipásek, koňmo, koňšel
konvice, kopáč, kopí
kopist, kopřiva
koprněti, koráb
kořalka, kord
kořitel, kormidlo
kormoutiti, koroptev
korýš, kosočtverec, kostel

kleszcze (obcegi), kľatwa
robić plotki, plotkarka
guma, klucz, kiełkować
klamka, spokój
uprzętać, wynosić się
klej, zakręć, bazgranina
drzemać, dzwonić, kľacz
kleszcz, kľać, kľeici, kľać
kiełbasa, kapelus, dzióbac
kangur, pistacya
bełkot, bełkotać
nachylać, utykać, staw
schłodny, ślizgać się
żywica, kľębko
chłopiec, chłopczyk
żakostwo, kľus, ślizgawka
ślizki, lewatywa, pień
batyst, starzec, mig
kluska, gnyp, ksiądz
książka, księgarz, biblioteka
drukarsz, wasy
książę, książka, guzik
skowyczeć, sień
pączek, łódka, kocz (powóz)
woźnica, kotka
kuczerować, kielich
dziecię przy piersiach
karmić, tasznik
kanianka, piac
jąkała, około
turniej, łasica
stempel, palisada
ile? stemplować
prostopadła, wozownia
obieżyświat, karuzel, jelenie
kominarsz, obcinać
świta, pokojowa
sikora większa, koniak
koniuch, koniarsz
działanie, wykonawca
kraniec, rapier, łagodzić
pliszka, konno, radny
konewka, motyka, dzida
kopyść, pokrzywa
truchleć, okręć
wódka, szpada
wielbiciel, ster
zasmucać, kuropatwa
skorupiak, romb, kościół

kostra, kostrbatý, kosý
košfal, koště, kotník
kotouč, kotrmelec, koudel
koukati, koukol
koupě, koupel, kout
kouti, koutnice
kouzelník, kouzlití
kov, kování, kovář
kovkop, kovový, koželuh
kožený, kožnatý
krab, krabice
kráčeti, kradmo
krahujec, kraječ
krajíc, krajka
krajský, krákorati
král, křáp
krápěj, krapet
krása, kráska
kraslice, krasocit
krátce, kráva
krb, křeč, křeček
křehkost, krejčí, křepelka
kresba, kreslení, krhavý
křída, křídlo, křis
křivice, křivka
křivule, krk
krmě, krněti
krocán, krokvice, kromě
kropáč, kroupy
kroužek, krov
křoví, krtek
krťice, krťinec
krťiti, krťonožka, kruh
kruchta, krunýř, krůpěj
krupice, krušný
krůta, krutě
krutina, kružidlo, krváceti
krychle, krvsa, křtice
kterak, kuběna, kuckati
kučera (kudrna), kudy
kuchati, kuchta
kuchyně, kujon, kukačka
kukátko, kukle
kukuřice, kůl, kulečnik
kulhavý, kulich
kůlna, kuňkati
kuplř, kúr, kúra
kuřák, kurděj, kuře
kus, kutiti, kutna, kůzle

szkielet, chropowaty, skośny
badył, miotła, kostka
tarcza, koziołek, kłak
patrzec, kałol
kupno, kąpiel, kąt
kuć, połoźnica
czarodziej, czarowac
metal, kucie, kowal
górník, metalowy, garbarz
skórzany, skórkowaty
rak morski, skrzynka
kroczyć, ukradkiem
krogulec, krajczy
kromka, koronka
obwodowy, gđakać
król, rupiecie
kropla, kapka
piękność, śliczna kobieta
krasanka, poczucie piękna
krótko, krowa
ognisko domowe, kurcz, chomik
kruchość, krawiec, przepiórka
rysunek, rysowanie, kaprawy
kreda, skrzydło, pleśń
angielska choroba, krzywodziób
retorta, kark
pokarm, biednieć
indyk, pion, oprócz
kropidło, grad
krażek, więźba
krzewy, kret
skrofuł, kretówka
chrzcic, turkuć (podjadek), krag
chór w kościele, pancierz, kropla
grysik, kruchy
indyczka, srogo
zakręt, cyrkiel, krwawic
sześcian, szczur, czupryna
jak, żona nieslubna, kaszlać
kędzior, kędy
wypatroszyć, kucharka
kuchnia, łobuz, kukułka
lornetka, poczwarka
kukurydza, kół, bilard
kulawy, sowa
wozownia, skrzczeć
rajfur, chór, kora
pałacy, skorbut, kurczę
kawał, ryc, habit, kozłę

kůže, kužel
kuželna, kvap
kvěsti, květ
kvičala, kvitance, kvitek
kvočna, kyčel, kyj
kýl, kýla, kynouti
kypěti, kypřeti
kysati, kyselina, kyška
kýta, kytara
kytice, kyvadlo, kyz

labuf, labužník, laciný
lad, ladem, laditi
láhev, lahoda, lahůdka
láhvíčka, láje
lakadlo, lákati
laloč
lán, laň, lání
lano, lanýž
láska, laskati
lastura, laf, látati
látí, látka, látro
lazebna, lázeň
láže, lebka
lecos, léč, led, leda
ledek, leden, lednáček
ledví, ledvina, lehati
lehátka, lekati, leknín
lekořice, lemovati, lemovka
lenoch, lepost, lepý
les, lesk, lest
lešení, leštiti
leštidlo, let, léto
letohrádek, letopis, letora
letos, letovati
levák, levhart
levný, lež, lhání
lhostejnost, lhůta
libání, libě
libeznost, libiti
libra, libůstka, líc
licoměrnice, líčení, lid
lih, líha, lihovar
ličha, lichoběžník, lichocení
lilek, límec
lis, líška
lisovati, lístek
listí, listina
lišák, lišiti se, liška

skóra, stožek,
kręgielnia, pošpiech
kwitnač, kwiat
kwiczoł, kwit, kwiatek
kwoka, biodro, kij
tram, kiła, skinač
kipieć, pulchnieć
kisnač, kwas, kwašne mleko
udo, cytra
bukiet, wahadło, źwir

łabędź, smakosz, tani
ład, ugorem, stroić
flaszka, wdzięk, łakoć
flaszeczka, gmin
przynęta, wabić
podgardle
łan, łania, łajanie
lina, trufla
miłość, pieścić
muszla, łata, łatać
łajac, materya, sazeń
łazienka, łaźnia
ażyo, czaszka
nieco, paść, lód, tylko
saletra, styczeń, zimorodek
lendźw, nerka, leğac
sofa, lekać, grzybień
słodzień, oblamować, galon
leniuch, piękność, piękny
las, połysek, podstęp
rusztowanie, glansować
czernidło, lot, lato
willa, rocznik, temperament
tego roku, lutować
mańkut, lampart
tani, łgarstwo, łganie
obojętność, termin
całowanie, miło
wdzięk, podobać się
funt, pasya, prawa strona
obłudnica, opis, lud
alkohol, drażek, gorzelnia
brózdha, trapez, pochlebianie
psianka, kołnierz
prasa, leszczyna
prasować, kartka
liście, dokument
lis, różnić się, lisica

lišta, litati, liti
lítice, líto, litý
litý, lkáti, lnéný, lnouti.
loď, loďstvo, lokati
lomenice, lomož, loni
lopota, lot, loubí
loučení, louda, lough
louka, louskáček
loutka, ložnice
lpíti, lucerna, lučba, lůj
luna, luňák, lůno
lupa, lupič
luštěnina, luštiti
lůza, lýko, lysý, lýtko
lze, lzice, lzíčka

macek, maceška
máčeti, maják
majitel, makati, makovice
malátněti, malba
málem, malicherný
mal k, malta
mamidlo, mam
mamlas, man, mandel
mandle, maně, manžel
marjanka, máselnice
masitý, maso
mastek, másti se
mastičkár, maškara
mašle, matenice
materník, matice
matný, mátoha, matrika
maturita, mávati, máz, maz
mázdra, mázdřivka, mazlíček
meč, med, měď, medák
medle, meduňka, medvěď
mech, miech
měchuřina (měchýř), měkce
mela, mělčina
měna, méně, měřice
měřič, měřítko
mermocí, meruňka
měs'c, městi
město, měšita, měškati
mešné, metelice, metla
meze, mezek, mezera
mezi, mhouřiti, míč
mih, mihule
micha, míchatí

listwa, latać, lać
jędza, žal, lany
srogi, łkać, lniany, lgnąć
łódź, flota, łykać
szczyt, hałas, przeszłego roku
troska, łut, altana
pożegnanie, włóczęga, ług
łaka, dziadek do orzechów
lalka, sypialnia
lgnąć, latarnia, chemia, łój
księżyc, jastrząb, łono
soczewka, łupieżca
owoc strączkowy, łuszczyc
zgraja, łyko, łysy, łytka
można, łyzka, łyzeczka

niedojda, bratek
maczać, latarnia morska
właściciel, macać, makówka
gnuśnieć, malowidło
o mało, drobnostkowy
mały palec, zaprawa murarska
mamidło, złuda
dureń, wasal, mędel
migdał, mimowolnie, małżonek
majeran, maślniczka
mięsny, mięso
łojek, mylić się
szarłatan, maska
kokardka, płatanina
macica, macierz
zaćmatwany, widmo, metryka
matura, machać, mas, maź
błona, dyfterya, pieszczoch
miecz, miód, miedz, trzmiel
zasię, melisa, niedźwiedz
mech, miech
pęcherz, miękko
zgiełk, mielizna
zmiana, mniej, korzec
geometrya, podziałka
koniecznie, morela
miesiąc (księżyc), zamiatać
miasto, meczet, omieszkać
mszalne, zamieć, miotła
miedza, muł, szpara
między, mrugać, piłka
mgnienie, minog
mlecz pacierzowy, mieszać

míjeti, miláček
milerád, milodar
milost, mince
míněni, mír, míra
mísiti, missál, míšek
mišpule, miti, míza
mizeti, mizina
mládě, mládenec
mlat, mlátička
mláto, mlází
mlha, mlíti
mlok, mls
mluva, mnohdy, mnoho
mňoukati, moci, močál
modla, modlitba
modř, modřín, mohutný
mok, morče
morek, mořiti, morous
moruše, mosaz, mošna
motati, motolice, motouz
moudí, mouka, mouřenin
rovity, mozek
mraček, mračivý
mračno (mrak), mramor
mrav, mravenec
mraveniště, mravnost
mráz, mřeněk, mrhač
mrcha, mříže, mrkati
mrkev, mrňavý, mrož
mrskač, mršina
mrštiti, mrštný
mrtvice, mrtvola, mrva
mrzák, mrzce, mrznouti
mrzout, mrzutný
msta, mše
mučedlník, mučení
mudrák, mudrc
můj, muka, můra
musa, můstek, mut
muž, mys, myšlení
mýtina, mýtiti
mzda, mžik
mžitka, mžourati

nate! nabádati
nabažiti se, náběh
naběradlo, nabídka
nábožný, nábytek
nacpati, nač

mieszać, ulubieniec
bardzo chętnie, jałmużna
łaska, moneta
mniemanie, pokój, miara
miesić, mszał, mieszek
nieszpulka, mieć, miazga
niknać, nędza
młode, młodzienc
boisko, młockarnia
młóto, młody las
mgła, mleć
salamandra, łakoc
mowa, częstokroć, licznie
miauczeć, móz, moczar
bożek, modlitwa
błękit, modrzew, potężny
płyn, świnka morska
szpik, męczyć, gderacz
morwa, mosiądz, torba
motać, kołowacizna, sznurek
jądra, mąka, murzyn
ruchomy, mózg
chmurka, pochmurny
chmura, marmur
obyczaj, mrówka
mrowisko, moralność
mróz, kiełb, rozrzutnik
ścierwo, krata, mrużać
marchew, mrukliwy, mors
baciarsz, ścierwo
rzucić, rzutki
paraliż, trup, trzaska
kaleka, haniebnie, marznąć
człowiek zgryźliwy, markotny
zemsta, msza
męczennik, męczenie
mędretek, mędrzec
mój, męka, zmora
muza, mostek, męty
mąż, przyładek, myślenie
wyrąb, trzebić
płaca, mgnienie
płatek, zerkać

macie! naganiać
nasycić się, rozpęd
waza, oferta
pobożny, sprzęty
napchać, na co

načatý, načepovati
 načesati, načítí
 náčrtek, nadace, nadaný
 nadávati, nádech, nádenník
 nádherný, nádcha, nadítí
 nádoba, nádor, nadpočetný
 nádra, nádraží
 nádržka, nadšení, nahý
 náhled, nahnouti, náhoda
 náhon, nához
 náhradník, náhrdelník
 nahrnouti, náhubek, nach
 nachvat, najednou
 najisto, najmě
 nákladný, náklon
 nákrčník, nákras, nakvap
 nákyt, nálada
 náledí, nálevka
 nález, nálezce
 námaha, námátka, náměl
 náměščník, náměstek
 náměstí, náměstka
 námezdní, námítka
 nános, napájeti, nápěv
 naplast, náplň
 napodobení, naposled
 napověda, napřesrok
 napříč, náprsníčka
 náramný, náraz
 naraziti, nářez, nařízení
 nařknouti, nárok, naruby
 naruživost, naschvál
 násilí, naskrz
 naskýtati se, následek
 násobení, násoska, naspěch,
 nástin, nástraha, nastrčiti
 nástroj, nástup, nastuzení
 našinec, nat
 nátěr, náušnice, náves
 návěst, návladní, návlaska
 navnadítí, návod, návrh
 návštěva, navzdor, název
 nazmar, názor, nazpět
 ne, neb (nebo), nebe
 neblahý, nebozez, nebožák
 necuda, nedoplatek
 nedospělý, neduh, neduživec
 něha, nehut
 nehmotný, nehnutý

napoczęty, natoczyć (piwa)
 natrząść, napocząć
 szkic, fundacya, zdolny
 łajać, odcień, wyrobnik
 okazały, katar, nadziac
 naczynie, guz, nadliczbowy
 pierś, dworzec kolejowy
 sadzawka, zapał, nagi
 zapatrywanie, nagiąć, traf
 napływ, nasyp
 zastępca, naszyjnik
 nagarnać, kałaniec, purpura
 prędko, naraz
 napewno, mianowicie
 kosztowny, nachylenie
 krawatka, zarys, prędko
 legumina, nastrój
 gofoledź, lejek
 wynalezienie, znalazca
 lunatyk, zastępca
 rynek, zaimek
 zacieźny, zarzut
 namuł, napoić, melodya
 plaster, pełność
 naśladowanie, na ostatek
 sufler, na drugi rok
 poprzek, półkoszulek
 ogromny, uderzenie
 natrafić, karb, rozporządzenie
 obwinić, pretensya, opacznie
 namiętność, naumyślnie
 gwałt, na wskrós
 zdarzać się, skutek
 mnożenie, lewar, w lot
 zarys, zasadzka, natknać
 narzędzie, wstęp, zaziębienie
 jeden z naszych, nać
 pozór, kolczyk, plac wiejski
 premisa, prokurator, papilot
 przywabić, wskazówka, projekt
 wizyta, wbrew, nazwa
 nadarmo, pogląd, nazad
 nie, bo, niebo
 fatalny, świder, nieborak
 bezwstydnik, zaległość
 niedojrzały, wada, cherlak
 tkliwość, paznokiec
 niematerialny, nieruchomy

nehoda, nejspný
někam, neklid, nelze
nemluvně, neodhodlaný
neplecha, nepravý
nepřítel, neprodleně
neprodušný, neřád
neřest, nerost, nesčetný
nesmysl, nesnáz
nésti, nešetrný
neštovice, nešvar
neř, netvor
nevěsta, nevhodný
nevkus, nevěle
nezáživný, nezbedný
než, nežít, nickamínek
nicméně, ničema, ničitel
nikl, nikoli, nistěj
nit, nitro, noh, nopál
nořiti, Norsko
notář, notně, nouze
novodobý, novoluní, novota
nucení, nudle
nulla, nůše
nutiti, nuzák, nůž, nýbrž
nynější, nyní
nýti, nývý

obal, obálka
občan, občas
obdělník, obdiv
období, obec
obelstiti, oběšenec
oběť, obětovati
obezdítí, oběžnice
obhajce, obhájití
obhlídka, obchod, obchodník
obilí, objednatí, objem
obkličítí, oblak, oblast
oblek, obleva, oblíba
obloha, oblost, obluda
oblý, obměr, obmítka
obmysl, obnos, obočí
obojek, obor, obr
obřad, obratel, obratlovec
obratník, obří
obrnělec, obrovský
obruba, obruč
obryně, obsah, obstávka
obstojný, obtah

przygoda, nieporadny
gdzieś, niepokój, nie można
niemowlę, niezdecydowany
swawola, nieprawy
nieprzyjaciel, natychmiast
szczelny, nierząd
zbrodnia, minerał, niezliczony
niedorzeczność, trudność
nieść, bezwzględny
ospica, brud
siostrzenica, potwór
narzeczona, niestosowny
niesmak, niechęć
niestrawny, dokuczliwy
niż, wrzód, witryol
pomimo to, nicpoń, niszczyciel
nikiel, nie, komin
nić, wewnątrz, gryf, kaktus
zanurzać, Norwegia
notaryusz, tego, nędza
współczesny, nów, nowość
zmuszanie, makaron
zero, kosz do noszenia
zmuszać, nędzarz, nóż, ale
teraźniejszy, teraz
tęsknić, tęskniący

okładka, koperta
obywatel, czasem
prostokąt, podziw
okres, gmina
podejść, wisielec
ofiara, ofiarować
obwarować, planeta
obrońca, obronić
ogłędziny, handel, kupiec
zboże, zamówić, objętość
otoczyć, obłok, zakres
ubranie, odwilż, upodobanie
firmament, owalność, smok
owalny, obwód, tynk
zamysł, kwota, brwi
obroża, zawód, olbrzym
obrzęd, krąg, kręgowiec
zwrotnik, olbrzymi
pancernik, olbrzymi
obrąb, obręcz
olbrzymka, treść, zajęcie
zadowalający, odcisk

obušek, obvěti, obydlení
obzor, ocas, ocel, ocilka
ocnouti se, oč
očichati, odboj, odbor
odcestovati, odciziti, odčísti
oddavky, odění, odepřiti
oděrač, oděv
odevzdanost, odhad
odhaliti, odhodlaný, odřiti
odiv, odklad, odkvapiti
odlesk, odlišný
odměna, odmocnina
odmrštiti, odňati
odnož, odpoledne
odpor, odporučiti, opraviti
odpůrce, odrati
odraz, odrhnouti, odrůda
odstavití, odstěhovati
odstín, odstup, odsud
odtah, odtud
odvěsna, odvětví
odvod, ohař, ohava
oheb, ohlas
ohlávka, ohled
ohnice, ohrada
ohrnouti, ochechule
ochlasta, oj, oklestit
okolní, okov
okraj, okresní, okruh
okurka, oliti, omáčka
omítka, omráčiti, omyl
ondy, onehdy, onen
opak, opakování
opánky, opatek, opelichati
opeřenec, opět, opětovati
opice, opilec, oplata
oplouti, oplzlý, opona
opovržení, opozdění, oprat
oprátka, oprava, opravdu
opuka, oř, orel
ořízka, orloj
ornice, orsej, ortel
oruží, osamělost, osel
osidlo, oskeruše, oslovení
osočiti, osopiti se
osrdí, osten, ostnatý
ostouzeti se, ostrážitý
ostrov, ostruha
ostružina, ostuda, ostych

obuch, okres, zamieszkanie
widnokrąg, ogon, stal, osetka
dostać się gdzieś, o co
obwáchać, bunt, oddział
wyjechać, ukraść, odliczyć
ślub, odzienie, odmówić
zdzierca, odzież
przywiązanie, ocenienie
odsłonić, rezolutny, odziać
widok, zwłoka, odbiedz
odblask, odmienny
nągroda, pierwiastek
odpawić, odebrać
odnoğa, po południu
opór, polecić, odesłać
przeciwnik, obedrzyć
odbicie, umyć, odmiana
odstawić, przeprowadzić
odcień, odstęp, stąd
odtrącenie, odtąd
przyprostokątnia, odnoğa
pobór, ogar, ohyda
przegub, odgłos
uździeńica, wzgłąd
łopucha, zagroda
ogarnać, syrena
pijanica, dyszel, obciąć
okoliczny, wiadro
brzeg, okręgowy, okrąg
ogórek, oblać, sos
tynk, odurzyć, omyłka
ongí, niedawno, ów
opaczność, powtarzanie
kypce, napiętek, wylinieć się
ptak, powtórnie, powtarzać
małpa, opój, odpłata
opłynąć, sprośny, zasłona
pogarda, opóźnienie, lejec
stryczek, poprawa, doprawdy
opoka, rumak, orzeł
oprawa, zegar wieżowy
głeba, ziarnopłon, wyrok
oreż, ustronie, osieł
sidło, jarzáb, odezwa
oczernić, oburzyć się
osierdzie, oścień, kolczasty
blamować się, ostrożny
wyspa, ostroğa
jeżyna, wstyd, nieśmiałość

osud, osvĕta, osyka
ošatka, ošemetný
ošetřovati, ošiditi se
ošklíbatí se, ošklivý
ošlapati, ošopatí
ošĕdřiti, ošumĕlý
otálení, otazník
otĕci, oteklna
otep, otĕž, otká
otrapa, otop, otrávití
otrhati, otrlý
otrok, otruby
ovzduší, oznobiti
ozvučí, ožiti
ožiti, ožralec

pabĕrek, pablesk
pačesy, pád
páditi, padoucnice
padouch, pahýl, pachatel
pajdavý, pak, paklíč
pakostnice, palba, palcát
palice, palivo, památka
panenka, panchart, panská
papoušek, paprsek, pařát
parátka, pařez
pas, past
pastorkyně, paštika, pata
pátrati, patřiti
patrný, patro, pavlač
pavouk, paždí, paže
páže, pažit, pažitka
pecka, pečenĕ, pečlivý
pejsek, pel, pelest
peleš, pemza
penĕženka, peníz
pĕnkava, Pepiček, peři
perka, perlík, peruf
pĕtiúhelník, petrklíč
petržel, píce, píď
píchati, pikel, pile (pilnost)
piloun, pilulka, písanka
píseň, píst, pitomý
pivovar, plachý, plamen
pláň, plašiti, pláti
plátno, plavba, plech, plen
plénka, ples, pleso, pleš
plch, plíce, plíseň, plíti
plížití se, plno, plocha

dola, ošviata, osíka
plecianka, podstĕpný
pieleĕgnováč, oszukač się
stroić minĕ, obrzydliwy
wydeptać, użyć
obdarzyć, wiotki
ociąganie się, znak pytania
napuchnąć, puchlina
wiązka, cugiel, kozica
hultaj, opał, otruc
oberwać, zahartowany
niewolnik, otrĕby
atmosfera, odziĕbić
oddźwiĕk, ożyć
ożać, pijak

ostatek, odbłask,
czupryna, upadek
pĕdzieć, epilepsya
łotr, kikut, sprawca
kulawy, ale, wylanych
podaĕgra, strzelanie, maczuga
pałka, opał, pamiątka
żrenica, bĕkart, pokojówka
papuga, promyk, pazur
wykluwaczka, kloc
paszport, pułapka
pasierbica, pasztet, piĕta
badač, przynależec
oczywisty, piĕtro, balkon
pająk, pacha, ramiĕ
paż, darń, szczypiorek
pestka, pieczeń, troskliwy
piesek, pyłek, krawĕż
jaskinia, pumeks
puĕilares, piĕniądź
ziĕba, Józio, pierze
buciki, młotek, skrzydło
piĕciobok, pierwiosnek
pietruszka, pasza, piĕdź
kłuc, intryga, pilność
piła, piĕgułka, zeszyt
pieśń, tłok, ĕłupi
browar, płochy, płomień
równina, płoszyć, płonać
płótno, żegluga, blacha, łup
pielucha, bal, ĕłĕbia, łysina
pilch, płuca, pleśń, pluc
pełzać, pełno, płaszczyna

ploštica, ploutev, plouti
plst, pluk, plzký, plž
poberta, pobídka, pobuda
pocestný, pocta, počasí
počet, počty
podél, podélní
podhlavnice, podkrovi
podloubí, podmásli
podoba
podpona
podrobně, područí
podruh, podsedník
podsiň, podsvětí
podšev, podšívka
podvod, podzemí
podzim, pohlavek, pohled
pohnouti, pohodlí, pohodný
pohov, pohovka, pohřbiti
pohřeb, pohůnek, pohyb
pochop, pochoutka, pochůzka
pochyba, pojednou, pojem
pojistiti, pokání, pokavad
poklad, pokladna, poklesnouti
poklička, poklop
pokrok, pokrouťka, pokrov
pokuta, pokrváceti
pokrytec, pokus, pokyn
pól, Polák, poledne
poleno, polibek, police
polo, poloha, polovice
pomatený, poměr
pomlázka, pomluva, pomůcka
pondělí, ponožka
ponrava, popel
poplatek, popud
pořád, poraziti, porážeti
poříz, poroba, posavad
poskytovat, posled
poslech, postih, postrk
posud, pošetílý, pošklebek
pošlý, pošta, potah
potěh, potkan, potucha
pouhý, poupě, pouf
pouto, pouzdro, pouze
povel, povšimnouti si
povždy, pozdě, pozor
požínky, pracně
pradlena, prádlo
práh, prach, prak

pluskwa, pletwa, plynáč
pilšň, pušk, šlizki, šlimak
smyk, pobudka, drab
podrůžny, cześć, czas
liczba, rachunki
wzdłuż, podłużny
poduszka, poddasze
podsienie, maślanka
podobieństwo
przeciwprostokątnia
szczegółowo, poddaństwo
komornik, wierzchowiec
podsienie, podziemie
podeszwa, podszewka
podstęp, suteryny
jesień, uderzenie, pogład
poruszyć, wygoda, hycel
spoczynek, sofa, pogrzebać
pogrzeb, skotarz, ruch
siepacz, łakoć, obeiście
wątpliwość, naraz, pojęcie
ubezpieczyć, pokuta, pokąd
skarb, kasa, upaść
pokrywka, wieko
postęp, cukierek, całun
kara, pokrwać
obludnik, próba, skinienie
biegun, Polak, południe
polano, całus, półka
napół, położenie, półowa
oblakany, stosunek
śmigus, potwarz, wsparcie
poniedziałek, skarpetka
pędrak, popiół
podatek, popęd
wciąż, zabić, wycinać
ośnik, niewola, dotąd
dostarczać, wkońcu
posłuch, regres, szupas
potąd, durny, urągowisko
zdechły, poczta, zaprzęg
pociągiciel, szczur, przeczcucie
czysty, pączek, pielgrzymka
pęto, pudło, tylko
rczkaz, zauważyć
zawsze, późno, bacność
dożynki, ciężko
praczka, bielizna
próg, proch, proca

pramen, přání
prase, prasnice
pravítko, prázdeň, prdel
preclík, před
předseda, přejný
překvapení, přelud
přerušení, přeslík
přezuvka, přibor, přijice
příklop, příkop, příkrov
příležitost, příliš, přiměti
přímka, přímo, přípitek
přísaha, přísambůh!
přísně, přístroj, příšera
příští, přítel, přívrženec
přízemek, prkno, pro, proč
prodlení, proň, prósa
prospěch, prostředek, proti
proto, proud, prouha, provaz
provdaná, prozatím
prs, prsk, prskati
prst, prst, prsten
prší, prudký, pruh
průhledný, průmysl
prut, prve, prvok
prvosenka, pry, pryskýř
pryskyřice, pryž
psaní, psátí, pstruh, pštros
ptátí se, pud, půda, pŕhon
pŕl, pulec, puma
pupa, pupen, pusa
pŕst, pŕvab, pytel

rab, řad, řád
rada, raději, rafika
rachot, rakev, rákos
Rakousko-Uhersko, ramlice
rampouch, rána, rarach
ras, řasa, ratiště
ratolest, ráz, raziti
rčení, rdíti se, řebřík
řeč, řecký, Řehoř
rejdiště, rek, Řek
rekyně, reptati, řebař
řešeto, řet, řetěz, řev
rez, rež, řez, řici
řidce, říje
říjen, řinkot, říše
řiti, říza, řízek
řízení, rmoutiti, rob

zdrŕj, ŕyzenie
prosie, maciora
liniař, prŕznia, tyřek
obwarzanek, przŕd
prezes, ŕyczliwy
niespodzianka, widmo
przerwa, szczebel
kalosz, nakrycie, syfilis
nakrywka, rŕw, wieko
okazyjny, zbyt, skłonić
prosta, prosto, toast
przysięga, dalibŕg!
surowo, przyrzad, potwŕr
przyszly, przyjaciel, zwolennik
parter, deska, dla, dlaczego
zwłoka, dlaň, proza
postęp, řrodek, wbrew
przeto, prad, pręga, powrŕz
zameřna, tymczasem
piers, czelusc, bryzgać
palec, gleba, pierścien
pada (deszcz), prędki, pręga
przezroczyty, przemysl
pręt, pierwej, wymoczek
pierwiosnek, pono, pryszcz
żywica, kauczuk
list, pisać, pstrąg, strus
pytać się, popęd, gleba, pozew
pŕł, głowacz, bomba
poczwarzka, pączek, buzia
post, wdzięk, worek

niewolnik, rząd, zakon
radca, raczej, wskazŕwka
łoskot, trumna, trzcina
Austro-Wędry, samica
sopel, cios, zly duch
hycel, rzęsa, dzida
latorŕl, cios, bić
frazes, rumienić się, drabina
mowa, grecki, Grzegorz
miejsce gry, bohater, Grek
bohaterka, szemrać, jarzab
rzeszoto, wargá, řancuch, ryk
rdza, řyto, rzeř, rzec
rzadko, ryk jeleni
pařdziernik, brzęk, rzesza
ryczeć, szata, sznycel
zarząd, zasmucać, niewolnik

robě, rošťák, rošti
roub, rovnoběžník
rozbroj, rozdíl, rozhaliti
rozohovor, rozlad, rozmar
rozсах, rozstonati se
rozsudek, roztomilý
rozvrh, rtuť
rub, rubáš
ruče, ručení, rudnouti
ruka, rulík, rupati
růsti, růžice, řvati
rybíz, ryč, rýha
rychlík, rychta
rýma, rýpati, rys
ryšavý, rytíř, ryzák
ryzec, ryzí, rýže, ržáti

sádra, sáh, sahati, sál
samovrah, saň
sánka, sazba, saze
sazeč, sázeti, sběh, sbor
seč, sedlář
sednice, sek
selka, sem, sesle, sestra
setba, setník, sever, seznam
sházeti, shledání, shluk
schopnost, schůze, sice
silnice, sípavý
sírka, sirý
síť, síti, síti
sketa, sklátiti, sklenouti
sklep, sklo, sklon
sklopec, skoba, skořice
skoro, skot, skoupý
skrání, skrček, skřítek
skřivan, skrovný, skrz
skulina, skutečně, skvost
skvrna, slad, sláma
slaneček, slap, slatina
slečna, sled, sleď, slepice
slet, sleva, slib
slídil, slín, sliz
sloh, sloha, slovní
sluj, slupina, slušeti
slušně, slza, smačkati
smalt, směna, směr
smeták, smilně, smír
smlouva, smokev, smrk
smrt, smrž, smysl

dzieciątko, łotr, zarośle
zraz, równoległobok
bunt, różnica, obnażyć
rozmowa, rozstrój, kaprys
objętość, zachorować
wyrok, miluchny
rozkład, rtęć
lewa strona, koszula śmiertelna
rączko, poręka, czerwienieć
ręka, warkocz, chrupać
róść, rozeta, ryczeć
porzeczka, łopata, rówiek
pociąg pośpieszny, dom sądowy
katar, ryć, ryś
rudy, rycerz, kasztan (koń)
rydz, szczery, ryż, rzeć

gips, sąg, sięgać, sala
samobójca, smok
szczęka, taksa, sadze
zecer, sadzić, zbieg, zbór
kośba, siodlarz
izba mieszkalna, cięcie
chłopka, tu, krzesło, siostra
siew, kapitan, północ, spis
zrzucić, zobaczenie się, tłum
zdolność, schadzka, wprawdzie
gościniec, ochrypli
zapałka, osierocony
sieć, siać, sit
tchórz, strzasnąć, sklepić
piwnica, szkło, pochyłość
potrzask, skobel, cynamon
prawie, bydło, skąpy
skroń, pędrak, bożek domowy
skowronek, szczupły, przez
szczelina, istotnie, klejnot
plama, słód, słoma
śledź, wodospad, trzęsawisko
panna, ślad, śledź, kura
złot, ulga, ślub
szpieg, margiel, śluz
styl, strofa, słynny
warstwa, łupina, być do twarzy
porządnie, iza, zgnieść
emalia, zamiana, kierunek
miotła, lubieżnie, zgoda
umowa, figa, świerk
śmierć, smardz, zmysł

snacha, snář, sňatek
 sněm, sníh, snílek
 snísti, snoubenec, snůška
 sob, sobec, sočení
 socha, sochař, sochor
 sok, sotva, souboj
 soucit, součet, soudobný
 soudruh, soulad
 souměrný, soumrak
 soused, sousto, soustrast
 souš, soutěska, souzení
 spáč, spáchatí
 spála, spalničky, spánek
 spánky, spár, spasiti
 spasitel, spiklenec
 spískati, spisovatel
 spíše, splav, splesklý
 společnost, spolu
 spona, sporák
 spořitelna, spousta
 sprcha, sráz, srdce
 srdnatý, srna, srp
 srst, srstka, sršeti
 srub, stan, stát
 staf, statek, stav
 stavba, stavení, stavitel
 stávka, stéblo, steh
 stehlík, sten, stěna
 stěnice, stěžovati si, stín
 strast, strava, strčiti
 střebati, stred, střed
 středa, střela, střep, střevo
 stříbro, stříh, strnad
 strniště, strnouti, stroj
 strom, stručný, struhadlo
 strůjce, struk, strýc
 strž, stud, studeno
 studna, stuha, stvůra
 sud, sudba, suk
 sundati, sup, sužovati
 svačina, sváda
 svah, sval, sváti
 svatvečer, svatý, svazek
 svědomí, svěřenec, svět
 světlo, světnice, svíce
 svítek, svodič, svrab
 svrask, svrhnutí, svůdník
 syčák, sýpka
 sýr, syrový, sýrový, sysel
 synowa, sennik, slub
 sejm, sníeg, marzyciel
 zješć, narzeczony, zbiór
 ren, samolub, zazdrość
 statua, rzeźbiarz, drağ
 rywal, ledwie, pojedynek
 współczucie, suma, współczesny
 towarzysz, zgodność
 symetryczny, zmrok
 sąsiad, kęs, kondolencya
 ład, wawoz, zmartwienie
 śpioch, dopuścić się
 szkarlatyna, odra, sen
 skronie, szpon, zbawić
 zbawiciel, spiskowiec
 ukartować, pisarz
 prędeż, śluzą, spłaszczony
 towarzystwo, razem
 klamra, piec kuchenny
 kasa oszczędności, masa
 natrysk, spadzistość, serce
 odważny, sarna, sierp
 sierść, agrest, sapać
 zrab, namiot, państwo
 artykuł, majątek, stan
 budowa, budynek, budowniczy
 strajk, źdźbło, sztych
 szczygieł, jęk, ściana
 pluskwa, żalić się, cień
 trud, wikt, włożyć
 chlipać, patoka, środek
 środa, strzała, czerep, jelito
 srebro, krój, trznadel
 ściernisko, osłupieć, maszyna
 drzewo, związły, tarło
 sprawca, strąk, stryj
 przerwa, wstyd, zimno
 studnia, wstęga, potwór
 beczka, przeznaczenie, sęk
 zdjąć, sęp, trapić
 podwieczorek, zwada
 spadzistość, muszkuł, zwiac
 wigilia, święty, tom
 sumienie, klient, świat
 światło, pokój, świeca
 naleśnik, konduktor, świerzb
 zmarszczek, zrzucić, zwodziciel
 włóczęga, śpichlerz
 ser, surowy, serowy, suseł

šacení, šachta, šálek
 šarvatka, šasek, šat
 šáteček, šatlava, šavle
 šedivý, šedý, šeřík
 šesule, šetřiti, šikmo
 šilenec, šindel, šip
 šípek, šíře, škarpa
 škatule, šklebiti se, škraboška
 škrob, škvár, šle
 šleh, šlechta, šlem
 šlep, šňupatí
 šos, špaček
 španěl, špatně, špek
 šperk, špeta
 špina, špinavý
 špiže, špižirna
 šplechoť, šplhati, šprým
 šroub, šťastný, štava
 štěstěna, štěstí
 štětec, štětka
 štika, štir
 štit, štkátí, štoudev
 šuhaj, šumar, šunka
 šupina, šuple
 šust, šuškatí
 šváb, švadlena
 švanda, švarný, švec
 šveholiti, švestka, švih
 švihák, švižnost

tabák, tabule, tady
 tak, tahle, táhnouti
 také, takřka, talov
 tamhle, taška, tatínek
 tázaci, tažný, těci
 tečka, teď, tehdy
 těcha, tekutina, telátko
 tělesný, tělo, tělověda
 témě, téměř, tence
 tenhle, tenký
 tep, tepna
 teprv, Terst
 tesák, tesář
 těsně, těsnopis
 test, těsto, teta
 těžce, tchán, tchyně
 tíha, tipec, tisíc
 tisk, tištěný
 titěra, tlach, tlama

ubieranie, szyb, filižanka
 utarczka, błazen, szata
 chusteczka, areszt, szabla
 siwy, szary, bez
 strąk, oszczędzać, ukośnie
 waryat, gont, strzała
 dzika róża, szerokość, fosa
 pudło, beczeć, maska
 krochmal, żużel, szelki
 chłosta, szlachta, służ
 ogon (u sukni), zażywać tabakę
 poła (sukni), szpak
 Hiszpan, źle, słonina
 klejnot, szczypta
 brud, brudny
 żywność, spiżarnia
 plusk, wspinać się, żart
 śruba, szczęśliwy, sok
 fortuna, szczęście
 pędzel, szcotka
 szczuka, niedźwiadek
 tarcza, szlochać, stągiew
 wyrostek, grajek, szynka
 łupina, szuflada
 szmer, szeptać
 karakon, szwaczka
 żart, ładny, szewc
 świegotać, śliwka, smagnięcie
 elegant, zwinnność

tytoń, tablica, tędy
 ciąg, oto ta, ciągnąć
 także, niby, ropa
 oto tam, torba, tatunio
 pytający, ciągly, ciec
 kropka, teraz, wtedy
 pociecha, ciecz, cielátko
 cielesny, ciało, somatologia
 ciemie, niemal, cienko
 ten oto, cienki
 tętno, tętnica
 dopiero, Tryest
 cieślica, cieśla
 ciasno, stenografia
 teść, ciasto, ciotka
 ciężko, teść, teściowa
 ciężar, pypeć, tysiąc
 druk, drukowany
 cacko, plotka, paszcza

tlapa, tleskati, tlupa
 tma, tmel, tnouti
 tobolka, točna, tolice
 tolik, topení, tof
 touha, toul, tous
 toužiti, továrna, tovaryš
 trakař, trampota, třasořitka
 třásti, trať, travič
 trdlice, třemen, třepiti
 treпка, trest, treta
 trh, trhati, třída, třiditi
 trlice, trmácení, trn
 trosky, troufati, troup
 trpce, trpný, třpyt
 trs, truchlo, trup
 trůska, trychtýř
 trýzeň, trýzniti
 tržba, tučet, tudy
 tuha, tuhle, tuhý
 tuk, tuleň, tupě
 tuze, tužba, tužka
 tvar, tvrz, tyč
 týden, tygr, týl
 týn, týž

úbor, ubrousek
 úbytě, ubytovati
 ucpati, ucta
 účast, účel
 účet, účinkovati
 učitel, úd
 údaj, událost
 udatný, úder
 úděs, udice
 udidlo, udití
 údolí, uhel, uhlažený
 úhel, úhona, úhoř
 úhoz, úhrana, úhrn
 uchvátiti, uchystati
 újec, ujednání, újezd
 úkaz, úkladný
 úklid, uklízeti
 úkol, úkon
 úkor, úkrop
 ukrotiti, úlehle, úleva
 ulita, úloha, umačkatí
 umělec, umění
 úměra, umrlčina, únava
 únor, upejpati se

lapa, klaskač, kupa
 ciemność, kit, ciąg
 torebka, biegun, lucerna
 tyle, opał, toć
 tęsknota, kołczan, tuz
 tęsknić, fabryka, czeladnik
 traгacz, kłopot, pliszka
 trząść, szlak, truciciel
 tarlica, strzeмиę, strzępić
 sandał, kara, bagatela
 targ, rwać, klasa, grupować
 tarlica, fatyга, cieriń
 gruzy, ufać, truteń
 cierpko, bierny, połysk
 krzak, smutno, tułów
 żužel, lejek
 dręczenie, dręczycь
 handel, tuzin, tędy
 grafit, tutaj, sztywny
 tłuszcz, foka, tępo
 bardzo, żądza, ołowek
 kształt, twierdza, tyka
 tydzień, tygrys, tył
 zamek, tenże

ubranie, serwetka
 suchoty, wkwaterować
 zapchać, uszanowanie
 udział, cel
 rachunek, działacь
 nauczyciel, członek
 doniesienie, wypadek
 odważny, uderzenie
 strach, wędka
 wędziłto, wędzić
 dolina, węgiel, ogłodzony
 kąt, wada, węgorz
 cios, urok, suma
 porwać, przygotować
 wuj, układ, wawóz
 znak, podstępny
 sprzątnienie, sprzątnąć
 zadanie, funkcyя
 upokorzenie, wodzianka
 poskromić, ugór, ulga
 skorupa, zadanie, zmiąć
 artysta, sztuka
 proporcya, trup, znużenie
 luty, drożyć się

úpění, úpis, úplatek
úplavice, úplně
úponka, upozorniti
uprchlík, úprk
úřad, určitý
úroda, úrok
úseč, useň, úsilí
úsluví, úsměv
usnouti, usouditi
úspěch, uspořádání
úsporný, ústav
ústí, ústředí, ústřice
ústrk, ustrnouti, ústroj
ústup, úsudek, úsvit
ušetřiti, úšklebek
úštipek, útek, útěk
úterý, útes, útlý
útok, útrata, útroba
uvadlý, úvěr, úvod
úzce (úzko), uzel
uzení, uzenář, uzenky
už, úžas, užovka

váček, vajíčko
vál, valčík
vana, vánoce
vanouti, varhany, varle
vášeň, vaz, vazba
včela, včera, včetně
vdaná, vděk, věc
věda, vědomí
vedro, vědro, vejce
velení, věleťok
velice, velitel, velmi
velmoc, ven
venčí, venek (venkov)
venku, verse
věrtel, věru
ves, vesměs
vesmír, vesnice
vesta, veškeren
věta, veteš
větev, vetšeti
větší, vezdejší
vhod, více, vida!
víla, víněk
víra, vítěz
vkus, vláda, vláha
vlak, vlas, vlast

narzekanie, zapis, łapówka
biegunka, zupełnie
wąż, przestrzedz
zbieg, galop
urząd, określony
urodzaj, procent
odcinek, skóra, usilność
motto, uśmiech
usnąć, przysądzić
wynik, uporządkowanie
oszczędnościowy, zakład
ujście, centrum, ostrzyga
obraz, osłupiec, organ
ustąpienie, opinia, świt
szczędzić, drwinki
przytyk, wążek, ucieczka
wtorek, urwisko, wążly
napad, strata, wewnątrz
zwiądły, kredyt, wstęp
wążko, węzeł
wędzenie, wędliniarz, kiełbaski
już, zdumienie, zaskroniec

worek, jajeczko
wążek, walec
wanna, Boże Narodzenie
wiać, organy, jądro
pasya, wążadło, oprawa
pszczoła, wczoraj, włącznie
zameżna, wdzięk, rzecz
nauka, wiadomość
upał, wiadro, jaje
komenda, wielka rzeka
wielce, wódcz, bardzo
mocarstwo, na dwór
zewnątrz, wieś
na dworze, zwrot
ćwierć (korca), zaiste
wieś, ogólnie
wszechświat, wieś
kamizelka, wszystkim
zdanie, starzyzna
gałąź, starzec się
większy, powszedni
w czas, więcej, patrzcie!
nimfa, wianek
wiara, zwycięzca
gust, władza, wilgoc
pociąg, włos, ojczyzna

vlaštovka, vlečka, vlhko
vlídný, vliv, vlk
vlna, vloha
vnada, vnímání
vnitř, vnucený
vodíč, vodič
voj, vojín
volavka, volba
voňavka, vor, vos
vous, vplouti, vrabec
vrah, vražda
vrba, vřed, vřele
vřesk, vrh, vrhání
vrch, vrídlo
vrkání, vroucí
virtule, vrub, vřz
vskutku, vstříc, vstup
všady (všudy), vše
všímání si, vtip
vůbec, vůči, vůdce
vůkol, vybidnouti
vycpání, výčep
výdaj (výdej), výdělek
výheň, vyhlídka
výhradně, vyhubení
vyjádření, výklenek
výkon, výlet
výkres, výměnek,
výměšek, výminka
výmluva, vymoci
výmol, výňatek
vyňatý, vyndání
vypláknouti, výprask
výpůjčka, výr
vyřízení, výsada
výseč, výskání
vyskýtání se, výsledek
vyspětí, vystěhování
výstraha, výstřední
výše, vyšetřování
výška, výtah, výtka
vyzkoumání, význam
výzvědy, výžle
vzdálenost, vzdání
vzdech, vzdor
vzduch, vzeti
vzhled, vzlet
vznik, vzpoura
vztah, vztažený

jaskółka, tren, wilgotno
uprzejmy, wpływ, wilk
wełna — fala, zdolność
ponęta, pojmować
wewnątrz, wmuszony
przewodnik, wodór
wojsko, żołnierz
czapla, wybór
perfuma, tratwa, osa
wąs, wpłynąć, wróbel
morderca, morderstwo
wierzba, wrzód, szczerze
wrzask, rzut, rzucac
wierzch, ciepłe źródło
gruchać, serdeczny
śruba, wrąb, skrzygnięcie
doprawdy, naprzeciw, wstęp
wszędzie, wszystko
zwracać uwagę, dowcip
wogóle, wobec, wódz
naokoło, pobudzić
wypchanie, wyszynk
wydatek, zarobek
ognisko, widok
wyłącznie, wytepienie
deklaracya, nisza
funkcyja, wycieczka
rysunek, dozywocie
odbyt, warunek
wymówka, wymódz
wymulisko, wyciąg
wyjęty, wyjąć
wyplukać, chłosta
pożyczka, puhacz
załatwienie, przywilej
wycinek, wykrzykiwać radośnie
pojawiać się, wynik
dojrzeć, przesiedlić
ostrzeżenie, przesadny
wyżej, zbadać
wysokość, wyciąg, zarzut
zbadać, znaczenie
wywiady, wyżej
odległość, złożyć
westchnienie, upór
powietrze, wzięcie
wzgląd, wzlot
początek, bunt
stosunek, względny

vztek, vzteklý
vždy

zabaliti, záblesk
zábradlí, zábsti
záclona, zacpatí
začátek, zaděláti
zadek, zadní, záducha
zahaliti, záhodno, zahrada
záhy, záhyb
záchod, záchrana
zajatec, zájem
zajíc, zákazník
zákeřník, zakladatel
základní, záklopka
zákmit, zákon, zákopník
zakukliti, zálety
zalíbení, záliv
záloha, záložna
zálusk, zaměstnání
zamhouřiti, záminka
zámotek, zámyčka
zandati, zánět
zánožka, západ
záplava, zápletka
zápolení, zápona
zápor, zápověď, záře
září, zármutek
zároveň, záruba
záruka, zásilka, zasnoubiti
zástěna, zástěra
zastihnouti, zástup
záškrť, záští
záštita, zatčení
záti, zátopa, zavalitý
závdavek, závěj
závěr, závěs
závěť, závin
závitnice, závod
závoj, zavrhnouti, záznam
zázvor, zážeh, zažiti
zběsilý, zboží, zbraň
zbrklý, zbůjník
zbyti se, zcela
zcepeněti, zcípnouti
zdali, zdar
zdařilý, zde, zdejší
zdělí, zděný, zdítí
zdivočeti, zdomácnělý

wściekłość, wściekły
zawsze

zapakować, blask
poręcz, ziębnać
zasłona, zapchać
początek, zarobić
tył, tylny, astma
owinać, słusznie, ogród
wcześnie, zakręt
wychodek, ratunek
jeniec, zajęcie
zajac, odbiorca
rozbójnik, założyciel
zasadniczy, wentyl
blask, prawo, saper
zakapturzyć, zaloty
upodobanie, zatoka
zaliczka, kasa zaliczkowa
chętką, zajęcie
zamrużyć, pozór
kokon, wentyl
zapodziać, zapalenie
zawrotka, zachód
powódź, intryga
pasowanie się, haftka
przeczenie, zakaz, zorza
wrzesień, smutek
zarazem, zarąb
poręka, posyłka, zaręczyć
kulisa, zapaska
przydybać, zastęp
dławica, gniew
opieka, aresztowanie
ziać, zalew, krępy
zadatek, zamieć
koniec, zawiasa
testament, sztrudel
spiralna, zakład
welon, odrzucić, spis
imbier, żar, zaznać
szalony, towar, broń
postrzelony, zbójca
pozbyć się, całkiem
zdrętwieć, zdechnąć
czy, pomyślność
udatny, tu, tutejszy
wzdłuż, murowany, murować
zdziczeć, swojski

zdráhati se, zdrcený
zdrmoliti, zdrtiti
zebra, zeď
zednář, zedník
zejména, zejtra
zelí, zemák
zeměpis, zeť, zevloun
zevrubně, zhnusiti
zhotovitel, zhurta
zhyzditi, zinek, zjev
zkalený, zkoumati
zkoušený, zkřehlý
zkrocení, zkušebnost
zkypřeti, zle, zlé, zlo
zloba, zlolajný
zlomek, zmar
zmetati, zmizeti
zmocněnec, zmrhati
znalec, znám, známka
znásilniti, znásobiti
znatel, znělka
znění, znícení
zobák, zohaviti
zor, zora (zoře), zornice
zosobnění, zostouzeti
zoškliviti, zotročiti
zoufalec, zouti
zpátky (zpět), zpěž
z plna, zpozdění
zpozorovati, zpráva
zprima, zprostředkovati
zpruditi, zpruha
zporný, způsob
způsobilý, zpytovati
zrada, zrádce, zrak
zralý, zrátí
zrcadlo, zřejmé
zření, zřetel
zřídka, zřídlo, zřizovati
zrnko, zrovna, zrušení
ztěžka, ztuha, ztuchlý
zub, zulíbatí, zúplna
zuřiti, zůstatek
zúžení, zvací lístek
zvadlý, zvaní
zvědy, zvěď
zvedený, zvednouti
zvelebení, zvětřalý
zvíci, zvláštní

wzdražac się, znękany
pomiąć, skruszyć
zebra, mur
wolny mularz, mularz
mianowicie, jutro,
kapusta, ziemniak
geografia, zięć, gap
dokładnie, obrzydzić
wyrabiający, prędko
zohydzić, cynk, zjaw
mętny, badać
egzaminowany, zdrętwiający
poskromienie, doświadczenie
spulchnieć, źle, złe, zło
złość, oszczerczy
ułamek, zepsucie
poronić, zniknąć
pełnomocnik, zmarnować
znawca, znany, znaczek
zgwałcić, pomnożyć
znawca, sonet
brzmienie, zniszczenie
dziób, zohydzić
wzrok, zorza, źrenica
ucobienie, zelżyć
zbrzydzić, zniewolić
desperat, zzuć
wstecz, spiż
spełna, spóźnienie
sposrzedz, referat
wprost, załatwić
oparzyć, sprężyna
krnąbrny, postać
zdatny, badać
zdrada, zdrajca, wzrok
dojrzały, dojrzewać
zwierciadło, widocznie
widzenie, wgląd
rzadko, źródło, urządzać
ziarnko, wprost, skasowanie
ciężko, sztywnie, stęchły
zab, wyciałowac, zupełnie
srożyć się, reszta
zweżenie, bilet zapraszający
zwiadły, zapraszanie
zwiady, szpieg
dobrze wychowany, podnieść
upiększenie, zwietrzały
wielkości, szczególnie

zvón, zvrhlost,
zvučeti, zvuk
zvůle, zvyk

žábry, žádati
žadoniti, žádost
žáha, žahavý, žák
žalář, žalm, žalný
žaloba, žaltář
žalud, žaludek
žampion, žárlivý
žatva, žblunk! ždāti
ždibec, ždímati
žebernice, žebřík, žeh
žehliti, žehрати, žejdlík
žel, železárna
železnice, želízko
želva, žeň, žena
Ženeva, ženich
ženská, žentour
žernov, žert
žertva, žezlo, žežulka
žhář, žhavý
žhoucí, žící, židle
žihadlo, žilobiti
žině, žiněnka
žirný, živel
živnost, živnostník
živobyti, živočích
živočišstvo
živůtek, žizeň, žížala
žlab, žláza, žluč
žluna, žlut, žlutý
žluva, žnec, Žofie, žok
žrátí, žravý, žula
žvác, žvaniti, žvástal
žvatlati, žvýkati
žvýkavec

dzwón, zwyrodnienie
dźwięczeń, dźwięk
samowola, zwyczaj

skrzele, żądać
żebrać, żądza
zgaga, pałacy, uczeń
więzienie, psalm, żaloszny
skarga, psalterz
żołądz, żołądek
pieczarka, zazdrozny
żniwo, plusk! oczekiwać
troszka, wyżymać
opłucna, drabina, zapal
prasować, sarkać, kufelek
żal, huta żelazna
kolej żelazna, żelazko
żółw, żniwo, żona
Genewa, pan młody
kobieta, kołowrot
kamień młyński, żart
ofiara, berło, kukułka
podpalacz, żarzący się
skwarzący, żegać, krzesło
żądło, puls
włosień, materac
urodzajny, żywioł
przemysł, przemysłowiec
życie, zwierzę
królestwo zwierząt
stanik, pragnienie, dżdżownica
żłób, zołza, żółć
żołna, żółtość, żółty
wilga, żniwiarz, Zofia, wór
żreć, żarłoczny, granit
gadula, bredzić, gadula
paplać, żuć
zwierzę przeżuwające

SPIS RZECZY.

Rozdział pierwszy: Pokrewieństwo języka czeskiego z językiem polskim — str. 1—19.

Dłgie i krótkie samogłoski 1. w = v 2. sz = š, cz = č, rz = ř, l = l 3. g = h, y = i 4. ň = ñ, ie = ě, t = é, d = dž, ti = é 5. Brak miękczenia 6. Inne końcówki 9. Brak nosowego a, e 11. Inne samogłoski 12. Inne spółgłoski 15. Opuszczenie liter 16. Przystawienie liter 17. Cechy charakterystyczne języka czeskiego 18.

Rozdział drugi: Łatwe opisy, opowiadania i anekdoty (80 ustępów) — str. 20—64.

Czas 20. Rodzina 27. Ciało ludzkie 29. Odzienie 33. Dom i mieszkanie 34. Rzemiosła 38. Pokarmy i napoje 40. Handel 45. Zwierzęta 46. Ogród 51. W polu 53. Metały 54. Ziemia 56. Miasto i wieś 60. Bóg 64.

Rozdział trzeci: Zwięzła gramatyka — str. 65—97.

I. Formy gramatyczne. Rzeczowniki 65. Przyimiotniki 69. Przysłówki 72. Zaimki 73. Liczebniki 76. Przyimki 77. Czasowniki 80. Zestawienie form gramatycznych 89. Spis wyrazów gramatycznych, różniących się od form polskich 91.

II. Opisowni 92.

III. Tworzenie wyrazów 95.

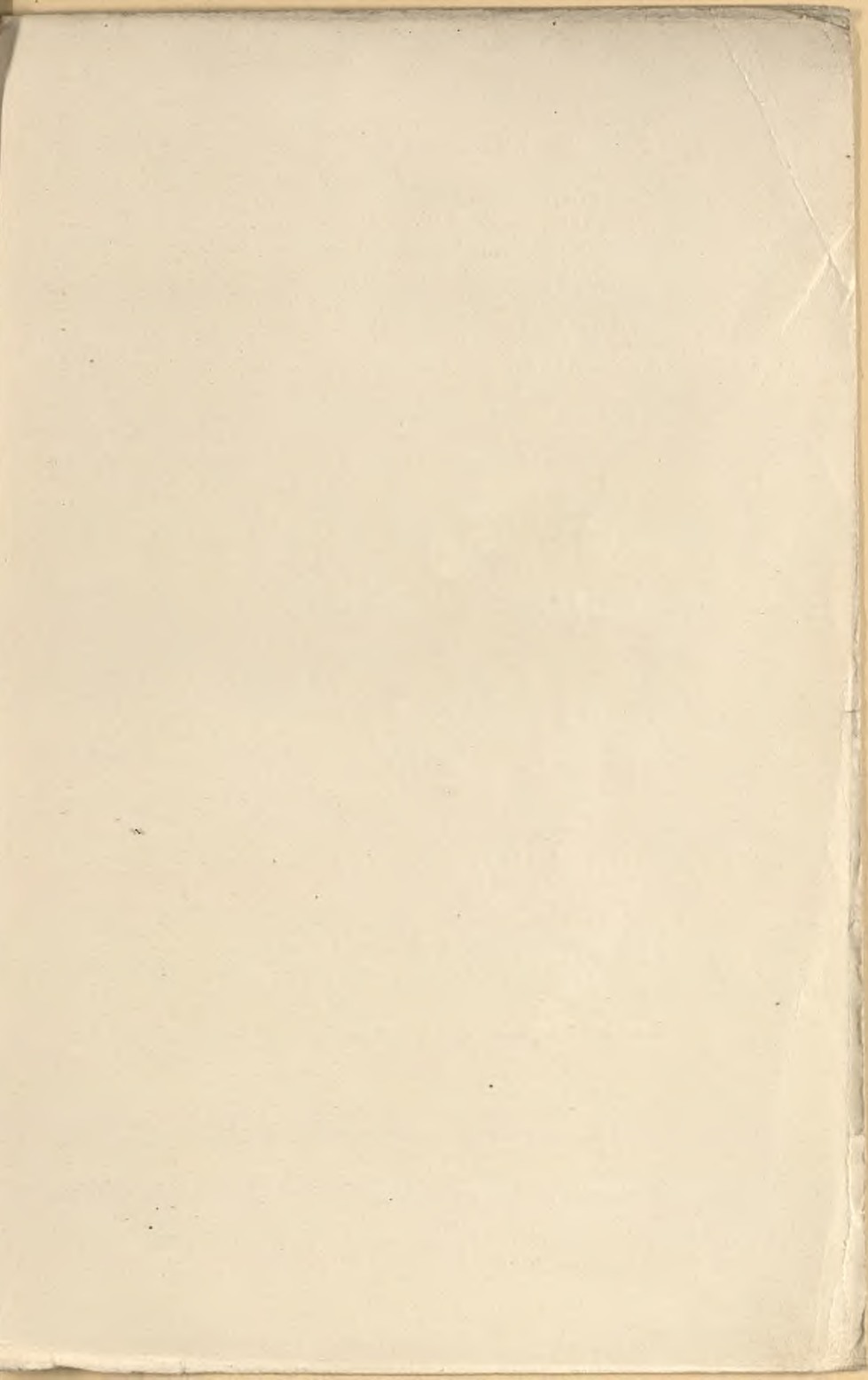
Rozdział czwarty: Zwroty i zdania, najpotrzebniejsze w życiu codziennem — str. 98—125.

Ogólne zwroty mowy 98. Czas 100. Ciało ludzkie 104. Ubranie 105. Mieszkanie 109. Pokarmy i napoje 110. Handel i poczta 111. W podróży 113. Listy (tytuły, wstęp, zakończenie, adres), rachunki, kwity, skryt dłużny, zamówienie, weksle, wypowiedzenie, kontrakt 116. Skrócenia 125.

Rozdział piąty: Krótkie powiastki — str. 126—176.

Láska k vlasti 126. Hruška 128. Vrabec 129. Dušičky v lese 129. Hrdina 131. V cizině 132. Matýsek 135. Jak se odstraňuje zlo 139. Štěstěna a žebrák 142. Dobré děti 143. Osud 144. Stolistá růže 151. Pochtivý dráteník 154. Jak se babička setkala s císařem Josefem 158. Petr Obrovec 162. Pohádka o Starosti 168. Král Ječmínek 169. Z písní večerních 174. Má země 175.

Rozdział szósty: Słowniczek najważniejszych wyrazów — str. 177—208.

Księgarnia „STE

dost

POWIEŚCI:

Wł. Sulima Popiel, **W si**
tom o 224 str. w bardzo pię
wie płóc. 4 K.

— **Krwia i łzami**, szkic powieściowy z ostatniej doby Legionów
polskich. W ozdobnej okładce ilustr. 1 K 20 h.

Roman Hernicz, **Stach Legionista**, opowieść z dni osta-
tnich. Cena 60 h.

Adam Stodor, **Sire czorty**, nowela wierszem. Cena 50 h.

SPIEWNIKI:

Wł. Jeziorski, **Śpiewnik narodowy**, wydanie większe w 2
częściach: Część I. Nuty, część II. Tekst. 116 pieśni naj-
piękniejszych na 2 głosy dla chórów śpiewackich, do użytku
w szkołach i t. d. W pięknej kolorowej mapie 2 K 60 h.

— **Śpiewnik narodowy**, wydanie mniejsze, tylko tekst — 40 h.

— **Śpiewnik żołnierski**, z nutami — 50 h.

L. Kronenberg, **Śpiewki żołnierzy polskich** — 30 h.

Do Boju! Pieśni patryotyczne, narodowe i żołnierskie — 20 h.

Śpiewnik polski, zbiór pieśni narodowych, ludowych, towarzy-
skich i miłosnych — 50 h.

MAPY:

Mapa terenu wojny Austrii i Niemiec z Rosją, w 4 kolorach,
format 80×63, podziałka 1:1.000.000, od Karpat po Bałtyk,
od Księstwa Poznańskiego po Rumunię — 1 K 50 h.

Ta sama mapa w kształcie podw. korespondentki 20 h.

Mapa ziem polskich, część południowa: Galicya, Śląsk, Buko-
wina, Węgry po Budapeszt, gubernia Kielecka, części gubern.
Kaliskiej, Radomskiej, Lubelskiej, Wołynia i Podola, w 5 ko-
lorach, format 112×78 cm, podziałka 1:600.000, podaje i
mniejsze wioski, cena 2 K 50 h.

JĘZYKOZNAWSTWO:

Kermel-Kotas, **Samouczek języka niemieckiego**, w 5 ze-
szytach 2 K 50 h.

Rozmówki polsko-niemieckie, czyli jak można się porozumieć
z Niemcem nawet bez znajomości języka niemieckiego. 60 h.

Klus, **Słownik polsko-niemiecki i niemiecko-polski** — 3 K.

Łukaszewski-Mosbach, **Duży słownik polsko-nie-
miecki i niemiecko-polski** — 7 K 80 h.

RÓŻNE:

Samouczki techniczne. Nr. 1. Telegraf bez drutu 30 h. Nr. 2. In-
duktor 20 h. Nr. 3. Akumulatory 25 h. Nr. 4. Aparat fotogra-
ficzny 25 h. Nr. 5. Jak się fotografuje? 25 h. Nr. 6. Aparat
telegraficzny Morse'a 20 h. Nr. 7. Telefon domowy 30 h.
Nr. 8. Dynamomachina do wytwarzania elektryczności 20 h.
Nr. 15. Ogniwa elektryczne 20 h. Nr. 16. Motory elektryczne
20 h. Nr. 17. Budowa latawców 40 h.

Do Pamiętnika. Zbiór najpiękniejszych wierszy i zdań. 1 K 20 h.
W albumie miłości i przyjaźni. Cena 60 h.